

INDENRIGS- OG
SUNDHEDSMINISTERIET

Vejledning nr. 10009 af 16. oktober 2025 om afholdelse af folketingsvalg

(Til alle kommunalbestyrelser, valgbestyrelser og Ankestyrelsen)

UOFFICIEL TRYKVENLIG VERSION

1. Indledning.....	7
2. Oversigt over opgavefordelingen ved folketingsvalg.....	8
2.1. Kommunalbestyrelsens opgaver	8
2.2. Valgbestyrelsens opgaver	8
2.3. Ankestyrelsens opgaver	9
3. Tidsfrister og postomdeling	10
3.1. Oversigt over tidsfristerne ved folketingsvalg	10
3.2. Forsendelse af post og brevstemmer.....	15
3.2.1. Aftale om samlet afsendelse af mellemkommunale brevstemmer	15
3.2.2. Øvrig forsendelse af brevstemmer og modtagelse af post	15
4. Valgret, valglistor og valgkort.....	16
4.1. Valgret.....	16
4.2. Generelt om valglisten	16
4.2.1. Vælgere, der skal optages på 15.-dagsvalglisten	16
4.2.2. Vælgere, der skal optages på 7.-dagsvalglisten	17
4.2.3. Vælgere, der skal optages på udlandsdanskervalglisten	17
4.3. Udarbejdelse af valglistor i VALG-løsningen.....	18
4.3.1. 15.-dagsvalglisten	18
4.3.2. 7.-dagsvalglisten	19
4.3.3. Udlandsdanskervalglisten	19
4.3.4. Udskrivning af valglisten	20
4.4. Tilfælde, hvor kommunen selv skal tilføje vælgere på valglisten	20
4.4.1. Tilføjelse af vælgere pga. mangler m.v. ved indberetning til CPR.....	20
4.4.2. Tilføjelse af visse vælgere, der er flyttet til Færøerne eller Grønland.....	21
4.4.3. Tilføjelse af visse udlandsdanskere	21
4.4.4. Tilføjelse af vælgere, der får dansk indfødsret, eller hvis værgemål ophæves senere end 2 hverdage før valgdagen	22
4.4.5. Tilføjelse på 7.-dagsvalglisten og udlandsdanskervalglisten, hvis 7.-dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag	22
4.4.6. Tilføjelse af vælgere, der er overført fra et andet valgsted	23
4.4.7. Tilføjelse af forsvundne personer, der giver sig til kende senest på valgdagen	23
4.4.8. Tilføjelse af vælgere under særlig adressebeskyttelse.....	23
4.5. Tilfælde, hvor kommunen selv skal slette vælgere af valglisten	23
4.5.1. Kommunens sletning af vælgere, der tilføjes på valglisten i en anden kommune.....	24
4.5.2. Kommunens sletning af vælgere, der afgår ved døden, fortaber dansk indfødsret eller kommer under værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne	24
4.5.3. Kommunens sletning af vælgere, der flytter til udlandet.....	24
4.5.4. Kommunens sletning af visse vælgere, der flytter til Færøerne	25
4.5.5. Kommunens sletning af visse vælgere, der er flyttet hertil fra Færøerne eller Grønland	25
4.5.6. Kommunens sletning af vælgere, der er overført til et andet valgsted	25
4.6. Behandling af ansøgninger om optagelse på valglisten (udlandsdanskere).....	25
4.7. Valgkort	26
4.7.1. Udarbejdelse og udsendelse af valgkort.....	26
4.7.2. Bekendtgørelse om udsendelse af valgkort.....	27
4.7.3. Fejl i valgkort	27

4.8. Digitale eller papirbaserede valglister.....	27
4.9. Ændringer af kommunens afstemningsområder og valgsteder.....	28
4.10. Mulighed for ændret valgsted for vælgere med handicap eller nedsat førlighed	28
5. Valg m.v. af valgbestyrelser, valgstyrere og tilforordnede vælgere.....	31
5.1. Valgbestyrelser	31
5.2. Valgstyrere	32
5.2.1. Valg af valgstyrere og valgstyrerformand	32
5.2.2. Valgstyrernes opgaver	34
5.2.3. Inhabilitet.....	34
5.3. Tilforordnede vælgere.....	35
5.3.1. Valg af tilforordnede vælgere.....	35
5.3.2. De tilforordnede vælgers opgaver.....	36
5.3.3. Inhabilitet.....	37
5.4. Diæter	37
6. Kandidater, stemmesedler, opslag m.v.	39
6.1. Generelt om opgavefordelingen	39
6.2. Frister for kandidatanmeldelse, partiernes godkendelse af kandidater samt særlige opstillingsformer	39
6.2.1. Generelt om frister	39
6.2.2. Frister for kandidatanmeldelse.....	39
6.2.3. Øvrige frister.....	39
6.2.4. Udløb af fristerne.....	39
6.2.5. Indlevering af kandidatanmeldelse m.v. inden valget er udskrevet	40
6.3. Kandidatanmeldelser	40
6.3.1. Generelt	40
6.3.2. Formularer.....	40
6.3.3. Indhold af kandidatanmeldelsen	40
6.3.4. Adgang til kandidatanmeldelser, partiernes godkendelse af kandidater og anmeldelse om opstillingsform før offentliggørelse	41
6.3.5. Kvittering for kandidatanmeldelse	41
6.3.6. Tilbagekaldelse af kandidatanmeldelse og stillerunderskrift	42
6.3.7. Fortegnelse over opstillingsberettigede partier	42
6.4. Kandidaternes navne på stemmesedlerne	42
6.4.1. Generelt om kandidaternes navne på stemmesedlen	42
6.4.2. Særligt om dobbeltnavne som efternavn (navne med bindestreg).....	43
6.4.3. Adresseringsmellemnavne.....	43
6.4.4. Kaldenavne på stemmesedlen.....	43
6.4.5. Eksempler på angivelse af navne på stemmesedlen	43
6.5. Ankestyrelsens undersøgelse af kandidatanmeldelserne	44
6.5.1. Generelt om Ankestyrelsens undersøgelse	44
6.5.2. Ikke-væsentlige mangler og afhjælpning heraf.....	44
6.5.3. Væsentlige mangler og afhjælpning heraf	44
6.5.4. Ankestyrelsens vejledningspligt efter forvaltningslovens § 7, stk. 1 (kandidatanmeldelser)	45
6.6. Partiernes meddelelse om godkendte kandidater	46
6.6.1. Generelt om partiernes meddelelse om godkendte kandidater.....	46
6.6.2. Ankestyrelsens vejledningspligt efter forvaltningslovens § 7, stk. 1 (godkendte kandidater)	46

6.7. Partiernes anmeldelser af prioriteret sideordnet opstilling og partiliste.....	47
6.7.1. Generelt	47
6.7.2. Sideordnet opstilling.....	47
6.7.3. Kredsvis opstilling	47
6.7.4. Frister for anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling og partiliste	48
6.8. Partiernes anmeldelser af valg på personlige stemmer	48
6.9. Realisering af kandidaternes og partiernes ønsker om opstillingsform	48
6.9.1. Generelt om opstillingsformerne	48
6.9.2. Ankestyrelsens vejledningspligt efter forvaltningslovens § 7, stk. 1 (opstillingsform m.v.).....	49
6.10. Fortegnelser over de opstillede kandidater	50
6.11. Stemmesedler og opslag	51
6.11.1. Stemmesedler	51
6.11.2. Opslag	53
6.11.3. Fejl i stemmesedler og opslag	53
6.11.4. Afdøde kandidater	53
6.12. Opsætning af valgmateriale inden for og uden for vejarealet	53
6.12.1. Regulering af partiernes og kandidaternes ophængning af valgmateriale	53
6.12.2. Ophængning af valgplakater	54
6.12.3. Opsætning af øvrigt valgmateriale	55
6.12.4. Ny EU-forordning om politisk reklame	56
7. Afstemning på valgdagen	57
7.1. Tidsrummet for afstemningen	57
7.2. Kommunalbestyrelsens forberedelse af afstemningen.....	57
7.2.1. Lokaler, valgborde, stemmerum, skriveredskaber og stemmekasser	57
7.2.2. Hjælpemidler ved stemmeafgivning på valgdagen	58
7.2.3. Fysisk tilgængelighed ved stemmeafgivningen	59
7.2.4. Opslag på valgstederne	60
7.2.5. Andre forberedelser	60
7.3. Den almindelige fremgangsmåde ved stemmeafgivningen	61
7.3.1. Identifikation af vælgeren og afmærkning på valglisten.....	61
7.3.2. Manuel optagelse på valglisten til og med valgdagen	62
7.3.3. Vælgere, der møder frem på valgdagen, men er afmærket på valglisten som vælgere, der allerede har stemt eller brevstemt.....	62
7.4. Reglerne om hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen	63
7.4.1. Hvilke vælgere kan få hjælp til stemmeafgivningen?.....	63
7.4.2. På hvilken måde kan vælgeren få hjælp til stemmeafgivningen?.....	63
7.4.3. Hvem kan yde personlig bistand ved stemmeafgivningen? Inhabilitet m.v.	65
7.4.4. Personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen	66
7.4.5. Mulighed for at vognstemme.....	67
7.4.6. Usynlige handicap. Solsikkesnoren og Demenssymbolet	67
7.4.7. Tavshedspligt	68
7.5. Opretholdelse af ro og orden i stemmelokalerne.....	68
7.6. Valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning er ikke tilladt i valglokalerne m.v.	68
7.7. Fotografering af stemmeafgivningen og publicering af billeder af en udfyldt stemmeseddel på de sociale medier	70
7.8. Indsamlinger m.v. på valgstederne.....	70

7.9. Andre arrangementer, der kan forstyrre valget.....	71
7.10. Andre afstemninger samtidig med valg	71
7.11. Exit polls	72
7.12. Pressens adgang til stemmelokalerne	72
7.13. Valgobservatører	73
7.14. Børn i stemmerummet	73
7.15. Politiets adgang til valgmateriale.....	73
7.16. Kommunernes beredskaber	74
7.16.1. Hvis et valgsted bliver helt eller delvis utilgængeligt.....	74
7.16.2. Orientering til vælgerne om flytning af valgsted.....	75
7.16.3. Fysiske hændelser, angreb eller trusler herom	75
7.16.4. Tekniske nedbrud	75
7.16.5. Spredning af mis- og desinformation på sociale medier m.v.	75
7.16.6. Yderligere forberedelser vedr. beredskab	76
8. Brevstemmeafgivning	77
8.1. Brevstemmematerialet	77
8.1.1. Brevstemmematerialets udformning	77
8.1.2. Nyt brevstemmemateriale og benyttelse af restoplæg. Bestilling af og betaling for nyt materiale	78
8.2. Brevstemmeafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme (borgerservicecentre o.l.).....	78
8.2.1. Generelle regler	78
8.2.2. Kommunalbestyrelsens valg af brevstemmesteder	78
8.2.3. Åbningstider og annoncering	79
8.2.4. Sikring mod holdningsmæssig påvirkning. Brevstemmeafgivning på biblioteker, uddannelsesinstitutioner, i valgbusser o.l.	79
8.2.5. Den almindelige fremgangsmåde ved brevstemmeafgivningen på kommunens brevstemmesteder	80
8.2.6. Hjælp til brevstemmeafgivningen på kommunens brevstemmesteder	85
8.3. Brevstemmeafgivning på sygehuse og i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse.....	90
8.4. Brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v., herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem.....	90
8.4.1. Betingelserne for brevstemmeafgivning	90
8.4.2. Udpegning af stemmemodtagere.....	92
8.4.3. Den almindelige fremgangsmåde ved brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v. samt i vælgerens hjem.....	93
8.4.4. Hjælp til brevstemmeafgivningen i visse botilbud m.v. samt i vælgerens hjem.....	94
8.5. Brevstemmeafgivning på mindre øer	95
8.6. Brevstemmeafgivning på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg.....	95
8.6.1. Brevstemmesteder og brevstemmemodtagere på Færøerne, i Grønland og i udlandet.....	95
8.6.2. Brevstemmesteder og brevstemmemodtagere på danske skibe i udenrigsfart og danske havanlæg	96
8.6.3. Tidsrum for brevstemmeafgivning.....	96
8.6.4. Brevstemmematerialet	96
8.6.5. Fremgangsmåden ved brevstemmeafgivning.....	96
8.7. Brevstemmeafgivning i Danmark til folketingsvalget på Færøerne og i Grønland	96
8.8. Modtagelse og kontrol af brevstemmer. Brevstemmeprotokol	97
8.8.1. Oprettelse af brevstemmeprotokol	97

8.8.2. Modtagelse, registrering og opbevaring af brevstemmer	97
8.8.3. Aflevering af brevstemmer til valgstyrene på valgstederne	97
8.8.4. Valgbestyrelsens gennemgang og kontrol af de modtagne brevstemmer	98
8.8.5. Brevstemmer, der modtages i kommunen efter valgdagen	101
9. Opgørelse af afstemningen i opstillingskredsen	102
9.1. Overblik	102
9.2. Stemmeoptællingen på valgstedet på valgaftenen	102
9.2.1. Rammerne	102
9.2.2. Fremgangsmåden	103
9.2.3. Stemmeoptællingens afslutning og offentliggørelse m.v.	103
9.2.4. Valgstyrenes afstemningsbog	103
9.2.5. Valgbestyrelsens indberetning af valgresultatet til Danmarks Statistik på valgaftenen	104
9.3. Fintællingen	104
9.3.1. Rammerne	104
9.3.2. Fremgangsmåden	105
9.3.3. Fintællingens afslutning og offentliggørelse m.v.	106
9.3.4. Valgbestyrelsens valgbog	106
9.4. Bedømmelse af stemmesedler afgivet på valgstedet	107
9.4.1. Definitioner: Partifelt, felt og afkrydsningsrubrik	107
9.4.2. Udgangspunktet: En stemmeseddel er gyldig, hvis der er sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning	108
9.4.3. Ugyldighedsgrund: Stemmesedlen er blank	108
9.4.4. Ugyldighedsgrund: Der er sat et bogstav e.l., der ikke ligner et kryds eller en tilsvarende afmærkning	108
9.4.5. Ugyldighedsgrund: Stemmesedlen er helt eller delvis overstreget	108
9.4.6. Ugyldighedsgrund: Der er kun sat kryds helt uden for partifelterne og feltet »Uden for partierne«	109
9.4.7. Ugyldighedsgrund: Der er sat kryds i flere forskellige partifelter (herunder feltet »Uden for partierne«)	109
9.4.8. Ugyldighedsgrund: Der er sat et kryds, der rækker ind i flere forskellige partifelter (herunder feltet »Uden for partierne«)	109
9.4.9. Ugyldighedsgrund: Der er sat kryds ud for ordene »Uden for partierne«	109
9.4.10. Ugyldighedsgrund: Der er – ud over eller i stedet for et kryds – sat et overstreget, udvisket eller halvt kryds	109
9.4.11. Ugyldighedsgrund: Det kan af andre grunde ikke med sikkerhed afgøres, hvad vælgeren har villet stemme	110
9.4.12. Ugyldighedsgrund: Stemmesedlen er ikke udleveret på valgstedet	110
9.4.13. Ugyldighedsgrund: Der er – ud over et kryds eller en tilsvarende afmærkning – sat et bogstav e.l., der ikke ligner et kryds eller en tilsvarende afmærkning	110
9.4.14. Ugyldighedsgrund: Der er sat flere end 3 kryds eller tilsvarende afmærkninger. Her tæller et overstreget, udvisket eller halvt kryds med som et kryds	110
9.4.15. Ugyldighedsgrund: Der er tegnet, skrevet eller klæbet noget på stemmesedlen	110
9.4.16. Ugyldighedsgrund: Stemmesedlen har fået et andet særpræg, f.eks. med forskellige skriftfarver, usædvanlig skriftfarve eller -tykkelse, iturivning eller afrivning	111
9.4.17. Registrering af ugyldige stemmesedler afgivet på valgstedet	111
9.5. Bedømmelse af brevstemmesedler	111
9.5.1. Definitioner: Officielle, uofficielle, sikre og usikre bogstavbetegnelser	111

9.5.2. Udgangspunktet: En brevstemme er gyldig, hvis den er påført navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti opstillet i storkredsen eller navnet på en kandidat opstillet i storkredsen	112
9.5.3. Ugyldighedsgrund: Brevstemmen er blank	113
9.5.4. Ugyldighedsgrund: Der er kun skrevet navnet på en person, der ikke er kandidat i storkredsen ...	113
9.5.5. Ugyldighedsgrund: Der er kun skrevet navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti, der ikke er opstillet i storkredsen	113
9.5.6. Ugyldighedsgrund: Der er kun skrevet en uofficiel bogstavbetegnelse på ét bogstav	113
9.5.7. Ugyldighedsgrund: Der er kun skrevet en uofficiel bogstavbetegnelse på flere bogstaver	113
9.5.8. Ugyldighedsgrund: Der er kun sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning	114
9.5.9. Ugyldighedsgrund: Der er modstrid mellem bogstavbetegnelse, partinavn eller kandidatnavn	114
9.5.10. Ugyldighedsgrund: Det kan af andre grunde ikke afgøres med sikkerhed, hvad vælgeren har villet stemme.....	115
9.5.11. Ugyldighedsgrund: Der er andet eller mere end én brevstemmeseddel i konvolutten	116
9.5.12. Ugyldighedsgrund: Brevstemmesedlen er ikke fremstillet af ministeriet	116
9.5.13. Ugyldighedsgrund: Der er tegnet, skrevet eller klæbet noget på brevstemmekonvolutten	116
9.5.14. Ugyldighedsgrund: Der er tegnet, skrevet eller klæbet noget på brevstemmesedlen	116
9.5.15. Brevstemmen har fået et andet særpræg, f.eks. med forskellige skriftfarver, usædvanlig skriftfarve eller –tykkelse, ved udfyldelse på bagsiden eller iturivning	116
9.5.16. Registrering af ugyldige brevstemmer	116
9.6. Kandidaters deltagelse i stemmeoptællingen	117
9.6.1. Kandidater, der er opstillet for et parti i storkredsen	117
9.6.2. Kandidater, der er opstillet uden for partierne i storkredsen	118
10. Efter opgørelsen. Valgklager og håndtering af valgmaterialiet m.v.	119
10.1. Valgklager.....	119
10.2. Indsendelse af oplysning om for sent modtagne brevstemmer	119
10.3. Opbevaring og kassation af valgmaterialer	119
11. Afholdelse af udgifter ved valget.....	121
12. Bestilling af brevstemmemateriale, ansøgningsskemaer og kandidatanmeldelsesblanketter	122
12.1. Brevstemmemateriale og brevstemmeprotokoller.....	122
12.2. Ansøgningsskemaer til brevstemmeafgivning i hjemmet eller overførsel til andet valgsted	122
12.3. Ansøgningsskemaer til ansøgning om optagelse på folketingsvalglisten (udlandsdanskere) .	122
12.4. Formularer til kandidatanmeldelse (med og uden stillerunderskrifter)	122
13. Bortfald af tidligere udsendt vejledning om afholdelse af folketingsvalg	123
Bilag 1. Oversigt over regler om afholdelse af folketingsvalg	124
Bilag 2. Oversigt over ændringer af reglerne om afholdelse af folketingsvalg	125
Bilag 3. Bekendtgørelse om stemmesedler til brug ved folketingsvalg.....	128
Bilag 4. Udsnit af en fiktiv stemmeseddel	131
Bilag 5. Forklarende tekst til udsnit af de fiktive stemmesedler i bilag 4	134
Bilag 6. Bekendtgørelse om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg	136

1. Indledning

Folketingsvalg afholdes efter reglerne i lov om valg til Folketinget (herefter loven), se lovbekendtgørelse nr. 1137 af 22. september 2025, med tilhørende bekendtgørelser m.v. En oversigt over alle regler om folketingsvalg findes i *bilag 1* til denne vejledning.

I denne vejledning redegøres for de opgaver, der påhviler kommunalbestyrelser, valgbestyrelser og Ankestyrelsen ved forberedelse, afholdelse og opgørelse af folketingsvalg.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i vejledningen foretaget en sproglig ændring, således at der står »kommunen« i de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen har kompetencen, men hvor det i praksis er den kommunale forvaltning, der udfører opgaverne. Der vil stå »kommunalbestyrelsen«, hvis denne skal træffe beslutning i et møde, eller hvis der er behov for at skelne mellem kommunalbestyrelsen og valgbestyrelsen. Det vil som altid afhænge af delegationsplanen og praksis i den enkelte kommune eller region, i hvilket omfang forvaltningen er bemyndiget til at varetage en opgave. Formuleringen i vejledningen indebærer således ikke nogen stillingtagen hertil.

Siden folketingsvalget den 1. november 2022 er der gennemført forskellige lovændringer af betydning for afholdelsen af folketingsvalg. En stor del af ændringerne gælder generelt for landsdækkende valg og folkeafstemninger og gjaldt også ved Europa-Parlamentsvalget den 9. juni 2024.

Af væsentlige nye regler, der udelukkende har betydning for folketingsvalg, kan det fremhæves, at brevstemmeperioden her i landet nu begynder ved valgudskrivelsen, og at Ankestyrelsen fremover skal udarbejde nye fortegninger over samtlige partier og kandidater for hver opstillingskreds for at lette kommunernes udformning af stemmesedler.

Et overblik over samtlige regelændringer siden seneste folketingsvalg findes i *bilag 2*.

KOMBIT har udviklet et nyt valgadministrationssystem, VALG-løsningen, der er sat i drift den 1. oktober 2025. De tilpasninger om tidsfrister, valglister m.v., som systemet giver anledning til, er afspejlet i denne vejledning.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet udsender inden valget en række breve om særlige forhold. Brevene vil også blive lagt på ministeriets valghjemmeside: valg.im.dk/valgmyndigheder under fanen om det pågældende valg.

Der kan frem mod valgdagen komme yderligere anbefalinger eller henstillinger fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet vedrørende kommunernes beredskab i forbindelse med valget.

2. Oversigt over opgavefordelingen ved folketingsvalg

Dette afsnit indeholder en oversigt over de opgaver, som kommunalbestyrelserne, valgbestyrelserne og Ankestyrelsen har ansvar for i forbindelse med folketingsvalg.

2.1. Kommunalbestyrelsens opgaver

Ved folketingsvalg har kommunalbestyrelsen ansvar for følgende opgaver:

1. Vælger medlemmer til opstillingskredsens valgbestyrelse, valgstyrere og tilforordnede vælgere, se afsnit 5.
2. Tilrettelægger afstemningsområder og tilhørende valgsteder, se afsnit 4.9.
3. Udarbejder valglister og udsender valgkort, se afsnit 4.
4. Træffer afgørelse om ansøgninger om at brevstemme i eget hjem, se afsnit 8.4, og om ændring af valgsted for vælgere med handicap eller nedsat førlethed, se afsnit 4.10.
5. Træffer afgørelse om ansøgninger om optagelse på valglisten for udlandsdanskere eller videre-sender disse til Valgnævnets behandling, se afsnit 4.6.
6. Tilrettelægger brevstemmeafgivningen på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, i visse botilbud m.v. samt i vælgerens hjem og udpeger stemmemodtagere på mindre øer, se afsnit 8. Det er en del af tilrettelæggelsen, at stemmemodtagere instrueres om reglerne om hjælp til stemmeafgivningen, og at hjælpemidler, se afsnit 8.2.5.5, og fortegnelser over de opstillede partier og kandidater, se afsnit 6.10, stilles til rådighed.
7. Forbereder afstemningen på valgdagen, bortset fra fremstilling af stemmesedler og opslag, se afsnit 7. Det er en del af forberedelsen, at hjælpemidler stilles til rådighed ved stemmeafgivningen, se afsnit 7.2.2, og at medarbejdere og frivillige på valgstederne instrueres om reglerne om hjælp til stemmeafgivningen.

8. Sørger for, at valgmaterialer er til stede ved fintællingen, se afsnit 9.3.
9. Videre-sender valgklager til Indenrigs- og Sundhedsministeriet straks efter modtagelsen, se afsnit 10.1.
10. Indberetter antallet af brevstemmer modtaget fra dagen efter valgdagen og en uge frem til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, se afsnit 10.2.
11. Opbevarer valgmaterialer og tilintetgør nærmere angivne dele af dette, når Folketinget endeligt har afgjort evt. klager over valget, og når valgmaterialer ikke længere er nødvendigt til forskning og statistik, se afsnit 10.3 (gælder kun kredskommuner).

2.2. Valgbestyrelsens opgaver

Ved folketingsvalg har valgbestyrelsen i opstillingskredsen ansvar for følgende opgaver:

1. Får fremstillet stemmesedler og opslag og sørger for, at materialet bliver afleveret til de enkelte kommuner i opstillingskredsen, se afsnit 6.11.
2. Sørger for, at brevstemmerne bliver gennemgået inden afstemningens begyndelse og om nødvendigt 1 eller 2 dage før valgdagen, se afsnit 8.7.4.
3. Modtager indberetninger på valgaftenen fra de enkelte afstemningssteder i opstillingskredsen om resultatet af stemmeafgivningen. Indberetter resultatet for opstillingskredsen som helhed til Danmarks Statistik, se afsnit 9.2.
4. Foretager senest dagen efter valgdagen fintælling for hele opstillingskredsen, udarbejder valgbog og sender samme dag en attesteret kopi af valgbogen med bilag til Indenrigs- og Sundhedsministeriet og til Danmarks Statistik, se afsnit 9.3. Samtidig (eller før) sendes to ubrugte, annullerede stemmesedler til Indenrigs- og Sundhedsministeriet som Quickbrev. På de ubrugte stemmesedler skrives »ANNULERET«.

2.3. Ankestyrelsens opgaver

Ankestyrelsen tager sig som anmeldelsesmyndighed ved folketingsvalg af følgende opgaver:

1. Modtager og godkender kandidatanmeldelser for opstillingskredsene i hver storkreds, se afsnit 6.
2. Modtager meddelelser fra opstillingsberettigede partier om partiernes godkendte kandidater og anmeldelser om opstillingsform for hver storkreds, se afsnit 6.5-6.8.
3. Udarbejder fortegnelser over de opstillede kandidater i storkredsene og opstillingskredsene. Som noget nyt udarbejder Ankestyrelsen en fortegnelse for hver opstillingskreds, der indeholder samtlige partier og kandidater i storkredsen i den rækkefølge, de skal stå på stemmesedlen. Fortegnelserne sendes bl.a. til valgbestyrelserne og kommunalbestyrelserne i storkredsene samt til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, se afsnit 6.10.

3. Tidsfrister og postomdeling

3.1. Oversigt over tidsfristerne ved folketingsvalg

Dette afsnit indeholder en oversigt over tidsfristerne ved forberedelsen, gennemførelsen og opgørelsen af folketingsvalg.

Folketingsvalg udskrives normalt med et varsel på ca. 3-4 uger.

Før valgets udskrivelse

Brevstemmematerialet skal til enhver tid findes hos kommunerne.¹

Brevstemmer, der er afgivet mere end 3 måneder før valgdagen på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske havanlæg uden for dansk område og på danske skibe i udenrigsfart, kommer ikke i betragtning.² På danske skibe i udenrigsfart kan søfolk og deres medsejlende ægtefæller dog brevstemme fra dagen efter et folketingsvalg med gyldighed for førstkommende folketingsvalg.³

Valgets udskrivelse

1. Brevstemmeperioden i Danmark begynder, herunder på danske havanlæg på dansk område. Det skal være muligt at brevstemme mindst ét sted i kommunen, så snart statsministeren har annonceret valgets udskrivelse.⁴ Indenrigs- og Sundhedsministeriet udsender en foreløbig fortegnelse over de opstillingsberettigede partier og disses bogstavbetegnelser til brug for brevstemmeafgivningen.
2. Kommunen fører i VALG-løsningen senest fra dette tidspunkt en brevstemmeprotokol over de brevstemmer, kommunen modtager til valget.⁵

3. Kommunalbestyrelsen vælger medlemmer til valgbestyrelsen, valgstyrere og tilforordnede vælgere, hvis det ikke allerede er sket.⁶
4. Kommunen annoncerer på sin hjemmeside og i de stedlige dagblade eller lokalaviser om brevstemmeafgivningen, herunder om muligheden for at brevstemme i eget hjem.
5. Kommunen oplyser på sin hjemmeside og evt. ved annoncering i relevante medier vælgerne om muligheden for at benytte hjælpemidler ved brevstemmeafgivningen og ved stemmeafgivningen på valgdagen og om muligheden for at søge om at blive overflyttet til et andet valgsted i den forbindelse.⁷
6. Kommunen forbereder brevstemmeafgivningen i visse botilbud m.v., herunder i pleje- og ældreboliger. Kommunen fastsætter herunder dagen(e) for brevstemmeafgivningen, indretter om muligt et særligt stemmelokale, udpeger og vejleder stemmemodtagerne samt sørger for, at vælgere, der bor eller opholder sig i de nævnte botilbud, i god tid inden og i relevant omfang igen på dagen for brevstemmeafgivningen orienteres om muligheden for at brevstemme i botilbuddet.⁸
7. Kommunen sørger for, at vælgere, der får personlig hjælp, omsorg og pleje m.v. i hjemmet og må antages at opfylde betingelserne for at stemme i hjemmet, får udleveret et ansøgnings-skema af en person fra hjemmehjælpen eller hjemmesygeplejen. Kommunen fastsætter endvidere dagen(e) for brevstemmeafgivning i vælgerens eget hjem og udpeger og vejleder stemmemodtagerne.⁹

¹ Folketingsvalglovens § 60, stk. 2, 2. pkt.

² Folketingsvalglovens § 57, stk. 3, og § 58, stk. 2.

³ Folketingsvalglovens § 58, stk. 3.

⁴ Folketingsvalglovens § 56 og § 58, stk. 4.

⁵ Cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning.

⁶ Folketingsvalglovens §§ 23, 29 og 30.

⁷ § 8, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

⁸ § 3, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 1494 af 6. december 2024 om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v.

⁹ § 3 i bekendtgørelse nr. 33 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem.

8. Vælgere kan ansøge om at brevstemme i hjemmet fra valgudskrivelsen, dog tidligst 4 uger før valgdagen.¹⁰
9. Vælgere med handicap eller nedsat førklighed kan ansøge om at stemme på et andet valgsted fra valgudskrivelsen.¹¹
10. Kommunen videresender straks efter valgets udskrivelse brevstemmer fra vælgere, der har brevstemt før udskrivelsen af valget (f.eks. på danske skibe i udenrigsfart), men siden er flyttet til en anden kommune, til den nye bopælskommune.¹²
11. Kandidatanmeldelser, anmeldelser om opstillingsform og opstillingsberettigede partiers meddelelse om godkendte kandidater for hver storkreds kan indleveres til Ankestyrelsen fra valgudskrivelsen.¹³
12. Fra valgudskrivelsen (dog tidligst kl. 12.00 den 4. lørdag før valgdagen) kan der uden tilladelse fra vejmyndigheden ophænges valgplakater på højst 0,8 m² på offentlige veje og private fællesveje i byer og bymæssige områder. De nærmere regler herom i vejlovgivningen skal iagttages.¹⁴

Alle lørdage inden for 3 uger før valgdagen

I denne periode er det hensigtsmæssigt at holde åbent på lørdage i mindst nogle timer på mindst ét af kommunens brevstemmesteder. Det er også hensigtsmæssigt at holde evt. øvrige brevstemmesteder i kommunen åbent.

20 dage før valgdagen

Kl. 18 er sidste frist for kommunens indberetning af ændringer vedrørende både afstemningsområder (valgdistrikter) og valgsteder til DAGI (Danmarks Administrative Geografiske Inddeling).

18 dage før valgdagen

Skæringsdato for optagelse på valglisten af tilflyttere fra Færøerne eller Grønland og for sletning af valglisten ved fraflytning fra Danmark til Færøerne eller Grønland. Vælgere, der senere end denne dag er flyttet fra Færøerne eller Grønland til Danmark eller omvendt, eller som senere end denne dag har anmeldt flytning, skal forblive optaget på valglisten under den hidtidige bopæl.¹⁵ Det gælder, uanset om dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag.

15 dage før valgdagen

1. **Kl. 12** er sidste frist for anmeldelse af nye partier til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.¹⁶ Det gælder, uanset om dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag. Hvis der er ændringer i forhold til den foreløbige fortegnelse udsendt ved valgets udskrivelse, udsender ministeriet snarest herefter en endelig fortegnelse over opstillingsberettigede partier og disses bogstavbetegnelser.
2. Skæringsdato for optagelse på valglisten af vælgere, der senest denne dag er flyttet til kommunen fra en anden kommune og har anmeldt flytning til tilflytningskommunen. Vælgere, der senere end denne dag flytter eller anmelder flytning, skal forblive optaget på valglisten under den hidtidige bopæl.¹⁷ Hvis dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes skæringsdatoen til arbejdsdagen umiddelbart før.¹⁸
3. Skæringsdato for optagelse på valglisten under den nye bopæl af personer, der senest denne dag er flyttet inden for kommunen og har anmeldt flytning til kommunen. Vælgere, der flytter eller anmelder flytning senere end denne dag, skal forblive optaget på valglisten under den hidtidige bopæl.¹⁹ Hvis dagen er en lørdag,

¹⁰ Folketingsvalglovens § 54, stk. 4, og § 4, stk. 1, 4. pkt., i bekendtgørelse nr. 33 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem.

¹¹ Folketingsvalglovens § 47 a, stk. 2.

¹² Folketingsvalglovens § 64, stk. 3.

¹³ Folketingsvalglovens § 33, stk. 1, 2. pkt., § 37, stk. 1, 2. pkt., § 41, stk. 1, 2. pkt., § 41, stk. 2, jf. stk. 1, 2. pkt., og § 41 a, stk. 1, 2. pkt.

¹⁴ Vejlovens § 3, nr. 10, § 84 og § 85 og privatvejslovens § 10, nr. 17, § 66 a og § 66 b.

¹⁵ Folketingsvalglovens § 18, stk. 2, 2. pkt., og stk. 5.

¹⁶ Folketingsvalglovens § 12, stk. 1.

¹⁷ Folketingsvalglovens § 18, stk. 2, 1. pkt., og stk. 4.

¹⁸ Folketingsvalglovens § 18, stk. 7.

¹⁹ Folketingsvalglovens § 18, stk. 3 og 4.

søndag eller anden helligdag, rykkes skæringsdatoen til arbejdsdagen umiddelbart før.²⁰

4. **Kl. 18** skal kommunens indberetning af oplysninger til CPR, der kan have betydning for vælgerens optagelse på 15.-dagsvalglisten og udskrivning af valgkort, være afsluttet. Det gælder bl.a.:
- indenlandsk flytning,
 - tilflytning fra udlandet,
 - fraflytning til udlandet,
 - iværksættelse eller ophævelse af værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt.,
 - erhvervelse eller fortabelse af dansk indfødsret (statsborgerskab) og
 - dødsfald.

Hvis dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes skæringsdatoen for kommunens indberetning til CPR til arbejdsdagen umiddelbart før.

5. Kommunen efterser sin fysiske og elektroniske post for samme dag at behandle meddelelser om ovenstående, der kan have betydning for vælgerens optagelse på 15.-dagsvalglisten.
6. Hvis valgdagen er en arbejdsdag, er dette sidste frist for, at kommunalbestyrelsen på et møde kan træffe afgørelse om, at afstemningen på valgdagen på visse småøer begynder kl. 9 og ikke kl. 8. Hvis 15.-dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes fristen til arbejdsdagen umiddelbart før.²¹

14 dage før valgdagen eller snarest muligt derefter

Indenrigs- og Sundhedsministeriet bekendtgør i Statstidende de opstillingsberettigede partier og disses bogstavbetegnelser.²²

12 dage før valgdagen

Kl. 18 er sidste frist for, at vælgere kan ansøge opholdskommunen om at brevstemme i hjemmet, medmindre kommunen har fastsat en senere frist.²³ For at kunne modtage ansøgninger skal kommunen holde åbent mindst ét sted i kommunen i mindst nogle timer umiddelbart inden kl. 18, medmindre kommunen har fastsat en senere frist. Hvis dagen er en lørdag eller søndag, forlænges ansøgningsfristen til den førstkommande arbejdsdag kl. 12.²⁴

11 dage før valgdagen

Kl. 12 er sidste frist for at indlevere eller tilbagetrække kandidatanmeldelser til Ankestyrelsen.²⁵ Ankestyrelsen efterser sin fysiske og elektroniske post, uanset om dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag.

10 dage før valgdagen

Kl. 12 er sidste frist for partiernes meddelelse til Ankestyrelsen om godkendte kandidater og anmeldelse af opstillingsform.²⁶ Ankestyrelsen efterser sin fysiske og elektroniske post, uanset om dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag.

Ankestyrelsen begynder at udarbejde fortegnelser for hver opstillingskreds, der indeholder samtlige partier og kandidater i storkredsen i den rækkefølge, de skal stå på stemmesedlen.²⁷

Indenrigs- og Sundhedsministeriet bekendtgør senest denne dag på ministeriets hjemmeside:

- dag og tid for afstemningen,
- at der vil blive udsendt valgkort til vælgerne, og
- at indsigelser om fejlbehæftede eller manglende valgkort skal fremsættes over for kommunen.²⁸

8 dage før valgdagen

1. Kommunen modtager senest denne dag fortegnelser fra Ankestyrelsen, der indeholder samtlige partier og kandidater i storkredsen i den rækkefølge, de skal stå på stemmesedlen i hver opstillingskreds.

²⁰ Folketingsvalglovens § 18, stk. 7.

²¹ Folketingsvalglovens § 46, stk. 2.

²² Folketingsvalglovens § 14, stk. 2.

²³ Folketingsvalglovens § 54, stk. 4, 2., 4. og 5. pkt.

²⁴ Folketingsvalglovens § 54, stk. 4, 3. pkt.

²⁵ Folketingsvalglovens §§ 33 og 34.

²⁶ Folketingsvalglovens §§ 37, 41 og 41 a.

²⁷ Folketingsvalglovens § 42, stk. 1-3.

²⁸ Folketingsvalglovens § 21.

2. Kommunen sørger for, at vælgerne fra denne dag kan gøre sig bekendt med Ankestyrelsens fortegnelse over opstillede kandidater i stor-kredsen ved brevstemmeafgivning på borger-service o.l., i visse botilbud m.v., herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem.
3. **Kl. 12** er sidste frist for, at en vælger med handicap eller nedsat førclighed kan ansøge sin bopælskommune om at stemme på et andet valgsted. Hvis dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes ansøgningsfristen til arbejdsdagen umiddelbart før.²⁹

7 dage før valgdagen

1. Skæringsdato for optagelse på 7.-dagsvalglisten af vælgere, der flytter hertil fra udlandet (dvs. ikke Færøerne eller Grønland), og senest denne dag har anmeldt flytning til tilflytningskommunen.³⁰ Kommunen efterser sin fysiske og elektroniske post for samme dag at behandle anmeldelser om tilflytning fra udlandet. Det gælder, uanset om dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag.³¹
2. Frist for optagelse på udlandsdanskervalglisten efter ansøgning af personer, der har valgret uanset udlandsophold efter lovens § 2. Senest denne dag skal kommunen eller Valgnævnet have truffet afgørelse om ansøgninger om optagelse på valglisten.³² Kommunen efterser sin fysiske og elektroniske post for samme dag at behandle de ansøgninger, som kommunen har modtaget. Det gælder, uanset om dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag.³³
3. **Kl. 18** skal kommunens indberetning af oplysninger til CPR, der kan have betydning for vælgernes optagelse på 7.-dagsvalglisten og udlandsdanskervalglisten, være afsluttet. Kommunen efterser derfor sin fysiske og elektroniske post for at behandle de meddelelser og anmeldelser om tilflytning fra udlandet m.v., som kommunen har modtaget. Det gælder bl.a.:

- tilflytning fra udlandet (dvs. ikke Færøerne eller Grønland),
- iværksættelse eller ophævelse af værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt.,
- erhvervelse eller fortabelse af dansk indfødsret,
- dødsfald og
- optagelse på valglisten af personer, der efter kommunens eller Valgnævnets afgørelse har valgret uanset udlandsophold.

CPR's udtræk til 7.-dagsvalglisten og udlandsdanskervalglisten påbegyndes umiddelbart efter kl. 18 på skæringsdatoen. Kommunens indberetning af oplysninger til CPR, der kan have betydning for pågældendes optagelse på 7.-dagsvalglisten, skal derfor i videst muligt omfang være afsluttet kl. 18, således at der kan udsendes valgkort til flest mulige vælgere på 7.-dagsvalglisten.

Hvis 7.-dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes skæringstidspunktet for indberetninger til CPR til brug for valglisten og udsendelse af valgkort til arbejdsdagen umiddelbart før.

Vælgere, der i CPR registreres som tilflyttet fra udlandet efter dannelsen af 7.-dagsvalglisten, skal kommunen selv udstede og udsende valgkort til.

6 dage før valgdagen og frem til næstsidste hverdag før valgdagen

Til og med næstsidste hverdag før valgdagen indberetter kommunen løbende og uden ugrundet ophold til CPR, hvis kommunen modtager meddelelse om, at en vælger er fraflyttet til udlandet, har fået iværksat eller ophævet værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt., har erhvervet eller fortabt dansk indfødsret eller er afgået ved døden.³⁴

Kommunen skal til og med valgdagen selv udsende eller udlevere nye valgkort til de vælgere, der tilføjes

²⁹ Folketingsvalglovens § 47 a, stk. 2.

³⁰ Folketingsvalglovens § 18, stk. 6, 1. pkt.

³¹ Folketingsvalglovens § 18, stk. 7, modsætningsvis.

³² Folketingsvalglovens § 18, stk. 6, 2. pkt.

³³ Folketingsvalglovens § 18, stk. 7, modsætningsvis.

³⁴ Folketingsvalglovens § 22, stk. 2.

på valglisten, eller ved fejl og mangler på allerede udsendte valgkort.³⁵

5 dage før valgdagen

Vælgerne skal have modtaget valgkort.

Tredjesidste hverdag (inkl. lørdag) før valgdagen

Sidste dag for brevstemmeafgivning i Danmark, herunder på danske havanlæg på dansk område. Det gælder, uanset om dagen er en lørdag.³⁶

Kommunen skal som minimum i tidsrummet kl. 9-16 holde åbent på mindst ét af kommunens brevstemmesteder.³⁷

Det er hensigtsmæssigt også at holde kommunens evt. øvrige brevstemmesteder åbent.

Næstsidste hverdag før valgdagen og frem til valgdagen

Til og med valgdagen retter kommunen valglisten manuelt, hvis kommunen modtager meddelelse om, at en vælger er fraflyttet til udlandet, har fået iværksat eller ophævet værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt., har erhvervet eller fortabt dansk indfødsret eller er afgang ved døden.

Næstsidste og sidste dag før valgdagen

Valgbestyrelsen og valgstyrelserne kan om nødvendigt 1 eller 2 dage før valgdagen begynde at undersøge, om brevstemmerne kan komme i betragtning. Undersøgelsen skal være færdig, inden afstemningen begynder på valgdagen.³⁸

Kommunen afhenter post og efterser sin postkasse m.v. for at sikre, at evt. sent modtagne brevstemmer afleveres rettidigt til vedkommende valgstyrelse. For at komme i betragtning skal brevstemmerne være modtaget af valgstyrelserne, inden afstemningen begynder.³⁹ Se afsnit 3.2 om forsendelse af post og brevstemmer.

Valgbestyrelsen afleverer stemmesedler og opslag til kommunerne i god tid, inden afstemningen begynder på valgdagen.⁴⁰

Valgdagen

1. Kommunen afhenter post og efterser sin postkasse m.v. for at sikre, at evt. sent modtagne brevstemmer kan afleveres rettidigt til valgstyrelserne på de enkelte valgsteder, inden afstemningen begynder.
2. Hvis valgdagen er en arbejdsdag, foregår afstemningen kl. 8-20, bortset fra på visse småøer, hvis kommunalbestyrelsen senest 15 dage før valgdagen har truffet afgørelse om, at afstemningen på øen først begynder kl. 9.⁴¹ Hvis valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, foregår afstemningen kl. 9-20.⁴²
3. Stemmeoptælling foretages på afstemningsstederne umiddelbart efter afstemningens afslutning. Resultatet indberettes til valgbestyrelsen, der indberetter det til Danmarks Statistik.⁴³

Fintællingsdagen – dagen efter valgdagen

Kommunen sørger for, at afstemningsbøgerne, de benyttede valglisten og valgkort samt stemmesedlerne og brevstemmematerialet er til stede ved fintællingen.⁴⁴

Valgbestyrelsen foretager senest dagen efter valgdagen fintælling for hvert afstemningsområde for sig og herefter for hele opstillingskredsen under ét, udarbejder valgbog og indberetter resultatet til Danmarks Statistik. Valgbestyrelsen sender i elektronisk form en attesteret og underskrevet kopi af valgbogen med bilag til Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Danmarks Statistik. Valgbestyrelsen sender senest denne dag to ubrugte, annullerede stemmesedler som Quickbrev til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.⁴⁵

Ugedagen efter valgdagen

³⁵ Folketingsvalglovens § 22, stk. 1.

³⁶ Folketingsvalglovens § 56, stk. 1, og § 58, stk. 4.

³⁷ Folketingsvalglovens § 56, stk. 2.

³⁸ Folketingsvalglovens § 65.

³⁹ Folketingsvalglovens § 66, stk. 3.

⁴⁰ Folketingsvalglovens § 44.

⁴¹ Folketingsvalglovens § 46, stk. 1 og 2.

⁴² Folketingsvalglovens § 46, stk. 1, 2. pkt.

⁴³ Folketingsvalglovens §§ 68, 70 og 71.

⁴⁴ Folketingsvalglovens § 72, stk. 2.

⁴⁵ Folketingsvalglovens § 72, stk. 1, § 73 og § 74.

Sidste frist for at klage over valget. Alle valgklager, der modtages i kommunen, skal straks videresendes til Indenrigs- og Sundhedsministeriet.⁴⁶

8 dage efter valgdagen

Kommunen sender en mail til valg@im.dk med titlen »[Kommunens navn]: Brevstemmer modtaget efter valgdagen« og med angivelse af, hvor mange brevstemmer der måtte være modtaget i kommunen fra dagen efter valgdagen og en uge frem.

Valgplakater, der efter vejlovgivningens regler er ophængt uden tilladelse fra vejmyndigheden, skal være taget ned senest ved døgnets afslutning.⁴⁷

12 hverdage (inkl. lørdag) efter valgdagen

Det nyvalgte Folketing træder sammen senest denne dag.⁴⁸

Når Folketinget endeligt har afgjort evt. klager over valget, tilintetgøres valglistes, valgkort, stemmesedler og brevstemmemateriale.⁴⁹ Indenrigs- og Sundhedsministeriet giver kommunerne besked herom. Hvis valgmaterialiet anvendes til forskning og statistik, kan tilintetgørelsen udskydes til det tidspunkt, hvor valgmaterialiet ikke længere er nødvendigt til disse formål.

3.2. Forsendelse af post og brevstemmer

3.2.1. Aftale om samlet afsendelse af mellemkommunale brevstemmer

KOMBIT har en aftale med en postdistributør om distribution af mellemkommunale brevstemmer.

Alle mellemkommunale brevstemmer kan samles til bunke ét sted i afsenderkommunen og sendes samlet ad mindst to omgange.

KL informerer kommunerne direkte om processen for afhentning og levering af mellemkommunale brevstemmer. KL vil desuden løbende informere kommunerne om valg og valgprocessen på Viva Engage: KL Dialogportalen.

Kommunerne kan som hidtil tage imod brevstemmer, der er afgivet på sygehuse og i fængsler m.v.,

med henblik på, at de kan indgå i den samlede forsendelse af brevstemmer efter nærmere aftale mellem institutionen og den pågældende kommune. Kommunerne er ikke forpligtede til at varetage forsendelsen af institutionens brevstemmer, men Indenrigs- og Sundhedsministeriet opfordrer til, at kommunerne er imødekommende over for sådanne anmodninger, så flest mulige brevstemmer når rettidigt frem.

3.2.2. Øvrig forsendelse af brevstemmer og modtagelse af post

Brevstemmer, der afgives den sidste uge af brevstemmeperioden, og som sendes uden for den ovennævnte aftale, skal sendes til bopælskommunen samme dag, som de er afgivet. Øvrige brevstemmer skal sendes snarest muligt.

Kommunen skal sikre, at al post er aftalt leveret eller afhentet m.v. så tæt på de gældende frister som muligt, så f.eks. alle indkomne ansøgninger om optagelse på valglisten kan behandles senest på skærringsdatoen, og sent modtagne brevstemmer fra udlandet m.v. kan afleveres rettidigt til valgstyrrerne på de enkelte afstemningssteder, inden afstemningen begynder.

⁴⁶ Folketingsvalglovens § 88.

⁴⁷ Vejlovens § 84, stk. 1, og privatvejslovens § 66 a, stk. 1.

⁴⁸ Grundlovens § 35, stk. 1.

⁴⁹ Folketingsvalglovens § 104, stk. 3.

4. Valgret, valglisten og valgkort

4.1. Valgret

Efter grundlovens § 29 og folketingsvalglovens § 1 har man valgret til Folketinget, hvis man

- har dansk indfødsret (statsborgerskab),
- er fyldt 18 år,
- har fast bopæl i riget og
- ikke er umyndig.

Visse personer, der har taget ophold i udlandet, anses for at have fast bopæl i riget i relation til folketingsvalget og kan optages på valglisten efter ansøgning, se afsnit 4.6 og lovens §§ 2 og 16.

Personer, der er under værgemål med *fuld* frataelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt., anses for umyndige og har dermed ikke valgret til Folketinget. Personer, der alene er frataget den retlige handleevne *delvis* efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 2. pkt., eller er under andre former for værgemål, se værgemålslovens §§ 5 og 7, bevarer deres valgret.

4.2. Generelt om valglisten

For at kunne udøve sin valgret, dvs. have ret til at stemme, skal man være optaget på valglisten, se lovens § 3.

Når valget er udskrevet, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en valgliste over kommunens vælgere. Vælgerne skal optages på valglisten i deres bopælskommune, se lovens § 15. Der skal udarbejdes en valgliste for hvert afstemningsområde i kommunen, se lovens § 18, stk. 1.

Valglisten består af en 15.-dagsvalgliste, en 7.-dagsvalgliste og en udlandsdanskervalgliste. Valglisterne udarbejdes i VALG-løsningen på grundlag af udtræk fra CPR som beskrevet i afsnit 4.3. De tre valglistes vil i systemet fremstå som én og samme liste, men loven opererer med forskellige frister og forskellige betingelser for forskellige grupper af vælgere. Derfor omtales de i denne vejledning som 15.-dagsvalglisten, 7.-dagsvalglisten og udlandsdanskervalglisten.

15.-dagsvalglisten er vigtig, fordi den danner grundlag for udsendelse af valgkort.

Langt de fleste vælgere optages automatisk på valglisten. Kun udlandsdanskere skal selv ansøge om optagelse på valglisten.

Om automatisk ajourføring af valglisten, se afsnit 4.3.

Kommunalbestyrelsen har efter databeskyttelseslovgivningen ikke adgang til at udlevere valglisten, herunder fortegnelser over førstegangsvælgere, til politiske partier m.v. Anmodninger om aktindsigt efter offentlighedsloven i valglistes – og andet valgmateriale – skal bedømmes i lyset af dette samt i lyset af materialets særlige karakter og funktion samt den særlige fortrolighed, hvormed valghandlinger er omgivet.

4.2.1. Vælgere, der skal optages på 15.-dagsvalglisten

På 15.-dagsvalglisten optages de vælgere, der har bopæl i kommunen på 15.-dagen før valgdagen.

Det gælder også statsansatte, der er beordret til tjeneste uden for riget (og deres medfølgende ægtefæller m.v.), og som under udlandsopholdet forbliver registreret på deres hidtidige bopæl eller – hvis denne opgives – i deres hidtidige bopælskommune under høj vejkode (9953), se CPR-lovens § 24, stk. 5 og 6.

Det gælder endvidere andre vælgere, der er registreret i CPR som værende uden fast bopæl (under vejkode højere end 9900) i deres hidtidige bopælskommune, se § 6, stk. 4, i CPR-loven og § 13, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 862 af 13. juni 2023 om folkeregistrering m.v.

Vælgere, der er flyttet til kommunen senest 15 dage før valgdagen, og som senest denne dag har anmeldt flytningen til tilflytningskommunen, optages således på 15.-dagsvalglisten. For vælgere, der er flyttet

til kommunen fra Færøerne eller Grønland, er skæringsdatoen dog 18 dage før valgdagen.⁵⁰ Se lovens § 18, stk. 2.

Vælgere, der senere end 15 dage før valgdagen flytter *fra kommunen* (18 dage for flytninger til Færøerne eller Grønland), eller som senere end denne dag har anmeldt flytningen til tilflytningskommunen, skal således forblive optaget på valglisten i fraflytningskommunen, se lovens § 18, stk. 4 og 5. Tilflytningskommunen skal i overensstemmelse med sin almindelige vejledningsforpligtelse oplyse disse vælgere om, at de kan stemme på valgdagen på valgstedet i den hidtidige bopælskommune eller brevstemme, herunder om sidste frist for brevstemmeafgivning og om, at brevstemmen skal stiles til fraflytningskommunen.

Vælgere, der senere end 15 dage før valgdagen flytter *inden for kommunen*, skal ligeledes forblive optaget på valglisten under den tidligere bopæl i kommunen, se lovens § 18, stk. 4, jf. stk. 7. Kommunen skal i overensstemmelse med sin almindelige vejledningsforpligtelse oplyse disse vælgere om, at de kan stemme på valgdagen på valgstedet for den hidtidige bopæl eller brevstemme, herunder om sidste frist for brevstemmeafgivning.

Hvis 15.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes fristen frem til arbejdsdagen umiddelbart før, se lovens § 18, stk. 7.

4.2.2. Vælgere, der skal optages på 7.-dagsvalglisten

På 7.-dagsvalglisten optages de vælgere, der ikke er optaget på 15.-dagsvalglisten, og som senest 7 dage før valgdagen er flyttet til kommunen fra udlandet og senest denne dag har anmeldt flytningen til tilflytningskommunen, se lovens § 18, stk. 6, 1. pkt. Hvis kommunen senest på 7.-dagen har registreret flytningerne i CPR, optages vælgerne automatisk, se afsnit 4.3.2. Hvis registreringen af flytningen i CPR først sker efter 7.-dagen, selv om den var anmeldt senest på 7.-dagen, skal kommunen selv optage vælgerne på valglisten, se afsnit 4.4.1 og 4.4.5.

De vælgere, der senere end 15 dage før valgdagen er flyttet til kommunen fra en anden kommune i Danmark, optages ikke på 7.-dagsvalglisten, men forbliver optaget på valglisten i fraflytningskommunen. Tilsvarende gælder for de vælgere, der senere end 18 dage før valgdagen er flyttet til kommunen fra Færøerne eller Grønland. Se afsnit 4.2.1.

Fristen for optagelse på 7.-dagsvalglisten gælder også, når 7.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, se lovens § 18, stk. 7, modsætningsvis. Skæringstidspunktet for indberetninger til CPR til brug for valglisteudtrækket i VALG-løsningen vil dog være den umiddelbart forudgående arbejdsdag, se afsnit 4.3.2. Hvis registreringen af flytningen i CPR først sker efter 7.-dagen, selv om den var anmeldt senest på 7.-dagen, skal kommunen selv udarbejde og udsende valgkort til disse vælgere, se afsnit 4.7.

4.2.3. Vælgere, der skal optages på udlandsdanskervalglisten

På udlandsdanskervalglisten optages de vælgere, der efter lovens § 2 har valgtret uanset ophold i udlandet, og som i forbindelse med udlandsopholdet er registreret i CPR som udrejst, hvis de har ansøgt om at blive optaget på valglisten, og enten kommunen eller Valgnævnet har truffet afgørelse om optagelse på valglisten senest 7 dage før valgdagen, se afsnit 4.6 og lovens § 18, stk. 6, 2. pkt.

Afgørelse om optagelse på udlandsdanskervalglisten skal indberettes i CPR.

Fristen for optagelse på udlandsdanskervalglisten gælder også, når 7.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, se lovens § 18, stk. 7, modsætningsvis.

I de tilfælde, der er beskrevet i afsnit 4.4.3, skal kommunen selv optage vælgerne på valglisten i VALG-løsningen.

⁵⁰ 15.-dagsvalglisteudtrækket fra CPR til brug for valgudtrækket inkluderer kun vælgere, der er tilflyttet fra Færøerne eller Grønland med en hændelsesdato senest på 18.-dagen.

4.3. Udarbejdelse af valglisten i VALG-løsningen

Valglisten udarbejdes som udgangspunkt elektronisk i VALG-løsningen på grundlag af udtræk fra CPR. Det gælder både 15.-dagsvalglisten, 7.-dagsvalglisten og udlandsdanskervalglisten, der vil fremstå som én samlet valgliste i VALG-løsningen.

Valglisten ajourføres automatisk med indenlandske flytninger, der er registreret i CPR, frem til og med 15.-dagen inden valgdagen kl. 18. Hvis 15.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes fristen frem til arbejdsdagen umiddelbart før.

Valglisten ajourføres automatisk med tilflytninger fra udlandet, der er registreret i CPR, frem til og med 7.-dagen før valgdagen.

Valglisten ajourføres automatisk med øvrige oplysninger, herunder udrejse af landet, dødsfald, iværksættelse eller ophævelse af værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne samt opnåelse eller fratagelse af dansk statsborgerskab, frem til og med den næstsidste hverdag inden valgdagen, forudsat at oplysningerne er registreret i CPR.

Efter de nævnte tidspunkter skal kommunen selv foretage de nødvendige rettelser af valglisten i VALG-løsningen, se afsnit 4.4 og 4.5.

4.3.1. 15.-dagsvalglisten

15.-dagsvalglisten (se afsnit 4.2.1) udarbejdes i VALG-løsningen på grundlag af oplysningerne i CPR med de ændringer, som kommunen har modtaget og registreret i CPR til og med 15 dage før valgdagen.

Denne valgliste danner grundlag for udsendelsen af valgkort.

Derfor skal kommunen senest 15 dage inden valgdagen kl. 18 indberette følgende til CPR:

1. Alle flytninger til kommunen, der er anmeldt til og med 15 dage før valgdagen, og hvor flyttedatoen er før eller lig med denne dato.
2. Meddelelser om erhvervelse eller fortabelse af dansk indfødsret, som kommunen har modtaget senest 15 dage før valgdagen.

3. Meddelelser om iværksættelse eller ophævelse af værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt., som kommunen har modtaget senest 15 dage før valgdagen.
4. Dødsfald i de tilfælde, hvor dødsfald indberettes af kommunen (hovedsageligt dødsfald i udlandet).

Indberetningerne til CPR skal foretages senest 15 dage før valgdagen kl. 18. Meddelelser modtaget på 15.-dagen skal derfor indberettes samme dag inden kl. 18.

Hvis 15.-dagen før valgdagen falder på en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes skæringsdatoen frem til arbejdsdagen umiddelbart før.

Meddelelsernes rigtighed skal kontrolleres på sædvanlig måde. De almindelige betingelser i CPR-loven for registrering, herunder af en anmeldt flytning, i CPR skal være opfyldt. En anmeldt flytning, der ikke opfylder betingelserne for registrering i CPR, kan ikke danne grundlag for optagelse på valglisten.

Kommunen skal på skæringsdatoen for indberetning til CPR efterse sin postkasse og elektroniske post for samme dag at behandle de meddelelser, der er nævnt under pkt. 1-4, som kommunen har modtaget senest denne dag. Se afsnit 3.2 om forsendelse af post og brevstemmer. Kommunen skal også sørge for at være ajour med behandlingen af anmeldte flytninger, som er modtaget gennem kommunens digitale flyttesystem.

Dannelsen af CPR's udtræk til 15.-dagsvalglisten og valgkortene påbegyndes umiddelbart efter kl. 18 på skæringsdatoen. Vælgere, der i CPR registreres som tilflyttet kommunen fra en anden kommune senest på 15.-dagen, efter at dannelsen af valgudtrækket er påbegyndt, vil være optaget på 15.-dagsvalglisten i fraflytningskommunen og få valgkort fra denne kommune. Adresseændringen vil efterfølgende automatisk blive opdateret på valglisten, og vælgeren vil modtage et nyt valgkort fra tilflytningskommunen.

Om udskrivning af valglisten, se afsnit 4.3.4.

Valgkort udsendes på baggrund af 15.-dagsvalglisten. Se herom afsnit 4.7.

4.3.2. 7.-dagsvalglisten

7.-dagsvalglisten (se afsnit 4.2.2) udarbejdes i VALG-løsningen på 7.-dagen før valgdagen på grundlag af oplysningerne i CPR. Her indgår de vælgere, der er bopælsregistreret i kommunen, men som ikke indgik i 15.-dagsvalglisteudtrækket, fordi de ikke boede i Danmark på det tidspunkt.

Med henblik på den systemmæssige understøttelse af 7.-dagsvalglisten skal kommunen indberette følgende forhold til CPR:

1. Alle flytninger fra udlandet (ikke fra Færøerne og Grønland), der er anmeldt til og med 7 dage før valgdagen, og hvor flyttedatoen er før eller lig med denne dag.
2. Meddelelser om iværksættelse eller ophævelse af værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1., 1. pkt., som kommunen har modtaget senest 7 dage før valgdagen.
3. Meddelelser om erhvervelse eller fortabelse af dansk indfødsret, som kommunen har modtaget senest 7 dage før valgdagen.
4. Dødsfald i de tilfælde, hvor dødsfald indberettes af kommunen (hovedsageligt dødsfald i udlandet).

Indberetningerne skal ske senest 7 dage før valgdagen. Meddelelser modtaget på skæringsdatoen på 7.-dagen før valgdagen skal derfor indberettes samme dag inden kl. 18. Hvis 7.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, vil skæringsdatoen for indberetninger til CPR til brug for den systemmæssige understøttelse af 7.-dagsvalglisten være arbejdsdagen umiddelbart før.

Det forudsættes, at meddelelsers rigtighed kontrolleres på sædvanlig måde, og at de almindelige betingelser fastsat i CPR-loven for indberetning, herunder af en anmeldt flytning, til CPR i øvrigt er opfyldt. Der henvises til det, der er anført i forbindelse med 15.-dagsvalglisten, se afsnit 4.3.1.

Kommunen skal på skæringsdatoen for indberetning til CPR efterse sin postkasse og elektroniske post for samme dag at behandle de meddelelser, der

er nævnt under pkt. 1-4, som kommunen har modtaget senest denne dag. Se afsnit 3.2 om forsendelse af post og brevstemmer.

Bemærk, at dannelsen af CPR's udtræk til 7.-dagsvalglisten påbegyndes umiddelbart efter kl. 18 på skæringsdatoen. Kommunens indberetning af oplysninger til CPR, der kan have betydning for pågældendes optagelse på valglisten, skal derfor være afsluttet inden kl. 18. Vælgere, der i CPR registreres som tilflyttet kommunen, efter at dannelsen af udtrækket er påbegyndt, vil således ikke automatisk fremgå af valglisten, men skal tilføjes manuelt af kommunen i VALG-løsningen, se afsnit 4.4.1 og 4.4.5.

Vælgere, der flytter eller anmelder flytning til kommunen fra udlandet (ikke Færøerne og Grønland) senere end 7 dage før valgdagen, kan ikke optages på valglisten og har derfor ikke ret til at stemme ved valget, medmindre de allerede er optaget på udlandsdanskervalglisten i medfør af lovens § 16, jf. § 2, se afsnit 4.2.3. I givet fald skal de forblive optaget på udlandsdanskervalglisten i medfør af lovens § 16.

Om udskrivning af valglisten, se afsnit 4.3.4.

De pågældende vælgere skal have tilsendt valgkort, se afsnit 4.7.

4.3.3. Udlandsdanskervalglisten

Udlandsdanskervalglisten udarbejdes i VALG-løsningen på grundlag af oplysningerne i CPR, og afgørelse om optagelse på udlandsdanskervalglisten skal derfor indberettes til CPR.

Ansøgninger, der modtages på 7.-dagen før valgdagen, skal behandles samme dag, og optagelser på valglisten skal efterfølgende indberettes til CPR. Afgørelser om valgret, der ikke er truffet senest på 7.-dagen før valgdagen, må først indberettes til CPR efter valgdagen.

Fristen for optagelse på udlandsdanskervalglisten er 7.-dagen før valgdagen, *uanset* om dette er en lørdag, søndag eller anden helligdag.

Om udskrivning af valglisten, se afsnit 4.3.4.

De pågældende vælgere skal ikke have tilsendt valgkort, se afsnit 4.7.

4.3.4. Udskrivning af valglisten

Kommunen skal selv udskrive valglisten fra VALG-løsningen. Dette gælder, selv om kommunen anvender digitale valglistes. Se nærmere afsnit 4.8.

Rettelser i valglisten i VALG-løsningen, der foretages efter udskrivning af valglisten, skal også foretages i den udskrevne valgliste. Det gælder f.eks. markering af vælgere, der har brevstemt. Derfor kan valglisten med fordel udskrives (igen) efter brevstemmegennemgangen, se herom afsnit 8.8.4.

Valglisten skal udskrives så tæt som muligt på valgdagen for at sikre, at alle rettelser, der foretages før den næstsidste hverdag inden valgdagen, automatisk tilføjes i VALG-løsningen. Hvis valglisten udskrives før den næstsidste hverdag inden valgdagen, skal kommunen selv foretage alle nødvendige rettelser i papirvalglisten på grundlag af oplysninger om hændelser i CPR. Valglisten bør under alle omstændigheder ikke udskrives før 7.-dagen inden valgdagen, da valglisten i så fald ikke vil være opdateret med de sidste tilflytninger fra udlandet.

4.4. Tilfælde, hvor kommunen selv skal tilføje vælgere på valglisten

De vælgere, der er nævnt i afsnit 4.4.1-4.4.8, skal kommunen selv tilføje på valglisten. Hvis der foretages tilføjelser på valglisten, efter at valglisten er udskrevet, skal den udskrevne valgliste tilrettes, eller der skal udskrives en ny valgliste.

Valglisten ajourføres automatisk med indenlandske flytninger, der er registreret i CPR, frem til og med 15.-dagen inden valgdagen kl. 18. Hvis 15.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes fristen frem til arbejdsdagen umiddelbart før.

Valglisten ajourføres automatisk med tilflytninger fra udlandet, der er registreret i CPR, frem til og med 7.-dagen før valgdagen.

Valglisten ajourføres automatisk med øvrige oplysninger, herunder udrejse af landet, dødsfald, iværksættelse eller ophævelse af værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne, afgåelse om valget for udlandsdanskere samt opnåelse eller fratagelse af dansk statsborgerskab, frem til og med den næstsidste hverdag inden valgdagen, forudsat at oplysningerne er registreret i CPR.

Efter de nævnte tidspunkter skal kommunen selv foretage de nødvendige rettelser af valglisten i VALG-løsningen. Kommunen skal abonnere på hændelser fra CPR vedrørende disse forhold.

Rettelser i valglisten skal foretages til og med valgdagen. Derfor er det nødvendigt, at der på valgdagen i hele det tidsrum, hvor der kan stemmes (kl. 8-20 eller 9-20, hvis valgdagen falder på en lørdag, søndag eller anden helligdag), er medarbejdere til stede i kommunerne, der kan tage stilling til de indsigelser, der måtte blive fremsat.

For at sikre at kommunerne kan komme i kontakt med hinanden, kan kommunen f.eks. på valgdagen på sin hjemmeside offentliggøre det telefonnummer, som kommunen kan kontaktes på i hele det tidsrum, hvor der kan stemmes.

Indfødsretskontoret i Udlændinge- og Integrationsministeriet kan kontaktes telefonisk på tlf.nr. 20 55 17 64 i hele det tidsrum, hvor der kan stemmes på valgdagen, for at afklare eventuelle tvivlsspørgsmål om en persons danske indfødsret.

4.4.1. Tilføjelse af vælgere pga. mangler m.v. ved indberetning til CPR

Valglisten i VALG-løsningen opdateres automatisk med flytninger, der er registreret i CPR senest på 7.-dagen før valgdagen kl. 18. Denne opdatering tager højde for lovens regler om, i hvilken kommune vælgeren skal optages på valglisten som følge af flytning tæt på valgdagen m.v. Hvis en indberetning, der burde være foretaget senest 15.-dagen kl. 18, foretages inden 7.-dagen kl. 18, bliver valglisten i VALG-løsningen automatisk opdateret med denne rettelse. Det gælder både hos tilflytningskommunen og fraflytningskommunen.

Efter 7.-dagen før valgdagen kl. 18 sker der ingen opdatering vedrørende adresser. Kommunen skal derfor selv tilføje vælgeren på valglisten i VALG-løsningen, hvis det konstateres, at der ikke rettidigt er foretaget en indberetning til CPR, som kommunen burde have foretaget inden kl. 18 senest 7 dage før valgdagen, se afsnit 4.3.2 og 4.3.3.

Dette gælder også, hvis der kommer oplysninger frem efter fristen for indberetning til CPR, men dog senest på valgdagen, der gør, at der nu skal ske indberetning til CPR.

Er en flytning til en kommune ikke indberettet til CPR senest 15 dage før valgdagen, f.eks. fordi der ikke er indsendt en erklæring fra vælgerens logivært, som bekræfter, at vælgeren er flyttet til adressen, skal den pågældende vælger til og med valgdagen optages manuelt på valglisten i tilflytningskommunen, hvis tilflytningskommunen efter 15.-dagen før valgdagen finder grundlag for at acceptere den anmeldte flytning. Det er forudsat, at tilflytningskommunen har modtaget flytteanmeldelsen senest 15 dage før valgdagen, og at flyttedatoen er før eller lig med 15.-dagen før valgdagen. Fraflytningskommunen skal i disse tilfælde – hvis der er tale om en indenlandsk flytning – underrettes for at kunne slette vælgeren af valglisten dér. Tilflytningskommunen skal selv tilføje vælgeren på valglisten. Hvis der er tale om en indenlandsk flytning, slettes vælgeren automatisk fra valglisten i VALG-løsningen hos fraflytningskommunen, men tilflytningskommunen skal alligevel underrette fraflytningskommunen af hensyn til fraflytningskommunens tilretning af valglisten i VALG-lokal og en evt. udskrevet valgliste.

Hvis kommunens afgørelse om, at en anmeldt flytning ikke opfylder betingelserne for registrering i CPR, ændres af enten kommunen selv eller Digitaliseringsministeriets CPR-kontor efter 7.-dagen før valgdagen, men dog senest på valgdagen, skal kommunen selv tilføje den pågældende vælger på valglisten i VALG-løsningen. Det er forudsat, at tilflytningskommunen har modtaget flytteanmeldelsen senest 15 dage før valgdagen, og at flyttedatoen er før eller lig med 15.-dagen før valgdagen. Tilflytningskommunen skal selv tilføje vælgeren på valglisten. Hvis der er tale om en indenlandsk flytning, slettes vælgeren automatisk fra valglisten i VALG-løsningen hos fraflytningskommunen, men tilflytningskommunen skal alligevel underrette fraflytningskommunen af hensyn til fraflytningskommunens tilretning af valglisten i VALG-lokal og en evt. udskrevet valgliste.

Underretningspligten gælder også over for en færøsk eller grønlandsk fraflytningskommune, hvis tilflytningen fra Færøerne eller Grønland er sket senest 18 dage før valgdagen, men dette først anerkendes af kommunen i Danmark eller af Digitaliseringsministeriets CPR-kontor efter 18.-dagen før valgdagen.

4.4.2. Tilføjelse af visse vælgere, der er flyttet til Færøerne eller Grønland

Vælgere, der er flyttet til Færøerne eller Grønland senere end 18 dage før valgdagen, eller som senere end denne dag har anmeldt flytning, skal fortsat være optaget på valglisten under deres hidtidige bopæl i Danmark, se lovens § 18, stk. 5. Hvis sådanne vælgere 15 dage før valgdagen er registreret i CPR som flyttet til Færøerne henholdsvis Grønland, vil de imidlertid ikke blive optaget på valglisten i VALG-løsningen, og kommunen skal derfor selv tilføje dem på valglisten.

4.4.3. Tilføjelse af visse udlandsdanskere

Personer, der har valget uanset ophold i udlandet, vil fremgå af valglisten i VALG-løsningen (udlandsdanskervalglisten), hvis afgørelsen om deres optagelse på valglisten er indberettet til CPR senest 2 hverdage før valgdagen, se afsnit 4.3.3. Afgørelsen skal være truffet senest på 7.-dagen før valgdagen, uanset om denne dag er en lørdag, søndag eller anden helligdag, se lovens § 18, stk. 6, 2. pkt., og § 18, stk. 7, modsætningsvis.

I følgende tilfælde skal kommunen dog selv tilføje vælgeren på valglisten i VALG-løsningen:

- A. Hvis en vælger, der er omfattet af lovens § 2, stk. 1, 1. pkt., eller § 2, stk. 4, jf. stk. 1, 1. pkt. (statsansatte, der er beordret til tjeneste uden for riget og deres ægtefæller, registrerede partnere eller samlever), umiddelbart inden udsendelse til tjeneste uden for riget var folkeregistreret på Færøerne eller bopælsregistreret i CPR i Grønland, se lovens § 16 a, stk. 1, 2. pkt. Vedkommende skal tilføjes på valglisten, hvis kommunen eller Valgnævnet senest 7 dage før valgdagen har truffet afgørelse om, at vælgeren skal optages på valglisten.

Det skyldes, at sådanne afgørelser ikke skal indberettes til CPR, og derfor vil de pågældende vælgere ikke fremgå af valglisten i VALG-løsningen. Da disse vælgere skal optages på valglisten i den kommune i Danmark, hvor de sidst har været bopælsregistreret i CPR, er det denne kommune, der har pligt til at sørge for, at vælgerne bliver tilføjet på valglisten i VALG-løsningen. Se § 20, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 159 af 14. februar 2024.

B. Hvis en vælger allerede er optaget på valglisten som udlandsdanser i medfør af lovens § 2, stk. 1 eller 2, eller § 2, stk. 4, jf. stk. 1 eller 2, men den 2-årige gyldighedsperiode for afgørelsen udløber før valgdagen, og vedkommende har søgt om fornyet optagelse på valglisten inden 2-årsperiodens udløb, og der endnu ikke er truffet afgørelse herom. Dette er en følge af, at valgretsperioden forlænges for denne gruppe, indtil der er truffet afgørelse, hvis de anmoder om fornyet optagelse inden 2-årsperiodens udløb, se lovens § 16, stk. 3. Hvis 2-årsperioden først udløber på valgdagen eller senere, kan behandlingen af ansøgningen sættes i bero til efter valgdagen, da den pågældende i givet fald vil blive optaget på udlandsdanskervalglisten.

Bemærk, at punkt B om forlængelse ved fornyet ansøgning ikke gælder for vælgere, der er optaget på valglisten efter § 2, stk. 3, eller § 2, stk. 4, jf. stk. 3 (personer, der opholder sig i udlandet, og som agter at vende tilbage til landet inden for 2 år efter udrejsen, samt deres ægtefæller m.v.), da disse vælgere kun vil kunne optages på valglisten på et nyt grundlag, dvs. når enten kommunen eller Valgnævnet har truffet afgørelse om, at de pågældende er omfattet af en af persongrupperne i lovens § 2, stk. 1 eller 2, eller § 2, stk. 4, jf. stk. 1 eller 2. En sådan ansøgning om fornyet optagelse skal derfor behandles straks.

4.4.4. Tilføjelse af vælgere, der får dansk indfødsret, eller hvis værgemål ophæves senere end 2 hverdage før valgdagen

Personer, der får dansk indfødsret (statsborgerskab) senere end 2 hverdage før valgdagen, skal kommunen selv tilføje på valglisten i VALG-løsningen, hvis de pågældende personer opfylder de øvrige betingelser for optagelse på valglisten.

Personer, der har været under værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt., men hvis værgemål bliver ophævet senere end 2 hverdage før valgdagen, skal kommunen selv tilføje på valglisten i VALG-løsningen, hvis de pågældende personer opfylder de øvrige betingelser for at blive optaget på valglisten.

Disse tilføjelser på valglisten skal foretages til og med valgdagen for de meddelelser, der modtages i kommunen til og med valgdagen. Det gælder også,

selv om meddelelserne måtte komme frem, efter at valghandlingen er gået i gang.

Hvis kommunen har planlagt grundlovsceremonier på 2.-dagen før valgdagen eller senere, skal kommunen være opmærksom på straks efter ceremonien at sende en elektronisk kopi af de erklæringer, der underskrives og påtegnes ved ceremonien, til Udlændinge- og Integrationsministeriet (indfoedsret@uim.dk).

Udlændinge- og Integrationsministeriet vil herefter påse, at grundlovsceremonien er afholdt i overensstemmelse med bekendtgørelse nr. 2546 af 16. december 2021 om kommunalbestyrelsernes afholdelse af grundlovsceremonier, som ændret ved bekendtgørelse nr. 104 af 28. januar 2024, og registrere deltagernes danske statsborgerskab i CPR inden valgdagen.

De kommuner, der har afholdt en grundlovsceremoni, vil modtage underretning, når deltagernes danske statsborgerskab er registreret i CPR.

Kommunen skal sikre, at disse personer optages på valglisten, uanset om det danske statsborgerskab er registreret i CPR. Kommunen skal i forbindelse med ceremonien udlevere skriftligt materiale til deltagerne med oplysning om, på hvilket valgsted de skal stemme, samt oplysning om, hvordan man stemmer uden valgkort.

Hvis en deltager i grundlovsceremonien har bopæl i en anden kommune, skal personen vejledes om at kontakte sin egen kommune med henblik på at få oplyst sit valgsted og blive tilføjet på valglisten.

Om håndtering af brevstemmer, der ikke er taget i betragtning, fra denne gruppe henvises til afsnit 8.8.4.3.

4.4.5. Tilføjelse på 7.-dagsvalglisten og udlandsdanskervalglisten, hvis 7.-dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag

Hvis 7.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes skæringsdatoen for indberetning til CPR til brug for valglisten i VALG-løsningen samt udsendelse af valgkort frem til den umiddelbart forudgående arbejdsdag.

Fristen for optagelse på 7.-dags- og udlandsdanskervalglisten er dog 7.-dagen før valgdagen, uanset om dette er en lørdag, søndag eller anden helligdag.

Kommunen skal derfor selv tilføje de vælgere, der senest 7.-dagen før valgdagen er flyttet til kommunen fra udlandet og senest denne dag har anmeldt flytningen til tilflytningskommunen, men som ikke fremgår af valglisten i VALG-løsningen, fordi 7.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, og valgudtrækket fra CPR derfor allerede er dannet på den forudgående arbejdsdag, se afsnit 4.3.2.

Tilsvarende skal kommunen selv tilføje en vælger på valglisten i VALG-løsningen (udlandsdanskevalglisten), hvis kommunen eller Valgnævnet har imødekommet vælgerens ansøgning senest på 7.-dagen før valgdagen, men vedkommende ikke fremgår af valglisten i VALG-løsningen, fordi 7.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, og valgudtrækket fra CPR derfor allerede er dannet på den forudgående arbejdsdag, se afsnit 4.3.3.

Kommunen skal på 7.-dagen før valgdagen (også når denne er en lørdag, søndag eller anden helligdag) efterse sin postkasse og elektroniske post. Dette skal ske med henblik på at konstatere, om der i posten måtte være anmeldelser om tilflytning fra udlandet og ansøgninger om optagelse på valglisten fra udlandsdanskere. I givet fald skal disse anmeldelser og ansøgninger behandles samme dag.

Vælgere, der senere end 7.-dagen før valgdagen fra udlandet flytter eller anmelder tilflytning til kommunen, skal ikke optages på valglisten og kan derfor ikke stemme ved valget. Det samme gælder vælgere, der senere end 7.-dagen før valgdagen søger om optagelse på udlandsdanskevalglisten, eller hvis ansøgning først godkendes efter denne dag.

4.4.6. Tilføjelse af vælgere, der er overført fra et andet valgsted

En vælger med handicap eller nedsat førlighed, der efter ansøgning overføres til et andet valgsted i opstillingskredsen i bopælskommunen, skal tilføjes på valglisten på det valgsted, vælgeren er overført til, se afsnit 4.10 og lovens § 47 a, stk. 3.

Dette gøres ved, at kommunen i VALG-løsningen ændrer vælgerens valgsted og angiver årsagen hertil (handicap). Vælgeren slettes herefter automatisk af valglisten på vælgerens oprindelige valgsted i VALG-løsningen, se afsnit 4.5.6.

Kommunen skal selv tilføje vælgeren på valglisten i VALG-lokal og i en evt. udskrevet papirvalgliste.

4.4.7. Tilføjelse af forsvundne personer, der giver sig til kende senest på valgdagen

Vælgere, der er eftersøgt uden at blive fundet og derfor er registreret som forsvundet i CPR af den hidtidige bopælskommune, se CPR-lovens § 6, stk. 5, optages ikke automatisk på valglisten.

Hvis en sådan vælger giver sig til kende på et senere tidspunkt (f.eks. ved at henvende sig til kommunen eller møde frem på et valgsted på valgdagen) og registreres i CPR med bopæl i kommunen senest på 7.-dagen før valget, optages vedkommende automatisk på valglisten. Herefter skal vedkommende til og med valgdagen optages manuelt på valglisten i den hidtidige bopælskommune.

4.4.8. Tilføjelse af vælgere under særlig adressebeskyttelse

Vælgere, der er under særlig adressebeskyttelse, se CPR-lovens § 6, stk. 6-8, er registreret i CPR på den høje vejkode 9962. For at yde den registrerede vælger den nødvendige beskyttelse må vejkode 9962 ikke være knyttet til et valgdistrikt (afstemningsområde), der kan genfindes i Danmarks Adresseregister (DAR) og Danmarks Administrative Geografiske Inddeling (DAGI).

Disse vælgere må først tildeles et afstemningsområde *efter* 7.-dagen før valgdagen, dvs. efter at der er udsendt valgkort på grundlag af 7.-dagsudtrækket.

Kommunen skal sikre, at en vælger, der er under særlig adressebeskyttelse, *efter* 7.-dagen før valgdagen tilføjes på valglisten for det afstemningsområde, som kommunen tildeler vælgeren.

4.5. Tilfælde, hvor kommunen selv skal slette vælgere af valglisten

De vælgere, der er nævnt nedenfor i afsnit 4.5.1-4.5.6, skal kommunen selv slette af valglisten. Hvis vælgere slettes af valglisten, efter at valglisten er udskrevet, skal den udskrevne valgliste tilrettes, eller der skal udskrives en ny valgliste.

Valglisten ajourføres automatisk med indenlandske flytninger, der er registreret i CPR, frem til og med 15.-dagen inden valgdagen kl. 18. Hvis 15.-dagen før

valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, rykkes fristen frem til arbejdsdagen umiddelbart før.

Valglisten ajourføres automatisk med tilflytninger fra udlandet, der er registreret i CPR, frem til og med 7.-dagen før valgdagen.

Valglisten ajourføres automatisk med øvrige oplysninger, herunder udrejse af landet, dødsfald, iværksættelse eller ophævelse af værgemål med fuld fratræktelse af den retlige handleevne, afgørelse om valgret for udlandsdanskere samt opnåelse eller fratræktelse af dansk statsborgerskab, frem til og med den næstsidste hverdag inden valgdagen, forudsat at oplysningerne er registreret i CPR.

Efter de nævnte tidspunkter skal kommunen selv foretage de nødvendige rettelser af valglisten i VALG-løsningen. Kommunen skal abonnere på hændelser fra CPR vedrørende disse forhold.

Rettelser i valglisten skal foretages til og med valgdagen. Derfor er det nødvendigt, at der på valgdagen i hele det tidsrum, hvor der kan stemmes (kl. 8-20 eller 9-20, hvis valgdagen falder på en lørdag, søndag eller anden helligdag), er medarbejdere til stede i kommunerne, der kan tage stilling til de indsigelser, der måtte blive fremsat.

For at sikre, at kommunerne kan komme i kontakt med hinanden, kan kommunen f.eks. på valgdagen på sin hjemmeside offentliggøre det telefonnummer, som kommunen kan kontaktes på i hele det tidsrum, hvor der kan stemmes.

Indfødsretskontoret i Udlændinge- og Integrationsministeriet kan kontaktes telefonisk på tlf.nr. 20 55 17 64 i hele det tidsrum, hvor der kan stemmes på valgdagen, for at afklare eventuelle tvivlsspørgsmål om en persons danske indfødsret.

4.5.1. Kommunens sletning af vælgere, der tilføjes på valglisten i en anden kommune

Hvis tilflytningskommunen senere end 7.-dagen før valgdagen indberetter en flytning til CPR, selv om flytningen var sket og anmeldt senest 7 dage før valgdagen, skal tilflytningskommunen selv tilføje vælgeren på valglisten og underrette fraflytningskommunen herom.

VALG-løsningen sletter automatisk vælgeren fra valglisten i fraflytningskommunen, men fraflytningskommunen skal selv slette vælgeren fra valglisten i VALG-lokal og fra papirvalglisten, hvis denne er udskrevet.

For mere herom, se afsnit 4.4.1 om tilføjelse på valglisten pga. mangler ved indberetning til CPR.

4.5.2. Kommunens sletning af vælgere, der afgår ved døden, fortaber dansk indfødsret eller kommer under værgemål med fuld fratræktelse af den retlige handleevne

Ved meddelelser om dødsfald, fortabelse af dansk indfødsret eller iværksættelse af værgemål med fuld fratræktelse af den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt., der modtages i kommunen senere end næstsidste hverdag før valgdagen og frem til og med valgdagen indtil valghandlingens afslutning, skal kommunen selv slette den pågældende vælger af valglisten.

4.5.3. Kommunens sletning af vælgere, der flytter til udlandet

Kommunen skal selv slette en vælger af valglisten, hvis kommunen senere end næstsidste hverdag inden valgdagen modtager meddelelse om fraflytning til udlandet (ikke Færøerne og Grønland), flyttedatoen ligger før eller er lig med valgdagen, og vælgeren ikke har valgret i medfør af lovens § 2 (udlandsdanskere, der bevarer valgretten).

Sletningen fra valglisten skal kun ske, hvis der ikke senest på 7.-dagen før valgdagen er truffet afgørelse om optagelse på udlandsdanskervalglisten efter lovens § 2. Hvis der senest på 7.-dagen træffes afgørelse om optagelse på valglisten efter reglerne om udlandsdanskere, skal vælgeren forblive optaget på valglisten.

En vælger, der har anmeldt flytning til et andet nordisk land, skal kun slettes af valglisten, hvis kommunen underrettes af myndighederne i tilflytningslandet om, at vælgeren senest på valgdagen er registreret som bosat i tilflytningslandet, se CPR-lovens § 25, stk. 2.

4.5.4. Kommunens sletning af visse vælgere, der flytter til Færøerne

Kommunen skal selv slette en vælger, der flytter til Færøerne, af valglisten, hvis kommunen senere end næstsidste hverdag før valgdagen underrettes om, at den pågældende senest på 18.-dagen før valgdagen er registreret som bosat på Færøerne, se CPR-lovens § 25, stk. 2, jf. § 27, stk. 2. Den pågældende vælger vil blive optaget på valglisten på Færøerne.

4.5.5. Kommunens sletning af visse vælgere, der er flyttet hertil fra Færøerne eller Grønland

Vælgere, der er flyttet til kommunen fra Færøerne eller Grønland, optages kun på valglisten i tilflytningskommunen, hvis de er flyttet til kommunen senest 18 dage før valgdagen og senest denne dag har anmeldt flytningen til tilflytningskommunen, se lovens § 18, stk. 2, 2. pkt.

Hvis der på valglisten i VALG-løsningen er optaget vælgere, der er flyttet til kommunen fra Færøerne eller Grønland senere end 18 dage før valgdagen eller har anmeldt flytningen senere end denne dag, skal kommunen selv slette disse vælgere af valglisten i VALG-løsningen. De pågældende vælgere vil være optaget på valglisten under den hidtidige bopæl, dvs. på Færøerne eller i Grønland.

Tilflytningskommunen skal udlevere eller sende skriftlig oplysning til disse vælgere om, at de ikke kan stemme til valget i Danmark, uanset om de har modtaget eller senere modtager valgkort.

4.5.6. Kommunens sletning af vælgere, der er overført til et andet valgsted

En vælger med handicap eller nedsat førlighed, der efter ansøgning overføres til et andet valgsted i opstillingskredsen i bopælskommunen, skal slettes af valglisten på det valgsted, som vælgeren er overført fra, se afsnit 4.10 og lovens § 47 a, stk. 3.

Dette sker ved, at kommunen efter 7.-dagen i VALG-løsningen ændrer vælgerens valgsted og angiver årsagen hertil (handicap), se afsnit 4.4.6. Vælgeren slettes herefter automatisk af valglisten på vælgerens oprindelige valgsted i VALG-løsningen.

Kommunen skal selv slette vælgeren fra valglisten for det oprindelige valgsted i VALG-lokal og i en evt. udskrevet papirvalgliste.

4.6. Behandling af ansøgninger om optagelse på valglisten (udlandsdanskere)

Det er en betingelse for at kunne stemme til folketingsvalg, at man har fast bopæl i riget, se afsnit 4.1. Personer, der opholder sig uden for riget og er registreret i CPR som udrejst, kan derfor som udgangspunkt ikke stemme. Udrejste personer, der er omfattet af lovens § 2, anses dog for at have fast bopæl i riget i relation til folketingsvalg og kan derfor optages på valglisten efter ansøgning:

»§ 2. Personer, der er ansat i den danske stat og beordret til tjeneste uden for riget, anses for at have fast bopæl i riget. Tilsvarende gælder for personer, der er ansat i Grønlands Selvstyre og beordret til tjeneste uden for riget.

Stk. 2. Følgende personer, der midlertidigt har taget ophold i udlandet, anses ligeledes for at have fast bopæl i riget:

- 1) Personer, der er udsendt for at gøre tjeneste i udlandet som ansat af en dansk offentlig myndighed eller en herværende privat virksomhed eller forening.
- 2) Personer, der opholder sig i udlandet som ansat i en international organisation, hvoraf Danmark er medlem.
- 3) Personer, der er udsendt for at gøre tjeneste i udlandet af en dansk hjælpeorganisation.
- 4) Personer, der opholder sig i udlandet i uddannelsesøjemed.
- 5) Personer, der opholder sig i udlandet af helbredsmæssige grunde.
- 6) Personer, der opholder sig i udlandet, og som i henseende til tilknytningen til riget ganske må sidestilles med de personer, der er nævnt i nr. 1-5.

Stk. 3. Personer, der opholder sig i udlandet, anses ligeledes for at have fast bopæl i riget, såfremt de agter at vende tilbage til riget inden for 2 år efter udrejsen.

Stk. 4. En person, der samlever på fælles bopæl med en person, der er omfattet af stk. 1, 2 eller 3, anses for at have fast bopæl i riget, såfremt de pågældende to samlevende

- 1) har indgået ægteskab eller registreret partnerskab med hinanden eller
- 2) opfylder betingelserne for at indgå ægteskab med hinanden og havde etableret fælles bopæl inden udrejsen.«

Ansøgning skal indgives til vælgerens seneste bopælskommune, hvor vælgeren skal optages på valglisten, hvis ansøgningen kan imødekommes.

Kommunen skal behandle ansøgninger løbende (året rundt) efter reglerne i lovens § 16 og § 18, stk. 6, 2. pkt., samt bekendtgørelse nr. 158 af 14. februar 2024 om optagelse på folketingsvalglisten af personer, der har valgt uanset ophold i udlandet. Der er sket enkelte, mindre ændringer af reglerne siden folketingsvalget den 1. november 2022, se bilag 2, afsnit 3. En samling af alle relevante regler, praksis, ansøgningsskemaer, standardbreve m.v. til brug for kommunens sagsbehandling kan findes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets valghjemmeside: valg.im.dk/valgmyndigheder/behandling-af-ansoegninger-om-optagelse-paa-folketingsvalglisten. Umiddelbart efter udskrivelsen af et folketingsvalg udsender ministeriet desuden en lille vejledning til brug for behandlingen af ansøgninger, der indeholder konkrete frister og opmærksomhedspunkter m.v. for det pågældende valg.

Skæringsdatoen for optagelse på valglisten af vælgere, der har valgt uanset ophold i udlandet efter lovens § 2, er 7 dage før valgdagen. Det betyder, at der skal være truffet afgørelse (af enten kommunen eller Valgnævnet) om optagelse på valglisten senest 7 dage før valgdagen, se lovens § 18, stk. 6, 2. pkt. Denne skæringsdato gælder, uanset om 7.-dagen før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, og uanset om ansøgningen indgives i forbindelse med anmeldelse af flytning til udlandet. Hverken kommunen, Indenrigs- og Sundhedsministeriet eller Valgnævnet kan dispensere fra fristen.

Kommunen skal, så vidt det overhovedet er muligt, sikre, at indkomne ansøgninger kan blive behandlet senest på skæringsdatoen 7 dage før valgdagen. Ansøgninger, som kommunen modtager senest 7 dage før valgdagen, skal derfor behandles straks efter modtagelsen, herunder evt. straks sendes videre til Valgnævnet. Videre sendelse til Valgnævnet kan ske via kommunernes digitale selvbetjeningsløsninger, via sikker (krypteret) e-mail til valg@im.dk med anførelse af »Ansøgning om optagelse på valglisten« i emnefeltet eller via Digital Post (hvor »Valgpostkasse« vælges under Indenrigs- og Boligministeriet). Valgnævnet sender afgørelsen direkte til ansøgeren og underretter kommunen med Digital Post.

Kommunen skal på 7.-dagen før valgdagen efterse sin postkasse og elektroniske post med henblik på *samme dag* at behandle disse ansøgninger, som kommunen har modtaget senest 7.-dagen før valgdagen. Dette gælder, uanset om 7.-dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag.

Behandlingen af ansøgninger kan i visse tilfælde sættes i bero til efter valgdagen. Det gælder ansøgninger om fornyet optagelse på valglisten, der er indgivet inden 2-årsperiodens udløb, se afsnit 4.4.3, pkt. B. Tilsvarende gælder, hvis en ansøgers anmeldte udrejsedato i CPR ligger efter valgdagen, da vedkommende i givet fald vil blive optaget automatisk på valglisten som herboende vælger.

Kun rettidigt trufne afgørelser må registreres i CPR før valgdagen.

4.7. Valgkort

4.7.1. Udarbejdelse og udsendelse af valgkort

Når valgudtrækket fra CPR er indlæst i VALG-løsningen 15 dage før valgdagen, sender kommunen valgkort ud til de vælgere, der er optaget på valglisten og registreret i CPR med bopæl eller fast opholdssted i kommunen, se lovens § 20, 1. pkt.

Der skal ikke sendes valgkort til vælgere på udlandsdanskervalglisten.

Vælgere, der er registreret uden fast bopæl i CPR (under vejkode højere end 9900), får heller ikke automatisk tilsendt valgkort. Disse vælgere skal dog have udleveret eller tilsendt valgkort, hvis de beder om det og samtidig angiver en adresse, som valgkortet kan sendes til, se lovens § 20, 2. pkt.

Valgkortene udarbejdes af kommunernes printleverandør på grundlag af valglisten i VALG-løsningen og dermed på grundlag af kommunens indberetninger til CPR, se afsnit 4.3.

Valgkortet skal indeholde oplysning om vælgerens navn, adresse, vælgernummer, valgstedets beliggenhed samt dag og tidspunkt for afstemningen, se lovens § 20, 3. pkt.

Kommunernes printleverandør skal aflevere valgkort til omdeling tids nok til, at de kan være modtaget af vælgerne senest 5 dage før valgdagen.

Der skal også sendes eller udleveres valgkort til vælgere, der efter 15.-dagen før valgdagen bliver optaget på valglisten i VALG-løsningen. Dette varetages af kommunernes printleverandør på 7.-dagen før valgdagen. Efter denne dato skal kommunen selv udsende eller udlevere valgkort til vælgere, der bliver tilføjet på valglisten.

Valgkort til vælgere, der først bliver tilføjet på valglisten efter 15.-dagen før valgdagen, skal afleveres til omdeling, så vælgerne så vidt muligt modtager dem 5 dage før valgdagen og senest 4 dage før valgdagen. Alternativt kan kommunen udlevere valgkortet direkte til vælgeren.

Hvis 7.-dagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, skal kommunen selv udsende eller udlevere valgkort til vælgere, der optages på valglisten og indberettes til CPR efter kl. 18 på den umiddelbart forudgående arbejdsdag til og med 7.-dagen, se afsnit 4.2.2 og 4.4.5.

Hvis en flytning, der er sket og anmeldt senest pr. 15.-dagen før valgdagen, først efter denne dag bliver registreret i CPR og i valglisten i VALG-løsningen, skal kommunen orientere vælgeren om det nye valgsted.

4.7.2. Bekendtgørelse om udsendelse af valgkort

Senest 10 dage før valgdagen bekendtgør Indenrigs- og Sundhedsministeriet på ministeriets hjemmeside, at der vil blive udsendt valgkort til vælgerne, og at indsigelser om manglende modtagelse af valgkort eller valgkort med fejlagtigt indhold skal fremsættes over for kommunen, se lovens § 21.

4.7.3. Fejl i valgkort

Kommunen skal straks behandle indsigelser om valgkort og rette eventuelle fejl ved at udfærdige nye valgkort og rette i valglisten, se lovens § 22, stk. 1.

Konstaterer kommunen, at der er fejl eller mangler i et eller flere valgkort (f.eks. en forkert adresse på valgstedet), skal kommunen, hvis det er muligt, udsende nye valgkort med de korrekte oplysninger til de berørte vælgere.

Opdages fejlen så tæt på valgdagen, at nye valgkort ikke med sikkerhed kan komme frem til vælgerne senest dagen før valgdagen, skal kommunen på an-

den måde sørge for at underrette de berørte vælgere, f.eks. ved udsendelse af SMS, e-mail eller Digital Post. Endvidere skal der lægges en generel orientering et centralt sted på kommunens hjemmeside. Kommunen kan også informere lokalråd, seniorråd, pensionistforeninger og lokale transportvirksomheder (f.eks. Flextrafik) m.v. om fejlen eller informere herom på sociale medier, digitale infotavler eller ved skiltning på samlingspunkter i byen/området.

På de forkert oplyste valgsteder eller adresser skal der derudover opsættes en synlig meddelelse om det rette valgsted og/eller adresse samt rutevejledning. I det omfang det er tidsmæssigt muligt og afhængig af fejls karakter og omfang, bør der også annonceres herom i lokalaviser m.v.

4.8. Digitale eller papirbaserede valglisten

Alle kommuner har adgang til valglisten i VALG-løsningen. Det er frivilligt, om kommunen vil anvende valglisten i digital form på valgstederne (VALG-lokal), eller om kommunen vil udskrive valglisten. Kommunen kan beslutte at anvende valglisten i VALG-lokal for et, flere eller alle valgsteder i kommunen, se lovens § 19, stk. 3.

Ved brug af den digitale valgliste i VALG-lokal skal der til enhver tid også være en papirudgave af valglisten tilgængelig på det enkelte valgsted på valgdagen. Det er således ikke tilstrækkeligt, at der i tilfælde af systemnedbrud, strømsvigt eller lignende fremskaffes en papirudgave af valglisten ved at udskrive en sådan på valgstedet eller et andet sted. En papirudgave af valglisten skal være til rådighed, så man med det samme kan påbegynde manuel registrering af vælgere.

Der skal udarbejdes én digital valgliste for hvert af de afstemningsområder i kommunen, hvor kommunen har besluttet at anvende digital valgliste. Den digitale valgliste er således fælles for alle valgborde. En vælger, der bliver afmærket på den digitale valgliste ved ét valgbord, bliver derfor automatisk også afmærket på den digitale valgliste ved øvrige valgborde. Vælgeren skal derfor ikke som ved en papirvalgliste henvende sig ved et bestemt valgbord, men kan gå hen til det bord, hvor køen er kortest. I afstemningsområder, hvor der alene anven-

des valgliste i papirform, skal der udskrives en særskilt valgliste for hvert valgbord, hvis der er flere valgborde på valgstedet.

Hvis kommunen bruger en digital valgliste, skal Indenrigs- og Sundhedsministeriet særligt henlede opmærksomheden på, at kommunen skal sikre, at man ved kontrollen af de fremmødte vælgere på valgdagen hurtigt går over til at registrere vælgerne manuelt på en papirudgave af valglisten, hvis systemet bliver utilgængeligt, f.eks. i tilfælde af strømsvigt. På samme måde skal kommunen sikre, at de manuelle registreringer efterfølgende bliver tastet ind i den digitale valgliste, når det digitale system er kommet op at køre igen.

Af hensyn til driftssikkerheden på valgdagen anbefaler Indenrigs- og Sundhedsministeriet, at kommunen afprøver VALG-lokal i god tid inden valgdagen.

4.9. Ændringer af kommunens afstemningsområder og valgsteder

Der er ét valgsted for hvert afstemningsområde. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at ændre grænserne for afstemningsområderne f.eks. ved at oprette, sammenlægge eller nedlægge afstemningsområder.

CPR er baseret på adressedata fra DAR (Danmarks Adresseregister). DAR indhenter oplysninger om administrative inddelinger fra DAGI (Danmarks Administrative Geografiske Inddeling), og kommunerne skal udelukkende opdatere afstemningsområderne og valgstederne i DAGI.

Kommunen skal som hidtil løbende indberette ændringer i afstemningsområder (valgdistrikter) til DAGI, og som noget nyt skal ændringer af valgsteder kun indberettes til DAGI. VALG-løsningen henter oplysningerne om afstemningsområder og valgsteder fra DAGI til brug for udarbejdelsen af valgkort og valglister.

Ændringer af afstemningsområder og valgsteder skal være indberettet til DAGI senest 20 dage før valgdagen via webapplikationen:

dagisys.sdfe.dk/Afstemningsomraader.

Hvis kommunen ændrer (f.eks. nedlægger, opretter eller sammenlægger) valgsteder, *henstiller* Inden-

rigs- og Sundhedsministeriet, at kommunen informerer de berørte vælgere grundigt og i god tid, så vælgerne er opmærksomme på, at de ikke skal møde op, hvor de plejer, på valgdagen. Oplysningen kan gives gennem information i lokalaviser, direkte meddelelse til de berørte vælgere m.v.

Oplysninger om antal valgborde på de enkelte valgsteder skal indberettes i VALG-løsningen. Evt. ændringer heri skal foretages senest 16 dage før valgdagen (eller den umiddelbart forudgående arbejdsdag, hvis dette er en lørdag, søndag eller anden helligdag).

4.10. Mulighed for ændret valgsted for vælgere med handicap eller nedsat førlighed

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at valgstederne så vidt muligt er tilgængelige for kørestolsbrugere og andre stærkt bevægelseshæmmede. Der kan dog være grunde til, at dette ikke fuldt ud er muligt.

Vælgerens bopælskommune kan derfor efter ansøgning fra en vælger tillade, at vælgeren stemmer på valgdagen på et andet valgsted end det, vælgeren er tilknyttet i henhold til valglisten. Vælgeren kan ved folketingsvalg alene overføres til et andet valgsted i opstillingskredsen i vælgerens bopælskommune. Ændringen af valgsted skal være begrundet i vælgerens handicap eller nedsatte førlighed. Er denne betingelse opfyldt, skal kommunen imødekomme vælgerens ansøgning, se lovens § 47 a, stk. 1.

Ethvert forhold, der vedrører vælgerens handicap eller nedsatte førlighed, kan begrunde en ændring af valgsted. Det er f.eks. muligt for kørestolsbrugere at blive overført til et valgsted med handicapvenlige fysiske adgangsforhold. Det er endvidere muligt for f.eks. blinde og svagsynede vælgere, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen, at blive overført til et valgsted, hvor der er indrettet et separat lydtæt stemmerum, eller for så vidt angår svagsynede vælgere, hvor der er særligt gode lysforhold i stemmelokalet/stemmerummet. Også rådigheden over et hæve-/sænkebord eller et forstørrelsesapparat af typen CCTV (Closed Circuit Television) i et særligt handicapvenligt stemmerum, længden på gardinerne i stemmerummene, handicaptoiletfaciliteter m.v. kan begrunde en ændring af valgsted.

Det er derimod ikke muligt at ændre valgsted af andre årsager, der ikke vedrører vælgerens handicap eller nedsatte førklighed, f.eks. at det af rent logistiske årsager er nemmere for vælgeren at stemme på et bestemt valgsted.

Kommunen skal sørge for, at vælgerne bliver gjort bekendt med muligheden for ændring af valgsted og om de nærmere betingelser herfor. Kommunen skal i den forbindelse oplyse, hvor de hjælpemidler, der ikke stilles til rådighed på alle valgsteder, dvs. hæve-/sænkebord og CCTV, kan benyttes. Se afsnit 7.2.2 om hjælpemidler ved stemmeafgivningen.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunen oplyser vælgerne om muligheden for ændring af valgsted på kommunens hjemmeside. Det kan også være hensigtsmæssigt med annoncering i relevante medier, men der er ikke noget krav herom.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunen oplyser om tilgængelighed til valgstederne i kommunen på kommunens hjemmeside, og at valgstederne registreres på hjemmesiden: godadgang.dk.

Ansøgning om at afgive stemme på et andet valgsted i opstillingskredsen skal indgives til vælgerens bopælskommune senest 8 dage før valgdagen kl. 12 (eller den umiddelbart forudgående arbejdsdag, hvis dette er en lørdag, søndag eller anden helligdag). Ansøgning skal indgives forud for hvert valg og kan tidligst indgives, når valget er udskrevet. Se lovens § 47 a, stk. 2.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har udarbejdet et vejledende ansøgningsskema, som kommunen kan udlevere til de relevante vælgere. Ansøgningsskemaet vil, når et folketingsvalg bliver udskrevet, blive lagt på ministeriets valghjemmeside: valg.im.dk/valgmyndigheder under fanen med meddelelser om det pågældende valg. Kommunen kan evt. lægge ansøgningsskemaet på sin hjemmeside sammen med oplysningen om muligheden for at søge om ændring af valgsted. Ansøgningsskemaet er ikke obligatorisk. Vælgeren kan også ansøge telefonisk eller ved hjælp af en digital selvbetjeningsløsning, hvis en sådan tilbydes af kommunen, eller lignende.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunen i relevant omfang gør opmærksom på

muligheden for at afgive stemme på et andet valgsted i opstillingskredsen i vælgerens bopælskommune over for de vælgere, der modtager hjemme-hjælp eller hjemmesygepleje eller bor i de botilbud m.v., hvor der kan brevstemmes, se afsnit 8.4.1.1, og som på grund af handicap eller nedsat førklighed ville kunne søge om at stemme på et andet valgsted. De vælgere, der ønsker det, bør have den fornødne hjælp til at udfylde og indsende ansøgningen. Hvis vælgeren ikke er i stand til selv at underskrive ansøgningen, må den person, der hjælper vælgeren med at udfylde ansøgningen, underskrive med sit eget navn og angive, at hjælperen underskriver på vælgerens vegne (underskrift efterfulgt af ordet »for« og vælgerens navn).

Kommunen skal som udgangspunkt ikke undersøge, om vælgeren opfylder betingelsen for at skifte valgsted, eller forlange lægeerklæring e.l. Kommunen kan i almindelighed lægge vælgerens erklæring om, at betingelsen er opfyldt, til grund. Kommunen kan dog godt undersøge det nærmere, hvis der i den konkrete sag er anledning hertil, f.eks. fordi kommunen har begrundet mistanke om, at betingelsen ikke er opfyldt.

Hvis der er mangler ved ansøgningen (f.eks. manglende erklæring fra vælgeren om, at betingelsen for at skifte ansøgningssted er opfyldt), skal kommunen særligt hurtigt give vælgeren besked herom, så vælgeren kan nå at udbedre manglerne (evt. telefonisk) inden ansøgningsfristen.

Kommunen skal underrette vælgeren om afgørelsen om, hvorvidt vælgeren skal skifte valgsted. Hvis ansøgningen kan imødekommes, skal kommunen underrette vælgeren om det nye valgstedets præcise beliggenhed og om, at vælgeren skal se bort fra valgstedet på valgkortet.

Det følger efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse af god forvaltningsskik, at en skriftlig ansøgning skal besvares skriftligt. En telefonisk ansøgning, der imødekommes, kan besvares telefonisk, men skal i alle tilfælde følges op af en skriftlig afgørelse, da vælgeren skriftligt skal underrettes om det nye valgstedets præcise beliggenhed samt om, at vælgeren kan se bort fra valgstedet, der fremgår af valgkortet. Desuden bør et afslag, uanset om ansøgningen er indgivet skriftligt eller telefonisk, under alle omstændigheder gives skriftligt i medfør af princippet om god forvaltningsskik. Det skriftlige

afslag skal indeholde en begrundelse for, hvorfor ansøgeren ikke opfylder lovens betingelser for at skifte valgsted, se forvaltningslovens § 24.

Vælgeren skal modtage underretning om kommunens afgørelse senest dagen før valgdagen. Af hensyn til vælgerens mulighed for at arrangere transport *henstilles* det, at vælgeren modtager denne underretning i god tid inden valgdagen, dvs. inden for få arbejdsdage efter ansøgningsfristens udløb.

Kommunen skal slette en vælger, der overføres til et andet valgsted, fra valglisten på det oprindelige valgsted, se afsnit 4.5.6, og tilføje vælgeren på valglisten på det valgsted, som vælgeren er overført til, se afsnit 4.4.6.

5. Valg m.v. af valgbestyrelser, valgstyrere og tilforordnede vælgere

5.1. Valgbestyrelser

Reglerne om valg af valgbestyrelser og valgbestyrelsernes opgavevaretagelse findes i lovens §§ 23-28 og § 31.

For hver opstillingskreds vælges én valgbestyrelse, uanset om opstillingskredsen består af flere (dele af) kommuner. I kommuner med flere opstillingskredse vælges én valgbestyrelse, der er fælles for alle opstillingskredse i kommunen, se lovens § 23, stk. 1.

Landets inddeling i opstillingskredse er fastlagt i valgkredsfortegnelsen, se bilag 1 til loven. Valgkredsfortegnelsen indeholder en angivelse af, hvilke kommuner der helt eller delvis indgår i opstillingskredsene.

Indgår flere kommuner helt eller delvis i opstillingskredsen, udføres de fælles funktioner af *kredskommunen*, se lovens § 8, stk. 4. Valgkredsfortegnelsen indeholder en angivelse af, hvilken kommune i opstillingskredsen der er kredskommune (kredskommunen er angivet i kursiv).

Kommunalbestyrelsen vælger medlemmerne af valgbestyrelsen blandt sine medlemmer. Borgmesteren er født medlem af valgbestyrelsen.

Hvis der kun er én kommune i opstillingskredsen, er borgmesteren født formand for valgbestyrelsen. I kommuner med magistratsstyre eller en styreform med delt administrativ ledelse, se §§ 64 og 64 a i lov om kommunernes styrelse (lovbekendtgørelse nr. 69 af 23. januar 2024), kan kommunalbestyrelsen i kommunens styrelsesvedtægt bestemme, at et magistratsmedlem eller en udvalgsformand er medlem i stedet for borgmesteren, se folketingsvalglovens § 23, stk. 3.

Indgår flere kommuner helt eller delvis i opstillingskredsen, vælger hver kommunalbestyrelse i disse kommuner et nærmere fastlagt antal medlemmer til valgbestyrelsen blandt kommunalbestyrelsens medlemmer. Borgmesteren er født medlem af valgbestyrelsen. Borgmesteren i kredskommunen er født formand for valgbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen (i kredskommunen) vælger valgbestyrelsens næstformand blandt (kreds)kommunens medlemmer af valgbestyrelsen.

For nærmere om valg af valgbestyrelsens medlemmer og stedfortrædere for disse samt om formand og valg af næstformand, se lovens §§ 23-26.

Kommunalbestyrelsen skal vælge valgbestyrelsen senest, når der er udskrevet valg, se lovens § 23, stk. 1. Medlemmer af valgbestyrelsen kan dog godt være valgt allerede på et tidligere tidspunkt, f.eks. på kommunalbestyrelsens konstituerende møde.

Medlemmer af kommunalbestyrelsen, der er opstillet som kandidater i storkredsen, kan ikke vælges som medlem eller stedfortræder til valgbestyrelsen, se lovens § 27. Hvis det efter valget af valgbestyrelse står klart, at et medlem eller en stedfortræder stiller op til folketingsvalget, skal der derfor udpeges et nyt medlem eller en ny stedfortræder. Det er tilstrækkeligt, at den gruppe, der udpegede medlemmet eller stedfortræderen, udpeger et nyt medlem eller en ny stedfortræder. Det er således ikke nødvendigt at indkalde kommunalbestyrelsen.

Efter almindelige retsgrundsætninger om generel inhabilitet kan et medlem af kommunalbestyrelsen, der lever i ægteskab eller fast samlivsforhold med en kandidat til folketingsvalget, heller ikke vælges som medlem eller stedfortræder til valgbestyrelsen. Der kan også være andre relationer, som efter de almindelige retsgrundsætninger om generel inhabilitet fører til, at et medlem af kommunalbestyrelsen er inhabil som medlem af valgbestyrelsen.

Der er ikke noget i vejen for, at den samme person både er medlem af valgbestyrelsen, herunder formand, og valgstyrer, herunder valgstyrerformand, se afsnit 5.2.1.

Der er ikke fastsat noget quorumkrav i valglovgivningen for valgbestyrelsens virksomhed. Det er dog efter ministeriets opfattelse forudsat, at alle medlemmer af valgbestyrelsen som udgangspunkt skal være til stede på valgbestyrelsens møder.

Bliver et medlem af valgbestyrelsen forhindret i at varetage hvervet, indtræder det medlem af kommunalbestyrelsen, der efter folketingsvalglovens regler er udpeget som stedfortræder for vedkommende i valgbestyrelsen, se lovens § 23, stk. 3. Det er således

ikke den person, der ville være det fraværende medlems stedfortræder ved møder i kommunalbestyrelsen, der skal indtræde i valgbestyrelsen.

Bliver et medlem af valgbestyrelsen forhindret i at deltage i et møde, og er det bekendt, at stedfortræderen heller ikke kan være til stede, skal kommunalbestyrelsen udpege en ny stedfortræder for det *ordinære* medlem. Der skal ikke udpeges en 2. stedfortræder for stedfortræderen, men en ny midlertidig stedfortræder for det ordinære medlem. Det er tilstrækkeligt, at den gruppe, der udpegede det ordinære medlem af valgbestyrelsen og dennes stedfortræder, udpeger en ny stedfortræder for det ordinære medlem. Det er således ikke nødvendigt at indkalde kommunalbestyrelsen.

Der er i valglovgivningen taget udtrykkelig stilling til, hvilke opgaver der påhviler valgbestyrelsen, og dermed også til opgavefordelingen mellem kommunalbestyrelsen og valgbestyrelsen. Valgbestyrelsen kan kun varetage de opgaver, der i valglovgivningen er placeret hos valgbestyrelsen. Det betyder, at valgbestyrelsen ikke har hjemmel til at varetage opgaver, der i valglovgivningen er placeret hos kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen kan derfor ikke delegere sine opgaver til valgbestyrelsen.

Om valgbestyrelsens opgaver, se oversigten i afsnit 2.2. Valgbestyrelsens opgaver er reguleret i lovens § 23, stk. 2, og § 28, stk. 3. Om formanden for valgbestyrelsens opgaver, se lovens § 28, stk. 1 og 2, § 70, § 71 og § 74, stk. 3, samt § 105, stk. 1, 2. pkt. Om valgbestyrelsens valg, se afsnit 9.3.4.

Valgbestyrelsen kan bistå af forvaltningen i alle opgaver. Om forvaltningen konkret er bemyndiget til at træffe afgørelse, afhænger af, hvilke beslutninger valgbestyrelsen har truffet om delegation til forvaltningen og af kommunens praksis herom i øvrigt.

5.2. Valgstyrere

Reglerne om valg af valgstyrere og valgstyrernes opgavevaretagelse findes i lovens §§ 29 og 31.

5.2.1. Valg af valgstyrere og valgstyrerformand

Kommunalbestyrelsen vælger, senest når valget er udskrevet, mindst 5 og højst 9 valgstyrere for hvert afstemningsområde til at stå for afstemningen og den efterfølgende stemmeoptælling på valgstedet, se lovens § 29, stk. 1.

Valgstyrerne vælges ved forholdstalsvalg under ét blandt de vælgere, der bor i kommunen, se lovens § 29, stk. 2.

Enhver vælger har pligt til at påtage sig hvervet som valgstyrer, se lovens § 31, stk. 1, 1. pkt. (borgerligt ombud).

Et medlem af kommunalbestyrelsen, herunder et medlem af valgbestyrelsen, kan godt vælges som valgstyrer. Der er således ikke noget i vejen for, at den samme person både er medlem af valgbestyrelsen, herunder formand, og valgstyrer, herunder valgstyrerformand. Også en kandidat til valget kan vælges som valgstyrer, se lovens § 29, stk. 3. Der gælder dog visse begrænsninger for, hvilke opgaver kandidater og deres nærtstående kan varetage som valgstyrere, se afsnit 5.2.3.

Den samme person kan vælges som valgstyrer på valgdagen og udpeges som tilforordnet vælger ved brevstemmeafgivning i vælgerens hjem, se afsnit 5.3.2.

Forholdstalsvalgene foretages efter reglerne i styrelseslovens § 24, stk. 3. Det er dog ikke nødvendigt at afholde valg, hvis der er enighed i kommunalbestyrelsen om, hvem der skal udpeges til valgstyrere og formænd for valgstyrerne. Afholdes der valg af valgstyrere, skal der over for formanden for kommunalbestyrelsen anmeldes særskilte valggrupper til dette valg. En valggruppe består af de medlemmer af kommunalbestyrelsen, der til valget af valgstyrere har anmeldt at være i en valggruppe. Valggrupperne behøver ikke at være sammenfaldende med de kandidatlister, som har fået indvalgt medlemmer i kommunalbestyrelsen. Valggrupperne behøver heller ikke være sammenfaldende med de valggrupper, der er anmeldt til valget af stående udvalg og økonomiudvalget, se styrelseslovens § 24, stk. 3.

Det er kommunalbestyrelsens (valggruppernes) sammensætning på tidspunktet for valget af valgstyrere, der er afgørende for sammensætningen af valgstyrerne. Ændringer i valggruppemedlemmernes partitilhørsforhold efter kommunalbestyrelsens valg af valgstyrere har således ingen betydning for gyldigheden af de udpegninger, valggruppen har foretaget, eller for de udpegninger, valggruppen mangler at foretage. En person, der er blevet løsgænger eller har skiftet parti, er fortsat en del

af den valggruppe, som vedkommende var medlem af ved valget af valgstyrere. Hvis en valgstyrer har forfald, er det således medlemmerne af den valggruppe, der har udpeget den pågældende valgstyrer, der udpeger en ny valgstyrer. Hvis der er uenighed inden for den valggruppe, der har udpeget den pågældende valgstyrer, afgøres spørgsmålet ved flertalsafstemning blandt medlemmerne af valggruppen.

Partiskift blandt valggruppemedlemmer indebærer således ikke, at der skal foretages en ny fordeling af valgstyrere.

Hvis kommunalbestyrelsen alene har foretaget en fordeling af valgstyrere mellem valggrupperne, men valggrupperne endnu ikke har udpeget navngivne valgstyrere, dvs. at udpegningen af valgstyrere ikke er afsluttet, er kommunalbestyrelsen dog ikke afskåret fra at foretage en ny fordeling af valgstyrere, hvis et flertal i kommunalbestyrelsen ønsker det. Kommunalbestyrelsen er dog ikke forpligtet til det. Hvis en eller flere af valggrupperne har udpeget navngivne valgstyrere, er kommunalbestyrelsen afskåret fra at foretage en ny fordeling. Hvis der foretages en ny fordeling, kan der anmeldes nye valggrupper.

Træffer kommunalbestyrelsen ikke beslutning om at foretage en ny fordeling af valgstyrere, skal valgstyrerne udpeges af de valggrupper, der blev anmeldt til den oprindelige beslutning om fordeling af valgstyrere. Et medlem af kommunalbestyrelsen deltager således uanset efterfølgende partiskift eller efterfølgende beslutning om at blive løsgænger i den valggruppe, medlemmet var medlem af ved den oprindelige beslutning om fordeling af valgstyrere. Hvis der er uenighed inden for den oprindelige valggruppe, afgør valggruppen spørgsmålet ved flertalsafstemning blandt medlemmerne af den oprindelige valggruppe.

Hvis kommunalbestyrelsen ikke ønsker at bruge forholdstalsmetoden til beregning af antallet af valgstyrere (og tilforordnede vælgere), som de enkelte valggrupper hver især kan udpege, er det tilladt at anvende en anden fordeling, hvis der er enighed herom i kommunalbestyrelsen. Man kan f.eks. aftale, at et vist antal af valgstyrerne (og de tilforordnede vælgere) udpeges efter forholdstalsmetoden, og at de resterende pladser fordeles til de mindre partier, nye partier eller partier, der ikke aktuelt

er repræsenteret i kommunalbestyrelsen, men som stillede op ved sidste kommunalbestyrelsesvalg. Det kan også aftales, at et vist antal af valgstyrerne (og de tilforordnede vælgere) udpeges efter forholdstalsmetoden, mens de øvrige valgstyrere udpeges blandt vælgere, der har bopæl i kommunen, og som ikke er medlem af et parti. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at lade forvaltningen udpege de resterende valgstyrere (og tilforordnede vælgere), evt. efter nærmere fastsatte kriterier. Valgstyrerne (og de tilforordnede vælgere) kan f.eks. findes gennem opslag på kommunens hjemmeside eller gennem samarbejde med uddannelsesinstitutioner og foreningsliv. Hvilken metode kommunalbestyrelsen anvender til at fordele disse resterende pladser, er op til den enkelte kommunalbestyrelse, så længe der er enighed herom i kommunalbestyrelsen.

I det omfang forvaltningen på kommunalbestyrelsens vegne skal finde »almindelige« vælgere, dvs. vælgere, der ikke er udpeget af et politisk parti, til at varetage hvervene som valgstyrere (eller tilforordnede vælgere), kan forvaltningen ikke lovligt lægge vægt på de pågældende personers politiske tilhørsforhold.

Det er muligt for en gruppe i kommunalbestyrelsen at frasige sig retten til at udpege et antal valgstyrere (og tilforordnede vælgere), selv om kommunalbestyrelsen har vedtaget, at de skal udpeges efter forholdstalsmetoden. Det antal valgstyrere (og tilforordnede vælgere), som gruppen har givet afkald på at udpege, fordeles i så fald efter forholdstalsmetoden mellem de øvrige grupper i kommunalbestyrelsen.

Det er også muligt at afgive retten til at udpege det antal valgstyrere (og tilforordnede vælgere), som en gruppe efter forholdstalsmetoden har ret til at udpege, til en anden gruppe i kommunalbestyrelsen, hvis der er enighed herom i kommunalbestyrelsen.

Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at tilrettelægge udpegningen på en for kommunen formålstjenlig måde, så længe det sker inden for lovens rammer, og så længe der er enighed herom i kommunalbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen vælger blandt valgstyrerne en formand for disse for hvert afstemningsområde. Formændene vælges ligeledes ved forholdstalsvalg under ét, se ovenfor og lovens § 29, stk. 4.

5.2.2. Valgstyrernes opgaver

Valgstyrerne skal forestå afstemningen og stemmeoptællingen på valgstedet. Om valgstyrernes opgaver, se lovens §§ 46-52, §§ 65-66, § 68, § 69, stk. 3, og § 70. Om valgstyrernes afstemningsbog, se afsnit 9.2.4.

Valgstyrere har pligt til at gøre sig bekendt med deres opgaver og møde frem før valgdagen på kommunalbestyrelsens forlangende for at modtage den fornødne instruktion m.v., se lovens § 31, stk. 1, 2. pkt.

Kommunalbestyrelsen kan efter behov indkalde valgstyrerne til et møde før valgdagen og tildele valgstyrerne diæter herfor, hvis det skønnes svært at nå den nødvendige instruktion på valgdagen, inden valghandlingen begynder. Valgstyrerne har pligt til at møde op til denne instruktion som led i deres hverv. Det forudsættes, at der alene er pligt til fremmøde i dag- og aften timerne. Hvis en valgstyrer har forfald til en instruktion, som finder sted før valgdagen, kan der som alternativ til udpegning af en ny valgstyrer ske instruktion på et andet tidspunkt, hvis det er muligt. Instruktionen kan evt. ske på anden vis end ved møde, f.eks. i form af videoinstruktion eller e-læringsværktøjer, evt. i kombination med en (kortere) instruktion på valgdagen inden afstemningen begynder. Valgstyrerne har pligt til at gøre sig bekendt med den instruktion, som kommunalbestyrelsen vælger at give dem.

Valgstyrerne har pligt til at udføre de hverv, der påhviler dem, medmindre de har forfald (dvs. er lovligt forhindret). Har en valgstyrer forfald, udpeger den gruppe i kommunalbestyrelsen, der har udpeget den pågældende, en ny valgstyrer, se lovens § 31, stk. 2.

Er der uenighed om, hvor de enkelte valgstyrere skal gøre tjeneste, afgøres spørgsmålet af kommunalbestyrelsen ved almindelig flertalsafgørelse. Det er forudsat i loven, at valgstyrerne på de enkelte valgsteder repræsenterer flere grupper i kommunalbestyrelsen.

En valgstyrer kan gøre tjeneste på valgstedet i et andet afstemningsområde inden for kommunen end det afstemningsområde, hvor den pågældende bor.

Valgstyrerformanden, som skal opholde sig på valgstedet umiddelbart inden og under hele valghandlingen og ved den efterfølgende stemmeoptælling,

skal sørge for, at der umiddelbart inden og under valghandlingen og ved stemmeoptællingen til enhver tid er et tilstrækkeligt antal valgstyrere til stede på valgstedet til, at der kan sikres en hensigtsmæssig afvikling af valghandlingen og stemmeoptællingen. Der skal altid være et flertal af de udpegede valgstyrere til stede på valgstedet under valghandlingen og den efterfølgende stemmeoptælling.

Valgstyrerformanden kan beslutte, at valgstyrerne på skift kan forlade valgstedet både umiddelbart inden valghandlingen (dvs. under den forberedelse af valghandlingen, der finder sted samme dag som valghandlingen), under valghandlingen samt den efterfølgende stemmeoptælling for at holde pause, når det ellers er foreneligt med afviklingen af valgstyrernes opgaver. Det kan f.eks. være på tidspunkter i løbet af dagen, hvor der erfaringsmæssigt ikke møder så mange vælgere op for at stemme. Valgstyrerne skal rette sig efter valgstyrerformandens anvisninger. Alle valgstyrerne skal være til stede ved underskrivelse af afstemningsbogen. Se lovens § 29, stk. 6.

5.2.3. Inhabilitet

En kandidat til valget kan godt vælges som valgstyrer, se lovens § 29, stk. 3. En kandidat, der er opstillet for et parti i storkredsen, kan dog ikke være med til at optælle stemmer for det pågældende parti eller deltage i opgørelsen af antallet af personlige stemmer og partistemmer for partiet, se lovens § 74 a og afsnit 9.6.

En kandidat, der er opstillet uden for partierne i storkredsen, kan ikke være med til at optælle stemmer for kandidaterne uden for partierne, se lovens § 74 a og afsnit 9.6.

De samme begrænsninger for deltagelse i stemmeoptællingen gælder efter ministeriets opfattelse for en kandidats ægtefælle, samlever eller anden nærtstående, se afsnit 9.6. Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet, se forvaltningslovens § 3.

En valgstyrer, der er opstillet som kandidat i storkredsen (eller deres ægtefælle, samlever eller anden nærtstående), må heller ikke yde hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen, se lovens § 49, stk. 3,

medmindre vedkommende udpeges af vælgeren som personlig hjælper, se lovens § 49, stk. 2, 2. pkt.

5.3. Tilforordnede vælgere

Reglerne om valg af tilforordnede vælgere og deres opgavevaretagelse findes i lovens §§ 30 og 31.

5.3.1. Valg af tilforordnede vælgere

Kommunalbestyrelsen vælger, senest når valget er udskrevet, et antal tilforordnede vælgere til at hjælpe til ved valget, se lovens § 30, stk. 1, 1. pkt. Kommunalbestyrelsen udpeger det nødvendige antal efter kommunalbestyrelsens skøn over, hvor mange tilforordnede der skal være til stede på det enkelte valgsted (dog mindst én), og hvornår de tilforordnede vælgere skal være til stede på valgstedet. De tilforordnede vælgere kan organiseres i skiftehold, hvor de ikke kommer tilbage til valgstedet på et senere tidspunkt – modsat hvad der gælder for valgstyrrerne, der skal være til stede ved underskrivningen af afstemningsbogen, se afsnit 5.2.2.

Kommunalbestyrelsen kan ikke undlade at udpege tilforordnede vælgere og i stedet anvende administrativt personale, heller ikke på enkelte valgsteder. Kommunens personale kan dog udpeges til at hjælpe valgstyrrerne og de tilforordnede vælgere under afstemningen, se afsnit 7.2.5. Der er endvidere ikke noget til hinder for, at personale, der er bosat i kommunen, udpeges som tilforordnede vælgere.

De tilforordnede vælgere vælges ved forholdstalsvalg under ét blandt de vælgere, der bor i kommunen, medmindre de udpeges i enighed af kommunalbestyrelsen, se lovens § 30, stk. 1, 2. pkt., og afsnit 5.2.1 om valg af valgstyrrere ved forholdstalsvalg. Afholdes der valg af tilforordnede vælgere, skal der anmeldes særskilte valggrupper til dette valg. En valggruppe består af de medlemmer af kommunalbestyrelsen, der til valget af tilforordnede vælgere har anmeldt at være i en valggruppe. Valggrupperne behøver ikke at være sammenfaldende med de kandidatlister, som har fået indvalgt medlemmer i kommunalbestyrelsen. Valggrupperne behøver heller ikke være sammenfaldende med de valggrupper, der er anmeldt til valget af stående udvalg og økonomiudvalget, se styrelseslovens § 24, stk. 3.

Det er kommunalbestyrelsens (valggruppernes) sammensætning på tidspunktet for valget af tilforordnede vælgere, der er afgørende for sammensætningen af tilforordnede vælgere. Ændringer i valggruppemedlemmernes partitilhørsforhold efter kommunalbestyrelsens valg af tilforordnede vælgere har således ingen betydning for gyldigheden af de udpegninger, valggruppen har foretaget, eller for de udpegninger, valggruppen mangler at foretage. En person, der er blevet løsgænger eller har skiftet parti, er fortsat en del af den valggruppe, som vedkommende var medlem af ved valget af tilforordnede vælgere. Hvis en tilforordnet vælger har forfald, er det således medlemmerne af den valggruppe, der har udpeget den pågældende tilforordnet vælger, der udpeger en ny tilforordnet vælger. Hvis der er uenighed inden for den valggruppe, der har udpeget den pågældende tilforordnede vælger, afgøres spørgsmålet ved flertalsafstemning blandt medlemmerne af valggruppen.

Partiskift blandt valggruppemedlemmer indebærer således ikke, at der skal foretages en ny fordeling af tilforordnede vælgere.

Hvis kommunalbestyrelsen alene har foretaget en fordeling af tilforordnede vælgere mellem valggrupperne, men valggrupperne endnu ikke har udpeget navngivne tilforordnede vælgere, dvs. at udpegningen af tilforordnede vælgere ikke er afsluttet, er kommunalbestyrelsen dog ikke afskåret fra at foretage en ny fordeling af tilforordnede vælgere, hvis et flertal i kommunalbestyrelsen ønsker det. Kommunalbestyrelsen er dog ikke forpligtet til det. Hvis en eller flere af valggrupperne har udpeget navngivne tilforordnede vælgere, er kommunalbestyrelsen afskåret fra at foretage en ny fordeling. Hvis der foretages en ny fordeling, kan der anmeldes nye valggrupper.

Træffer kommunalbestyrelsen ikke beslutning om at foretage en ny fordeling af tilforordnede vælgere, skal tilforordnede vælgere udpeges af de valggrupper, der blev anmeldt til den oprindelige beslutning om fordeling af tilforordnede vælgere. Et medlem af kommunalbestyrelsen deltager således uanset efterfølgende partiskift eller efterfølgende beslutning om at blive løsgænger i den valggruppe, medlemmet oprindeligt var medlem af ved den oprindelige beslutning om fordeling af tilforordnede vælgere. Hvis

der er uenighed inden for den oprindelige valggruppe, afgør valggruppen spørgsmålet ved flertalsafstemning blandt medlemmerne af den oprindelige valggruppe.

Det er inden for lovens rammer at føre en »brutto-liste« over tilforordnede vælgere, hvor kommunen kan påføre interesserede borgere, der kan bistå som tilforordnede vælgere, for det tilfælde, at kommunalbestyrelsen ikke selv kan stille med et tilstrækkeligt antal tilforordnede vælgere fra eget bagland. Tilforordnede vælgere kan også findes gennem f.eks. opslag på kommunens hjemmeside eller samarbejde med uddannelsesinstitutioner og foreningsliv. Om udpegning af tilforordnede vælgere i sådanne tilfælde henvises til det, der er anført om udpegning af valgstyrelse, se afsnit 5.2.1.

Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at tilrettelægge udpegningen på en for kommunen formålstjenlig måde, så længe det sker inden for lovens rammer, og så længe der er enighed herom i kommunalbestyrelsen.

Enhver vælger har pligt til at påtage sig hvervet som tilforordnet vælger, se lovens § 31, stk. 1, 1. pkt. (borgerligt ombud).

Et medlem af kommunalbestyrelsen, herunder et medlem af valgbestyrelsen, kan godt vælges som tilforordnet vælger. Også en kandidat til valget kan vælges som tilforordnet vælger, se lovens § 30, stk. 2. Der gælder dog visse begrænsninger for, hvilke opgaver kandidater og deres nærtstående kan varetage som tilforordnede vælgere, se afsnit 5.3.3.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunalbestyrelsen tager særligt hensyn til de mindre partier og de partier, der ikke er repræsenteret i kommunalbestyrelsen, når den udpeger de tilforordnede vælgere.

Er der uenighed om, hvor de enkelte tilforordnede vælgere skal gøre tjeneste, afgøres spørgsmålet af kommunalbestyrelsen ved almindelig flertalsafgørelse. Det er forudsat i folketingsvalgloven, at de tilforordnede vælgere på de enkelte valgsteder repræsenterer flere grupper i kommunalbestyrelsen.

5.3.2. De tilforordnede vælgeres opgaver

De tilforordnede vælgere skal bistå ved valget, se lovens § 30. De nærmere regler om de tilforordnede

vælgeres opgaver findes i lovens §§ 45-52, §§ 64-67 og §§ 68-74.

De tilforordnede vælgere har pligt til at gøre sig bekendt med deres opgaver og give fremmøde før valgdagen på kommunalbestyrelsens forlangende for at modtage den fornødne instruktion m.v., se lovens § 31, stk. 1, 2. pkt.

Kommunalbestyrelsen kan efter behov indkalde de tilforordnede vælgere til et møde før valgdagen og tildele de tilforordnede vælgere diæter herfor, hvis det skønnes svært at nå den nødvendige instruktion på valgdagen, inden valghandlingen begynder. De tilforordnede vælgere har pligt til at møde op til denne instruktion som led i deres hverv. Det forudsættes, at der alene er pligt til fremmøde i dag- og aftentimerne. Hvis en tilforordnet vælger har forfald til en instruktion, som finder sted før valgdagen, kan der som alternativ til udpegning af en ny tilforordnet vælger ske instruktion på et andet tidspunkt, hvis det er muligt. Instruktionen kan evt. ske på anden vis end ved møde, f.eks. i form af videoinstruktion eller e-læringsværktøjer, evt. i kombination med en (kortere) instruktion på valgdagen inden afstemningen begynder. De tilforordnede vælgere har pligt til at gøre sig bekendt med den instruktion, som kommunalbestyrelsen vælger at give dem.

De tilforordnede vælgere har pligt til at udføre de hverv, der påhviler dem, medmindre de har forfald (dvs. er lovligt forhindret). Har en tilforordnet vælger forfald, udpeger den gruppe i kommunalbestyrelsen, der har udpeget den pågældende, en ny tilforordnet vælger, se lovens § 31, stk. 2.

De tilforordnede vælgere skal hjælpe valgstyrelserne med deres opgaver på valgdagen, herunder stemmeoptællingen på valgstedet. Valgbestyrelsen kan beslutte, at tilforordnede vælgere også skal medvirke ved fintællingen.

Tilforordnede vælgere skal endvidere efter kommunalbestyrelsens nærmere bestemmelse være stemmemodtagere ved afgivning af brevstemmer i visse botilbud m.v., herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem, se lovens § 55, stk. 1. Se afsnit 8.4.2 om udpegning af stemmemodtager.

Der er ikke noget i vejen for, at en person, der på valgdagen er udpeget som valgstyrelse, også varetager opgaven som stemmemodtager i vælgerens

hjem. Den pågældende kan dog ikke varetage opgaven som stemmemodtager i vælgerens hjem i kraft af sin funktion som valgstyrrer, men skal i denne sammenhæng være udpeget som tilforordnet vælger eller blandt kommunens ansatte. En person kan således godt være udpeget som tilforordnet vælger ved brevstemmeafgivningen i vælgerens hjem og derefter være udpeget som valgstyrrer på valgdagen.

Der er ikke noget krav om, at de tilforordnede vælgere, der fungerer som brevstemmemodtagere, også skal medvirke ved afstemningen på valgdagen m.v.

En tilforordnet vælger kan gøre tjeneste på valgstedet i et andet afstemningsområde inden for kommunen end det afstemningsområde, hvor den pågældende bor.

5.3.3. *Inhabilitet*

En kandidat til valget kan godt vælges som tilforordnet vælger, se lovens § 30, stk. 2. En kandidat kan dog ikke udpeges til at være stemmemodtager ved brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v., herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem, se afsnit 8.4.2.

Det samme gælder efter ministeriets opfattelse for en kandidats ægtefælle, samlever eller anden nærtstående, som er udpeget som tilforordnet vælger. Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet, se nærmere forvaltningslovens § 3.

En kandidat, der er opstillet for et parti i storkredsen, må ikke være med til at optælle stemmer for det pågældende parti eller deltage i opgørelsen af personlige stemmer og partistemmer for partiet, se lovens § 74 a og afsnit 9.6.

En kandidat, der er opstillet uden for partierne i storkredsen, må ikke være med til at optælle stemmer for kandidaterne uden for partierne, se lovens § 74 a og afsnit 9.6.

De samme begrænsninger for deltagelse i stemmeoptællingen gælder efter ministeriets opfattelse for en kandidats ægtefælle, samlever eller anden nærtstående, se nærmere afsnit 9.6. Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter

forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet, se forvaltningslovens § 3.

En kandidat i storkredsen (eller dennes ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) må heller ikke yde hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen som tilforordnet vælger eller som stemmemodtager ved brevstemmeafgivningen, se lovens § 49, stk. 3, og § 61, stk. 5, medmindre vedkommende udpeges af vælgeren som personlig hjælper, se lovens § 49, stk. 2, 2. pkt., og § 61, stk. 4, 2. pkt.

5.4. **Diæter**

Valgbestyrelsens medlemmer, valgstyrrerne og de tilforordnede vælgere får diæter for deres virksomhed i forbindelse med valget, herunder for eventuel instruktion før valgdagen af valgstyrrerne og de tilforordnede vælgere, se lovens § 31, stk. 3.

Diæterne gives som udgangspunkt efter reglerne i styrelsesloven.

Diæterne er som udgangspunkt af samme størrelse som de diæter, der gives efter styrelsesloven. Diætsatsen for hverv, der beslaglægger højst 4 timer, udgør i 2025-niveau 455 kr. pr. dag. Dette beløb forhøjes hvert år den 1. januar med 5 kr., dvs. til 460 kr. pr. dag i 2026. Hvis hvervet beslaglægger mere end 4 timer, ydes der det dobbelte af det gældende diætbetøb, dvs. 910 kr. pr. dag i 2025 og 920 kr. pr. dag i 2026. Se § 4, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 2001 af 28. oktober 2021 om vederlag, diæter, pension m.v. for varetagelsen af kommunale hverv.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der ikke ydes diæter for virksomhed i forbindelse med valg, eller at de diæter, der ydes, udgør et andet (højere eller lavere) beløb, end hvad der følger af reglerne i styrelsesloven. Kommunalbestyrelsen er herved ikke bundet af de nævnte diætsatser eller af bestemmelsen om, at der for dage, hvor hvervet beslaglægger mere end 4 timer, ydes det dobbelte diætbetøb. Diæterne kan pr. dag dog højst udgøre det femdobbelte af det diætbetøb, der i henhold til reglerne i styrelsesloven er fastsat for møder af ikke over 4 timers varighed, se folketingsvalglovens § 31, stk. 3, 4. pkt., dvs. i 2025 højst 2.275 kr. pr. dag og i 2026 højst 2.300 kr. pr. dag.

Beslutning herom skal træffes på et møde i kommunalbestyrelsen og kan ikke delegeres til valgbesty-

relsen eller til et udvalg eller forvaltningen. Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutningen generelt eller for et eller flere af de hverv, der nævnes i bestemmelsen (valgbestyrelsens medlemmer, valgstyrelse eller tilforordnede vælgere). Kommunalbestyrelsen kan også ud fra saglige og generelle kriterier træffe beslutningen for en del af indehaverne af et givet hverv. F.eks. kan kommunalbestyrelsen ud fra belastningen på det enkelte valgsted beslutte, at der kun for de medvirkende ved visse valgsteder ydes et andet diætbeløb. Kommunalbestyrelsen kan ligeledes ud fra saglige og generelle kriterier træffe beslutningen for en del af den virksomhed, den pågældende persongruppe udøver i forbindelse med et valg. F.eks. kan kommunalbestyrelsen ud fra belastningen ved afstemningen på valgdagen og valgaftenen beslutte, at de personer, der medvirker både i løbet af valgdagen og på valgaftenen, skal ydes et andet diætbeløb end de personer, der medvirker til f.eks. fintællingen.

Ydes der diæter til medlemmer af valgbestyrelsen, valgstyrelse og/eller tilforordnede vælgere, kan de pågældende ikke frasige sig modtagelse af diæter. Diæterne er endvidere personlige. Kommunalbestyrelsen kan derfor ikke aftale med de pågældende medlemmer af valgbestyrelsen, valgstyrelse og/eller tilforordnede vælgere, at kommunen helt eller delvis skal overføre diæterne direkte til tredjepart, f.eks. den pågældendes partiorganisation, en velgørende organisation e.l.

Efter § 19, nr. 4, i Skatteministeriets bekendtgørelse nr. 839 af 24. juni 2025 om kildeskat med senere ændringer er diæter til valgstyrelse og tilforordnede

vælgere ikke A-indkomst. Der skal derfor ikke tilbageholdes kildeskat.

Der gives ikke diæter til en borgmester eller til medlemmer af magistraten i kommuner med magistratsstyre, se styrelseslovens § 64, eller til udvalgsformænd i kommuner med delt administrativ ledelse, se styrelseslovens § 64 a. De øvrige kommunalbestyrelsesmedlemmer kan modtage diæter, selv om de også får fast vederlag m.v. for hvervet som medlem af kommunalbestyrelsen, se vejledning nr. 9631 af 15. juni 2022 om vederlag, diæter, pension m.v. for varetagelsen af kommunale hverv, afsnit 2.1.1.1, pkt. b og f, om styrelseslovens § 16, stk. 1, litra b og f.

Bestemmelsen om diæter i lovens § 31, stk. 3, medfører ikke en indskrænkning i retten til godtgørelse efter styrelseslovens §§ 16 og 16 a. For eventuelle kommunalbestyrelsesmedlemmers vedkommende betyder det, at bl.a. befordringsgodtgørelse er obligatorisk, se styrelseslovens § 16, stk. 10. For ikke-kommunalbestyrelsesmedlemmers vedkommende kan kommunalbestyrelsen beslutte at yde godtgørelse, se styrelseslovens § 16 a, stk. 7. Skal ikke-kommunalbestyrelsesmedlemmer have befordringsgodtgørelse, skal kommunalbestyrelsen derfor træffe beslutning herom.

Hverken medlemmer af valgbestyrelsen, valgstyrelse eller tilforordnede vælgere kan få erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med varetagelsen af hvervet, hvis den pågældende modtager diæter herfor efter folketingsvalglovens § 31, stk. 3. Se styrelseslovens § 16, stk. 6, og § 16 a, stk. 4.

6. Kandidater, stemmesedler, opslag m.v.

6.1. Generelt om opgavefordelingen

Ankestyrelsen er anmeldelsesmyndighed ved folketingsvalg. Ankestyrelsens opgaver består bl.a. i at modtage og godkende kandidatanmeldelser og anmeldelser om partiernes valgte opstillingsform. Efter godkendelsen udarbejder Ankestyrelsen forskellige fortegnelser over de opstillede kandidater i storkredsene og opstillingskredsene.

Som noget nyt udarbejder Ankestyrelsen fremover en fortegnelse for hver opstillingskreds, der indeholder samtlige partier og kandidater i den rækkefølge, de skal stå på stemmesedlen i opstillingskredsen. Denne fortegnelse skal bruges både ved udarbejdelsen af stemmesedlerne og ved brevstemmeafgivningen i opstillingskredsen. Ankestyrelsen sender fortegnelserne til valgbestyrelserne, kommunalbestyrelserne og regionerne i storkredsene samt til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, se afsnit 6.10.

Kommunalbestyrelsen sørger for, at vælgerne kan gøre sig bekendt med Ankestyrelsens fortegnelse over opstillede kandidater i storkredsen ved den brevstemmeafgivning, som kommunalbestyrelsen har ansvar for, se afsnit 6.10.

Valgbestyrelsen får lavet stemmesedler og opslag til valgdagen, se afsnit 6.11.

6.2. Frister for kandidatanmeldelse, partiernes godkendelse af kandidater samt særlige opstillingsformer

6.2.1. Generelt om frister

Fristerne for indlevering af kandidatanmeldelser m.v. er fastsat i folketingsvalglovens § 33, § 37, stk. 1, § 41, stk. 1 og 2, og § 41 a, stk. 1.

6.2.2. Frister for kandidatanmeldelse

En kandidatanmeldelse kan tidligst indgives til Ankestyrelsen, når valget er udskrevet. Seneste frist er kl. 12 elleve dage før valgdagen, se lovens § 33. Dette gælder anmeldelse af såvel en kandidat, der opstiller for et parti, som en kandidat, der opstiller uden for partierne (løsgænger).

Kandidaten kan godt underskrive sin anmeldelse, inden valget er udskrevet. En kandidat uden for partierne kan desuden indsamle stillerunderskrifter inden dette tidspunkt, se afsnit 6.3.3.2.

6.2.3. Øvrige frister

Partiernes meddelelse om godkendte kandidater, anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling af kandidater og partiliste samt anmeldelse af, at partistemmer i en storkreds ikke skal tilfalde nogen kandidat for partiet i den pågældende storkreds (valg på personlige stemmer), kan tidligst indgives til Ankestyrelsen, når valget er udskrevet.

Den seneste frist for partierne til at indgive meddelelse om godkendte kandidater samt anmeldelser om prioriteret sideordnet opstilling, partiliste og valg på personlige stemmer er kl. 12 ti dage før valgdagen.

Se lovens § 37, stk. 1, § 41, stk. 1 og 2, samt § 41 a.

6.2.4. Udløb af fristerne

Der er ikke hjemmel til at dispensere fra fristerne beskrevet i afsnit 6.2.2 og 6.2.3, uanset hvor undskyldelig en overskridelse af fristen måtte være. Det er i den forbindelse ikke tilstrækkeligt, at kandidatanmeldelsen indleveres inden for fristen til en anden myndighed end Ankestyrelsen, f.eks. kommunen, eller at kandidatanmeldelsen af en anden myndighed forgæves er søgt indsendt til Ankestyrelsen inden fristens udløb, f.eks. via e-mail, når kandidatanmeldelsens manglende rettidighed ikke skyldes fejl eller mangler hos Ankestyrelsen eller ved Ankestyrelsens it-systemer. Kandidatanmeldelser m.v., der er indgivet for sent, skal derfor afvises.

Fristen udløber på det præcise klokkeslæt, der er angivet i loven. Hvis en del af en anmeldelse m.v. er indkommet inden fristens udløb og en anden del efter, kan Ankestyrelsen alene tage stilling til, om den del af anmeldelsen m.v., der er indgivet rettidigt, er gyldig og evt. skal afhjælpes.

For alle de nævnte frister gælder, at anmeldelser m.v., der modtages af Ankestyrelsen pr. e-mail inden fristens udløb, er rettidigt indgivet. Det er altså ikke nødvendigt, at en anmeldelse pr. e-mail følges op af en anmeldelse pr. post eller bud eller af en telefonisk bekræftelse af repræsentanten for partiet eller kandidaten.

Udløber de nævnte frister på en lørdag, søndag eller anden helligdag, har Ankestyrelsen pligt til at holde åbent nogle timer, inden fristen udløber. Ankestyrelsen skal også sørge for, at myndigheden kan kontaktes via sit almindelige telefonnummer. Ankestyrelsen skal derudover efterse sin postkasse og elektroniske post den dag, fristen udløber. Dette gælder, uanset om Ankestyrelsen har modtaget anmeldelser m.v. fra alle partier på et tidligere tidspunkt. Det skyldes, at en anmeldelse m.v. kan tilbagekaldes og erstattes af en ny, inden fristen udløber.

6.2.5. Indlevering af kandidatanmeldelse m.v. inden valget er udskrevet

En kandidatanmeldelse, der indleveres til Ankestyrelsen, før valget er udskrevet, skal afvises og gives eller sendes tilbage til kandidaten eller kontaktpersonen angivet i kandidatanmeldelsen. Om kontaktpersonen, se lovens § 33 a, stk. 2, sidste pkt. Ankestyrelsen skal i den forbindelse meddele, at kandidatanmeldelsen først kan indleveres, når valget er udskrevet.

Tilsvarende gælder for meddelelser fra partierne om godkendte kandidater og partiernes anmeldelser om prioriteret sideordnet opstilling, partiliste og valg på personlige stemmer.

6.3. Kandidatanmeldelser

6.3.1. Generelt

En person kan enten stille op som kandidat for et opstillingsberettiget parti eller som kandidat uden for partierne (løsgænger), se lovens § 32, stk. 1.

En person, der vil stille op som kandidat til valget, skal anmelde sig som kandidat til Ankestyrelsen **senest kl. 12 elleve dage før valgdagen**, se lovens § 33, 1. pkt. Der er ikke hjemmel til at dispensere fra denne frist. Kandidatanmeldelser, der indleveres for sent, skal derfor afvises. Se afsnit 6.2.

En person kan anmelde sig som kandidat i én, flere eller alle opstillingskredse inden for samme storkreds.

Ingen kan være kandidat i mere end én storkreds. Ingen kan være kandidat for mere end ét parti, og ingen kan være kandidat for et parti og samtidig kandidat uden for partierne. Valg af en kandidat,

der har handlet i strid hermed, er ugyldigt, se lovens § 32, stk. 2.

6.3.2. Formularer

Kandidatanmeldelsen skal ske på en formular, der er godkendt af Indenrigs- og Sundhedsministeriet, se lovens § 33 a, stk. 1.

Der findes særskilte formularer for anmeldelse af en kandidat, der stiller op for et opstillingsberettiget parti, og for anmeldelse af en kandidat, der opstiller uden for partierne. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i 2022 udarbejdet nye formularer for anmeldelse af kandidater, der opstiller uden for partierne.

Begge formularer kan bestilles hos Indenrigs- og Sundhedsministeriet ved henvendelse på e-mail: valg@im.dk eller på telefon: 72 28 24 00.

Derudover kan begge formularer hentes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets valghjemmeside: valg.im.dk/partier-og-kandidater/opstilling-af-kandidater/opstilling-som-kandidat-til-folketings-valg/.

6.3.3. Indhold af kandidatanmeldelsen

Det skal fremgå af kandidatanmeldelsen, i hvilken eller hvilke opstillingskredse den pågældende anmelder sig som kandidat.

Anmeldelsen skal være underskrevet af kandidaten og indeholde oplysning om kandidatens fulde navn, personnummer, stilling, bopæl, telefon og e-mail-adresse. Hvis kandidaten ikke ønsker at blive anført på stemmesedlen med sit fulde navn, skal det angives, hvordan navnet i stedet ønskes anført, se afsnit 6.4.

Derudover skal der angives navn og kontaktoplysninger til en kontaktperson, som Ankestyrelsen kan kontakte ud over kandidaten, hvis anmeldelsen er mangelfuld, se lovens § 33 a, stk. 2.

6.3.3.1. Kandidater, der opstiller for et parti

Kandidater, der vil opstille for et parti, skal anvende formularen hertil og angive partiets navn i anmeldelsen, se lovens § 33 a, stk. 3, og afsnit 6.3.2.

6.3.3.2. Kandidater, der opstiller uden for partierne (løsgængere)

Kandidater, der opstiller uden for partierne, skal anvende formularen hertil, se afsnit 6.3.2.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i 2022 udarbejdet en ny formular. Den nye formular består af to løssider. Den ene løsside er selve anmeldelsen af kandidaten. Den anden løsside er til stillerens oplysninger og underskrift. Kandidaten kan selv udskrive eller få tilsendt 200 kopier af stillersiden fra Ankestyrelsen eller Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Kandidaten skal ved anmeldelsen indlevere én løsside med selve anmeldelsen og 150-200 løssider med individuelle underskrifter fra vælgere (stillere) i opstillingskredsen til Ankestyrelsen. Løssiderne skal også indeholde oplysning om hver enkelt stillers navn, personnummer og bopæl. Se lovens § 32, stk. 1, 3. pkt., og § 33 a, stk. 4.

Med den nye formular har kandidaten mulighed for at indsamle og indlevere underskrifterne digitalt, f.eks. over e-mail.

Ønsker en kandidat uden for partierne at stille op i mere end én opstillingskreds inden for storkredsen, skal der indsamles underskrifter fra mindst 150 og højst 200 vælgere (stillerunderskrifter) i *hver* af de opstillingskredse, som den pågældende kandidat ønsker at stille op i. Kandidaten skal desuden indlevere en anmeldelse for hver af de opstillingskredse i storkredsen, hvor kandidaten ønsker at stille op. Uanset om en kandidat uden for partierne stiller op i en eller flere opstillingskredse i storkredsen, vil kandidaten dog stå på stemmesedlen i alle opstillingskredse i storkredsen, dvs. man kan i alle tilfælde stemme på kandidaten i hele storkredsen. Se § 6 i bekendtgørelse nr. 23 af 10. januar 2024 om stemmesedler til brug ved folketingsvalg.

6.3.3.2.1. Adgang til oplysninger om stillere

Spørgsmål om offentlighedens adgang til oplysninger om stilleres navne og bopæl skal afgøres efter offentlighedslovens almindelige regler.

Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse er en oplysning om, at en person er stiller for en kandidat, en oplysning om denne persons politiske overbevisning. Oplysningen om en stillers navn og adresse vil derfor efter ministeriets opfattelse som udgangspunkt være at anse som en oplysning

om private forhold og er således ikke omfattet af adgangen til aktindsigt, se offentlighedslovens § 30, nr. 1.

Hvis oplysningerne om en stillers politiske overbevisning imidlertid allerede på anden vis er offentligt tilgængelige og således allerede er kommet til offentlighedens kendskab, kan oplysningerne almindeligvis ikke anses for omfattet af offentlighedslovens § 30, nr. 1, og vil dermed ikke være undtaget fra aktindsigt. Dette vil eksempelvis være tilfældet, hvis der er tale om oplysninger om navn og adresse på personer, der er eller i en årrække har været medlemmer af Folketinget, kommunalbestyrelser eller regionsråd, eller som har været opstillet som kandidater for partier eller kandidatlistor ved valg til de pågældende organer, og hvor deres politiske tilhørsforhold således som følge heraf er offentligt kendt.

6.3.4. Adgang til kandidatanmeldelser, partiernes godkendelse af kandidater og anmeldelse om opstillingsform før offentliggørelse

Kandidatanmeldelser, partiernes meddelelse om godkendte kandidater og anmeldelse om opstillingsform må ikke gøres offentligt tilgængelige, før Ankestyrelsen har udsendt fortegnelserne over de opstillede kandidater i vedkommende storkreds, se lovens § 42, stk. 4.

Når fortegnelserne er blevet udsendt, kan der gives aktindsigt i disse dokumenter efter offentlighedslovens almindelige bestemmelser. Kandidaters personnumre (ud over fødselsdatoen) og hemmeligholdte telefonnumre samt kandidaternes beskyttede adresser i CPR er ikke omfattet af retten til aktindsigt, da der er tale om oplysninger om enkeltpersoners private forhold, se offentlighedslovens § 30, nr. 1. Det betyder i praksis, at der kan gives aktindsigt i oplysningerne i kandidatanmeldelserne efter udsendelsen af fortegnelserne, bortset fra de sidste fire cifre i kandidaternes personnummer (samt hemmeligholdte telefonnumre og beskyttede adresser).

6.3.5. Kvittering for kandidatanmeldelse

Den, der indleverer en kandidatanmeldelse, har ret til at få kvittering herfor med angivelse af tidspunktet for indleveringen, se lovens § 33 a, stk. 5.

6.3.6. Tilbagekaldelse af kandidatanmeldelse og stillerunderskrift

En kandidat kan tilbagekalde sin kandidatanmeldelse. Fristen herfor er den samme som for indlevering af en kandidatanmeldelse, dvs. **kl. 12 elleve dage før valgdagen**. Tilbagekaldelsen skal ske til Ankestyrelsen. Se lovens § 34, 1. pkt.

En stiller for en kandidat uden for partierne kan ikke tilbagekalde sin anbefaling (underskrift), efter at kandidatanmeldelsen er indleveret til Ankestyrelsen, se lovens § 34, 2. pkt.

6.3.7. Fortegnelse over opstillingsberettigede partier

Snarest muligt efter, at valget er udskrevet, udsender Indenrigs- og Sundhedsministeriet en fortegnelse over de partier, der var opstillingsberettiget, da valget blev udskrevet, og de bogstavbetegnelser, som disse partier er tildelt.

Hvis et eller flere partier bliver opstillingsberettiget, efter at valget er udskrevet, udsender Indenrigs- og Sundhedsministeriet en revideret fortegnelse over de opstillingsberettigede partier. Fristen for anmeldelse af nye partier er 15 dage før valgdagen kl. 12.

6.4. Kandidaternes navne på stemmesedlerne

6.4.1. Generelt om kandidaternes navne på stemmesedlen

Udgangspunktet er, at kandidaten anføres på stemmesedlen med sit fulde navn.

Hvis kandidaten ikke ønsker at blive anført på stemmesedlen med sit fulde navn, skal det angives i kandidatanmeldelsen, hvordan navnet ønskes anført, se lovens § 33 a, stk. 2, 2. pkt.

Kandidatens efternavn eller mellemnavn samt mindst ét fornavn eller forbogstav skal altid anføres. For så vidt angår efternavne og mellemnavne betyder det, at kandidatens *eget* efternavn eller mellemnavn i *alle* tilfælde skal anføres på stemmesedlen. Det er kun mellem- og efternavne, som kandidaten er berettiget til at føre efter navneloven, eller mellemnavne, som er registreret i CPR, der kan anføres på stemmesedlen. Se lovens § 33 a, stk. 2, 3. og 4. pkt.

Det forhold, at kandidaten efter navneloven (lovbekendtgørelse nr. 1074 af 9. august 2023) er berettiget til at tage et andet mellem- eller efternavn, medfører ikke i sig selv, at kandidaten kan blive anført med dette mellem- eller efternavn på stemmesedlen. Det er således som udgangspunkt en betingelse for at blive anført på stemmesedlen med dette mellem- eller efternavn, som kandidaten efter navneloven er berettiget til at tage, at kandidaten har taget navneændring hertil.

En kandidat har dog altid ret til at blive anført med sit fødenavn som efternavn.

Kandidaten kan ikke anføres på stemmesedlen med sin ægtefælles efter- eller mellemnavn eller et efter- eller mellemnavn, der aktuelt eller tidligere er båret af f.eks. kandidatens bedsteforældre, medmindre kandidaten tager navneændring hertil. Derudover gælder der særlige regler for kandidater med dobbeltnavne som efternavn, se afsnit 6.4.2.

For mellemnavne, der i CPR er registreret som fornavn, er loven efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse ikke til hinder for, at Ankestyrelsen kan imødekomme en anmodning fra en kandidat om at blive anført på stemmesedlen med fornavn og mellemnavn, selv om mellemnavnet i CPR er registreret som fornavn, hvis mellemnavnet har efternavns karakter. Hvis en kandidat anmoder om at blive anført med fornavn og et mellemnavn på stemmesedlen, men mellemnavnet i CPR står registreret som andet fornavn, bør der således foretages en konkret vurdering af, om navnet er at betragte som et mellemnavn. Der kan i den forbindelse lægges vægt på, om navnet har efternavns karakter, eller om navnet lovligt kan bæres som (eneste) fornavn. Det sidstnævnte kan kontrolleres på Familieretshusets liste over godkendte fornavne på Familieretshusets hjemmeside: familieretshuset.dk/navne/navne/godkendte-fornavne.

Ankestyrelsen kan herunder lægge vægt på, om registrering af navnet som et fornavn frem for et mellemnavn må antages at bero på en fejl, hvis der foreligger oplysninger herom.

I stedet for fornavnet kan anføres et kaldenavn, der er afledt af fornavnet, se lovens § 33 a, stk. 2, 5. pkt., og afsnit 6.4.5.

6.4.2. Særligt om dobbeltnavne som efternavn (navne med bindestreg)

En kandidat, der har et dobbeltnavn som efternavn, dvs. to navne forbundet med en bindestreg, f.eks. Hansen-Jensen, må godt nøjes med at få anført det ene af de to efternavne på stemmesedlen.

Det gælder, selv om et efternavn, der består af flere navne forbundet med en bindestreg, i navnelovens forstand betragtes som ét efternavn, se navnelovens § 8, stk. 2. Det skyldes, at man til enhver tid kan bortkaste det ene efternavn, se samme bestemmelses stk. 3. Man er derfor efter navneloven berettiget til alene at føre det ene efternavn. Der stilles ikke i folketingsvalgloven noget krav om, at kandidaten rent faktisk skal bortkaste det andet navn i dobbeltnavnet og dermed ændre sit efternavn til det efternavn, som kandidaten ønsker at blive anført med på stemmesedlen. Det er nok, at den pågældende efter navneloven *kan* få ændret sit efternavn til det ene af de to navne, der er forbundet med en bindestreg.

6.4.3. Adresseringsmellempnavne

Indtil den nugældende navnelov trådte i kraft den 1. april 2006, var der mulighed for at få et adresseringsmellempnavn registreret i CPR umiddelbart foran personens efternavn i adresseringsnavnet. Denne mulighed er ophævet. Adresseringsmellempnavne, der inden den 1. april 2006 var registreret i CPR, kan blive ved med at være registreret i CPR, indtil den pågældende ændrer mellem- eller efternavn, eller adresseringsmellempnavnet slettes efter ansøgning fra den registrerede, se navnelovens § 30, stk. 3. De adresseringsmellempnavne, der er registreret i CPR inden den 1. april 2006, kan derfor fortsat anføres på stemmesedlen.

Kandidater, der før den 1. april 2006 havde fået registreret i CPR, at de ønskede at anvende f.eks. deres ægtefælles mellempnavn som adresseringsmellempnavn, kan således fortsat få anført adresseringsmellempnavnet på stemmesedlen. Det gælder, selv om vedkommende ikke efterfølgende har taget mellempnavnet efter navnelovens nugældende regler.

6.4.4. Kaldenavne på stemmesedlen

Siden den 1. juli 1988 har det ikke været muligt at få anført et kaldenavn i en parentes på stemmesedlen.

Derimod kan der i stedet for fornavnet anføres et kaldenavn (uden parentes), der er afledt af fornavnet.

I bemærkningerne til loven fra 1987 er det forudsat, at spørgsmål om, hvorvidt et kaldenavn er afledt af fornavnet, bliver vurderet lempeligt, samt at kandidater, der tidligere har været anført på stemmesedlen med et bestemt kaldenavn, fortsat skal kunne anføres på stemmesedlen med dette kaldenavn, men uden parentes.

6.4.5. Eksempler på angivelse af navne på stemmesedlen

Det skal fremgå af kandidatanmeldelsen, hvordan kandidatens navn ønskes anført på stemmesedlen.

Anvendelsen af reglerne kan illustreres med følgende eksempler:

Eksempel 1

Kandidatens fulde navn er:

Anne Marie Vestergaard Andersen

Kandidaten kan f.eks. anføres på stemmesedlen med sit fulde navn (Anne Marie Vestergaard Andersen), med et kaldenavn (Mie) i stedet for fornavnet eller med ét af nedenstående navne:

- Anne Andersen
- M. Vestergaard
- Mie Vestergaard Andersen

Eksempel 2

Kandidatens fulde navn er:

Anne Marie Andersen

Kandidatens eget efternavn er Hansen, men hun har som giftenavn taget sin ægtefælles efternavn Andersen. Ægtefællen har Vestergaard som mellempnavn, og kandidaten havde før den 1. april 2006 fået registreret i CPR, at hun har taget sin ægtefælles mellempnavn som adresseringsmellempnavn. Kandidatens adresseringsnavn er herefter:

- Anne Marie Vestergaard Andersen

Kandidaten i eksempel 2 har dermed samme muligheder for at få angivet sit navn på stemmesedlen

som kandidaten i eksempel 1. Herudover har kandidaten i eksempel 2 mulighed for at benytte sit eget efternavn (Hansen). Kandidaten kan derfor f.eks. anføres på stemmesedlen som:

- Marie Hansen

Sidstnævnte regel fremgår ikke direkte af lovens tekst, men af bemærkningerne til folketingsvalgloven fra 1987.

Kandidatens ret til eget efternavn kan kontrolleres af Ankestyrelsen.

Valglovgivningen er ikke til hinder for, at personer, hvis navn er registreret i CPR-registeret med et bogstav, som ikke findes i det danske alfabet, i stedet benytter den danske stavemåde. F.eks. kan personer med det islandske bogstav þ (thorn) vælge at stave dette th på stemmesedlen.

6.5. Ankestyrelsens undersøgelse af kandidat-anmeldelserne

6.5.1. Generelt om Ankestyrelsens undersøgelse

Snarest muligt og senest umiddelbart efter udløbet af fristen for indlevering af kandidatanmeldelser (kl. 12 elleve dage før valgdagen) skal Ankestyrelsen undersøge, om de kandidatanmeldelser, der er indleveret til tiden, er gyldige. Dette gøres med henblik på – i tilfælde af mangler ved anmeldelsen – at give kandidaten eller dennes kontaktperson mulighed for at indlevere en ny kandidatanmeldelse eller afhjælpe manglerne, se lovens § 35.

Ankestyrelsen skal undersøge, om rettidigt indleverede kandidatanmeldelser indeholder de oplysninger, der er anført i loven, og om de oplysninger, der står i kandidatanmeldelsen, er korrekte. Ankestyrelsen skal derfor undersøge, om de anførte oplysninger om kandidatens fulde navn, personnummer og bopæl svarer til oplysningerne i CPR-registeret.

Derudover skal Ankestyrelsen undersøge, om kandidaten kan få opfyldt sit ønske om, hvordan kandidatens navn skal stå på stemmesedlen.

6.5.2. Ikke-væsentlige mangler og afhjælpning heraf

Hvis Ankestyrelsen har den opfattelse, at oplysningerne i en indleveret kandidatanmeldelse skal ændres, for at kandidatanmeldelsen indeholder de

korrekte oplysninger, skal Ankestyrelsen følge den fremgangsmåde, der står i lovens § 35 om afhjælpning af mangler, der kan medføre ugyldighed, se afsnit 6.5.3. Det gælder også, selv om mangler vedrørende de krævede oplysninger om kandidaten typisk ikke medfører, at kandidatanmeldelsen er ugyldig.

6.5.3. Væsentlige mangler og afhjælpning heraf

Hvis Ankestyrelsen har den opfattelse, at en kandidatanmeldelse er *ugyldig* på grund af væsentlige mangler, skal Ankestyrelsen straks meddele dette til kandidaten eller den kontaktperson, der er anført i anmeldelsen. Ankestyrelsen skal i den forbindelse oplyse, hvilke mangler der er ved kandidatanmeldelsen, samt oplyse, at fristen for at indlevere en ny kandidatanmeldelse eller foretage afhjælpning af manglerne er 12 timer efter Ankestyrelsens meddelelse om, at kandidatanmeldelsen er ugyldig.

Efter kandidatens/kontaktpersonens rettidige indlevering af en ny kandidatanmeldelse eller anden rettidig afhjælpning af manglerne afgør Ankestyrelsen på ny, om anmeldelsen er gyldig, se lovens § 35.

Som eksempler på *væsentlige mangler*, der kan medføre, at kandidatanmeldelsen er ugyldig, kan nævnes:

1. at kandidatanmeldelsen ikke er underskrevet af kandidaten,
2. at det ikke er anført, hvilket parti en kandidat opstiller for (ikke relevant for kandidater, der opstiller uden for partierne),
3. at det ikke er anført, i hvilken eller hvilke opstillingskredse den pågældende anmelder sig som kandidat, eller
4. at kandidaten inden for samme storkreds opstiller for flere partier eller opstiller for et parti samtidig med, at kandidaten opstiller uden for partierne.

For så vidt angår anmeldelser fra *kandidater uden for partierne*, skal Ankestyrelsen også undersøge:

1. at anmeldelsen er underskrevet af det nødvendige antal stillere,

2. at stillerne alle er vælgere, der bor i opstillingskredsen, samt
3. at ingen af stillerne har anbefalet flere kandidater uden for partierne.

Den, der som stiller anbefaler flere kandidater, kan ikke anses som stiller for nogen af kandidaterne, se lovens § 32, stk. 3, og skal derfor slettes som stiller.

Er kandidatanmeldelsen ikke vedlagt underskrifter fra det nødvendige antal gyldige stillere (mindst 150), er kandidatanmeldelsen ugyldig, medmindre kandidaten indleverer det manglende antal stillerunderskrifter, inden fristen udløber 12 timer efter, at Ankestyrelsen har givet kandidaten eller dennes kontaktperson besked om manglen.

6.5.4. Ankestyrelsens vejledningspligt efter forvaltningslovens § 7, stk. 1 (kandidatanmeldelser)

Hvis Ankestyrelsen i god tid, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber (kl. 12 elleve dage før valgdagen), har modtaget kandidatanmeldelser fra partiets kandidater i storkredsen og meddelelse fra partiet om de godkendte kandidater i storkredsen og evt. også anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling, partiliste og valg på personlige stemmer, skal Ankestyrelsen give vejledning og bistand, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber, hvis de modtagne dokumenter giver anledning til det. Se forvaltningslovens § 7, stk. 1. Fristen for partiernes meddelelse om godkendte kandidater, anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling, partiliste og valg på personlige stemmer er kl. 12 ti dage før valgdagen, dvs. 24 timer efter fristen for indlevering af kandidatanmeldelser.

Ankestyrelsen skal f.eks. give vejledning og bistand, hvis det er usikkert, hvilken opstillingsform partiet ønsker, fordi oplysningerne i de udfyldte kandidat-anmeldelser og meddelelser fra partiet om godkendte kandidater samt evt. også anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling, partiliste og valg på personlige stemmer ikke stemmer overens. Valg på personlige stemmer kan f.eks. kun anmeldes, hvis partiet har valgt sideordnet opstilling.

Om Ankestyrelsens vejledningspligt ved uoverensstemmelser ved de modtagne kandidatanmeldelser

og meddelelser om godkendte kandidater og opstillingsformer, se afsnit 6.9.2.

Bestemmelsen i lovens § 35 om afhjælpning af mangler ved en kandidatanmeldelse regulerer udtømmende mulighederne for at foretage ændringer af kandidatanmeldelser efter udløbet af fristen for indlevering af kandidatanmeldelser (kl. 12 elleve dage før valgdagen).

Hvis en kandidat f.eks. alene har anmeldt sig i én opstillingskreds, selv om kandidaten efter partiets interne regler skulle have anmeldt sig i alle opstillingskredse, er dette ikke en mangel, der kan medføre, at den indleverede kandidatanmeldelse er ugyldig.

Ankestyrelsen kan efter fristens udløb som udgangspunkt kun give en kandidat mulighed for at ændre i en rettidigt indleveret kandidatanmeldelse, hvis der er en mangel ved kandidatanmeldelsen, som Ankestyrelsen kan give kandidaten en frist til at afhjælpe i medfør af lovens § 35. Når fristen for indlevering af kandidatanmeldelser er udløbet, kan Ankestyrelsen derfor som udgangspunkt ikke give kandidaten mulighed for at anmelde sig i flere eller færre opstillingskredse, end der er anført i den rettidigt indleverede kandidatanmeldelse.

Ankestyrelsen kan dog efter fristens udløb give en kandidat mulighed for at ændre i en rettidigt indgivet kandidatanmeldelse, hvis Ankestyrelsen har forsømt sin pligt til at rådgive og vejlede kandidaten efter forvaltningslovens § 7, stk. 1, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløb. Det vil være tilfældet, hvis de enkelte kandidater som følge af denne forsømmelse ikke har fået mulighed for at rette de indleverede kandidatanmeldelser i tide. Det kan f.eks. være, hvis Ankestyrelsen i god tid inden udløbet af fristen for indlevering af kandidatanmeldelser har modtaget kandidatanmeldelser og meddelelser om godkendte kandidater, der ikke stemmer overens, og derfor burde have givet kandidaten vejledning og bistand inden fristens udløb efter forvaltningslovens § 7, stk. 1.

Har Ankestyrelsen endvidere givet forkert vejledning eller på anden måde medvirket til, at der ikke er overensstemmelse mellem på den ene side de udfyldte kandidatanmeldelser og meddelelser fra partier om godkendte kandidater og på den anden side den ønskede opstillingsform, kan Ankestyrelsen

også i denne situation give en kandidat mulighed for at ændre i en rettidigt indgivet kandidatanmeldelse, selv om fristen i mellemtiden er udløbet.

Om realisering af partiernes ønsker om opstillingsform, se afsnit 6.9.

6.6. Partiernes meddelelse om godkendte kandidater

6.6.1. Generelt om partiernes meddelelse om godkendte kandidater

Kandidater, der vil opstille for et parti, skal godkendes af partiet, se lovens § 32, stk. 1, 2. pkt.

Partiet skal for hver storkreds skriftligt meddele Ankestyrelsen, hvilke kandidater partiet kan godkende i de enkelte opstillingskredse, se lovens § 37.

Meddelelsen fra partiet skal gives senest kl. 12 ti dage før valgdagen. Meddelelsen skal for hver godkendt kandidat indeholde oplysning om følgende:

1. Kandidatens navn, som det skal anføres på stemmesedlen,
2. kandidatens stilling,
3. kandidatens fulde navn,
4. kandidatens bopæl,
5. kandidatens personnummer (alle 10 cifre), samt
6. hvilken eller hvilke opstillingskredse kandidaten er opstillet i.

Der er ikke hjemmel til at dispensere fra denne frist. Hvis meddelelsen ikke gives af partiet inden udløbet af den anførte frist, kan ingen kandidat opstilles for partiet i den pågældende storkreds, se lovens § 37, stk. 1. Se afsnit 6.2.4.

Kandidater, der ikke godkendes af partiet i mindst én opstillingskreds, kan ikke stille op til valget. De kan heller ikke stille op som kandidater uden for partierne. Dette skyldes, at de ikke vil opfylde det stillerkrav, der gælder for kandidater uden for partierne.

Det antages i praksis, at et parti kan trække en tidligere indgivet meddelelse om godkendte kandidater tilbage og indgive en ny, inden fristen udløber.

Det står ikke i loven, hvilket organ inden for partiet der har kompetence til at godkende kandidater og anmelde opstillingsformer, se afsnit 6.7 og 6.8. Kompetencen tilkommer principielt det organ, der er øverste myndighed inden for partiorganisationen efter partiets egne vedtægter, men denne kompetence kan delegeres til lokale partiorganisationer i storkredsen. Rent praktisk lægger Ankestyrelsen til grund, at det organ inden for partiet, der ved sidste folketingsvalg indgav meddelelse om godkendte kandidater samt evt. anmeldelse om opstillingsformer, også er legitimeret til dette ved det kommende folketingsvalg, medmindre partiets landsorganisation oplyser noget andet.

Med hensyn til nye partier, der ikke var opstillingsberettigede ved sidste folketingsvalg, sørger Indenrigs- og Sundhedsministeriet for, at Ankestyrelsen får besked om, hvilket organ inden for partiet der har kompetence til at give de pågældende godkendelser m.v.

6.6.2. Ankestyrelsens vejledningspligt efter forvaltningslovens § 7, stk. 1 (godkendte kandidater)

Der er ikke nogen bestemmelser i loven (som der er ved kandidatanmeldelser) om, at Ankestyrelsen skal give det kompetente organ inden for partiet besked om evt. mangler ved en indleveret meddelelse om godkendte kandidater, således at partiet kan afhjælpe mangler, inden fristen for indlevering af meddelelse om godkendte kandidater udløber (kl. 12 ti dage før valgdagen).

Ankestyrelsen skal dog efter forvaltningslovens § 7, stk. 1, yde vejledning og bistand inden fristens udløb i hvert fald i de tilfælde, hvor en meddelelse om godkendte kandidater, der er behæftet med mangler, er indleveret i god tid inden fristens udløb. Herved får de pågældende partier mulighed for at afhjælpe manglerne, inden fristen udløber.

Ankestyrelsen skal derfor så hurtigt som muligt efter at have modtaget en meddelelse om godkendte kandidater undersøge, om meddelelsen er i orden, og hvis ikke give det kompetente organ inden for partiet besked herom, for at partiet om muligt kan

afhjælpe manglen, inden fristen for indlevering af meddelelse om godkendte kandidater udløber.

6.7. Partiernes anmeldelser af prioriteret sideordnet opstilling og partiliste

6.7.1. Generelt

Kandidater, der opstiller for et parti til Folketinget, kan være opstillet enten sideordnet (se lovens § 40) eller kredsvis (se lovens § 39).

6.7.2. Sideordnet opstilling

Ved sideordnet opstilling er der opstillet to eller flere kandidater for et parti i samme opstillingskreds.

Ved denne opstillingsform anføres kandidaterne i alfabetisk rækkefølge på stemmesedlen. De kandidater, der er opstillet i den pågældende opstillingskreds, anføres først i alfabetisk rækkefølge, og derefter anføres de evt. øvrige kandidater, der er opstillet i storkredsen, ligeledes i alfabetisk rækkefølge, se lovens § 40, stk. 2.

6.7.2.1. Prioriteret sideordnet opstilling

Et parti, hvis kandidater er sideordnet opstillet i en eller flere opstillingskredse, kan anmelde, at storkredsens kandidater skal anføres i en af partiet prioriteret rækkefølge på stemmesedlen (prioriteret sideordnet opstilling), se lovens § 40, stk. 3, 1. pkt.

Anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling har den betydning, at partiet selv kan bestemme rækkefølgen af kandidaterne på stemmesedlen i de enkelte opstillingskredse inden for den pågældende storkreds. Det indebærer bl.a., at rækkefølgen af kandidaterne kan være forskellig i de enkelte opstillingskredse i storkredsen. De kandidater, der er opstillet i den pågældende opstillingskreds, skal dog anføres før evt. øvrige kandidater, der er opstillet i storkredsen, se lovens § 40, stk. 3, 2. pkt.

Ved prioriteret sideordnet opstilling er det således muligt for partiet selv at bestemme rækkefølgen af kandidaterne på stemmesedlen i de enkelte opstillingskredse. Det betyder, at partierne i praksis fortsat har mulighed for at »nominere« en kandidat i de enkelte opstillingskredse, selv om begrebet »nominering« er ophævet i loven. Partier, der ønsker dette, skal således blot anføre, hvilken eller hvilke

kandidater der skal anføres først på stemmesedlen i de enkelte opstillingskredse, og derefter anføre de øvrige kandidater i alfabetisk rækkefølge.

Anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling har ikke betydning for udvælgelsen af kandidater eller rækkefølgen af stedfortrædere.

6.7.3. Kredsvis opstilling

Ved kredsvis opstilling er der højst opstillet én kandidat for partiet i opstillingskredsen.

Ved denne opstillingsform anføres den opstillede kandidat øverst på stemmesedlen. Dernæst anføres de øvrige kandidater i storkredsen i alfabetisk rækkefølge. Se lovens § 39, stk. 2, 1. og 2. pkt.

6.7.3.1. Partiliste

Et parti, der har valgt kredsvis opstilling, kan anmelde en bestemt rækkefølge (partiliste) for alle partiets kandidater i storkredsen.

Det er altid den kandidat, der er opstillet i opstillingskredsen, der skal anføres som partiets første kandidat på stemmesedlen i vedkommende opstillingskreds. Anmeldelse af partiliste har den betydning, at partiets øvrige kandidater skal anføres efter kredsens opstillede kandidat i partilistens rækkefølge på stemmesedlen. Se lovens § 39, stk. 2, 1. og 3. pkt.

Det skal stå i anmeldelsen, hvilket nummer hver af partiets godkendte kandidater i storkredsen har på partilisten.

Der er ikke noget i vejen for, at en kandidat er opstillet i flere opstillingskredse, eller at der slet ikke er opstillet en kandidat i en opstillingskreds.

Hvis et parti anmelder partiliste, når der er opstillet flere kandidater for partiet i en opstillingskreds, er anmeldelsen ugyldig.

Anmeldelse af partiliste har betydning for udvælgelsen af kandidater og rækkefølgen for stedfortrædere, se lovens § 39, stk. 4, § 82 og § 85, stk. 3.

6.7.4. Frister for anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling og partiliste

Anmeldelser af prioriteret sideordnet opstilling og af partiliste skal ske skriftligt til Ankestyrelsen senest kl. 12 ti dage før valgdagen, se lovens § 41, dvs. inden for samme frist som for partiernes meddelelse om godkendte kandidater, se afsnit 6.6. Der er ikke hjemmel til at dispensere fra denne frist, se afsnit 6.2.4.

Ankestyrelsen skal så hurtigt som muligt efter at have modtaget en anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling eller af en partiliste undersøge, om anmeldelsen er i orden, og hvis ikke give det kompetente organ inden for partiet besked herom, for at partiet, hvis det er muligt, kan afhjælpe manglerne, inden fristen for anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling eller af partiliste udløber.

Med hensyn til, hvilket organ inden for partiet der har kompetence til at anmelde prioriteret sideordnet opstilling eller partiliste, se afsnit 6.6.1.

6.8. Partiernes anmeldelser af valg på personlige stemmer

Et parti, hvis kandidater i en storkreds hver især er opstillet i alle opstillingskredse inden for storkredsen (fuldstændig sideordnet opstilling), kan for den pågældende storkreds anmelde, at partistemmerne i storkredsen ikke tilfalder nogen kandidat for partiet i storkredsen, se lovens § 40, stk. 4, 2. pkt. Det vil sige, at kandidaterne i den pågældende storkreds alene bliver valgt på baggrund af de personlige stemmer.

Det er alene partier, der har anmeldt sideordnet opstilling, der kan anmelde valg på personlige stemmer.

Anmeldelser af valg på personlige stemmer skal ske skriftligt til Ankestyrelsen senest kl. 12 ti dage før valgdagen, se lovens § 41 a (samme frist som partiernes meddelelse om godkendte kandidater samt anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling og partiliste, se afsnit 6.6 og 6.7). Der er ikke hjemmel til at dispensere fra denne frist, se afsnit 6.2.4.

Ankestyrelsen skal så hurtigt som muligt efter at have modtaget en anmeldelse af valg på personlige stemmer undersøge, om anmeldelsen er i orden, og

hvis ikke give det kompetente organ inden for partiet besked herom, for at partiet, hvis det er muligt, kan afhjælpe manglerne, inden fristen for anmeldelse af valg på personlige stemmer udløber.

Om hvilket organ inden for partiet der har kompetence til at anmelde valg på personlige stemmer, se afsnit 6.6.1.

6.9. Realisering af kandidaternes og partiernes ønsker om opstillingsform

6.9.1. Generelt om opstillingsformerne

For at en person kan stille op som kandidat for et parti i en bestemt opstillingskreds, skal to betingelser være opfyldt:

1. personen skal have anmeldt sig som kandidat i opstillingskredsen (senest kl. 12 elleve dage før valgdagen), og
2. partiet skal godkende personen som kandidat for partiet i den pågældende opstillingskreds (senest kl. 12 ti dage før valgdagen).

Efter lovens §§ 38-40 kan kandidater, der stiller op for et parti, være opstillet enten kredsvis, hvorved der højst opstilles én kandidat for partiet i opstillingskredsen, eller sideordnet, hvorved der opstilles to eller flere kandidater for partiet i opstillingskredsen.

Et parti, der alene har kredsvis opstilling inden for storkredsen, kan senest kl. 12 ti dage før valgdagen anmelde partiliste for alle partiets kandidater i storkredsen. Et parti, der har sideordnet opstilling i en eller flere opstillingskredse, kan inden for samme frist anmelde en prioriteret rækkefølge af kandidaterne (prioriteret sideordnet opstilling) i den eller de pågældende opstillingskredse. Se lovens § 41. Et parti, der har fuldstændig sideordnet opstilling, kan ligeledes inden for samme frist anmelde valg på personlige stemmer, se lovens § 41 a.

Tidligere har de fleste partier ved folketingsvalg benyttet sideordnet opstilling med nominering (der blev ophævet pr. 1. november 2017) i den form, at alle partiets kandidater i storkredsen var opstillet i alle opstillingskredse i storkredsen, men nomineret i hver sin opstillingskreds. Partierne har i praksis fortsat mulighed for at realisere denne opstillingsform, selv om man i loven har ophævet begrebet

»nominering«. Partierne kan realisere denne opstillingsform ved i de enkelte opstillingskredse at anføre, hvem der skal stå øverst på stemmesedlen, og derefter anføre de øvrige kandidater i alfabetisk rækkefølge.

6.9.2. Ankestyrelsens vejledningspligt efter forvaltningslovens § 7, stk. 1 (opstillingsform m.v.)

Hvis Ankestyrelsen i god tid, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber, har modtaget ikke blot kandidatanmeldelser fra partiets kandidater i storkredsen, men også meddelelse fra partiet om godkendte kandidater og evt. også anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling, partiliste og valg på personlige stemmer, skal Ankestyrelsen give vejledning og bistand, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber, hvis de modtagne dokumenter giver anledning hertil. Se forvaltningslovens § 7, stk. 1, og afsnit 6.5.4 og 6.6.2.

Ankestyrelsen vil f.eks. have anledning til at give vejledning og bistand, hvis det er usikkert, hvilken opstillingsform partiet og kandidaterne ønsker på grund af uoverensstemmelser mellem de udfyldte kandidatanmeldelser og meddelelser fra partiet om godkendte kandidater og evt. anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling, partiliste og valg på personlige stemmer.

Det er derfor vigtigt, at Ankestyrelsen undersøger, om der er uoverensstemmelser mellem de indleverede dokumenter, når Ankestyrelsen har modtaget kandidatanmeldelser og meddelelse fra partiet om godkendte kandidater samt evt. anmeldelser om opstillingsform, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber. I så fald skal Ankestyrelsen så hurtigt som muligt kontakte partiet/kandidaten for at få afklaret uoverensstemmelserne.

Nedenfor følger nogle eksempler på forskellige uoverensstemmelser, og hvordan de kan afhjælpes:

1. Har en kandidat ikke anmeldt sig i alle de kredse, hvor kandidaten er godkendt af partiet, kan uoverensstemmelsen – hvis det er muligt, og kandidaten i øvrigt ønsker det – afhjælpes ved, at kandidaten, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber (kl. 12 elleve dage før valgdagen), anmelder sig som kandidat

i de resterende kredse. I disse tilfælde skal Ankestyrelsen kontakte kandidaten så hurtigt som muligt for at afklare uoverensstemmelsen og give kandidaten mulighed for at afhjælpes denne.

Afhjælpningen skal ske, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber (kl. 12 elleve dage før valgdagen). 12-timersreglen i lovens § 35, 3. pkt., hvorefter en kandidat får 12 timer til at indlevere en ny kandidatanmeldelse eller afhjælpes manglerne på anden måde, gælder ikke her, da uoverensstemmelsen ikke i sig selv indebærer, at kandidatanmeldelsen er behæftet med en mangel, der kan gøre anmeldelsen ugyldig.

2. Har en kandidat anmeldt sig i flere kredse end den/de, hvor kandidaten er godkendt af partiet, kan uoverensstemmelsen skyldes, at partiet ved en fejl ikke har godkendt kandidaten for alle de relevante kredse. Derfor skal Ankestyrelsen i et sådant tilfælde så hurtigt som muligt kontakte partiets kompetente organ for at finde ud af, om der er sket en sådan fejl, og give partiet mulighed for at afhjælpes uoverensstemmelsen. Det sker ved, at partiet godkender kandidaten som kandidat i de resterende kredse, inden fristen for indgivelse af partiernes meddelelser om godkendte kandidater udløber (kl. 12 ti dage før valgdagen).
3. Har et parti på meddelelsen om godkendte kandidater angivet, at partiet ønsker sideordnet opstilling, men alene godkendt de enkelte kandidater i én opstillingskreds hver, skal Ankestyrelsen kontakte partiets kompetente organ så hurtigt som muligt efter at have modtaget meddelelsen for at få afklaret, om partiet ønsker sideordnet eller kredsvis opstilling.

Det samme gælder, hvis partiet har angivet kredsvis opstilling, men godkendt to eller flere kandidater for en eller flere eller alle opstillingskredse, eller hvis partiet har angivet kredsvis opstilling og anmeldt valg på personlige stemmer.

Partiet skal i disse situationer have mulighed for at afhjælpes uoverensstemmelsen, inden fristen udløber for partiernes meddelelser om godkendte kandidater og anmeldelser af prioriteret

sideordnet opstilling, partiliste og valg på personlige stemmer (kl. 12 ti dage før valgdagen).

4. Har et parti angivet, at det ønsker sideordnet opstilling, men ikke godkendt kandidaterne i alle de relevante opstillingskredse, kan uoverensstemmelsen afhjælpes ved, at partiet, inden fristen for partiernes meddelelser om godkendte kandidater udløber (kl. 12 ti dage før valgdagen), giver meddelelse til Ankestyrelsen om, at partiet godkender kandidaterne i alle de relevante opstillingskredse.

Det forudsætter, at kandidaterne har anmeldt sig i alle de relevante opstillingskredse. Har kandidaterne alene anmeldt sig i en eller flere af opstillingskredsene, skal kandidaterne endvidere anmelde sig som kandidat i alle de relevante kredse, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber (kl. 12 elleve dage før valgdagen). Ellers får partiets afhjælpning af uoverensstemmelsen ingen retsvirkning.

Har en kandidat for et parti, der plejer at have sideordnet opstilling med alle kandidater opstillet i alle opstillingskredse, alene anmeldt sig i én eller nogle opstillingskredse, kan det være hensigtsmæssigt at kontakte kandidaten eller kontaktpersonen herom, hvis det er muligt, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber (kl. 12 elleve dage før valgdagen). På den måde får kandidaten mulighed for, hvis dette er kandidatens ønske, at anmelde sig i de andre opstillingskredse, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber. Ankestyrelsen har dog ikke pligt til at reagere i sådanne tilfælde.

Har en kandidat for et parti, der plejer at benytte kredsvis opstilling, anmeldt sig i alle opstillingskredse, kan det på samme måde være hensigtsmæssigt at kontakte kandidaten eller kontaktpersonen herom, hvis det er muligt, inden fristen for indlevering af kandidatanmeldelser udløber (kl. 12 elleve dage før valgdagen). Ankestyrelsen har dog heller ikke i dette tilfælde pligt til at reagere. Hvis det viser sig, at kandidaten ved en fejl har anmeldt sig i alle opstillingskredse i stedet for kun i én opstillingskreds, er det dog ikke nødvendigt, at kandidaten ændrer kandidatanmeldelsen, da kandidatens/partiets ønske kan opfyldes ved, at partiet kun godkender kandidaten i den relevante opstillingskreds.

Der er som udgangspunkt ikke hjemmel til at afhjælpes uoverensstemmelser mellem de modtagne kandidatanmeldelser og partiets meddelelse om godkendte kandidater og evt. anmeldelser af prioriteret sideordnet opstilling, partiliste og valg på personlige stemmer, efter at de respektive frister er udløbet. Der er kun adgang til afhjælpning, hvis Ankestyrelsen har forsømt sin vejledningspligt efter forvaltningslovens § 7, stk. 1. Se afsnit 6.5.4.

6.10. Fortegnelser over de opstillede kandidater

Ankestyrelsen skal snarest muligt efter, at fristen for partiernes meddelelse om godkendte kandidater og anmeldelse om opstillingsformer er udløbet (kl. 12 ti dage før valgdagen), udarbejde fortegnelser for hver opstillingskreds og storkreds over de kandidater, der er opstillet, se lovens § 42, stk. 1.

Fortegnelsen for hver opstillingskreds skal indeholde samtlige partier og kandidater i den rækkefølge, de skal stå på stemmesedlen.

Fortegnelserne sendes straks til valgbestyrelserne i vedkommende opstillingskreds til brug for fremstilling af stemmesedler og opslag for de enkelte opstillingskredse, se lovens § 42, stk. 2. Fremsendelsen kan ske ved en meddelelse til kommunerne om, at fortegnelserne er tilgængelige i VALG-løsningen, hvorfra kommunerne kan hente dem.

Før hvert valg giver Indenrigs- og Sundhedsministeriet Ankestyrelsen meddelelse om, hvilken form (skema) der skal bruges, når fortegnelserne over de opstillede kandidater skal udarbejdes.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet giver også Ankestyrelsen meddelelse om, hvilke myndigheder m.v. der ud over valgbestyrelserne skal have tilsendt fortegnelserne.

Fortegnelserne over de opstillede kandidater skal bl.a. sendes til kommunerne i storkredsen, for at vælgerne kan gøre sig bekendt med fortegnelsen ved brevstemmeafgivningen.

Kommunerne vil senest 8 dage før valgdagen modtage meddelelse om fortegnelserne fra Ankestyrelsen.

6.11. Stemmesedler og opslag

6.11.1. Stemmesedler

Valgbestyrelsen sørger for at få fremstillet stemmesedlerne til brug ved afstemningen i opstillingskredsen, se lovens § 43.

Stemmesedlerne udarbejdes på grundlag af de fortegnelser over opstillede kandidater, som Ankestyrelsen har fremsendt, se afsnit 6.10.

Kravene til stemmesedlernes indhold og udformning findes i bekendtgørelse nr. 23 af 10. januar 2024 om stemmesedler til brug ved folketingsvalg (stemmeseddelbekendtgørelsen).

Bekendtgørelsen er gengivet i *bilag 3* til vejledningen. *Bilag 4* til vejledningen viser et udsnit af en fiktiv stemmeseddel i henholdsvis én og to kolonner. I *bilag 5* til vejledningen er der en forklarende tekst til de fiktive udsnit af de to stemmesedler i *bilag 4*.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet opfordrer valgbestyrelserne til at udvise stor opmærksomhed på nøje korrekturlæsning af udkast til stemmesedler.

6.11.1.1. Stemmesedlernes farve, materiale og størrelse

Stemmesedlerne skal være af hvidt karton eller svært papir med en gramvægt på mindst 120 g/m². Valgbestyrelsen kan vælge at benytte en kraftigere kvalitet, f.eks. med en gramvægt på 140 g/m², se stemmeseddelbekendtgørelsens § 1, stk. 1, 1. pkt.

Afholdes der folketingsvalg samme dag som kommunale og regionale valg eller Europa-Parlamentsvalg, skal det karton eller det svære papir, der bruges til stemmesedlerne til folketingsvalget, være lyst blå, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Stemmesedlerne skal ved mindst to anbragte knæk kunne foldes sammen, så de kan lægges ned i stemmekassen af vælgerne, uden at nogen kan se, hvad vælgeren har stemt, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 1, stk. 1, 2. pkt.

6.11.1.2. Vejledningstekst og overskrifter

Øverst til højre på stemmesedlen anføres med små almindelige typer betegnelsen for opstillingskredsen, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Umiddelbart herunder anføres med meget store, fede typer overskriften på stemmesedlen, der er ordet »Folketingsvalget« med tilhørende årstal for folketingsvalget, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Umiddelbart under overskriften skal der anføres en vejledningstekst med følgende ordlyd, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 2, stk. 3, og stk. 4, 2. pkt.:

»Sæt X i firkanten ud for et parti eller en kandidat.

Sæt kun ét X på stemmesedlen.

Du må ikke sætte andet end et X, da din stemmeseddel så bliver ugyldig.

Du kan få byttet din stemmeseddel, hvis du skriver forkert.«

Vejledningsteksten skal være af en sådan størrelse, at den fremtræder synlig og nem at læse, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 2, stk. 5.

Umiddelbart til venstre for teksten: »Sæt X i firkanten ud for et parti eller en kandidat.« indsættes en illustration af en stor hånd, der holder en blyant med blyantspidsen pegende på en afkrydset rubrik, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 2, stk. 4, 1. pkt.

6.11.1.3. Partifelter

Stemmesedlerne skal indeholde et særskilt felt for hvert parti, der har kandidater opstillet i storkredsen (partifelt). Felterne anbringes under hinanden i alfabetisk rækkefølge efter partiernes bogstavbetegnelse, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 3, stk. 1.

Partifelterne skal adskilles fra hinanden med fede, vandrette streger. Også det øverste og nederste felt skal henholdsvis begyndes og afsluttes med en fed, vandret streg.

Den fede, vandrette streg, der adskiller vejledningsteksten fra det øverste partifelt på stemmesedlerne, dvs. den fede vandrette streg, hvormed feltet for A. Socialdemokratiet begyndes, skal være **dobbelt så fed** som de øvrige fede, vandrette streger, der i øvrigt afgrænser de forskellige partiers felter, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 3, stk. 2, 3. pkt. Det første partinavnfelt (A. Socialdemokratiet) skal forekomme *umiddelbart efter* den dobbelte fede

streg, der adskiller vejledningsteksten fra partinavnefeltet.

Det nederste partifelt skal afsluttes med en fed, vandret streg. Hvis der er opstillet kandidater uden for partierne i den pågældende storkreds, er dette felt det nederste på stemmesedlen. Der skal efterlades lidt blank plads efter den fede vandrette streg, men ikke et helt blankt felt.

6.11.1.4. Afkrydsningsrubrikkerne

Der skal med halvfede streger påføres en afkrydsningsrubrik yderst til *venstre* for alle partinavne og alle kandidaternes navne, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 4, stk. 2, § 9, § 10, stk. 3, og § 11.

Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra stemmesedlens venstre kant og have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds. Afkrydsningsrubrikkerne ud for partinavnene skal være mindst 5x5 mm indvendig og ud for kandidaterne mindst 4x4 mm indvendig.

Alle afkrydsningsrubrikkerne ud for partiernes bogstavbetegnelser skal have samme størrelse, og alle afkrydsningsrubrikkerne ud for kandidatnavnene skal have samme størrelse. Afkrydsningsrubrikkerne for henholdsvis partinavne og kandidatnavne skal inden for samme kolonne flugte med hinanden. Om stemmesedler i flere kolonner, se afsnit 6.11.1.7.

Afkrydsningsrubrikkerne ud for partiernes bogstavbetegnelser må ikke være mindre end afkrydsningsrubrikkerne ud for kandidatnavnene. Der er ikke noget i vejen for, at de to typer af afkrydsningsrubrikker er lige store (i givet fald mindst 5x5 mm indvendig).

6.11.1.5. Angivelse af kandidater

De kandidater, der er opstillet for et parti i en eller flere opstillingskredse i vedkommende storkreds, anføres som noget nyt alle med almindelige typer. De skal anføres i den rækkefølge og på den måde, Ankestyrelsen giver valgbestyrelsen besked om.

Rækkefølgen vil tage højde for, at de opstillede kandidater i den pågældende opstillingskreds står før de kandidater, der er opstillet i andre opstillingskredse i storkredsen. Rækkefølgen vil også tage højde for, om partiet har anmeldt en prioriteret rækkefølge af kandidaterne eller partiliste.

Se stemmeseddelbekendtgørelsens §§ 5 og 7 og afsnit 6.7.2.1 og 6.7.3.1 om partiernes anmeldelse af prioriteret sideordnet opstilling og partiliste samt afsnit 6.4 om kandidaternes navne på stemmesedlerne.

6.11.1.6. Kandidater uden for partierne

Er der i storkredsen opstillet kandidater uden for partierne, anføres disse nederst på stemmesedlen i et særskilt felt med overskriften »Uden for partierne« anført med fede typer. Der skal ikke anføres nogen afkrydsningsrubrik til venstre for overskriften »Uden for partierne«, men alene til venstre for de enkelte kandidater, der stiller op uden for partierne.

De kandidater, der er opstillet uden for partierne i en eller flere opstillingskredse i vedkommende storkreds, anføres som noget nyt også alle med almindelige typer. De skal også anføres i den rækkefølge og på den måde, Ankestyrelsen giver valgbestyrelsen besked om.

Rækkefølgen vil tage højde for, at de opstillede kandidater uden for partierne i den pågældende opstillingskreds står i alfabetisk rækkefølge før de kandidater uden for partierne, der er opstillet i andre opstillingskredse i storkredsen, og som også står i alfabetisk rækkefølge.

Se stemmeseddelbekendtgørelsens § 6 og afsnit 6.4 om kandidaternes navne på stemmesedlerne.

6.11.1.7. Stemmesedler i flere kolonner

Kandidaternes navne skal som hovedregel opføres i én kolonne. I tilfælde, hvor der til valget er opstillet et så stort antal kandidater, at stemmesedlen vil blive uforholdsmæssig lang, hvis kandidaternes navne anføres i én kolonne, kan valgbestyrelsen imidlertid beslutte, at kandidaternes navne inden for hvert partifelt skal opføres i to eller flere lodrette og lige brede kolonner, se stemmeseddelbekendtgørelsens § 10, stk. 1.

I så fald skal kolonnerne adskilles fra hinanden af **fede, lodrette streger** af samme tykkelse som de fede streger, der adskiller hvert partifelt, se bekendtgørelsens § 10, stk. 2.

Kandidaterne skal anføres fortløbende i samme kolonne med lige mange kandidater i hver kolonne

som vist nedenfor. Se også et udsnit af en fiktiv stemmeseddel i to kolonner i *bilag 4*.

Kolonne 1:	Kolonne 2:
Kandidat 1	Kandidat 4
Kandidat 2	Kandidat 5
Kandidat 3	Kandidat 6

6.11.1.8. Stemmesedlens layout og stemmeseddel-skabelon

For en visuel gengivelse af reglerne i stemmeseddel-bekendtgørelsen henvises til bilaget til bekendtgørelsen, der viser et udsnit af en stemmeseddel i henholdsvis én og to kolonner. Bilaget til stemmeseddelbekendtgørelsen er optrykt i *bilag 4*, og *bilag 5* indeholder bemærkninger til udsnittene af stemmesedlen.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet vil derudover, så snart der er udskrevet folketingsvalg, stille et grafisk forlæg til en stemmeseddel i henholdsvis én og to kolonner til rådighed for valgbestyrelserne. Stemmeseddelforlæggene vil kunne hentes frit på ministeriets valghjemmeside: valg.im.dk/ i pdf- og InDesign-formater. Forlæggene er alene ment som et tilbud og en service over for valgbestyrelserne, og valgbestyrelserne er således ikke forpligtet til at anvende de pågældende forlæg.

6.11.2. Opslag

Valgbestyrelsen skal ud over stemmesedler sørge for at fremstille opslag, der skal hænges op i stemmelokalerne. Opslaget skal angive samtlige partiers og kandidaters navne i den rækkefølge, som de er anført i på stemmesedlen. Partiernes bogstavbetegnelse skal også angives. Se lovens § 45, stk. 3.

6.11.3. Fejl i stemmesedler og opslag

Valgbestyrelsen skal inden afstemningen sikre sig, at der ikke er fejl i de fremstillede stemmesedler og opslag. Er der fejl, skal valgbestyrelsen sørge for at få fremstillet nye stemmesedler og opslag. Dette skal ske tids nok til, at de nye stemmesedler og opslag kan bruges, når afstemningen går i gang på valgdagen.

Er det ikke muligt at få fremstillet nye stemmesedler i tide, skal valgbestyrelsen straks, dog uden at afbryde afstemningen, orientere Indenrigs- og

Sundhedsministeriet for at drøfte, hvordan fejlen kan afhjælpes.

6.11.4. Afdøde kandidater

Folketingsvalgloven indeholder ikke udtrykkelige regler om, hvad valgbestyrelsen skal gøre, hvis en kandidat til folketingsvalget dør inden eller på valgdagen.

Hvis en kandidat til folketingsvalget afgår ved døden, inden Ankestyrelsen har godkendt kandidaten, kan Ankestyrelsen ikke godkende kandidaten. Hvis en kandidat afgår ved døden, efter at Ankestyrelsen har godkendt kandidaten i VALG-løsningen, skal kandidaten ikke fjernes fra VALG-løsningen. Fra det tidspunkt, hvor Ankestyrelsen i VALG-løsningen har godkendt kandidaterne, må ingen kandidater fjernes fra VALG-løsningen.

Stemmesedlen skal afspejle oplysningerne i VALG-løsningen. Hvis en godkendt kandidat afgår ved døden inden valgdagen, skal den pågældende stadig anføres på stemmesedlen. Valgbestyrelsen skal derfor ikke fremstille nye stemmesedler.

Godkendte kandidater, der afgår ved døden inden valgdagen, skal også forblive på fortegnelserne over opstillede partier og kandidater, der benyttes ved brevstemmeafgivningen, og på opslagene i valglokalerne.

Den relevante oplysning til vælgerne må ske ved opslag i stemmerum og stemmelokaler ved brevstemmeafgivningen og på valgdagen. Opslagene udformes neutralt, f.eks. som en meddelelse om, at kandidat NN fra X-parti er afgået ved døden.

Hvis en godkendt kandidat afgår ved døden senest på valgdagen, bør valgbestyrelsen notere dette i valgbogen.

Der henvises desuden til afsnit 9.3.2.4 om opgørelse af stemmer på afdøde kandidater.

6.12. Opsætning af valgmateriale inden for og uden for vejarealet

6.12.1. Regulering af partiernes og kandidaternes ophængning af valgmateriale

Reglerne om ophængning af valgplakater på offentlige veje står i §§ 84 og 85 i lov om offentlige veje m.v. (vejloven), se lovbekendtgørelse nr. 435 af 24.

april 2024. Reglerne om opsætning af valgplakater på private fællesveje i byer og bymæssige områder står i §§ 66 a og 66 b i lov om private fællesveje (privatvejsloven), se lovebekaendtgørelse nr. 1050 af 17. september 2024.

Vejlovgivningen indeholder ikke særlige regler om opsætning af valgplakater på private fællesveje uden for bymæssig bebyggelse og på rent private veje.

Reglerne om opsætning af valgmateriale i det åbne land findes i naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 2, nr. 8, og § 12 i bekendtgørelse om opsætning af mindre oplysningsskilte, skilte i erhvervsområder og reklamer på idrætsanlæg m.v. i det åbne land.

Generelt henvises til Vejdirektoratets vejledninger på hjemmesiden: vejdirektoratet.dk/valgplakater.

6.12.2. Ophængning af valgplakater

Placering af skilte eller genstande på vejarealet kræver som udgangspunkt vejmyndighedens tilladelse. Reglerne om opsætning af valgplakater er en undtagelse hertil.

Bestemmelserne finder alene anvendelse på valgplakater, således som de er defineret i vejlovens § 3, stk. 1, nr. 10, og privatvejslovens § 10, nr. 17. Efter disse bestemmelser er en valgplakat »en valgagitorisk meddelelse på en vejrbestandig plade, der ikke er større end 0,8 m²«. Dette svarer til en traditionel valgplakat.

I forbindelse med folketingsvalg må valgplakater ophænges på offentlige veje og private fællesveje fra statsministerens annoncering af valgets udskrivelse (dog tidligst kl. 12.00 den 4. lørdag før valgdagen) og indtil 8 dage efter valgdagen. Nedtagning af valgplakater og midler til fastgørelse heraf skal være tilendebragt ved døgnetts afslutning på 8. dagen efter valgdagen.

På kommune- og statsveje må valgplakater hænges op på master til vejbelysningen, på vejtræer, hegn samt på indretninger fæstnet i jorden, der har til formål at fremvise valgplakater. På private fællesveje må valgplakater alene hænges op på master til vejbelysningen. Se vejlovens § 84, stk. 2, og privatvejslovens § 66 a, stk. 2. Retningslinjerne om, hvor der ikke må ophænges valgplakater, skal fortsat overholdes, se vejlovens § 84, stk. 4, og privatvejslovens § 66 a, stk. 4 (beskrevet nedenfor).

Valgplakater skal ophænges forsvarligt på en sådan måde, at de ikke dækker for autoriseret afmærkning, herunder færdselstavler, vejvisningstavler eller lignende udstyr, så de ikke forhindrer hensigtsmæssige oversigtsforhold eller i øvrigt udgør en fare for trafiksikkerheden, se vejlovens § 84, stk. 3, og privatvejslovens § 66 a, stk. 3.

Valgplakater må ikke hænges op (se vejlovens § 84, stk. 4, og privatvejslovens § 66 a, stk. 4):

1. på eller over motorveje, motortrafikveje og disse vejes rampeanlæg,
2. i midterrabatter på veje, rundkørsler, midterøer o.l. på strækninger, hvor den tilladte hastighed er over 60 km/t.,
3. i midterrabatter, rundkørsler, midterøer o.l. på strækninger, hvor den tilladte hastighed midlertidigt er nedsat til 60 km/t. eller derunder,
4. på samme indretning som autoriseret afmærkning, herunder færdselstavler, vejvisningstavler eller lignende vejudstyr,
5. på højspændingsmaster, transformerstationer, kabelskabe o.l.,
6. nærmere end 0,5 m fra kørebanekant eller 0,3 m fra cykelstikant målt fra nærmeste kant af valgplakaten,
7. lavere end 2,3 m direkte over fortov eller cykelsti målt fra nederste kant af valgplakaten,
8. højere end 1,5 m under laveste strømførende ledning målt fra øverste kant af valgplakaten, eller
9. på en sådan måde, at valgplakaten kan medføre skader på eller ændringer af vejtræer eller master til vejbelysning, hegn og indretninger til forsyningsvirksomhed.

Ophængte valgplakater skal være forsynet med navn, adresse, e-mailadresse og telefonnummer på den fysiske eller juridiske person, der har iværksat ophængningen, se vejlovens § 85, stk. 1, og privatvejslovens § 66 b, stk. 1. Hvis det er et parti, der har iværksat ophængningen, skal oplysningerne suppleres med navn, adresse, e-mailadresse og telefonnummer på en kontaktperson. Oplysningerne skal anføres på en sådan måde, at de er læselige i hele ophængningsperioden, og må gerne stå på plakaten bagside.

Såfremt andre fysiske eller juridiske personer end de opstillingsberettigede kandidater og partier ønsker at opsætte plakater inden for vejarealet, vil dette kræve en tilladelse fra den relevante vejmyndighed.

Valgplakater, der er ophængt i strid med ovennævnte regler, skal nedtages eller lovliggøres inden for 24 timer efter, at vejmyndigheden har meddelt et påbud herom, se vejlovens § 85, stk. 2, og privatvejslovens § 66 b, stk. 2.

Vejmyndigheden kan nedtage valgplakater, der ikke er nedtaget inden for den påbudte frist eller er ophængt uden for den tilladte periode.

Vejmyndigheden eller politiet kan straks nedtage eller ændre på opsætningen af valgplakater, der udgør en umiddelbar og konkret fare for trafiksikkerheden, se vejlovens § 85, stk. 4, og privatvejslovens § 66 b, stk. 4. Dette kan f.eks. være plakater foran signaler eller afmærkning eller plakater, som hænger på broer over en skærende vej.

Vejmyndigheden skal straks efter nedtagning rette henvendelse til ophængeren/kontaktpersonen med anmodning om, at denne afhenter valgplakaterne. Valgplakater, der ikke er afhentet senest 6 måneder efter valgdatoen, kan destrueres, se vejlovens § 85, stk. 5, og privatvejslovens § 66 b, stk. 5.

Vejmyndighedens og politiets udgifter til nedtagning af valgplakater samt udgifter til udbedring af skader på vejtræer og indretninger betales af ophængerens. Hvis det ikke er muligt at pålægge ophængerens de nævnte udgifter, kan den fysiske eller juridiske person, der er anført på valgplakaten, pålægges at afholde disse udgifter, medmindre den pågældende kan sandsynliggøre, at ophængningen ikke er sket på den pågældendes foranledning. Hvis valgplakaten ikke indeholder de nævnte kontaktoplysninger, kan den fysiske eller juridiske person, der agiteres for på valgplakaten, pålægges at afholde disse udgifter, medmindre den pågældende kan sandsynliggøre, at ophængningen ikke er sket på den pågældendes foranledning, se vejlovens § 85, stk. 6, og privatvejslovens § 66 b, stk. 6.

6.12.3. Opsætning af øvrigt valgmateriale

Hvis kandidater, partier m.v. ønsker at opsætte valgmateriale, der ikke opfylder ovennævnte definition på en valgplakat, f.eks. valgbannere m.v., inden for vejarealet, skal der søges om tilladelse hertil hos den pågældende vejmyndighed efter bestemmelserne i vejlovens § 80, stk. 1, nr. 1, og privatvejslovens § 66, stk. 1, nr. 1. For private fællesvejes vedkommende kan kommunens offentligretlige tilladelse kun udnyttes, hvis indehaveren af tilladelsen på privatretligt grundlag har eller sikrer sig ret til at gennemføre det tilladte, se privatvejslovens § 56, stk. 1.

Det er den enkelte vejmyndighed, der træffer afgørelse om, hvorvidt der kan gives tilladelse. Regler eller retningslinjer skal administreres på samme måde over for alle kandidater, partier m.v., der deltager i valget og søger om tilladelse. Vejmyndigheden kan i en evt. tilladelse bl.a. fastsætte saglige vilkår om placering af valgmateriale, ophængningsmåde og tidsmæssig begrænsning af tilladelsen. Der kan således i en evt. tilladelse fastsættes vilkår om, at materialet skal være nedtaget inden for en nærmere angivet frist, f.eks. senest 8 dage efter valgets afholdelse, svarende til reglerne om ophængning af valgplakater.

Hvis der opsættes valgmateriale på offentligt vejareal eller på private fællesveje i byer og bymæssige områder uden vejmyndighedens tilladelse, og vedkommende kandidat, parti m.v. ikke efterkommer vejmyndighedens påbud om at fjerne disse, kan vejmyndigheden fjerne valgmateriale for den pågældendes regning. Hvis valgmateriale omfattet af vejlovens § 80, stk. 1, nr. 1, og privatvejslovens § 66, stk. 1, nr. 1, opsættes uden tilladelse, skal vejmyndigheden dog først tage stilling til, om opsætningen kan lovliggøres, evt. med vilkår. Det fremgår af vejlovens § 81, stk. 1, og privatvejslovens § 99, stk. 1.

Hvis materialet er til ulempe eller fare for færdslen på et offentligt vejareal, kan vejmyndigheden og politiet straks fjerne plakaterne for den pågældendes regning uden forudgående påbud. På private fællesveje kan vejmyndigheden og i påtrængende tilfælde politiet fjerne valgmateriale uden forudgående påbud, hvis det anbragte er til ulempe for færdslen, se vejlovens § 81, stk. 2 og 3, og privatvejslovens § 66, stk. 4 og 5.

Efter naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 2, nr. 8, er det tilladt uden ansøgning at opsætte valgplakater, bannere o.l. i det åbne land i forbindelse med et valg, så længe de er placeret på privat ejendom. Åbent land defineres som ethvert område, der af trafikanter og andre, der færdes i området, ikke opleves som by eller er en del af et byområde. Her vil man dermed ikke skulle søge vejmyndigheden om tilladelse, så længe materialet opsættes i forbindelse med valg. Materialet kan være omfattet af færdselslovens § 99, stk. 2-4. Se evt. mere herom i Vejdirektoratets vejledning: vejdirektoratet.dk/udgivelse/valgmateriale-i-det-aabne-land.

Valgmateriale, der er placeret på privat ejendom inden for bymæssig bebygget område, er hverken omfattet af vejloven, privatvejsloven eller naturbeskyttelsesloven. Kandidater, partier m.v. vil derfor ikke skulle søge om tilladelse hos vejmyndigheden til opsætning af valgmateriale her. Perioden for opsætning er heller ikke reguleret af lovgivning. Opsætning af valgmateriale på privat ejendom på eller ud til offentlig gade, vej eller plads må dog kun finde sted, hvis ejerens skriftlige tilladelse foreligger, se § 1, stk. 1, i bekendtgørelse om valgagitation. De enkelte kommuner kan endvidere have vedtaget en lokalplan, der regulerer reklame eller skiltning, og som skal iagttages uanset ejerens tilladelse.

Materialet kan også her være omfattet af færdselslovens § 99, stk. 2-4, og politiet kan f.eks. forlange materiale fjernet, hvis det har lighed med autoriseret afmærkning, eller det i øvrigt kan virke vildledende eller være til ulempe for færdslen.

Om forbuddet mod valgagitation i valglokalerne og andre steder i umiddelbar tilknytning hertil, se afsnit 7.6.

Kommunalbestyrelsen kan som ejer eller evt. bruger af den matrikel, hvor bygningen med valglokalerne er beliggende, beslutte, om kommunalbestyrelsen vil tillade valgagitation på valgstedets matrikel, se afsnit 7.6. Vejlovens §§ 84 og 85 og privatvejslovens §§ 66 a og 66 b giver dog ikke kommunalbestyrelsen hjemmel til at bestemme, at lovligt ophængte valgplakater på offentlige veje eller en privat fællesvej ikke må ophænges i en nærmere bestemt afstand fra valgstederne. En sådan hjemmel kan heller ikke udledes af valglovgivningen.

6.12.4. Ny EU-forordning om politisk reklame

Fra den 10. oktober 2025 finder nye EU-regler om politisk reklame anvendelse. Reglerne følger af forordning om gennemsigtighed og målretning i forbindelse med politisk reklame og har til formål at gøre det lettere for borgere at genkende politisk reklame og forstå, hvem der står bag politisk reklame, samt at modvirke udenlandsk indblanding i valg både nationalt og i EU.

Reglerne medfører bl.a., at betalt politisk reklame skal være mærket som politisk og være ledsaget af en gennemsigtighedsmeddelelse med yderligere oplysninger om bl.a. sponsor, pris, evt. målretningsteknikker m.v. Forordningen omfatter ikke meddelelser fra medlemsstaternes officielle kilder vedrørende afholdelse af valg. Kommunerne skal ikke føre tilsyn med partiernes overholdelse af de nye regler. Radio- og tv-nævnet er udpeget som national tilsynsmyndighed og vil udgive nærmere vejledning på deres hjemmeside: www.slks.dk.

Spørgsmål til reglerne kan rettes til Slots- og Kulturstyrelsen, som sekretariatsbetjener Radio- og tv-nævnet, på e-mail: medi@slks.dk.

7. Afstemning på valgdagen

Afstemning på valgdagen finder sted efter reglerne i lovens kapitel 7. Det er kommunalbestyrelsens ansvar at sørge for gennemførelsen af valgbehandlingen. Denne opgave kan ikke delegeres helt eller delvis til valgbestyrelsen.

7.1. Tidsrummet for afstemningen

Afstemninger, der falder på arbejdsdage (dvs. mandag til fredag), begynder kl. 8 og fortsætter til kl. 20, og så længe der endnu derefter indfinder sig vælgere for at stemme, se lovens § 46, stk. 1, 1. pkt.

For øerne Agersø, Anholt, Askø, Avernakø, Barsø, Birkholm, Bjørnø, Baagø, Christiansø, Drejø, Egholm, Endelave, Fejø, Femø, Fur, Hjarnø, Hjortø, Lyø, Mandø, Nekselø, Omø, Orø, Sejerø, Skarø, Strynø, Tunø, Venø og Aarø kan kommunalbestyrelsen dog på et møde senest 15 dage før valgdagen beslutte, at afstemningen på øens evt. valgsteder først begynder kl. 9, selv om afstemningen finder sted på en arbejdsdag.

Afstemninger, der falder på lørdage, søndage og andre helligdage, begynder overalt i landet kl. 9 og fortsætter til kl. 20, og så længe der endnu derefter indfinder sig vælgere for at stemme, se lovens § 46, stk. 1, 2. pkt.

Afstemningen sluttet, når ingen vælger tilkendegiver at ville stemme, selv om de opfordres til det, se lovens § 46, stk. 1, 3. pkt. En sådan opfordring til de tilstedeværende bør gives ved indgangen til valglokalet. Valgstyrerformanden bør først spørge, om der er andre, der ønsker at stemme, når der ikke længere er vælgere, der er i gang med at afgive deres stemme.

Ingen vælger må derfor nægtes adgang til at stemme, hvis vælgeren er mødt op for at stemme, inden afstemningen er afsluttet. Det gælder også, hvis vælgeren er mødt op for at stemme efter kl. 20, men inden afstemningen rent faktisk er afsluttet. Hvis der er tvivl om, hvorvidt afstemningen er afsluttet, bør denne tvivl i alle tilfælde komme vælgeren til gode.

7.2. Kommunalbestyrelsens forberedelse af afstemningen

7.2.1. Lokaler, valgborde, stemmerum, skriveredskaber og stemmekasser

Afstemningen foregår på ét valgsted i hvert afstemningsområde. Kommunen skal sørge for lokaler til afstemningen samt det nødvendige antal stemmerum og stemmekasser, se lovens § 45, stk. 2. Kommunen skal i øvrigt sørge for, at der er truffet de nødvendige forberedelser til afstemningen på hvert valgsted, se lovens § 45, stk. 4. Det indebærer bl.a., at kommunen skal sørge for det nødvendige antal valgborde m.v. med den nødvendige bemanding.

Loven indeholder ikke nærmere regler om, hvor mange valgborde, stemmerum og stemmekasser der skal være på de enkelte valgsteder i forhold til antallet af vælgere. Det må kommunen afgøre ud fra erfaringerne fra tidligere valg med, hvad der må anses for nødvendigt på de enkelte valgsteder, og hvad der må anses for muligt under hensyn til de pladsmæssige forhold og antallet af tilfornordnede vælgere, der vil kunne udpeges. Det vil dog være hensigtsmæssigt om muligt at undgå, at der er mere end 1.500 vælgere pr. bord (valgliste), da dette normalt kan medføre kø på visse tidspunkter under afstemningen.

Stemmerum og stemmekasser skal være indrettet som fastsat i lovens § 45, stk. 2. Der skal bl.a. være det nødvendige udstyr i hvert stemmerum for, at vælgerne kan afgive deres stemme (skriveplade og blyant eller andet egnet skriveredskab). Det fremlagte skriveredskab behøver ikke være en blyant eller en sort eller blå kuglepen, men må godt have en mere synlig farve, f.eks. rød, hvis kommunen vurderer, at det vil gøre afkrydsningen tydeligere og dermed lette stemmeoptællingen.

Det er også tilladt for vælgeren at anvende sit eget medbragte skriveredskab. Det er dog i den forbindelse vigtigt, at vælgeren vejledes om, at farven eller tykkelsen af skriveredskabet ikke må afvige så væsentligt fra gængse skriveredskaber, at stemmesedlen får et særpræg, da stemmesedlen i givet fald vil være ugyldig, se afsnit 9.4.

Stemme-kasserne skal være indrettet således, at ingen stemmeseddel kan tages ud, uden at stemmekassen åbnes, og stemmekasserne skal kunne låses eller forsegles, se lovens § 45, stk. 2. Lukning af

stemmekasser med plastikstrips eller andet materiale, der kan klippes op og erstattes af en ny tilsvarende lukning, vil ikke være tilstrækkeligt. Det afgørende for valget af lukkemekanisme er, at lukningen ikke må kunne erstattes, uden at man vil kunne se eller opdage det. Man skal således kunne se, hvis en stemmekasse har været åbnet, f.eks. ved at lukkemekanismen er brudt eller ødelagt, eller ved at lukkemekanismen er erstattet af en anden lukning.

Inden stemmeafgivningens begyndelse skal tilfornede vælgere vise de tilstedeværende, at stemmekasserne er tomme. Derefter skal kasserne straks låses eller forsegles, se lovens § 46, stk. 3. Ved »de tilstedeværende« forstår de vælgere og andre personer, der er mødt frem i forbindelse med valgets begyndelse.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at stemmekasserne udskiftes i god tid, inden de bliver overfyldte, da der ved overfyldte stemmekasser kan opstå risiko for, at stemmesedler i praksis kan tages ud. Kommunerne bør derfor sørge for, at valgstyrrerne og de tilfornede vælgere på valgstederne bliver instrueret i at udskifte stemmekasserne i god tid, inden de bliver helt fyldt med stemmesedler.

7.2.2. *Hjælpemidler ved stemmeafgivning på valgdagen*

Kommunen skal stille hjælpemidler til rådighed ved stemmeafgivningen på valgdagen og ved brevstemmeafgivningen efter reglerne i bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

7.2.2.1. *Hvilke hjælpemidler skal stilles til rådighed?*

Bekendtgørelsen stiller krav om, at nogle hjælpemidler skal stilles til rådighed på alle valgsteder i landet, mens andre alene skal stilles til rådighed på mindst ét valgsted i hver opstillingskreds.

Følgende hjælpemidler skal stilles til rådighed i mindst ét stemmerum på samtlige valgsteder på valgdagen:

1. **Sort pen.** Den sorte pen skal have en stregtykkelse på mindst 0,7 mm og højst 1,0 mm. Anvendelse af en sort pen gør, at afkrydsningen af stemmesedlen bliver tydeligere end ved brug af

andre skriveredskaber som f.eks. blyanter. Se bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

2. **Lup.** En lup kan forstørre teksten på stemmesedlen og er derfor en hjælp til vælgere med nedsat syn. Luppen skal være en ikke-håndholdt lup, der har fast eller justerbar afstand mellem linse og objekt, og luppen skal kunne forstørre tekst til mindst firedobbelt størrelse. Endelig skal vælgerne kunne afkrydse stemmesedlen under luppen. Der kan f.eks. være tale om en såkaldt standlup eller en lup, der er fastgjort på en »arm«, som kan monteres på bord eller væg. Se bekendtgørelsens § 3, stk. 1.
3. **LED-lampe.** Der skal være tale om en ikke-håndholdt LED-lampe, hvor vælgeren kan regulere lysstyrke og lysfarve, hvilket kan gøre det lettere for nogle at læse stemmesedlen. Vælgeren skal desuden kunne ændre lampens placering således, at lysudfaldet kan tilpasses vælgerens behov. Nogle vælgere kan f.eks. have behov for, at lysudfaldet er fra siden. Se bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Følgende hjælpemidler skal stilles til rådighed i mindst ét stemmerum på mindst ét valgsted i opstillingskredsen:

1. **Hæve-/sænkebord.** Et hæve-/sænkebord kan være en hjælp for vælgere, der er kørestolsbrugere. Bordet skal kunne reguleres i højden af vælgeren, måle minimum 90 x 60 cm og have fri benplads, så en kørestolsbruger kan placere sig ved bordet. Se bekendtgørelsens § 5, stk. 1.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at hæve-/sænkebordet er forsynet med en mat overflade. Dette kan – hvis bordpladen ikke i sig selv er mat – opnås ved f.eks. at beklæde bordet med en dug e.l. eller benytte et mat skriveunderlag. I givet fald skal dugen eller skriveunderlaget være tilstrækkeligt fastgjort, så vælgeren har et fast underlag, når stemmesedlen skal afkrydses. Det vil desuden være hensigtsmæssigt, hvis bordpladen kan skrætstilles af vælgeren, hvis den pågældende har behov for det i forbindelse med afkrydsning af stemmesedlen.

2. **Forstørrelsesapparat med skærm af typen CCTV (Closed Circuit Television).**

Vælgeren skal kunne regulere skriftstørrelse, kontraster og lysstyrke. Læsepladen, hvor stemmesedlen placeres ved brug af CCTV'et, skal desuden kunne låses fast, så stemmesedlen ligger fast, når vælgeren skal sætte sit kryds. Af sikkerhedsmæssige årsager er det vigtigt, at CCTV'et ikke kan tilkobles internettet. CCTV'et må heller ikke kunne affotografere stemmesedlen eller på nogen måde lagre data. Se bekendtgørelsens § 6, stk. 1.

Vælgeren har endvidere mulighed for at medbringe egne hjælpemidler (f.eks. lup eller særligt skriveredskab) ved stemmeafgivningen.

7.2.2.2. Annoncering og opslag om hjælpemidler

Kommunen skal hurtigst muligt efter valgets udskrivelse på kommunens hjemmeside og evt. ved annoncering i relevante medier gøre vælgerne bekendt med muligheden for at benytte de nævnte hjælpemidler ved stemmeafgivningen på valgdagen og ved brevstemmeafgivningen, se bekendtgørelsens § 8, stk. 1.

Der skal i den forbindelse gives oplysninger om, hvor de hjælpemidler, der ikke stilles til rådighed på alle valgsteder og brevstemmesteder, kan benyttes. Vælgere, der ønsker at benytte disse hjælpemidler, kan således ansøge om at blive overflyttet til det pågældende valgsted eller selv opsøge det brevstemmested, hvor hjælpemidlerne stilles til rådighed. Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at der endvidere gives oplysning om muligheden for at blive overført til det valgsted, hvor hjælpemidlerne stilles til rådighed på valgdagen.

Derudover skal der på hvert valgsted være opslag, der oplyser om de hjælpemidler, som stilles til rådighed ved stemmeafgivningen, se bekendtgørelsens § 8, stk. 2, og afsnit 7.2.4. Hvis anvendelsen af hjælpemidler på valgdagen giver anledning til bemærkninger, skal disse anføres i afstemningsbogen, se bekendtgørelsens § 9.

7.2.2.3. Anskaffelse af hjælpemidler og vejledning til kommunen m.v.

Kommunalbestyrelsen er ansvarlig for at anskaffe og stille hjælpemidlerne til rådighed ved stemmeafgivningen på valgdagen og ved brevstemmeafgivningen.

Hvis kommunens egen hjælpemiddelcentral har hjælpemidler, der opfylder kravene til hjælpemidlerne, kan disse benyttes i forbindelse med stemmeafgivningen. Råder hjælpemiddelcentralen over et antal hjælpemidler, der gør det muligt at stille hjælpemidler til rådighed på flere valgsteder eller brevstemmesteder end dem, der er fastsat krav om i bekendtgørelsen, er der ikke noget til hinder for at stille de pågældende hjælpemidler til rådighed i videre omfang.

Instituttet for Blinde og Svagsynede (IBOS) har over for Indenrigs- og Sundhedsministeriet tilkendegivet, at instituttet gerne yder vejledning til kommunerne vedrørende hjælpemidlerne, herunder om anskaffelse af hjælpemidlerne. IBOS har endvidere tilkendegivet, at instituttet også gerne yder vejledning til bl.a. kommunens administrative medarbejdere om, hvordan f.eks. CCTV benyttes og om, hvordan man på valgstederne kan henvende sig til vælgere med handicap på en hensigtsmæssig måde, således at kommunen kan instruere valgstyrrerne og de tilfornordnede vælgere korrekt herom. Der kan i den forbindelse rettes henvendelse til Annemarie Haack Enevoldsen på e-mail: ab7h@kk.dk eller telefon: 39 45 23 13.

7.2.3. Fysisk tilgængelighed ved stemmeafgivningen

På hvert valgsted skal der være indrettet et stemmerum, hvor der er plads til, at tre personer kan opholde sig samtidig. Det skyldes, at stemmerummet skal have plads til, at der ud over vælgeren kan være to valgstyrrere eller tilfornordnede vælgere eller en valgstyrrer eller tilfornordnet vælger og en personligt udpeget hjælper, når en vælger har brug for personlig bistand til at afgive sin stemme, se afsnit 7.4.

Det særlige stemmerum skal så vidt muligt være stort nok til, at der er plads til en kørestolsbruger og to hjælpere. Stemmeafgivningen i selve stemmerummet må tilrettelægges således, at evt. personlig bistand til stemmeafgivningen vanskeligt kan høres af andre end vælgeren selv og de medvirkende hjælpere.

Når kommunalbestyrelsen udpeger de bygninger og lokaler, der skal bruges under afstemningen, skal den i øvrigt tage hensyn til, at lokalerne og stemmerummene så vidt muligt skal være tilgængelige for

kørestolsbrugere og andre stærkt bevægelseshæmmede.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunen oplyser om tilgængelighed til valgstederne på kommunens hjemmeside, og at valgstederne registreres på hjemmesiden: godadgang.dk.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller* endvidere, at kommunen sørger for, at valgstyrene og de tilforordnede vælgere er tilstrækkeligt instrueret om den fysiske tilgængelighed på valgstederne, f.eks. placeringen af en elevator, så vælgerne kan vejledes korrekt herom på valgdagen.

Kommunen kan få rådgivning af BUILD – Institut for Byggeri, By og Miljø om, hvordan stemmelokalerne skal indrettes fysisk, og om, hvilke mål et stemmerum skal have for at kunne benyttes af kørestolsbrugere.

Se instituttets Stemmeboksvejledning her: vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/427539264/Stemmeboks_jan_2021.pdf. For opklarende spørgsmål kan BUILD – Institut for Byggeri, By og Miljø kontaktes på telefon: 28 10 40 41 eller e-mail: build@build.aau.dk. Se også instituttets hjemmeside: build.aau.dk/til-byggebranchen.

Folketingets Ombudsmand, som bl.a. foretager inspektioner af handicaptilgængelighed i den offentlige forvaltning, har også udarbejdet en tjekliste for tilgængelighed af valglokaler til landets kommuner. Tjeklisten kan ses på Folketingets Ombudsmands hjemmeside: ombudsmanden.dk/find-viden/nyheder/2015/valgsted.

Det Centrale Handicapråd har også udarbejdet guiden "Valg for alle" til kommunerne om handicaptilgængelighed til valg og folkeafstemninger, der kan ses på rådets hjemmeside: dch.dk/viden-om-handicap/vejledninger-om-handicap.

7.2.4. Opslag på valgstederne

På valgstederne skal der være opslag, der oplyser om muligheden for at benytte de i afsnit 7.2.2 nævnte hjælpemidler, se § 8, stk. 2, i bekendtgørelsen om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har udarbejdet opslag om hjælp til stemmeafgivningen, som ministeriet i forbindelse med

valgudskrivelsen udsender til kommunerne til brug for valgdagen. Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at opslagene placeres, så de er synlige for vælgerne ved ankomsten til valgstedet eller umiddelbart herefter, f.eks. ved indgangen og ved valgbordet.

Derudover skal der i stemmelokalerne være opslag, der angiver alle partiers navne og bogstavbetegnelser samt alle kandidaters navne i den rækkefølge, de står på stemmesedlen, se lovens § 45, stk. 3, og afsnit 6.11.2.

Det vil herudover være hensigtsmæssigt at ophænge opslag i stemmerummene med vejledning om, hvordan vælgeren skal bære sig ad med at stemme, og om, at man kan få byttet stemmesedlen til en ny, hvis man kommer til at sætte krydset forkert, se lovens § 48, stk. 2. Ved udskrivelsen af et valg udsender Indenrigs- og Sundhedsministeriet eksempler på, hvordan sådanne opslag kan udformes.

7.2.5. Andre forberedelser

Kommunen skal sørge for, at der er truffet de nødvendige forberedelser til afstemningen på hvert valgsted, herunder at valgstyrene og de tilforordnede vælgere er oplyst om deres opgaver på valgdagen, se afsnit 5.2 og 5.3 samt lovens § 45, stk. 4.

Kommunalt ansat personale kan udpeges til at hjælpe valgstyrene og de tilforordnede vælgere under afstemningen. Også kommunalt ansatte, der ikke bor i opstillingskredsen, kan deltage. Afstemningen skal dog ske under valgstyrernes ansvar, kontrol og instruktion. Opgaverne under afstemningen kan herudover ikke overlades til andre.

Kommunen skal fastsætte nærmere regler om, hvordan opgaverne på valgstedet skal varetages, herunder om hvordan evt. nøgler til stemmekasserne skal opbevares.

Det er ikke tilladt at ryge i stemmelokalerne, se rygelovens § 18, stk. 1 (lovbekendtgørelse nr. 1632 af 18. juni 2021 om røgfri miljøer med senere ændring). Kommunen kan dog beslutte at indrette rygerum og rygekabiner, hvor rygning kan finde sted, se rygelovens § 18, stk. 2. Hvad der forstås ved et rygerum og en rygekabine, fremgår af rygelovens § 3, stk. 1 og 2.

Hvis stemmelokalerne befinder sig på en skole eller en anden institution for børn og unge under 18 år, må der ikke ryges på skolens eller institutionens område, se rygelovens § 7, stk. 1.

7.3. Den almindelige fremgangsmåde ved stemmeafgivningen

På valgdagen kan vælgerne kun stemme ved personligt fremmøde på det valgsted, hvor de er optaget på valglisten. Det er ikke muligt at stemme på andre måder, f.eks. ved at møde frem på et andet valgsted eller give en anden person fuldmagt til at stemme i sit sted. En vælger, der ikke har brevstemt og er forhindret i at møde frem på valgdagen (f.eks. grundet akut sygdom), kan derfor ikke stemme.

Den almindelige fremgangsmåde ved stemmeafgivningen på valgdagen er fastsat i lovens §§ 47 og 48.

I lovens § 47 er følgende fastsat:

»§ 47. Valgret udøves ved personligt fremmøde på afstemningsstedet. Vælgeren skal inden stemmeafgivningen aflevere sit valgkort til valglisteføreren. Har en vælger ikke medbragt valgkort, udskrives et valgkort. Valglisteføreren skal forlange, at vælgeren giver oplysning om sin fødselsdato. Vælgeren skal i øvrigt på forespørgsel give oplysning om sit navn og sin bopæl. Hvis der er tvivl om en vælgers identitet, skal denne fastslås, om fornødent ved fremlæggelse af dokumentation herfor. Derefter, og når valglisteføreren har afmærket vælgerens navn på valglisten, udleveres en stemmeseddel til vælgeren.«

I lovens § 48 er følgende fastsat:

»§ 48. Stemmeafgivningen sker i stemmerummet, hvor kun vælgeren må være til stede. På stemmesedlen sætter vælgeren et kryds ved et partinavn eller et kandidatnavn.

Stk. 2. En vælger kan få ombyttet sin stemmeseddel, hvis den er fejlagtigt afkrydset eller ved uagtsomhed gjort ubrugelig. Ombytning kan ikke ske, efter at stemmesedlen er lagt i stemmekassen.

Stk. 3. Når stemmeafgivningen er foretaget, sammenfolder vælgeren stemmesedlen, således at ingen kan se, hvordan der er stemt. Derefter lægger vælgeren stemmesedlen i stemmekassen i overværelse af en tilfornordnet vælger.«

7.3.1. Identifikation af vælgeren og afmærkning på valglisten

Det er en betingelse for at have ret til at stemme, at vælgeren er optaget på valglisten, se lovens § 3.

Det er ikke en betingelse for at stemme, at vælgeren har medbragt sit valgkort til stemmeafgivningen, se lovens § 47, 3. pkt., som er gengivet ovenfor. Personer uden fast opholdssted, der kun får tilsendt et valgkort efter anmodning, kan ligesom de vælgere, der har glemt at medbringe deres valgkort, stemme på valgdagen uden valgkort, hvis de medbringer legitimation, f.eks. kørekort, pas eller sundhedskort. Stemmeafgivning uden valgkort kan alene ske på det valgsted, som vælgerens (seneste) bopælskommune anviser. Oplysning herom fås ved henvendelse til den pågældende kommune.

Valgstyrerne og de tilfornordnede vælgere skal være opmærksomme på, om vælgeren afleverer det rigtige valgkort og ikke har fået byttet valgkort med en ægtefælle eller andre på adressen.

Valglisteføreren skal forlange, at vælgeren giver oplysning om sin *fødselsdato* (dvs. dag, måned og årstal), se lovens § 47, 4. pkt. Dette skal højne sikkerheden ved identifikation af vælgeren på valgdagen. Det er alene vælgerens fødselsdato, der skal oplyses, men ikke CPR-nummeret. Hvis vælgeren ikke ønsker at sige sin fødselsdato højt, kan oplysningen også gives ved at skrive fødselsdatoen på et stykke papir eller ved f.eks. at vise sundhedskortet. Vælgeren skal i øvrigt på forespørgsel oplyse sit navn og sin bopæl/adresse, se lovens § 47, 5. pkt.

Som det fremgår af lovens § 47, 6. pkt., skal en vælgers identitet fastslås, hvis der er tvivl herom. Dette kan om nødvendigt ske ved, at vælgeren bliver bedt om at fremlægge dokumentation herfor (ID). Det vil ikke være i overensstemmelse med loven, hvis der kræves ID af alle, der stemmer. Dokumentation for en vælgers identitet skal alene kræves, hvis der er tvivl om den pågældende vælgers identitet, og hvis det er fornødent. Det afgørende er herefter, om den pågældende vælgers identitet er fastslået med tilstrækkelig sikkerhed, og ikke hvordan identiteten er fastslået. Det er således ikke afgørende, om identiteten er fastslået ved valgkort og oplysning om fødselsdato, ved legitimation med eller uden billede eller ved personligt kendskab hos mindst én af de tilstedeværende myndighedspersoner til den pågæl-

dende vælger. Der kan endvidere ikke stilles et generelt krav om billedlegitimation, mens der konkret vil kunne stilles krav herom, hvis der, efter at vælgeren har fremvist legitimation uden billede, stadig er tvivl om vælgerens identitet. Det digitale sundhedskort (app'en »Sundhedskortet«) og det digitale kørekort (app'en »Kørekort«) kan indgå som et moment til fastlæggelse af vælgerens identitet på linje med et fysisk sundhedskort eller kørekort.

Valglisteføreren skal efter lovens § 47, sidste pkt., afmærke vælgerens navn på valglisten. Afmærkning på valglisten kan ske ved afkrydsning af den rubrik, hvor vælgerens navn står anført på valglisten. Der er endvidere ikke noget i vejen for, at der i valglisten af praktiske årsager sættes et nummer ud for vælgerne, efterhånden som de møder op for at stemme på valgdagen, og at samme nummer påføres den pågældende vælgers valgkort.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet skal dog indskærpe, at de stemmesedler, der udleveres til vælgerne, *ikke* må påføres et nummer eller nogen anden form for påskrift før udleveringen til vælgeren. Valgstyrerne og de tilfornordnede vælgere skal gives klare instrukser herom.

De valgkort, som valglisteføreren modtager fra de fremmødte vælgere, eller som udskrives for de vælgere, som ikke har medbragt valgkort, skal opbevares på valgstedet. Herved sikres dokumentation for, at afmærkningen på valglisten af, at vælgeren har afgivet stemme, er korrekt.

7.3.2. Manuel optagelse på valglisten til og med valgdagen

Rettelser i valglisten skal foretages *til og med valgdagen* for de meddelelser, som kommunen modtager til og med valgdagen, dvs. også selv om valg-handlingen er gået i gang.

Modtager kommunen på valgdagen oplysning om f.eks. en persons erhvervelse af dansk indfødsret eller ophævelse af værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne m.v., der medfører, at vedkommende opfylder valgrets-betingelserne, skal kommunen tilføje vælgeren på valglisten.

Tilsvarende gælder, hvis en vælger, der på skæringsdatoen for 15.-dagsvalglisten var registreret i CPR som forsvundet og derfor ikke er optaget på

valglisten, møder frem på et valgsted på valgdagen, se afsnit 4.4.7.

Se afsnit 4.4 og 4.5 for nærmere om de tilfælde, hvor kommunen selv skal berigtige valglisten til og med valgdagen.

7.3.3. Vælgere, der møder frem på valgdagen, men er afmærket på valglisten som vælgere, der allerede har stemt eller brevstemt

Vælgere, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, kan ikke stemme ved afstemningen på valgdagen, se lovens § 67.

Inden stemmesedlen udleveres, må valglisteføreren sikre sig, at vælgeren ikke er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, og at afmærkningen på valglisten er korrekt. Viser det sig, at vælgeren er afmærket på valglisten som en vælger, der tidligere har stemt eller brevstemt, må valglisteføreren derfor undersøge, om vælgerens valgkort eller brevstemme er afleveret til valgstedet.

I særlige tilfælde, hvor en vælger på valgdagen *møder op for at stemme og nægter at have stemt tidligere på dagen*, kan det vise sig nødvendigt at undersøge, om en anden vælger ved en fejl har afleveret den pågældende vælgers valgkort. Kan det ved nærmere undersøgelse sandsynliggøres, at en vælger ved en fejl har fået adgang til at stemme med en anden vælgers valgkort med det resultat, at den retmæssige ejer af valgkortet dermed i princippet uretmæssigt afskæres fra at stemme, kan valgstyrrerformanden – når omstændighederne taler for det – give den pågældende vælger uden valgkort adgang til at stemme alligevel. I givet fald skal der gøres en bemærkning herom i afstemningsbogen.

I særlige tilfælde, hvor en vælger på valgdagen *møder op for at stemme og nægter at have brevstemt*, uanset at der i vælgerens navn er afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, kan det vise sig nødvendigt at undersøge, om der kan være begået en administrativ fejl e.l. Kan det ved nærmere undersøgelse sandsynliggøres, at en anden vælger har afgivet en brevstemme i vedkommendes navn, kan valgstyrerne ud fra en konkret vurdering lade vælgeren stemme på valgdagen. Det vil især gøre sig gældende i de tilfælde, hvor det umiddelbart fremgår, at underskriften på følgebrevet ikke tilhører

vælgeren, eller der er tvivl herom. Det kan desuden være relevant, hvis der afholdes en anden valghandling tæt på folketingsvalget, og der dermed er risiko for sammenblanding af brevstemmer ved de to valg. Hvis valgstyrrerne lader vælgeren stemme på valgdagen, skal brevstemmen fjernes, og valglisten rettes, og der skal gøres en bemærkning herom i afstemningsbogen.

Hvis en vælger, der har brevstemt, ved en fejl får udleveret en stemmeseddel og afgiver stemme på valgdagen, er det efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse nødvendigt at tage brevstemmen fra, så det sikres, at vælgeren – hvis stemmeseddel er lagt i stemmekassen og ikke kan tages op – ikke afgiver to stemmer til det samme valg.

Om digitale valglistes, se afsnit 4.8.

7.4. Reglerne om hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen

7.4.1. Hvilke vælgere kan få hjælp til stemmeafgivningen?

Alle vælgere kan forlange hjælp ved stemmeafgivningen.

Vælgere, der på grund af manglende førighed, svagelighed e.l. ikke kan bevæge sig ind i stemmelokalet eller stemmerummet eller i øvrigt afgive stemme på den foreskrevne måde, kan forlange at få den fornødne hjælp til stemmeafgivningen, se lovens § 49, stk. 1.

Hjælp til stemmeafgivningen kan ydes ved personlig bistand og ved brug af de hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen, se afsnit 7.2.2 og lovens § 49, stk. 1, 2. pkt. En vælger med behov herfor kan endvidere stemme umiddelbart uden for stemmelokalet (»vognstemme«), se afsnit 7.4.5.

Retten til at forlange hjælp ved stemmeafgivningen gælder alle vælgere, herunder personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen. Også vælgere med behov for at få forklaret stemmesedlens indhold og få vejledning om fremgangsmåden ved stemmeafgivningen har ret til at få personlig bistand hertil.

Vælgere med behov for hjælp til stemmeafgivningen har mulighed for på samme tid at få hjælp til stemmeafgivningen ved personlig bistand og ved

brug af de hjælpemidler, der er stillet til rådighed ved stemmeafgivningen. Vælgere kan også få personlig bistand til de hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen. Den personlige bistand kan f.eks. bestå i vejledning om, hvordan et bestemt hjælpemiddel fungerer.

For så vidt angår hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen, henvises til afsnit 7.2.2.

Det er vælgeren selv og ingen andre, der over for en valgstyrrer eller tilforordnet vælger skal forlange at få personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler til sin stemmeafgivning. Ingen vælger er tvunget til at modtage personlig bistand eller hjælp ved brug af hjælpemidler ved stemmeafgivningen. En valgstyrrer eller tilforordnet vælger kan således ikke betinge en vælgers adgang til at afgive stemme af, at vælgeren accepterer at lade sig bistå ved stemmeafgivningen eller benytter de hjælpemidler, der er stillet til rådighed, fordi valgstyrreren eller den tilfornordnede vælger skønner, at vedkommende vil have behov herfor.

7.4.2. På hvilken måde kan vælgeren få hjælp til stemmeafgivningen?

1) Personlig bistand af to myndighedspersoner

Personlig bistand ved stemmeafgivningen kan ydes af to valgstyrrere eller tilfornordnede vælgere, se lovens § 49, stk. 2, 1. pkt.

2) Personlig bistand af én myndighedsperson og én personlig hjælper

Vælgeren kan også forlange, at den personlige bistand ydes af en person, som vælgeren selv har udpeget, og en valgstyrrer eller tilforordnet vælger, se lovens § 49, stk. 2, 2. pkt.

Vælgerens ønske om at få personlig bistand til sin stemmeafgivning af en person, vælgeren selv har udpeget, skal i alle tilfælde være utvetydigt og må ikke kunne misforstås. Det er ikke tilstrækkeligt, at vælgeren ledsages af en anden person hen til en valgstyrrer eller tilforordnet vælger. Vælgeren skal også i denne situation sige til valgstyrreren eller den tilfornordnede vælger, at vælgeren ønsker at få hjælp til sin stemmeafgivning af en person, vælgeren selv har udpeget. Vælgerens tilkendegivelse om behov for hjælp behøver ikke at blive fremsat umiddelbart

over for valgstyrelsen eller den tilfornordnede vælger, dvs. den kan f.eks. ske på et andet sprog end dansk og kan evt. formidles gennem en anden person, f.eks. et familiemedlem eller en tolk.

At den personlige bistand ydes i forening mellem myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, indebærer, at den praktiske bistand til selve stemmeafgivningen ydes af både myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv. I det omfang en praktisk opgave kun kan udføres af én person alene, f.eks. afkrydsning på stemmesedlen (se afsnit 7.4.4), må det aftales mellem myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, hvem der udfører opgaven. I tilfælde af uenighed kan det almindelige hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling i ro og orden føre til, at en valgstyrelse må tilkaldes for at give anvisninger for stemmeafgivningens afvikling, som den personligt udpegede hjælper skal rette sig efter, se lovens § 50, 4. pkt.

3) Personlig bistand alene af én personlig hjælper

Vælgeren kan i visse tilfælde forlange, at personlig bistand ydes *alene* af én person, som vælgeren selv har udpeget, dvs. uden at der tillige skal medvirke en valgstyrelse eller tilfornordnet vælger.

To betingelser skal være opfyldt, for at den personlige bistand kan ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget: 1) Vælgeren skal udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom, og 2) ønsket skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, se lovens § 49, stk. 2, 3. pkt.

Betingelse 1: Udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse

For at personlig bistand kan ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal vælgeren over for en valgstyrelse eller tilfornordnet vælger udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom. Vælgerens ønske om alene at få hjælp af én personligt udpeget hjælper skal dermed være udtrykkeligt og utvetydigt og må ikke kunne misforstås.

Det er vælgeren selv, der over for en valgstyrelse eller tilfornordnet vælger skal udtrykke, at vælgeren alene ønsker hjælp af en personligt udpeget hjælper. Valgstyrelsen og de tilfornordnede vælgere har ikke

pligt til at spørge, om vælgeren alene ønsker hjælp til stemmeafgivningen af én personligt udpeget hjælper.

Det er valgstyrelsen eller den tilfornordnede vælger, der vurderer, om vælgeren udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegiver et ønske herom.

Tilkendegivelsen fra vælgeren kan som udgangspunkt ikke formidles gennem en anden person, f.eks. et familiemedlem eller en tolk.

Hvis valgstyrelsen eller den tilfornordnede vælger vurderer, at en vælger *alene* kan kommunikere ved brug af tegnsprog, kan en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk (herunder taktil tegnsprogstolk) dog anses som en udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse. Dette indebærer, at en vælger, der har en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, og som ønsker personlig bistand af en person udpeget af vælgeren selv, og som fremsætter dette ønske over for en valgstyrelse eller tilfornordnet vælger ved brug af en tegnsprogstolk, vil have mulighed for at få personlig bistand alene af en person, vælgeren selv har udpeget. Hvis valgstyrelsen eller den tilfornordnede vælger vurderer, at vælgeren kan kommunikere uden brug af tegnsprogstolk, vil en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk ikke i sig selv udgøre en udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse.

En vælger, der alene kan kommunikere ved brug af tegnsprog (herunder taktilt tegnsprog), kan anvende en tegnsprogstolk efter eget valg, f.eks. en personlig hjælper eller ægtefælle. Det er således ikke et krav, at personen har valgt til det pågældende valg. Det er heller ikke et krav, at personen er myndig, men vedkommende skal dog have en sådan alder og modenhed, at vedkommende forstår karakteren af sin virksomhed. Personen skal desuden rette sig efter valgstyrelsens eller den tilfornordnede vælgers anvisninger og i øvrigt overholde valglovgivningens regler om forbud mod valgagitation eller anden holdningsmæssig påvirkning.

Betingelse 2: Umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse

Vælgerens ønske om at få hjælp alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

En »umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse« er en funktionsnedsættelse, som valgstyrene eller de tilfornordnede vælgere kan se eller konstatere, f.eks. i form af brækkede lemmer m.v. eller brug af kørestol, Demenssymbolet, krykkestokke, mobilitystok, førerhund e.l.

Det omfatter også funktionsnedsættelser, der ikke umiddelbart er synlige, men som vælgeren kan dokumentere, f.eks. i form af ledsagekort eller parkeringskort for personer med handicap udstedt af Danske Handicaporganisationer eller en lægeerklæring eller en erklæring/attest udstedt af en offentlig myndighed. Solsikkesnoren og de øvrige solsikkeprodukter kan ikke i sig selv anses for sådan dokumentation. Se om disse produkter afsnit 7.4.6.

Det er valgstyren eller den tilfornordnede vælger, der vurderer, om betingelsen er opfyldt, og dermed, om personlig bistand kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper.

Erfaringsmæssigt er dette nogle vanskelige vurderinger, og nogle valgstyre og tilfornordnede vælgere har ikke kendskab til reglerne. Det er kommunalbestyrelsens ansvar, at valgstyrene og de tilfornordnede vælgere er tilstrækkeligt instrueret om reglerne om personlig bistand alene af en personligt udpeget hjælper, så vælgerne kan vejledes korrekt herom på valgdagen.

Hvis det vurderes, at personlig bistand *ikke* kan ydes alene af én personligt udpeget hjælper – fordi en eller begge af ovenstående betingelser ikke er opfyldt – skal vælgeren i stedet tilbydes at få personlig bistand af en personligt udpeget hjælper sammen med en valgstyre eller tilfornordnet vælger eller af to valgstyre eller tilfornordnede vælgere.

Beslutningen om, hvorvidt personlig bistand til stemmeafgivningen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper, er ikke en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Der er derfor ikke pligt for valgstyren eller den tilfornordnede vælger til at begrunde beslutningen herom over for vælgeren, til at give klagevejledning eller til – efter anmodning – at meddele beslutningen skriftligt.

Hvis en vælger er utilfreds med en beslutning om, hvorvidt personlig bistand til stemmeafgivningen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper, har

vælgeren mulighed for at indgive en valgklage, se lovens § 88. Valgstyren eller den tilfornordnede vælger bør efter omstændighederne i medfør af den almindelige vejledningspligt vejlede vælgeren om denne klagemulighed, som indebærer, at Folketinget træffer afgørelse i sagen.

7.4.3. Hvem kan yde personlig bistand ved stemmeafgivningen? Inhabilitet m.v.

En kandidat, der er opstillet til valget i storkredsen, må ikke som valgstyre eller tilfornordnet vælger yde personlig bistand ved stemmeafgivningen, se lovens § 49, stk. 3. Dette gælder også, hvor den personlige bistand udøves af en valgstyre eller tilfornordnet vælger og en personligt udpeget hjælper i forening. En kandidat, der er opstillet i storkredsen (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående), må således ikke yde personlig bistand ved stemmeafgivningen som myndighedsperson. Bestemmelsen er bl.a. begrundet i hensynet til at undgå konkrete interessekonflikter og beskyldninger om uregelmæssigheder samt undgå situationer, hvor kandidatens medvirken til vælgerens stemmeafgivning opfattes som intimiderende af vælgeren selv.

Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet, se især forvaltningslovens § 3.

Der er derimod ikke noget i vejen for, at en kandidat (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) yder personlig bistand ved stemmeafgivningen som personligt udpeget hjælper.

Der er ikke begrænsninger i, hvem vælgeren kan udpege som personlig hjælper ved stemmeafgivningen. Hjælperen behøver ikke at have valget til det valg, hvortil vælgeren ønsker at stemme. Hjælperen behøver heller ikke at være myndig, men skal dog have en sådan alder og modenhed, at vedkommende forstår karakteren af sin virksomhed. En valgstyre, en tilfornordnet vælger eller en kandidat til valget kan også udpeges af vælgeren som personlig hjælper.

Den person, vælgeren udpeger som personlig hjælper ved stemmeafgivningen, er ikke forpligtet til at påtage sig dette hverv, hvorimod enhver vælger har pligt til at påtage sig hvervet som valgstyre eller tilfornordnet vælger, se lovens § 31, stk. 1 og 2. Der ydes

derfor heller ikke vederlag (diæter) fra det offentlige for at yde personlig bistand ved stemmeafgivningen.

Den person, vælgeren udpeger til at yde personlig bistand ved stemmeafgivningen, er forpligtet til at hjælpe vælgeren i overensstemmelse med valglovgivningen. Den person, vælgeren udpeger, må derfor ikke give vælgeren råd eller opfordring med hensyn til, hvad vælgeren skal stemme på, se lovens § 51, stk. 1, 1. pkt., ligesom vedkommende ikke må udsætte vælgeren for anden form for holdningsmæssig påvirkning. Hjælperen må heller ikke optræde støjende eller truende eller på anden måde forstyrre den offentlige ro og orden. Hjælperen må heller ikke forhindre, at kun vælgeren og hjælperen – og evt. en myndighedsperson – overværer vælgerens stemmeafgivning, se lovens § 48, stk. 1, 1. pkt.

Hvis den personlige bistand ydes af én myndighedsperson og én personligt udpeget hjælper, tilkommer det i første omgang myndighedspersonen at påse, at disse principper bliver overholdt ved stemmeafgivningen, og hvis dette ikke er tilfældet, at afbryde stemmeafgivningen og tilkalde en (anden) valgstyrrer. Hjælperen skal som andre personer i stemmelokalet rette sig efter valgstyrernes anvisninger og skal om nødvendigt, hvis valgstyrreren bestemmer dette, forlade lokalet, se lovens § 50, 1. og 2. pkt. Den fornødne personlige bistand til vælgerens stemmeafgivning må herefter gives af to valgstyrrere eller tilforordnede vælgere i overensstemmelse med den almindelige regel herom, medmindre vælgeren ikke ønsker at få personlig bistand til at stemme. Vælgeren kan også udpege en ny personlig hjælper.

7.4.4. Personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen

En vælger har mulighed for at få bistand til afkrydsning af stemmesedlen. Personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen kan kun ydes, hvis vælgeren *umiddelbart* over for den eller dem, der yder personlig bistand, *utvetydigt* kan tilkendegive, hvad vælgeren ønsker at stemme, se lovens § 49, stk. 4.

Hvis personlig bistand til stemmeafgivningen ydes af en myndighedsperson og en person, der er udpeget af vælgeren selv, og vælgeren ligeledes ønsker bistand til afkrydsning af stemmesedlen, skal vælgeren *umiddelbart* over for *både* den person, der er udpeget af vælgeren selv, og myndighedspersonen

utvetydigt kunne tilkendegive, hvad vælgeren ønsker at stemme. Det er ikke nok, at vælgerens tilkendegivelse af, hvad vælgeren vil stemme, alene opfattes som utvetydig af den person, der er udpeget af vælgeren selv. Hvis myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, er uenige om, hvad vælgeren tilkendegiver om, hvad vælgeren vil stemme, kan vælgerens tilkendegivelse om sin stemmeafgivning ikke betragtes som utvetydig, medmindre tvivlen *umiddelbart* kan afklares ved supplerende neutrale spørgsmål til vælgeren.

En håndskrevet eller maskinskrevet seddel, som vælgeren selv har taget med, hvor der står, hvad vælgeren ønsker at stemme, er ikke en *umiddelbar* tilkendegivelse om, hvad vælgeren ønsker at stemme. En tilkendegivelse formidlet gennem tolk er som udgangspunkt heller ikke en *umiddelbar* tilkendegivelse. Vælgeren må i disse tilfælde supplerende tilkendegive *umiddelbart* over for hjælperne, hvad vælgeren vil stemme. Det er forudsat i valglovgivningen, at den nødvendige kommunikation om vælgerens stemmeafgivning mellem vælgeren og dem, der hjælper vælgeren med stemmeafgivningen, foregår på dansk, når bistanden ydes af både en myndighedsperson og en person, der er udpeget af vælgeren selv.

Vælgerens tilkendegivelse om, hvad vælgeren ønsker at stemme, skal være *utvetydig* og må ikke kunne misforstås. Når man bedømmer dette, kan man tage udgangspunkt i de krav, der stilles til, at en skriftlig tilkendegivelse på en brevstemmeseddel med tilstrækkelig sikkerhed angiver, hvad vælgeren ønsker at stemme, se afsnit 9.5. Der er ikke noget i vejen for *umiddelbart* at afklare tvivlen ved at stille vælgeren supplerende neutrale spørgsmål.

Hvis valgstyrreren eller den tilforordnede vælger vurderer, at en vælger *alene* kan kommunikere ved brug af tegnsprog, kan en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk (herunder taktil tegnsprogstolk) anses som en *umiddelbar* og *utvetydig* tilkendegivelse. Dette indebærer, at en vælger, der ønsker personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen, ved brug af tegnsprogstolk kan tilkendegive, hvad vælgeren vil stemme. Hvis valgstyrreren eller den tilforordnede vælger vurderer, at vælgeren kan kommunikere uden brug af tegnsprogstolk, vil en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk ikke i sig selv udgøre en *umiddelbar* og *utvetydig* tilkendegivelse.

En vælger, der alene kan kommunikere ved brug af tegnsprog (herunder taktilt tegnsprog), kan anvende en tegnsprogstolk efter eget valg, f.eks. en personlig hjælper eller ægtefælle. Det er således ikke et krav, at personen har valgt til det pågældende valg. Det er heller ikke et krav, at personen er myndig, men vedkommende skal dog have en sådan alder og modenhed, at vedkommende forstår karakteren af sin virksomhed. Personen skal desuden rette sig efter valgstyrelsen eller den tilfornede vælgers anvisninger og i øvrigt overholde valglovgivningens regler om forbud mod valgagitation eller anden holdningsmæssig påvirkning.

7.4.5. Mulighed for at vognstemme

Hvis det er nødvendigt, skal en vælger have mulighed for at afgive stemme umiddelbart uden for stemmelokalet – en såkaldt vognstemme – f.eks. i en bil parkeret ved valgstedet, se lovens § 49, stk. 1, sidste pkt. To valgstyrelser eller tilfornede vælgere skal i så fald bringe stemmesedlen ud til vælgeren, når de har sikret sig vælgerens identitet efter reglerne i lovens § 47. Når vælgeren har stemt og foldet stemmesedlen sammen, lægger valgstyrelsen eller de tilfornede vælgere stemmesedlen ned i en transportabel stemmekasse og bærer stemmekassen tilbage til stemmelokalet.

Det er meget vigtigt, at stemmeafgivningen sker på en betryggende måde, så de pågældende vælgere ikke bliver udsat for nogen påvirkning med hensyn til, hvordan de skal stemme, og så ingen får mulighed for at finde ud af, hvad vælgeren har stemt.

Personlig bistand kan også ydes ved stemmeafgivning uden for stemmelokalet. Stemmeafgivning uden for stemmelokalet må derfor tilrettelægges således, at evt. personlig bistand til stemmeafgivningen sker uden for hørevidde af andre end vælgeren selv og de medvirkende hjælpere.

Hvis en vælger, der afgiver stemme umiddelbart uden for stemmelokalet, skal have personlig bistand til at afkrydse stemmesedlen, gælder tilsvarende som anført i afsnit 7.4.4.

De hjælpemidler, der skal stilles til rådighed, skal være stillet til rådighed ved stemmeafgivningen og dermed ikke kun i stemmerummet. Det betyder, at også vælgere, der foretager stemmeafgivning umiddelbart uden for stemmelokalet, skal have mulighed

for at få hjælp til stemmeafgivningen ved brug af hjælpemidler, i det omfang et hjælpemiddel efter sin art kan anvendes uden for stemmelokalet, dvs. de sorte penne og de (stand)luppe, der ikke er fastgjort.

7.4.6. Usynlige handicap. Solsikkesnoren og Demenssymbolet

Solsikkesnoren (nøglekæde i grønt stof med solsikker på, en pin eller en sløjfe) er et symbol på usynlige handicap som ordblindhed, autisme, angst, PTSD, demens, talehandicap, psykiske sygdomme, kroniske smerter m.v. Solsikkesnoren skal vise omverdenen, at der kan være behov for ekstra tid, tålmodighed eller hjælp i mødet med den, der bærer snoren. Solsikkesnoren kan suppleres af et kort, f.eks. med angivelse af, at bæreren har en skjult diagnose eller et usynligt handicap. Solsikkeprodukterne kan anskaffes uden visitation, og de giver ikke i sig selv bæreren nogen særlige rettigheder og kan ikke anvendes til dokumentation eller som identifikation.

Vælgere, der bærer Solsikkesnoren, skal ikke nødvendigvis have hjælp til stemmeafgivningen, men kan have behov for generel hjælp, støtte, tålmodighed, udførlige forklaringer eller bare lidt mere tid end andre vælgere. Hvis der er kø på valgstedet, kan der være behov for at lede disse vælgere uden om køen for at skærme dem mod uro eller støj og for at sikre ro om deres stemmeafgivning. Vælgerne kan også tilbydes at stemme uden for valgstedet (vognstemme).

Demenssymbolet afspejler to hænder, der rækker ud efter hinanden. Den ene hånd i blå, den anden i grøn. Symbolet ses oftest som en metalpin på tøjet. Det findes også i form af et klistermærke på f.eks. sygesikringskort, en nøglering og et kort i en snor om halsen. Demenssløjfen udleveres fortrinsvis til brugerne af demensfagligt personale i kommunerne eller på hospitalerne.

Vælgere, der bærer Demenssymbolet, signalerer, at vedkommende har en demenssygdom og kan få brug for hensyn fra omgivelserne. Demens er sygdom i hjernen og kan komme til udtryk ved f.eks. glemsomhed, forvirring, sproglige problemer, vanskeligheder med at finde vej og udfordringer med at få kroppen til at udføre den bevægelse, man ønsker. I det tidlige og moderate stadie af sygdommen vil de

fleste kunne gennemføre valghandlingen uden hjælp, hvis de bliver mødt med lidt ekstra opmærksomhed og tålmodighed. Andre vil dog være afhængige af støtte fra pårørende eller personale.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunerne er særligt opmærksomme på vælgere, der bærer Solsikkesnoren eller Demenssymbolet, herunder på at instruere valgstyrrerne og de tilfornordnede vælgere i, hvordan man bedst møder og hjælper vælgere, der bærer Solsikkesnoren eller Demenssymbolet.

Se mere om solsikkeinitiativet på hjemmesiden: hdsunflower.com/dk.

Se mere om Demenssymbolet på hjemmesiden: demensvenligt danmark.dk.

7.4.7. Tavshedspligt

De personer, der står for afstemningen, og de personer, der yder personlig bistand, må ikke under afstemningen give en vælger råd eller opfordring med hensyn til, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme, se lovens § 51, stk. 1, 1. pkt.

De personer, der står for afstemningen, må ikke oplyse over for uvedkommende, om en vælger har været til stede for at afgive stemme, eller i øvrigt oplyse forhold vedrørende en vælgers stemmeafgivning, se lovens § 51, stk. 1, 2. pkt.

De myndighedspersoner, der medvirker ved afstemningen, har således tavshedspligt med hensyn til, hvad de får at vide om en vælgers stemmeafgivning. Det gælder også, hvis myndighedspersonen medvirker som hjælper, herunder personligt udpeget hjælper.

7.5. Opretholdelse af ro og orden i stemmelokalerne

Ifølge lovens § 50 kan valgstyrrerne bestemme, at det ud over de personer, der står for afstemningen, kun er de vælgere, der skal afgive stemme, der må opholde sig i stemmelokalet. Valgstyrrerne kan også begrænse antallet af de vælgere, der må være til stede, når hensynet til ro og orden i stemmelokalerne kræver det. De tilstedeværende skal rette sig efter valgstyrrernes anvisninger.

Tidligere havde de opstillede kandidater (og for hver kandidat en vælger, som kandidaten havde udpeget over for valgstyrrerne) en særlig ret til at opholde sig i stemmelokalet. Denne regel er ophævet. Det har dog ikke med ophævelsen af reglen været hensigten at ændre evt. lokale traditioner for, at kandidater og deres evt. repræsentanter kan være til stede på valgstederne, men det vil bero alene på valgstyrrernes beslutning, om og i hvilket omfang de pågældende må være til stede på valgstederne.

Borgmesteren hører til de personer, der står for afstemningen, og har derfor ret til at opholde sig i stemmelokalerne.

Den person, en vælger selv har udpeget til at yde personlig bistand til stemmeafgivningen, hører ikke til de personer, der står for afstemningen. Valgstyrrerne kan derfor bortvise sådanne personer, når hensynet til ro og orden i stemmelokalerne kræver det.

7.6. Valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning er ikke tilladt i valglokalerne m.v.

Valgstyrrerne skal sørge for, at vælgerne ikke bliver udsat for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil, se lovens § 50, 3. pkt.

Påbuddet for valgstyrrerne om at sørge for, at vælgerne ikke bliver udsat for valgagitation, gælder efter bestemmelsen også enhver anden form for holdningsmæssig påvirkning. Bestemmelsen er en kodificering af de almindelige valgretlige grundsætninger om neutralitet med hensyn til de ydre omstændigheder ved valghandlingen. Forbuddet mod valgagitation og anden form for holdningsmæssig påvirkning af vælgeren indebærer således, at der ikke må uddeles materiale eller hænges valgplakater op eller på anden måde udøves egentlig valgagitation i de nævnte lokaliteter eller de umiddelbare adgangsveje hertil, f.eks. gange, trapper samt efter omstændighederne skolegårde o.l., se nedenfor.

Endvidere må materiale, der ganske vist ikke agiterer for et bestemt synspunkt i forbindelse med aktuelle politiske spørgsmål eller giver udtryk for en bestemt politisk holdning e.l., men som udsætter vælgeren for holdningsmæssige påvirkninger, ikke

være fremlagt eller ophængt i valglokalet eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil. Heller ikke oplysende materiale om emnerne for valget eller om aktuelle politiske spørgsmål må være fremlagt eller ophængt i valglokalet eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil.

Der vil kunne være tale om valgagitation, hvis der i valglokalerne er ophængt bannere, plakater m.v. for hjælpeorganisationer o.l., hvis de pågældende organisationer har været aktive i valgkampen. Som et eksempel kan nævnes, at der ved folkeafstemningen den 3. december 2015 om omdannelse af retsforholdet til en tilvalgsordning var et valgsted, hvor der inden og på afstemningsdagen hang et banner for Red Barnet, der havde været aktive i »Ja«-kampagnen i forbindelse med folkeafstemningen. Der var med banneret således tale om valgagitation, hvorfor banneret skulle fjernes omgående. Valgstyrerne skal således være opmærksomme herpå og på allerede ophængte bannere m.v. på valgstederne.

Forbuddet gælder enhver form for holdningsmæssig påvirkning af vælgeren, uanset mediet hvorved eller måden hvorpå eller personen hvorfra den holdningsmæssige påvirkning finder sted. Holdningsmæssig påvirkning via kommunens eller valgstyreres eller tilforordnede vælgers tændte elektroniske medier (tv, computere, mobiltelefoner, smartphones og tablets m.v.) er omfattet af forbuddet. Der må således ikke være et tændt tv i valglokalerne.

Også holdningsmæssig påvirkning fra andre vælgere er omfattet af forbuddet. Det er dog forudsat i loven, at valgstyrerne alene skal skride ind, når manifestationerne er af en vis påtrængende karakter. At vælgere, der møder op for at stemme, bærer emblemer, mærkater e.l. med opfordringer til at stemme på et bestemt parti eller en bestemt kandidat eller har deres mobiltelefoner, smartphones, tablets m.v. tændt, er normalt ikke i sig selv nok til, at valgstyrerne skal skride ind.

Derimod må valgstyrere og tilforordnede vælgere samt kommunalt ansatte, der deltager i afviklingen af afstemningen, overhovedet ikke bære politiske emblemer, mærkater e.l. De må heller ikke bære emblemer, mærkater e.l., der agiterer for et bestemt synspunkt i forhold til aktuelle politiske spørgsmål eller i øvrigt giver udtryk for en bestemt politisk holdning e.l. En nål med FN's Verdensmål eller den

gule sløjfe (»Støt vore soldater«) må anses for en sådan holdningsmæssig manifestation.

Det er ikke i strid med bestemmelsen at bære dannebrogsemler e.l. eller at flage med dannebrogflag. Det er derimod i strid med bestemmelsen at bære emblemer m.v. med EU-flaget eller det ukrainske flag eller at flage med disse flag på valgstederne, idet sådanne emblemer og flag ikke vil fremstå som politisk neutrale. Se afsnit 8.2.4.1 om flagning med disse flag på brevstemmestederne.

Det er endvidere ikke i strid med bestemmelsen at bære skilte med angivelse af navn, stilling, funktion ved valget e.l. Kommunen kan i den forbindelse give valgstyrere, tilforordnede vælgere eller kommunalt ansat personale, der deltager i afviklingen af afstemningen, nærmere anvisninger om, hvorledes det mest hensigtsmæssigt synliggøres over for vælgerne, hvem man kan rette henvendelse til, hvis man har spørgsmål i forbindelse med valgbehandlingen. Anvisningerne skal gives i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen.

Af hensyn til iagttagelsen af forbuddet mod, at valgstyrere og tilforordnede vælgere (samt personligt udpegede hjælpere) under afstemningen giver vælgerne råd eller opfordring med hensyn til, hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme på, se lovens § 51, stk. 1, 1. pkt., *henstiller* Indenrigs- og Sundhedsministeriet, at valgstyrere, tilforordnede vælgere og evt. medhjælpende kommunalt ansat personale alene henvender sig til vælgerne på dansk.

Valgstyrerne skal i øvrigt sørge for, at vælgerne kan komme uforstyrret til og fra valglokalerne.

Placering af valgplakater m.v. på valgstedets matrikel (f.eks. i en skolegård) er ikke i sig selv i strid med lovens § 50. Det afgørende efter loven er, om der er tale om valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning »i valglokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil«. Valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning på valgstedets matrikel skal imidlertid foregå i en så passende afstand fra indgangsdøren til den bygning, hvor valglokalerne ligger, at det ikke sker »i umiddelbar tilknytning« til valglokalerne. Er der tale om en større bygning med flere indgangs-

døre, er de relevante indgangsdøre i denne sammenhæng dem, som vælgerne skal bruge, når de møder frem for at stemme på valgdagen.

Vurderingen af, hvad der må anses for »passende afstand«, vil afhænge af de konkrete adgangsforhold til bygningen med valglokalerne.

Kommunalbestyrelsen kan som ejer, evt. bruger, af den matrikel, hvor bygningen med valglokalerne ligger, imidlertid beslutte, om valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning på valgstedets matrikel i det hele taget skal være tilladt, uanset at en sådan valgagitation m.v. ikke i øvrigt ville være i strid med forbuddet mod valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne og andre steder i umiddelbar tilknytning hertil. Kommunalbestyrelsen vil således f.eks. kunne vælge den praksis ikke at tillade benyttelse af valgplakater, herunder »levende plakatsøjler«, på matriklen. Kommunalbestyrelsens afgørelse skal træffes i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen.

Områder på eller ud til offentlig gade eller vej er ikke omfattet af forbuddet mod valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil, selv om de måtte ligge tæt på indgangsdøren til bygningen med valglokalerne.

Kommunen kan således ikke nedtage valgplakater m.v., som er lovligt ophængt i henhold til vejlovgivningen. Om kommunens tilladelse til opsætning af valgplakater på kommunens vejarealer, se afsnit 6.12.

Reglerne giver ikke hjemmel for kommunen til at gribe ind over for valgplakater, bannere o.l. på private områder, private husmure m.v.

Der er intet i vejen for, at kommunen frem mod valgdagen ved forskellige generelle tiltag som f.eks. annoncer, oplysningskampagner o.l. forsøger at få vælgerne til at møde frem og stemme på valgdagen. Der er heller ikke noget til hinder for, at kommunen i forbindelse med sådanne generelle tiltag udlodder mindre præmier, f.eks. ved en essaykonkurrence eller en quiz om kommunen. Der er imidlertid ikke i valglovgivningen hjemmel til udlodning af præmier e.l. til (nogle af) vælgerne i forbindelse med, at de

møder frem og afgiver deres stemme. Det er endvidere ikke en opgave, som kommunen kan påtage sig med hjemmel i kommunalfuldmagtsreglerne.

7.7. Fotografering af stemmeafgivningen og publicering af billeder af en udfyldt stemmeseddel på de sociale medier

Det er ikke tilladt, at en vælger fotograferer sin udfyldte stemmeseddel og herefter publicerer billedet på sociale medier eller andre steder. Det er i strid med stemmehemmeligheden, som følger af lovens § 48, stk. 3, hvoraf det fremgår, at vælgeren skal sammenfoldes sin stemmeseddel efter stemmeafgivningen, så ingen kan se, hvordan vælgeren har stemt.

Valgstyrerne bør derfor informere de vælgere, der retter henvendelse herom, om, at det ikke er tilladt at fotograferer sin udfyldte stemmeseddel. Da det imidlertid ikke er strafbart på denne måde at bryde stemmehemmeligheden, kan valgstyrerne alene gribe ind med en henstilling om at overholde stemmehemmeligheden i de tilfælde, hvor valgstyrerne bliver bekendt med, at en vælger vil tage et billede af sin udfyldte stemmeseddel. Kommunen er således heller ikke forpligtet til at reagere, hvis det efterfølgende opdages, at en vælger har publiceret et billede af sin udfyldte stemmeseddel på sociale medier eller andre steder.

7.8. Indsamlinger m.v. på valgstederne

Kommunalbestyrelsen afgør som ejer eller evt. bruger af den matrikel, hvor bygningen med valglokalerne er beliggende, om der må ske indsamlinger til almennyttige formål (Røde Kors, Folkekirkens Nødhjælp m.v.) på valgdagen ved de enkelte valgsteder. Kommunen kan i den forbindelse stille betingelser om, hvor store indsamlingsbøsserne må være, og hvor de må stå m.v. Indsamlingsbøsserne skal selvsagt placeres uden for valglokalerne.

Indsamlingerne skal ske i overensstemmelse med reglerne i indsamlingsloven (lov nr. 511 af 26. maj 2014 med senere ændringer). Det indebærer bl.a., at en indsamling kræver tilladelse fra Indsamlingsnævnet. Det gælder både for opstilling af en indsamlingsbøsse og for gadeindsamling, hvor der rettes personlig henvendelse til vælgerne på åben gade eller andre offentlige steder med opfordringer til at yde bidrag til et forud angivet formål. Det er den for-

ening, organisation m.v., som foretager indsamlingen, som har pligt til at indhente tilladelsen fra Indsamlingsnævnet og til at sikre, at evt. vilkår for tilladelsen og andre regler for indsamlingen overholdes. Nærmere oplysninger kan findes på Indsamlingsnævnets hjemmeside: civilstyrelsen.dk/sags-omraader/indsamlingsnaevnet eller ved henvendelse til nævnet.

Kommunalbestyrelsen kan også tillade afholdelse af almennyttige lotterier ved valgstederne.

Almennyttige lotterier skal overholde reglerne i spilleloven (lovbekendtgørelse nr. 1182 af 22. september 2025) og i bekendtgørelse om almennyttige lotterier (bekendtgørelse nr. 1438 af 6. december 2024). Dette indebærer bl.a., at der for alle lotterier med en samlet årlig salgssum fra 15.000 kr. skal søges om tilladelse fra Spillemyndigheden. Nærmere oplysninger kan findes på Spillemyndighedens hjemmeside: www.lotteriregler.dk eller ved henvendelse til myndigheden.

Evt. indsamlinger eller afholdelse af almennyttige lotterier skal i øvrigt foregå således, at de ikke på nogen måde kan forstyrre valghandlingen, herunder gøre det besværligt at komme ind og ud af valglokalerne. Det skal således være muligt for vælgere at komme ind og ud af valglokalerne uden at blive standset eller anråbt af indsamlere eller udbydere af almennyttige lotterier ved valgstedet. Valgstyrerne skal påse dette på valgdagen, ligesom de skal påse, at vælgerne ikke i forbindelse med sådanne indsamlinger eller almennyttige lotterier udsættes for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunen er særligt opmærksom på, at indsamlinger ikke må være til gene for vælgere.

Kommunalbestyrelsens tilladelse til og betingelser for indsamlinger eller almennyttige lotterier skal i øvrigt træffes i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen med henblik på at sikre, at afstemningen kan foregå uforstyrret. Kommunen kan i den forbindelse stille som vilkår, at indsamlingen eller det almennyttige lotteri opfylder betingelserne i indsamlingsloven henholdsvis spillelovgivningen, og at den påkrævede tilladelse eller anmeldelse forevises.

7.9. Andre arrangementer, der kan forstyrre valget

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at valgstederne i hele tidsrummet for afstemningen er tilgængelige for vælgerne, herunder for vælgere med handicap. Større arrangementer i bybilledet som f.eks. udendørs festivaler og motionsløb må derfor ikke forstyrre valgets afholdelse eller forhindre adgang til valgstederne. Dette gælder både i forhold til de almindelige adgangsforhold og muligheden for at vognstemme for vælgere, der har brug for det.

Valglovgivningen forhindrer ikke nødvendigvis, at der på valgdagen kan afholdes arrangementer på offentlig vej og plads med indvirkning på trafikken, men det skal vurderes, hvordan de vil påvirke adgangen til valgstederne og valgstedernes integritet. Kommunen må f.eks. vurdere konkret, om der kan lukkes udvalgte veje i kommunen, eller om lukning af disse veje vil forhindre adgang til valgstederne eller vælgeres mulighed for at forlade eget hjem i bil i en sådan grad, at det er i strid med valgloven.

Hvis kommunen vurderer, at man ikke på forsvarlig vis kan afvikle valget på et konkret valgsted samtidig med et planlagt arrangement, må kommunen afgøre, om arrangementet må aflyses eller ændres, eller om det pågældende valgsted kan flyttes.

Kommunen kan i den forbindelse evt. gå i dialog med arrangørerne om mulige alternative lokationer eller ruter for arrangementet, der sikrer, at vælgerne både har tilstrækkelig adgang til valgstederne og mulighed for at forlade eget hjem, selvom den alternative rute i øvrigt påvirker trafikken og kan forårsage behov for omkørsel.

7.10. Andre afstemninger samtidig med valg

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der i forbindelse med valget skal afholdes en særlig lokal afstemning, f.eks. valg til ældrerådet. En forudsætning herfor er, at den lokale afstemning tilrettelægges på en sådan måde, at den lokale afstemning foregår tydeligt og klart adskilt fra folketingsvalget, herunder med særlige valgborde, stemmerum og stemmekasser og så vidt muligt i adskilte lokaler med særskilte adgangsveje til de pågældende stemmelokaler. Den lokale afstemning skal herudover tilrettelægges på en måde, så den ikke kan virke forstyrrende på vælgeres adgang til at stemme ved

folketingsvalget eller på gennemførelsen af valget i øvrigt, og sådan, at folketingsvalget har første prioritet i forhold til den lokale afstemning.

Hvad angår afholdelse af bindende kommunale folkeafstemninger samtidig med valget, henvises til reglerne om disse afstemninger i kapitel 11 a i den kommunale og regionale valglov samt til ministeriets orienteringsbreve af 8. august 2018 og 5. februar 2019. Brevene kan findes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets [valg hjemmeside: valg.im.dk/valgmyndigheder/generelle-skrivelser](http://valg.im.dk/valgmyndigheder/generelle-skrivelser).

7.11. Exit polls

Valglovgivningen indeholder ikke bestemmelser om, hvorvidt eller på hvilke betingelser der kan foretages meningsmålinger på valgstederne på valgdagen, efter at vælgerne har afgivet deres stemme (exit polls).

Efter lovens § 50 skal vælgerne kunne stemme uden umiddelbart inden at blive udsat for nogen form for holdningsmæssig påvirkning.

Der må derfor ikke foretages meningsmålinger på valgdagen i valglokalerne eller på steder i umiddelbar tilknytning hertil. Der er ikke noget i vejen for at afholde meningsmålingen uden for valglokalerne og steder i umiddelbar tilknytning hertil, blot man først henvender sig til vælgerne, efter at de har stemt.

Meningsmålinger, der afholdes inden for valgstedets matrikel, kan kun foretages med kommunens tilladelse. Kommunens afgørelse, om og på hvilke betingelser der skal gives tilladelse, skal træffes i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen med henblik på at sikre, at afstemningen kan foregå uforstyrret. Kommunen må derfor ikke ud fra et ønske om at forhindre afholdelsen af sådanne meningsmålinger give afslag eller gøre en tilladelse betinget af, at resultatet først offentliggøres efter afstemningens afslutning, for at forhindre, at sådanne meningsmålinger afholdes.

Meningsmålinger på områder på eller ud til offentlig gade eller vej kan derimod foretages uden tilladelse fra kommunen.

Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse gælder der ikke et forbud mod offentliggørelse

af sådanne meningsmålinger, inden afstemningen på valgdagen er afsluttet. Et sådant forbud kan ikke udledes af forbuddet i loven mod foretagelse af stemmeoptælling og offentliggørelse af resultatet inden kl. 20 på valgdagen.

7.12. Pressens adgang til stemmelokalerne

Det er valgstyrrerne på valgstedet, der som ansvarlige for afstemningen på valgdagen afgør, om og på hvilken måde pressen, herunder tv-reportagehold, skal have adgang til et stemmelokale.

Valgstyrrerne skal sikre, at pressen ikke får adgang til lokalerne på en måde, der strider mod stemmelokaliteten. Pressen må under ingen omstændigheder overvære en vælgers stemmeafgivning i stemmerummet, hvor kun vælgeren og de, der efter loven må give vælgeren den nødvendige hjælp til stemmeafgivningen, må være til stede, se lovens § 48, stk. 1, og § 49. I de tilfælde, hvor en vælger får lov til at stemme uden for stemmelokalet (vognstemme), må pressen heller ikke overvære vælgerens stemmeafgivning. Pressen må heller ikke se, hvordan en vælger har stemt, inden vælgeren lægger stemmesedlen i stemmekassen, da vælgeren skal folde stemmesedlen sammen på en sådan måde, at ingen kan se, hvordan vælgeren har stemt, se lovens § 48, stk. 3. Dette gælder, uanset om vælgeren udtrykkeligt ønsker, at andre kan se, hvordan vælgeren har stemt. Vælgeren kan altså ikke bestemme, at andre skal se den udfyldte stemmeseddel, før den bliver lagt i stemmekassen.

Valgstyrrerne skal også sikre, at pressen ikke får adgang til stemmelokalerne på en måde, der strider mod forbuddet i lovens § 50 mod valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i valglokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil, se afsnit 7.6 og 7.11. Hvis pressen får adgang til stemmelokalerne, skal valgstyrrerne sikre, at pressen først henvender sig til vælgerne, efter at disse har stemt, at vælgerne kun afbildes eller medvirker i reportagen efter eget ønske, og at reportagen fra stemmelokalerne ikke får karakter af valgagitation over for de vælgere, der er til stede i lokalet.

Valgstyrrerne skal endvidere sikre, at pressens evt. tilstedeværelse sker uden gene eller ulempe for vælgerne under hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller* i den forbindelse, at valgstyrelserne er særligt opmærksomme på, at mediernes interviews med bl.a. partiledere ikke må foregå på en sådan måde, at de er til gene for andre vælgere, f.eks. ved at disse bliver filmet mod deres vilje, eller at adgangsvejene blokeres.

Valgstyrelserne bedes ligeledes være særligt opmærksomme på, at det vil kunne have karakter af valgagitation, hvis politikere interviewes i valglokalerne.

Valgstyrelsernes afgørelse af, om og på hvilke betingelser det kan tillades, at pressen er til stede under afstemningen, skal træffes i overensstemmelse med almindelige grundsætninger om saglighed og lighed i forvaltningen med henblik på at sikre, at afstemningen kan foregå uforstyrret.

7.13. Valgobservatører

Der er ikke i valglovgivningen særlige regler om valgobservatører. Baggrunden herfor er, at valg i Danmark i udgangspunktet er åbne og frit tilgængelige for enhver, så længe de pågældende ikke forstyrrer valghandlingen. Se afsnit 7.5 om opretholdelse af ro og orden i stemmelokalerne. Dette gælder således også for både danske og udenlandske valgobservatører, der kan være til stede på valgstedet og i stemmelokalerne på lige fod med alle andre. Valgobservatørerne må ikke overvære en vælgers stemmeafgivning, heller ikke selv om dette er vælgers ønske.

Danmark har ved flere tidligere valg haft besøg af valgobservatører i form af repræsentanter fra andre landes parlamentariske forsamlinger, valgadministrationer, NGO'er og partier i andre lande.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunerne instruerer valgstyrelserne og de tilfornordnede vælgere i at udvise imødekommenhed over for valgobservatører.

Kommunerne har – ligesom alle andre – desuden mulighed for selv at invitere valgobservatører, som f.eks. interesserede udenlandske kolleger og samarbejdspartnere, til at overvære folketingsvalget.

7.14. Børn i stemmerummet

Vælgeren skal være alene i stemmerummet, medmindre vælgeren har brug for personlig bistand, jf.

lovens § 48, stk. 1, og § 49. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har imidlertid ikke bemærkninger til, at valgstyrelserne og de tilfornordnede vælgere tillader, at mindre børn, der ikke kan efterlades uden opsyn, går med en forælder ind i stemmerummet og overværer stemmeafgivningen. Det er en forudsætning, at børnene er under den skolepligtige alder og endnu ikke har lært alfabetet. Børn, der kommer med ind i stemmerummet, må således ikke kunne afkode, hvor forælderen sætter krydset, så de kan bryde stemmehemmeligheden ved at afsløre over for tredjemand, hvem forælderen stemte på.

Når børnene er for store til at overvære stemmeafgivningen, vil det være en mulighed, at valgstyrelsen eller den tilfornordnede vælger i stedet gør opmærksom på, at det store barn er velkomment til at se på stemmesedlen og gå med forælderen ind i stemmerummet, hvorefter barnet går ud og stiller sig på den anden side af stemmerummet (gardinet) og venter, mens forælderen sætter krydset. På denne måde kan også børn, der ikke må overvære stemmeafgivningen, få indblik i, hvordan et valg forløber.

7.15. Politiets adgang til valgmateriale

Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse følger det af valglovgivningen, at valgmateriale ikke må fjernes fra et valgsted, mens valget stadigvæk er i gang. Ved valgmateriale forstås både valgkort, valgbogen, afstemningsbøgerne, stemmesedler og brevstemmematerialet (bestående af yderkuvert, følgebrev, konvolutter til brevstemmeseddel og brevstemmesedlerne). Dette gælder også valgmateriale, der befinder sig andre steder forud for valget, f.eks. hos de myndigheder, der håndterer brevstemmeafgivning.

Hvis der opstår situationer, hvor politiet af efterforskningsmæssige grunde har brug for adgang til valgmateriale, skal disse situationer håndteres, så der både tages hensyn til valgets integritet og politiets behov for bevissikring.

Hvis det er nødvendigt for politiets efterforskningsarbejde, at valgmateriale kommer politiet i hænde før valgets afslutning, kan der udleveres kopier af valgmateriale til politiet. Ved valgets afslutning forstås Folketingets godkendelse af valget, jf. lovens § 87. Denne finder sædvanligvis sted ca. to uger efter valgdagen.

Hvis der er behov for at sikre f.eks. følgebrevet til en brevstemme for at kunne undersøge det for fingeraftryk e.l., må det konkret aftales mellem politiet og Indenrigs- og Sundhedsministeriet, hvordan det kan håndteres, uden at valgmateriale fjernes fra valgstedet, så længe valget, herunder optællingen af stemmer, er i gang. Ministeriet vil i nødvendigt omfang inddrage kommunens valgansvarlige og valgstyrerne på det pågældende valgsted.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller* derfor, at politiet i sådanne situationer tager kontakt til Indenrigs- og Sundhedsministeriets valgenhed som det første med henblik på at sikre, at de politimæssige opgaver kan løses, uden at dette påvirker valghandlingens integritet. Kommunerne kan i sådanne tilfælde også kontakte ministeriet.

7.16. Kommunernes beredskaber

Kommunerne skal kunne gennemføre et valg også under pludseligt opståede vanskelige forhold. Derfor skal kommunerne have et beredskab, dvs. evnen til at opdage pludseligt opståede, uforudsete og vanskelige situationer, håndtere situationerne og bedst muligt genoprette normal og sikker drift. I det følgende er der særligt fokus på at sikre, at valget på valgdagen afvikles forsvarligt. Kommunerne bør således sikre, at de med den relevante beredskabsplanlægning og de nødvendige beredskabsplaner kan håndtere hændelser i forbindelse med gennemførelsen af valget, herunder at de relevante medarbejdere kender deres rolle, hvis et valgsted bliver utilgængeligt på valgdagen og skal flyttes. Klare og efterprøvede kommunikationsprocedurer er her en central forudsætning for, at beredskabsorganisationen kan fungere effektivt i en beredskabssituation, både internt mellem kommunens valgmedarbejdere og i kommunikationen med andre myndigheder.

Det er kommunens ansvar at organisere sit beredskab, herunder at identificere lokale risici og sårbarheder, udarbejde og opdatere beredskabsplaner, gennemføre forebyggende tiltag og at instruere relevante medarbejdere (herunder valgstyrere og tilforordnede vælgere). Det er endvidere kommunens ansvar at afdække, hvem man skal kunne samarbejde med i en beredskabssituation. Det vil derfor være en konkret vurdering, hvilke forberedelser der

lokalt kræves for at kunne handle hurtigt og effektivt på dagen. Som hidtil kan forberedelse og løbende opgaver vedrørende beredskab, risikovurdering, trusselshåndtering m.v., der sker i et samarbejde mellem de enkelte kommuner og politiet, varetages uden Indenrigs- og Sundhedsministeriets inddragelse. Men hvis der opstår en akut beredskabssituation, *henstiller* Indenrigs- og Sundhedsministeriet, at kommunen straks orienterer ministeriet herom.

Kommunerne kan som altid kontakte ministeriets valgenhed for råd og vejledning, herunder hvis der opstår tvivl om håndteringen af en given beredskabssituation.

I det følgende gives en række vejledende anvisninger, der retter sig mod forskellige konkrete typesituationer.

7.16.1. Hvis et valgsted bliver helt eller delvis utilgængeligt

Bliver et valgsted helt eller delvis utilgængeligt på valgdagen, må kommunen hurtigst muligt vurdere, om valgstedet skal flyttes til en anden lokation med henblik på at genoptage valghandlingen dér. I vurderingen heraf kan bl.a. indgå årsagen til, at valgstedet er helt eller delvis utilgængeligt, om der er udsigt til, at valgstedet inden for kort tid kan genåbnes, eller om valghandlingen kan genoptages hurtigere ved at flytte valgstedet. Det kan i den forbindelse indgå, hvor tidskrævende en flytning vil være, herunder hvor omfattende det vil være at orientere vælgerne herom, se afsnit 7.16.2.

Kommunen bør derfor i sin planlægning af valget og konkret for hvert enkelt valgsted overveje, hvilke alternative valgsteder der vil være bedst egnede til med kort varsel at rumme flere vælgere, herunder vurderet i lyset af den fysiske afstand fra det oprindelige til det alternative valgsted m.v. Hvis kommunen råder over valgbusser, bogbusser e.l., kan det også overvejes, om sådanne busser kan indgå i kommunens beredskabsplanlægning som mobile valgsteder, der kan indsættes med kort varsel i tilfælde af, at det ordinære valgsted bliver utilgængeligt.

Kommunen bør udpege en eller flere ansvarlige til at træffe beslutning om en evt. flytning af valgstedet samt aktivering af kommunens beredskab i forbindelse hermed, og sikre de nødvendige ressourcer

(personale, materiel, udstyr og planer) til at gennemføre en sådan flytning.

7.16.2. Orientering til vælgerne om flytning af valgsted

I tilfælde af flytning af et valgsted skal vælgerne straks orienteres herom. Orientering kan f.eks. ske direkte til vælgerne via Digital Post eller NemSMS eller via pressemeddelelse, sociale medier og kommunens hjemmeside.

Der bør så vidt muligt også opsættes en synlig meddelelse på det lukkede valgsted eller i umiddelbar tilknytning hertil med oplysning om det nye valgsted med angivelse af adresse og rutevejledning. Det bør overvejes, om der kan afsættes personale til at være fysisk til stede ved det lukkede valgsted med henblik på at orientere de vælgere, der måtte møde frem.

7.16.3. Fysiske hændelser, angreb eller trusler herom

Valghandlingen kan blive udsat for en fysisk hændelse såsom en brand, et voldeligt angreb på et valgsted eller en trussel herom, f.eks. en bombetrussel eller fund af pulver m.v. på valgstedet. I en sådan ekstraordinær situation på valgstedet, der frembyder akut fare for de tilstedeværende personer, er det hovedprioriteten at sikre disse personers sikkerhed og først i anden række at sikre valghandlingen. Herunder skal der hurtigst muligt ske en aktivering af kommunens generelle beredskab/krisestab og andre relevante myndigheder, f.eks. politi, ambulance eller brandvæsen. Ved fysiske hændelser er det i udgangspunktet sikkerhedsmyndighedernes anvisninger, der gælder.

Der kan i den forbindelse opstå situationer, hvor det ikke er muligt at få alt relevant valgmateriale og udstyr med ud fra valgstedet. Det bør i et sådant tilfælde så vidt muligt sikres at få en af de anvendte computere, dvs. ikke en reservecomputer, med fra det pågældende valgsted. Kommunerne kan f.eks. på forhånd udpege en ansvarlig til at sikre en computer, således at valghandlingen kan genoptages med valglisten og andre registreringer på et andet valgsted eller en anden lokation. På valgsteder, hvor der anvendes papirvalglisten, bør det så vidt muligt sikres at få disse valglisten med.

Derudover vil det af hensyn til den fortsatte drift af valghandlingen være hensigtsmæssigt, hvis kommunerne ligeledes har udpeget en eller flere ansvarlige for at sikre brevstemmerne og hvis muligt også stemmekasserne, således at den enkelte valgstyrelse og tilforordnede vælger m.fl. er bekendt med sit ansvar i en evt. nødsituation. Disse tiltag med henblik på at sikre den fortsatte drift af valghandlingen gælder naturligvis kun, i det omfang de er sikkerhedsmæssigt forsvarlige at udføre.

7.16.4. Tekniske nedbrud

Der kan ske nedbrud i den teknik, der benyttes til afholdelse af valget, f.eks. VALG-løsningen, strømforsyningen, kommunens hjemmeside m.v. Der skal træffes foranstaltninger, der sikrer, at valghandlingen hurtigst muligt kan genoptages, hvis systemer bliver utilgængelige eller bliver ramt af udfald på valgdagen, se afsnit 4.8.

Ved brug af digitale valglisten skal der som hidtil til enhver tid være en papirudgave af valglisten tilgængelig på det enkelte valgsted på valgdagen. Det er således ikke tilstrækkeligt, at der i en kritisk situation forsøges at fremskaffe en papirudgave af valglisten ved at udskrive en sådan på valgstedet eller et andet sted.

Kommunerne kan forud for valget med fordel vurdere, hvorvidt de i en beredskabssituation med de eksisterende kapaciteter (herunder nødgenerators) kan etablere midlertidig nødstrømsforsyning ved valgstederne, således at valghandlingen i tilfælde af strømsvigt umiddelbart kan genoptages.

7.16.5. Spredning af mis- og desinformation på sociale medier m.v.

De sociale medier m.v. giver aktører mulighed for at angribe valghandlingen via spredning af mis- og desinformation, f.eks. om hændelser på et valgsted. Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunerne kontakter ministeriet ved enhver mistanke om mis- og desinformation med henblik på at få afklaret, om der er tale om mis- og desinformation af lokal karakter eller mere overordnet karakter, der skal håndteres nationalt.

Kommunerne kan dog med fordel forberede et presseberedskab til hurtigst muligt at imødegå lokal

mis- og desinformation, således at vælgerne ikke afholder sig fra at tage til valgstedet på et fejlagtigt grundlag.

7.16.6. Yderligere forberedelser vedr. beredskab

Der kan frem mod valgdagen komme yderligere anbefalinger eller henstillinger fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet vedrørende kommunernes beredskab i forbindelse med valget.

8. Brevstemmeafgivning

Ved folketingsvalg kan der brevstemmes efter reglerne i lovens kapitel 8 om brevstemmeafgivning.

Siden folketingsvalget den 1. november 2022 er der sket en række ændringer af brevstemmeproceduren, der bl.a. har til formål at lette kommunernes håndtering af brevstemmer. Se en oversigt over ændringerne under pkt. 1 i *bilag 2*.

Her i landet kan der brevstemmes fra valgets udskrivelse. Det skal således som noget nyt være muligt at brevstemme mindst ét sted i kommunen, så snart statsministeren har annonceret valgets udskrivelse. Den sidste dag, der kan brevstemmes i Danmark, er den tredjesidste hverdag (inkl. lørdag) før valgdagen, se lovens § 56, stk. 1.

Der kan i denne periode brevstemmes på borgerservicecentre m.v. (se afsnit 8.2), på sygehuse og i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse (se afsnit 8.3) og i visse botilbud m.v. samt i vælgerens hjem (se afsnit 8.4).

På Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart samt på danske havanlæg uden for dansk område kan der brevstemmes fra 3 måneder før valgdagen, se afsnit 8.6. Vælgere til folketingsvalget på Færøerne og i Grønland kan også brevstemme på brevstemmesteder i Danmark, se afsnit 8.7.

Om materialet til brug for brevstemmeafgivningen, se afsnit 8.1. Om kommunens modtagelse og registrering af de modtagne brevstemmer, se afsnit 8.8.

8.1. Brevstemmematerialet

8.1.1. Brevstemmematerialets udformning

Ved brevstemmeafgivningen må kun anvendes det brevstemmemateriale, der er fremstillet af Indenrigs- og Sundhedsministeriet, se lovens § 60.

Brevstemmematerialet til folketingsvalg består af:

1. En grå stemmeseddel påtrykt ordene »Stemmeseddel til folketingsvalg« og forsynet med tre rubrikker til at angive henholdsvis partibogstav, partinavn og kandidatnavn. Nye brevstemmesedler fremstillet efter 2021 er orange, men vil først blive udsendt fra Stibo Complete

efter restoplaget af grå brevstemmesedler, se afsnit 8.1.2.

2. En blå konvolut, der på forsiden er påtrykt ordene »Stemmeseddel til folketingsvalg« og en kort vejledning om, hvordan stemmesedlen skal udfyldes. Nye brevstemmekonvolutter fremstillet efter 2021 er orange, men vil først blive udsendt fra Stibo Complete efter restoplaget af blå konvolutter, se afsnit 8.1.2.
3. Et følgebrev. Følgebrevets ene side er forsynet med rubrikker til angivelse af den kommune, følgebrevet skal sendes til, samt vælgerens navn, fødselsdato, bopæl og underskrift i tilknytning til en fortrykt tekst, hvoraf det bl.a. fremgår, at den stemmeseddel, der fremsendes i den lukkede konvolut, er en stemmeseddel til folketingsvalg fra den vælger, der har underskrevet følgebrevet. Den samme side er endvidere forsynet med rubrikker i tilknytning til en fortrykt tekst til stemmemodtagerens attestation af vælgerens brevstemmeafgivning. Følgebrevets anden side er påtrykt en vejledning om fremgangsmåden ved afgivelsen af brevstemme. I nederste højre hjørne på vejledningssiden (bagsiden) er trykt »Schultz 2008«, »Rosendahls-Schultz Grafisk 2012«, »Rosendahls-Schultz Grafisk 2014«, »Rosendahls 2016« eller »2021«.
4. En gulbrun yderkuvert, der på forsiden i nederste venstre hjørne er påtrykt ordene »Stemmeseddel til folketingsvalg«. Forsiden er endvidere forsynet med rubrikker til angivelse af, hvilken kommune yderkuverten med brevstemmen skal sendes til. Yderkuvertens bagside er forsynet med rubrikker til angivelse af vælgerens navn, fødselsdato og bopæl.

Kommunerne og regionerne kan derudover anvende det følgebrev, der kan udskrives fra VALG-løsningen, og den yderkuvert, der passer til dette følgebrev. Yderkuverten skal i så fald bestilles hos Intermail Danmark A/S, kontaktperson: Lars-Ulrik Andersen, telefon: 31 56 58 28, e-mail: lars.andersen@intermail.com. Det er ikke muligt at bestille disse yderkuverter hos Stibo Complete. Dette materiale skal efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets bestemmelse sidestilles med de følgebrev og yderkuverter, som Indenrigs- og Sundhedsministeriet

har fået fremstillet, og kan derfor anvendes ved den brevstemmeafgivning, kommunerne og regionerne står for, se lovens § 60, stk. 3.

Kommunerne og regionerne skal dog sørge for, at der på alle deres brevstemmesteder findes eksemplarer af Indenrigs- og Sundhedsministeriets brevstemmemateriale, inkl. følgebrev og yderkuvert. Det må ikke forekomme, at en vælger afvises fra at brevstemme pga. tekniske problemer med VALG-løsningen. I sådanne tilfælde anvendes Indenrigs- og Sundhedsministeriets brevstemmemateriale, hvor følgebrevet kan udfyldes i hånden.

8.1.2. Nyt brevstemmemateriale og benyttelse af restoplag. Bestilling af og betaling for nyt materiale

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har i 2021 og 2025 fået fremstillet nyt brevstemmemateriale til folketingsvalg. Brevstemmematerialet har samme format og indeholder samme bestanddele (se afsnit 8.1.1) som tidligere oplag. Det nye brevstemmemateriale ved folketingsvalg er dog orange, og det vil først blive udsendt fra Stibo Complete efter restoplaget af de blå brevstemmekonvolutter og grå brevstemmesedler til folketingsvalg. Det forventes dog at komme i brug ved det førstkommende folketingsvalg. Både materialet fremstillet i 2008, 2012, 2014, 2016 og 2021 kan fortsat benyttes ved brevstemmeafgivningen.

Brevstemmemateriale fremstillet før 2008 kan derimod *ikke* benyttes, men skal kasseres. Endvidere kan brevstemmemateriale beregnet til Europa-Parlamentsvalg, kommunale og regionale valg eller folkeafstemninger *ikke* benyttes til folketingsvalg.

Brevstemmematerialet skal altid findes hos kommunerne (herunder på borgerservicecentre m.v., hvor vælgeren kan brevstemme), se lovens § 60, stk. 2, 2. pkt. Det skyldes, at statsministeren kan udskrive folketingsvalg når som helst, og brevstemmeafgivningen skal kunne gå i gang samme dag, som valget udskrives.

Brevstemmemateriale kan bestilles hos Stibo Complete, Helgehøjs Allé 36, 2630 Taastrup, telefon: 43 22 73 00, e-mail: kundeservice@stibocomplete.com. Det er ikke muligt at bestille brevstemmemateriale via forlagets hjemmeside.

Kommunerne bliver faktureret af Stibo Complete for det materiale, der bestilles. Udgifterne til brevstemmemateriale på sygehuse, i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse, på skibe og havanlæg samt i udlandet afholdes af Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

8.2. Brevstemmeafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme (borgerservicecentre o.l.)

8.2.1. Generelle regler

Enhver vælger kan brevstemme i enhver kommune her i landet, se lovens § 53. På de steder, hvor enhver vælger kan brevstemme, kan der brevstemmes fra valgudskrivelsen til og med den tredjesidste hverdag (inkl. lørdag) før valgdagen, se lovens § 53 og § 56, stk. 1.

Hvis statsministeren udskriver valget om aftenen eller på en lørdag, søndag eller anden helligdag, påbegyndes brevstemmeafgivningen i det borgerservicecenter e.l., hvor enhver vælger kan brevstemme, når der åbnes igen.

Enhver vælger, der kan identificere sig, se lovens § 61, har således i denne periode en lovmæssig ret til at brevstemme i enhver kommune i hele landet på de steder, hvor kommunalbestyrelsen har bestemt, at vælgere kan brevstemme, se lovens § 53.

Brevstemmeafgivningen kan ikke forbeholdes vælgere, der har bestilt tid, men kommunen må gerne tilbyde vælgerne at bestille tid for at undgå ventetid i forbindelse med brevstemmeafgivningen.

8.2.2. Kommunalbestyrelsens valg af brevstemmesteder

Det er kommunalbestyrelsens ansvar at tilrettelægge og gennemføre brevstemmeafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme. Inden for valglovgivningens rammer er det op til den enkelte kommunalbestyrelse at beslutte, hvor brevstemmeafgivningen skal finde sted.

Det er forudsat i loven, at kommunalbestyrelsen skal sikre sig, at vælgeren ikke får for lang afstand til et sted, hvor vælgeren kan brevstemme, og at der er rimelige muligheder for offentlig og privat transport til brevstemmestedet. Det kan være hensigtsmæssigt at give adgang til at brevstemme på alle

kommunens borgerservicecentre inkl. filialer. I større kommuner kan det være hensigtsmæssigt at give vælgerne adgang til at brevstemme flere steder i kommunen.

Kommunen skal endvidere sørge for, at de lokaler, hvor brevstemmeafgivningen finder sted, er tilstrækkeligt afskærmet, og at vælgerne ikke udsættes for holdningsmæssig påvirkning m.v., se afsnit 8.2.4.

8.2.3. Åbningstider og annoncering

Der skal være personale til stede, der kan fungere som brevstemmemodtagere inden for almindelig ekspeditionstid i hele den periode, hvor enhver vælger kan brevstemme. En kommune må således ikke holde et borgerservicecenter åbent i kortere tid for brevstemmeafgivning end borgerservicecentrets almindelige åbningstid. Det gælder også, hvis borgerservicecentret har længere åbent den sidste dag, der kan brevstemmes, end det tidsrum, der som minimum skal være åbent for brevstemmeafgivning den dag, dvs. kl. 9-16.

Åbningstiden for brevstemmeafgivning og evt. andre borgerserviceekspeditioner må dog godt afvige fra den pågældende lokations almindelige åbningstid, hvis kommunen afholder brevstemmeafgivning på et sted, hvor der foregår andre aktiviteter end borgerserviceekspeditioner, f.eks. på et bibliotek, en uddannelsesinstitution eller et kulturhus m.v., se afsnit 8.2.4. Det gælder også, selv om kommunen ikke har selvstændige borgerservicecentre, men udelukkende har sådanne »blandede« borgerservicefunktioner. Kommunen bør i givet fald annoncere åbningstiderne for brevstemmeafgivning og andre borgerserviceekspeditioner synligt på stedet og på kommunens hjemmeside og evt. på den pågældende lokations hjemmeside. Kommunen bør samtidig sikre sig, at medarbejdere på de pågældende lokationer og i borgerservice m.v. er bekendt med evt. differentierede åbningstider og dermed er i stand til at vejlede vælgere herom.

Kommunen skal på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, holde åbent for brevstemmeafgivning som minimum i tidsrummet kl. 9-16 den sidste dag, hvor der kan brevstemmes, se lovens § 56, stk. 2. Dette gælder, uanset om denne dag er en lørdag. Det vil være hen-

sigtsmæssigt også at holde evt. øvrige steder i kommunen, hvor der kan brevstemmes, åbent nogle timer denne dag.

Det vil endvidere være hensigtsmæssigt også at holde brevstemmestederne i kommunen åbent nogle timer de to forudgående lørdage før den sidste dag for brevstemmeafgivning.

Det er forudsat i loven, at kommunen på sin hjemmeside og på anden egnet måde, f.eks. ved annoncering i lokale dagblade, offentliggør, hvilken eller hvilke afdelinger i kommunen der varetager brevstemmefunktionen og disses åbningstid.

8.2.4. Sikring mod holdningsmæssig påvirkning. Brevstemmeafgivning på biblioteker, uddannelsesinstitutioner, i valgbusser o.l.

Det er en forudsætning, at det lovfæstede princip om neutralitet med hensyn til de ydre omstændigheder ved valgbehandlingen overholdes, når kommunalbestyrelsen tilrettelægger brevstemmeafgivningen og beslutter, hvor i kommunen enhver vælger skal kunne brevstemme.

Kommunen skal således sikre, at vælgerne kan brevstemme uden at blive udsat for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i umiddelbar tilknytning til brevstemmeafgivningen, se lovens § 61, stk. 8. Brevstemmeafgivningen bør derfor som udgangspunkt foregå i et særligt lokale eller i afskærmede omgivelser, hvor der ikke er fremlagt eller ophængt materiale, der kan tolkes som agiterende eller i øvrigt holdningspåvirkende.

Brevstemmeafgivningen skal i alle tilfælde forestås af kommunalt ansat personale. Kommunen skal sørge for behørig instruktion af det kommunale personale, herunder om forbuddet mod at give vælgeren råd eller opfordring med hensyn til, hvad vælgeren skal stemme, reglerne om hjælp til stemmeafgivning og den korrekte udfyldning af stemmeseddel, følgebrev og yderkuvert m.v.

Kommunen bør være særligt opmærksom på dette, hvis brevstemmeafgivningen foregår i andre dele af den kommunale forvaltning end borgerservicecentre, f.eks. biblioteker eller kulturhuse m.v., eller i mobile enheder, f.eks. valgbusser eller bogbusser, eller på midlertidige brevstemmesteder, f.eks. på banegårde eller uddannelsesinstitutioner. Brugen

af mobile eller midlertidige brevstemmesteder forudsætter, at der sker den fornødne afskærmning af stedet, samt at stemmehemmeligheden og valghandlingens uforstyrrede afvikling er sikret i tilstrækkelig grad – herunder når der ydes personlig bistand til stemmeafgivningen, se afsnit 8.2.6.

Hvis brevstemmeafgivningen foregår på biblioteker, hvor der som et led i bibliotekets forpligtelse til at informere om samfundsforhold i henhold til bibliotekslovgivningen er fremlagt holdningspåvirkende materiale, er det et krav, at dette materiale er anbragt således, at det ikke befinder sig i nærheden af det område, hvor brevstemmeafgivningen foregår. Valgmateriale m.v. må godt være fremlagt på steder, som vælgerne passerer på vej til brevstemmeområdet. Blandt andet ved den fornødne skiltning, afskærmning, støjdæmpning og bemanding ved dertil instrueret kommunalt personale skal det sikres, at valgbehandlingen kan afvikles forsvarligt, stemmehemmeligheden overholdes og brevstemmematerialet opbevares forsvarligt. Disse hensyn indebærer, at brevstemmemodtagere skal have den fornødne alder og modenhed, for at brevstemmeafgivningen kan foregå på en betryggende måde. Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse skal brevstemmemodtagere således normalt være myndige (være fyldt 18 år), idet de bl.a. på kommunens vegne skal attestere følgebrevet til brevstemmen og om nødvendigt kunne yde personlig bistand til stemmeafgivningen.

Der skal endvidere være den nødvendige plads og indretning til, at vælgeren kan brevstemme uden overværelse af andre, og at den fornødne hjælp kan ydes de vælgere, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen.

Hvis brevstemmeafgivningen foregår på steder med fri adgang for offentligheden, f.eks. en uddannelsesinstitution eller en banegård, skal der udvises særlig omhu for at sikre lovgivningens krav til valghandlingens uforstyrrede varetagelse, herunder i form af den fornødne afskærmning af brevstemmelokalerne og sikring af vælgeren mod holdningsmæssig påvirkning umiddelbart inden brevstemmeafgivningen. Det indebærer bl.a., at der ikke må afholdes vælgermøder i umiddelbar tidsmæssig tilknytning til brevstemmeafgivningen, således at vælgerne efter at have deltaget i et vælgermøde kan gå direkte hen og brevstemme i f.eks. et tilstødende lokale. Se

lovens § 61, stk. 8, hvorefter stemmemodtageren påser, at vælgere, der ønsker at brevstemme, ikke udsættes for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning *i umiddelbar tilknytning* til brevstemmeafgivningen. Kommunen bør derfor ved fastlæggelsen af dato og tidsrum for brevstemmeafgivning på steder med fri adgang for offentligheden forinden undersøge, om der er planlagt afholdt vælgermøder de pågældende steder, og om muligt træffe aftale med de pågældende lokationer om, at der ikke afholdes vælgermøder op til eller samtidig med brevstemmeafgivningen.

Der er ikke adgang til at oprette faste brevstemmesteder på eller ud til offentlig vej. Under forudsætning af, at der sker den nødvendige iagttagelse af de ovenfor nævnte almindelige principper for en betryggende, neutral og sikker brevstemmeafgivning, vil der dog kunne foranstalles brevstemmeafgivning fra mobile enheder, f.eks. en bogbus e.l.

8.2.4.1. Flagning med EU-flaget og det ukrainske flag på brevstemmestederne

Valgagitationsforbuddet indebærer efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse ikke et ubetinget forbud mod at flage med EU-flaget og/eller det ukrainske flag på brevstemmestederne eller i umiddelbar tilknytning hertil, så længe det ikke foregår i selve lokalet, hvor der brevstemmes, se afsnit 7.6 om forbud mod valgagitation i valglokalet. Om forbuddet kan udstrækkes til at omfatte hele bygningen (f.eks. hele borgerservicecentret, biblioteket eller ambassaden) beror på en konkret vurdering, som foretages af den ansvarlige myndighed for det pågældende brevstemmested. Heri indgår bl.a. de konkrete bygningsmæssige forhold, bygningens størrelse, afstanden mellem flagningen og selve brevstemmelokalet samt brevstemmestedets øvrige opgavevaretagelse.

8.2.5. Den almindelige fremgangsmåde ved brevstemmeafgivningen på kommunens brevstemmesteder

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har ikke fastsat nærmere regler om, hvordan afgivning af brevstemmer på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. borgerservicecentre, skal foregå. Brevstemmeafgivningen skal derfor foregå direkte efter lovens regler, se lovens § 61.

8.2.5.1. Instruktion af stemmemodtagere

Indenrigs- og Sundhedsministeriet modtager ved hvert valg henvendelser fra kommuner om, hvorvidt brevstemmer kan tages i betragtning, selv om følgebrevet ikke er udfyldt korrekt, herunder særligt, hvor der er begået administrative fejl. Ministeriet skal derfor indskærpe vigtigheden af, at de kommunalt ansatte og tilfornordnede vælgere, der skal virke som stemmemodtagere, er tilstrækkeligt instrueret om proceduren for afgivelse og modtagelse af brevstemmer, herunder vigtigheden af, at der udvises den største omhyggelighed hermed. Stemmemodtagerne bør være særligt opmærksomme på, at der er anvendt det korrekte følgebrev, og at følgebrevet er udfyldt korrekt af både vælgeren og stemmemodtageren, så tvivlstilfælde ved den senere gennemgang af brevstemmerne mindskes mest muligt. Manglende iagttagelse af den foreskrevne fremgangsmåde kan føre til, at brevstemmen ikke kan tages i betragtning, se afsnit 8.8.4.3.

8.2.5.2. Identifikation af vælgeren og udlevering af brevstemmemateriale

Vælgere, der ønsker at brevstemme, skal vise den nødvendige legitimation til brevstemmemodtageren, inden brevstemmematerialet udleveres, se lovens § 61, stk. 1.

Vælgerens valgkort kan tjene som identifikation af vælgeren, hvis der ikke i øvrigt er anledning til tvivl om vælgerens identitet. Benyttes valgkortet, skal vælgeren dog, for at vælgeren kan anses for identificeret, oplyse sin fødselsdato, dvs. dag, måned og årstal, eller fremlægge anden form for ID, hvoraf fødselsdatoen fremgår, inden brevstemmematerialet kan udleveres. Det er alene vælgerens fødselsdato, der skal oplyses, men ikke CPR-nummeret.

Er der tvivl om vælgerens identitet, skal denne fastslås. Dette skal om nødvendigt ske ved, at vælgeren fremlægger dokumentation herfor. I den forbindelse kan det digitale sundhedskort (app'en »Sundhedskortet«) og det digitale kørekort (app'en »Kørekort«) indgå. For mere om principperne for identifikation af vælgeren henvises til afsnit 7.3.1 om identifikation af vælgeren på valgdagen.

8.2.5.3. Udfyldning og afgivelse af brevstemme. Stemmehemmelighed

Ved brevstemmeafgivning anfører vælgeren på stemmesedlen navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti, der har kandidater opstillet i den storkreds, hvor vælgeren er optaget på valglisten. Ønsker vælgeren at stemme på en bestemt kandidat, der er opstillet i den pågældende storkreds, anfører vælgeren på stemmesedlen navnet på kandidaten, evt. sammen med partinavnet og/eller bogstavbetegnelsen. Se lovens § 61, stk. 2.

Efter lovens § 61, stk. 3, 1. pkt., skal vælgeren udfylde stemmesedlen, uden at andre overværer det, og dermed uden at andre kan se, hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren har stemt på, se dog afsnit 8.2.6 om de tilfælde, hvor vælgeren får personlig bistand til stemmeafgivningen. Reglen gælder også i tilfælde, hvor pårørende eller andre, herunder repræsentanter for pressen, er til stede i f.eks. borgerservicecentret, mens brevstemmeafgivningen finder sted. Reglen gælder, uanset om det er vælgerens ønske, at andre kan se, hvordan vælgeren har stemt.

Det er endvidere ikke tilladt, at en vælger fotograferer sin udfyldte stemmeseddel og herefter publicerer billedet på sociale medier eller andre steder. Det vil være i strid med stemmehemmeligheden, som følger af lovens § 61, stk. 3, 1. pkt. Brevstemmemodtagerne bør derfor informere de vælgere, der retter henvendelse herom, om, at det ikke er tilladt at fotograferer sin udfyldte stemmeseddel. Da det imidlertid ikke er strafbart på denne måde at bryde stemmehemmeligheden, kan brevstemmemodtagerne alene gribe ind med en henstilling om at overholde stemmehemmeligheden i de tilfælde, hvor brevstemmemodtagerne bliver bekendt med, at en vælger vil tage et billede af sin udfyldte stemmeseddel. Kommunen er således heller ikke forpligtet til at reagere, hvis det efterfølgende opdages, at en vælger har publiceret et billede af sin udfyldte stemmeseddel på sociale medier eller andre steder.

Når vælgeren har udfyldt brevstemmesedlen, lægger vælgeren stemmesedlen i konvolutten. Derefter udfylder vælgeren følgebrevet og underskriver dette i overværelse af stemmemodtageren, der attesterer stemmeafgivningen. Ved attestationen anfører stemmemodtageren – som den fortrykte tekst til

brug for attestationen foreskriver – dato, underskrift, stilling og myndighedens stempel på følgebrevet. Hvis stemmemodtageren ikke har mulighed for at sætte myndighedens stempel på følgebrevet, skal myndighedens navn skrives med blokbogstaver.

Som anført i afsnit 8.1.1 kan kommunen anvende det følgebrev, der kan udskrives fra VALG-løsningen, og den yderkuvert, der passer til dette følgebrev. Anvendes følgebrevet fra VALG-løsningen, skal vælgeren ikke udfylde følgebrevet, da de nødvendige oplysninger allerede fremgår af brevet. Vælgeren skal derfor alene underskrive følgebrevet i overværelse af stemmemodtageren, der attesterer stemmeafgivningen. Ved udskrivning af følgebrev er det vigtigt at sikre, at følgebrevet vedrører den korrekte type valg.

Vælgeren lægger derefter konvolutten med stemmesedlen samt følgebrevet i yderkuverten og lukker yderkuverten i overværelse af stemmemodtageren. Vælgeren udfylder yderkuverten med sit navn, sin fødselsdato og sin bopæl i overværelse af stemmemodtageren, se lovens § 61, stk. 3. Hensigten hermed er at højne sikkerheden om valget, idet det er en central retssikkerhedsgaranti ved brevstemmeafgivningen, at vælgeren deltager i hele proceduren ved brevstemmeafgivningen. Anvendes følgebrevet fra VALG-løsningen og den tilhørende dobbeltruede yderkuvert, skal vælgeren ikke udfylde yderkuverten, da de nødvendige oplysninger fremgår af følgebrevet og er synlige i kuvertens ruder.

8.2.5.4. Kommunens håndtering af afgivne brevstemmer

Yderkuverten sendes til den kommune, hvor vælgeren er optaget på valglisten, se lovens § 61, stk. 7.

Hvis kommunen allerede ved brevstemmeafgivningen er opmærksom på en forestående flytning til en anden storkreds senest pr. 15.-dagen før valgdagen, skal kommunen vejlede vælgeren om at stemme på et parti eller en kandidat i den nye storkreds. Kommunen skal i så fald manuelt skrive vælgerens tilflytningskommune, evt. suppleret af flyttedatoen, på yderkuverten.

Hvis kommunen bliver opmærksom på, at den har modtaget brevstemme fra en vælger, der inden 15.-dagen før valgdagen er flyttet til en anden storkreds,

skal brevstemmen videresendes til tilflytningskommunen. Kommunen bør endvidere så vidt muligt vejlede vælgeren om, at det kan være nødvendigt for vælgeren at brevstemme igen, hvis vælgeren har stemt personligt på en kandidat. Vælgeren bør i den forbindelse desuden vejledes om, at stemmen vil være en gyldig stemme på partiet, hvis vælgeren foruden kandidatens navn har anført partinavn og/eller partibogstav. En sådan vejledningspligt følger ikke af valglovgivningen, men kan efter omstændighederne følge af god forvaltningsskik.

Når vælgeren er færdig med at stemme, vil det være hensigtsmæssigt, at brevstemmen (yderkuvert med indhold) lægges ned i en særlig brevstemmekasse i vælgerens påsyn, sådan at én stemmekasse er beregnet til »indenbys« brevstemmer, dvs. brevstemmer, der ikke skal sendes videre, mens en anden stemmekasse er beregnet til »udenbys« brevstemmer, dvs. brevstemmer, der skal sendes videre til andre kommuner.

»Udenbys« brevstemmer (mellemkommunale brevstemmer) skal snarest muligt videresendes. Hvis brevstemmerne sendes med almindelig post, skal de afsendes samme dag, de er afgivet, eller senest dagen efter.

Mellemkommunale brevstemmer kan samles til bunke ét sted i afsenderkommunen og sendes samlet ad mindst to omgange, f.eks. i henhold til en aftale indgået mellem KOMBIT og postdistributøren, se afsnit 3.2.1.

KL giver kommunerne nærmere information om afhentning og levering af mellemkommunale brevstemmer.

Hvis kommunen modtager anmodninger fra hospitaler og fængsler om at lade brevstemmer afgivet på disse institutioner indgå i kommunens samlede forsendelse med postdistributøren for at sikre rettidig levering til bopælskommunen, er der intet til hinder for at medtage disse brevstemmer i forsendelsen.

Brevstemmer, der sendes med posten, kan sendes som almindelige breve. Brevstemmer, der afgives de sidste 8 dage før valgdagen, skal dog sendes som Quickbreve (eller lignende dag til dag-forsendelse), hvis de sendes uden for særaftalen med KOMBIT.

Om afsendelse af brevstemmer den sidste dag, hvor der kan brevstemmes, se afsnit 3.2.2.

8.2.5.5. Hjælpemidler ved brevstemmeafgivningen

Kommunen skal stille hjælpemidler til rådighed ved brevstemmeafgivningen efter reglerne i bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

Vælgeren har også mulighed for at medbringe egne hjælpemidler (f.eks. en lup eller et særligt skriveskræb) ved brevstemmeafgivningen.

Bekendtgørelsen stiller krav om, at nogle hjælpemidler skal stilles til rådighed på alle de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, mens andre skal stilles til rådighed på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme.

Følgende hjælpemidler skal stilles til rådighed på alle de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme:

1. **Sort pen.** Den sorte pen skal have en stregtykkelse på mindst 0,7 mm og højst 1,0 mm. Anvendelse af en sort pen gør, at udfyldningen af brevstemmesedlen bliver tydeligere end ved brug af andre skriveredskaber som f.eks. blyanter. Se bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller* desuden, at der stilles sorte penne til rådighed for vælgerne, når kommunen gennemfører brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og i visse botilbud m.v., herunder på plejehjem, se afsnit 8.4.

2. **Lup.** En lup kan forstørre teksten på stemmesedlen og er derfor en hjælp til vælgere med nedsat syn. Luppen skal være en ikke-håndholdt lup, der har fast eller justerbar afstand mellem linse og objekt, og luppen skal kunne forstørre tekst til mindst firedobbelt størrelse. Endelig skal vælgerne kunne afkrydse stemmesedlen under luppen. Der kan f.eks. være tale om en såkaldt standlup eller en lup, der er fastgjort på en »arm«, som kan monteres på bord eller væg. Se bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller* desuden, at der så vidt muligt stilles en sådan lup til rådighed for vælgerne, når kommunen gennemfører brevstemmeafgivning i vælgerens

hjem og i visse botilbud m.v., herunder på plejehjem, se afsnit 8.4.

3. **LED-lampe.** Der skal være tale om en ikke-håndholdt LED-lampe, hvor vælgeren kan regulere lysstyrke og lysfarve, hvilket kan gøre det lettere for nogle at læse stemmesedlen. Vælgeren skal desuden kunne ændre lampens placering, således at lysudfaldet kan tilpasses vælgerens behov. Se bekendtgørelsens § 4, stk. 2.

Følgende hjælpemidler skal stilles til rådighed på mindst ét af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme:

1. **Hæve-/sænkebord.** Et hæve-/sænkebord kan være en hjælp for vælgere, der er kørestolsbrugere. Bordet skal kunne reguleres i højden af vælgeren, skal være minimum 90 x 60 cm og skal have fri benplads, så en kørestolsbruger kan placere sig ved bordet. Se bekendtgørelsens § 5, stk. 2.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at hæve-/sænkebordet er forsynet med en mat overflade. Dette kan – hvis bordpladen ikke i sig selv er mat – opnås ved f.eks. at beklæde bordet med en dug e.l. eller benytte et mat skriveunderlag. I givet fald skal dugen eller skriveunderlaget være tilstrækkeligt fastgjort, så vælgeren har et fast underlag, når stemmesedlen skal udfyldes. Det vil desuden være hensigtsmæssigt, hvis bordpladen kan skråtstilles af vælgeren, hvis den pågældende har behov for dette i forbindelse med udfyldning af stemmesedlen.

2. **Forstørrelsesapparat med skærm af typen CCTV (Closed Circuit Television).** Vælgeren skal kunne regulere skriftstørrelse, kontraster og lysstyrke. Læsepladen, hvor brevstemmesedlen placeres ved brug af CCTV'et, skal desuden kunne låses fast, så brevstemmesedlen ligger fast, når vælgeren skal udfylde brevstemmesedlen. Af sikkerhedsmæssige årsager er det vigtigt, at CCTV'et ikke kan tilkobles internettet. CCTV'et må heller ikke kunne affotografere brevstemmesedlen eller på nogen måde lagre data. Se bekendtgørelsens § 6, stk. 2.

På hvert af de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, skal der være opslag, der oplyser om muligheden for at benytte de hjælpemidler, som stilles til rådighed, se bekendtgørelsens § 8, stk. 2. Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at opslagene placeres synligt for vælgerne ved ankomsten til brevstemmestedet eller umiddelbart herefter, f.eks. ved indgangen.

Om kommunens anskaffelse af ovennævnte hjælpemidler henvises til afsnit 7.2.2.3.

Om kommunens annoncering om muligheden for at benytte de nævnte hjælpemidler ved stemmeafgivningen på valgdagen og ved brevstemmeafgivningen henvises til afsnit 7.2.2.2.

8.2.5.6. De fysiske rammer for brevstemmeafgivning

Det vil være hensigtsmæssigt, at der på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. på borgerservicecentre, så vidt muligt indrettes stemmerum, hvor vælgeren kan stemme. Et bord eller en pult, der står for sig selv, så vælgeren har mulighed for at afgive sin stemme, uden at andre kan se, hvad vælgeren har stemt, kan dog også bruges.

Det vil endvidere være hensigtsmæssigt, hvis et eller flere af kommunens brevstemmesteder er indrettet således, at lokalerne, herunder evt. stemmerum og enkeltstående pulte, er tilgængelige for kørestolsbrugere og andre stærkt bevægelseshæmmede. Der skal desuden tages højde for, at det skal være muligt at stille evt. hjælpemidler til rådighed ved brevstemmeafgivningen i de enkelte stemmerum, se afsnit 8.2.5.5.

Det vil desuden være hensigtsmæssigt, hvis der på et eller flere af kommunens brevstemmesteder indrettes et stemmerum, hvor der er plads til, at tre personer kan opholde sig samtidig. Stemmerummet skal således have plads til, at der ud over vælgeren kan opholde sig to stemmemodtagere eller en stemmemodtager samt en personligt valgt hjælper, når en vælger har brug for personlig bistand til at afgive sin stemme, se afsnit 8.2.6. Det særlige stemmerum skal så vidt muligt være stort nok til, at der er plads til en kørestolsbruger samt to hjælpere. Brevstemmeafgivning i selve brevstemmestedets lokaler skal tilrettelægges således, at evt. personlig bistand til

brevstemmeafgivningen vanskeligt kan høres af andre end vælgeren selv og den eller de medvirkende hjælpere.

Kommunen kan få rådgivning af BUILD – Institut for Byggeri, By og Miljø om, hvordan stemmelokalerne skal indrettes fysisk og om, hvilke mål et stemmerum skal have, for at det også vil kunne bruges af kørestolsbrugere. Se instituttets Stemmeboksvejledning her: vbn.aau.dk/ws/portalfiles/porta/427539264/Stemmebokse_jan_2021.pdf. For opklarende spørgsmål kan BUILD – Institut for Byggeri, By og Miljø kontaktes på telefon: 28 10 40 41 eller e-mail: build@build.aau.dk. Se også instituttets hjemmeside: build.aau.dk/til-byggebranchen. Se endvidere afsnit 7.2.3.

Det Centrale Handicapråd har udarbejdet guiden »Valg for alle« til kommunerne om handicaptilgængelighed til valg, der kan findes på hjemmesiden: dch.dk/viden-om-handicap/vejledninger-om-handicap.

8.2.5.7. Forbud mod holdningsmæssig påvirkning. Tavshedspligt

Stemmemodtageren skal påse, at vælgere, der ønsker at brevstemme, ikke udsættes for valgagitation eller anden form for holdningsmæssig påvirkning i umiddelbar tilknytning til brevstemmeafgivningen, se lovens § 61, stk. 8. Varetager flere stemmemodtagere brevstemmeafgivningen, skal forbuddet mod valgagitation og holdningsmæssig påvirkning påses af dem begge. Kommunen skal derfor sikre, at der i de lokaler, hvor brevstemmeafgivningen finder sted, ikke ligger materiale med nogen form for holdningsmæssig påvirkning i forbindelse med afstemningen, herunder påvirkning, der ikke kan karakteriseres som egentlig valgagitation. Kommunen skal også sørge for, at de lokaler, hvor brevstemmeafgivningen finder sted, er tilstrækkeligt afskærmet. For mere herom, se afsnit 8.2.4. Forbuddet gælder enhver form for holdningsmæssig påvirkning af vælgeren, uanset medie, måde eller afsender m.v. Se afsnit 7.6 om det tilsvarende forbud på valgdagen.

Stemmemodtagere og de personer, der yder personlig bistand, må ikke i forbindelse med brevstemmeafgivningen give en vælger råd eller opfordring med hensyn til, hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme på, se lovens § 62, stk. 1, 1. pkt.

Stemmemodtagere må ikke oplyse over for uvedkommende, om en vælger har afgivet brevstemme, eller oplyse andet om en vælgers stemmeafgivning, se lovens § 62, stk. 1, 2. pkt.

De myndighedspersoner, der medvirker ved brevstemmeafgivningen som stemmemodtagere, har således *tavshedspligt* med hensyn til, hvad de får at vide om en vælgers stemmeafgivning. Det gælder også, hvis myndighedspersonen medvirker som hjælper, herunder personligt udpeget hjælper.

Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, om og i bekræftende fald på hvilke vilkår pressen skal have adgang til borgerservicecentre o.l. i forbindelse med brevstemmeafgivningen, se afsnit 7.12.

8.2.5.8. Vælgerne adgang til at se fortegnelser over partier og kandidater

Vælgerne kan brevstemme fra valgudskrivelsestidspunktet, dvs. før kandidaternes frist for at stille op og dermed før, der foreligger fortegnelser over opstillede partier og kandidater. Indtil disse fortegnelser foreligger, skal en fortegnelse over alle de opstillingsberettigede partier i stedet være til rådighed for vælgerne ved brevstemmeafgivningen. Indenrigs- og Sundhedsministeriet udsender umiddelbart efter valgudskrivelsen en brevstemmevejledning til vælgerne, der bl.a. indeholder en sådan fortegnelse over alle opstillingsberettigede partier. Kommunen skal sørge for, at denne brevstemmevejledning i hele brevstemmeperioden er tilgængelig for vælgerne ved brevstemmeafgivningen.

Vælgere, der brevstemmer, før de endelige fortegnelser er tilgængelige, har selv ansvaret for at undersøge, hvilke partier og kandidater der forventes at opstille til valget i vælgerens storkreds. Hvis kandidaten eller partiet senere viser sig ikke at stille op, kan vælgeren brevstemme igen.

Vælgerne skal kunne se de faktisk opstillede partier og kandidater i storkredsen, så snart oplysningerne foreligger. Så snart kommunen får adgang til fortegnelserne i VALG-løsningen (8 dage før valgdagen), skal de gøres tilgængelige for vælgerne ved brevstemmeafgivningen.

Som noget nyt udarbejder Ankestyrelsen en fortegnelse for hver opstillingskreds over samtlige partier

og kandidater i den rækkefølge, de skal stå på stemmesedlen i opstillingskredsen. Fremover skal denne nye fortegnelse både bruges til udformningen af stemmesedler og ved brevstemmeafgivningen i kommunen.

Vælgere, der brevstemmer uden for deres storkreds, har selv ansvaret for at undersøge, hvilke partier og kandidater der er opstillet i vælgerens egen storkreds.

8.2.6. Hjælp til brevstemmeafgivningen på kommunens brevstemmesteder

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har ikke fastsat nærmere regler om, hvordan brevstemmeafgivningen skal foregå på de steder i kommunerne, hvor enhver vælger kan brevstemme. Hjælp til brevstemmeafgivningen skal derfor ydes direkte efter lovens regler.

8.2.6.1. Hvilke vælgere kan få hjælp til brevstemmeafgivningen?

Alle vælgere kan forlange hjælp ved brevstemmeafgivningen.

Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller udfylde og underskrive folgebrevet, eller hvis vælgeren i øvrigt ønsker hjælp i forbindelse med brevstemmeafgivningen, skal den eller de stemmemodtagere, brevstemmen afgives til, yde den nødvendige hjælp, se lovens § 61, stk. 4, 1. pkt.

Hjælp til brevstemmeafgivningen kan ydes ved personlig bistand og ved brug af hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved brevstemmeafgivningen, se lovens § 61, stk. 4, 2. pkt.

Retten til at få hjælp ved brevstemmeafgivningen gælder *alle* vælgere, herunder personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse. Også vælgere med behov for at få forklaret brevstemmesedlens indhold og få vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivningen har ret til at få hjælp hertil. Vælgere med behov for hjælp til brevstemmeafgivningen har mulighed for på samme tid at få hjælp til brevstemmeafgivningen ved personlig bistand og ved brug af de hjælpemidler, der er stillet til rådighed ved brevstemmeafgivningen. Vælgere kan også få personlig bistand til de hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved brevstemmeafgivningen.

Den personlige bistand kan f.eks. bestå i vejledning om, hvordan et bestemt hjælpemiddel fungerer.

Om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved brevstemmeafgivningen, henvises til afsnit 8.2.5-5.

Det er i alle tilfælde *vælgeren selv*, der bestemmer, om vedkommende har brug for hjælp til brevstemmeafgivningen, hvilket bør indskræpes over for stemmemodtagerne. Hvis vælgeren trods et fysisk handicap e.l. mener at være i stand til at gennemføre brevstemmeafgivningen uden hjælp, skal vælgeren have lov til det.

8.2.6.2. På hvilken måde kan vælgeren få hjælp til sin stemmeafgivning?

1) Personlig bistand af stemmemodtagere

Der er ikke nogen regel i loven om, at der skal være to stemmemodtagere på kommunernes brevstemmesteder. Personlig bistand til brevstemmeafgivningen kan derfor ydes alene af én stemmemodtager. Det vil dog være hensigtsmæssigt, at der er mindst to stemmemodtagere til stede ved brevstemmeafgivningen for det tilfælde, at en vælger skal have personlig bistand til at udfylde stemmesedlen, se afsnit 8.2.6.4.

Hvis der er ydet personlig bistand ved brevstemmeafgivningen, skal dette fremgå af følgebrevet, se lovens § 61, stk. 4, sidste pkt. Dette kan ske ved, at stemmemodtagerne udfylder de fortrykte felter på følgebrevet eller påfører følgebrevet ordene »Personlig bistand ydet til udfyldning af stemmesedlen« e.l. og deres underskrift.

2) Personlig bistand af én stemmemodtager og én personlig hjælper

Vælgeren kan også forlange, at den personlige bistand ydes af en stemmemodtager og en person, som vælgeren selv har udpeget. Hjælpen ydes i så fald af den personligt udpegede hjælper *ud over* stemmemodtageren eller, hvis der medvirker flere stemmemodtagere, *i stedet for* den ene af stemmemodtagerne, se lovens § 61, stk. 4, 3. pkt.

At den personlige bistand ydes *i forening* mellem stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv, indebærer, at den praktiske bistand til stemmeafgivningen ydes af både stemme-

modtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv. Den, der attesterer stemmeafgivningen på følgebrevet (stemmemodtageren), må ikke samtidig yde personlig bistand til at udfylde brevstemmesedlen, se afsnit 8.2.6.4, eller til at udfylde og underskrive følgebrevet på vælgerens vegne, se afsnit 8.2.6.5. Personlig bistand til udfyldning af stemmesedlen samt udfyldning og underskrivelse af følgebrevet skal derfor ydes af den person, der er udpeget af vælgeren selv. I det omfang en anden praktisk opgave kun kan udføres af én person alene, må det aftales mellem stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv, hvem der udfører opgaven.

3) Personlig bistand alene af én personlig hjælper

Vælgeren kan i visse tilfælde forlange, at personlig bistand ydes *alene* af én person, som vælgeren selv har udpeget, dvs. uden at der tillige skal medvirke en stemmemodtager.

To betingelser skal være opfyldt, for at den personlige bistand kan ydes alene af en person, som vælgeren selv har udpeget: 1) Vælgeren skal *udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom*, og 2) ønsket skal være begrundet i en *umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse*, se lovens § 61, stk. 4, 4. pkt.

Betingelse 1: Udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse

For at personlig bistand kan ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal vælgeren over for en stemmemodtager udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom. Vælgerens ønske om alene at få hjælp af en personligt udpeget hjælper skal dermed være udtrykkeligt og utvetydigt og må ikke kunne misforstås.

Det er vælgeren selv, der over for en stemmemodtager skal udtrykke, at vælgeren alene ønsker hjælp af en personligt udpeget hjælper. Stemmemodtageren har ikke pligt til at spørge, om vælgeren alene ønsker hjælp til stemmeafgivningen af én personligt udpeget hjælper.

Det er stemmemodtageren, der vurderer, om vælgeren udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegiver et ønske herom.

Tilkendegivelsen fra vælgeren kan som udgangspunkt ikke formidles gennem en anden person, f.eks. et familiemedlem eller en tolk.

Hvis valgstyrelsen eller den tilforordnede vælger vurderer, at en vælger *alene* kan kommunikere ved brug af tegnsprog, kan en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk (herunder taktil tegnsprogstolk) dog anses som en udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse. Dette indebærer, at en vælger, der har en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, og som ønsker personlig bistand af en person udpeget af vælgeren selv, og som fremsætter dette ønske over for en valgstyrelse eller tilforordnet vælger ved brug af en tegnsprogstolk, vil have mulighed for at få personlig bistand alene af en person, vælgeren selv har udpeget. Hvis valgstyrelsen eller den tilforordnede vælger vurderer, at vælgeren kan kommunikere uden brug af tegnsprogstolk, vil en tilkendegivelse ved brug af tegnsprogstolk ikke i sig selv udgøre en udtrykkelig og utvetydig tilkendegivelse.

En vælger, der alene kan kommunikere ved brug af tegnsprog (herunder taktil tegnsprog), kan anvende en tegnsprogstolk efter eget valg, f.eks. en personlig hjælper eller ægtefælle. Det er således ikke et krav, at personen har valgt til det pågældende valg. Det er heller ikke et krav, at personen er myndig, men vedkommende skal dog have en sådan alder og modenhed, at vedkommende forstår karakteren af sin virksomhed. Personen skal desuden rette sig efter valgstyrelsens eller den tilforordnede vælgers anvisninger og i øvrigt overholde valglovgivningens regler om forbud mod valgagitation eller anden holdningsmæssig påvirkning.

Betingelse 2: Umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse

Vælgerens ønske om at få hjælp alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, skal være begrundet i en umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse.

En »umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse« er en funktionsnedsættelse, som stemmemodtagerne kan se eller konstatere, f.eks. i form af brækkede lemmer m.v. eller brug af kørestol, Demenssymbolet, krykkestokke, mobilitystok, førerhund e.l.

Det omfatter også funktionsnedsættelser, der ikke umiddelbart er synlige, men som vælgeren kan dokumentere, f.eks. i form af ledsagekort eller parkeringskort for personer med handicap udstedt af Danske Handicaporganisationer eller en lægeerklæring eller en erklæring/attest udstedt af en offentlig myndighed. Solsikkesnoren og de øvrige solsikkeprodukter kan ikke i sig selv anses for sådan dokumentation. Se om disse produkter afsnit 7.4.6.

Det er stemmemodtageren, der vurderer, om betingelsen er opfyldt og dermed, om personlig bistand kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper.

Erfaringsmæssigt er disse vurderinger vanskelige, og nogle stemmemodtagere har ikke kendskab til reglerne. Det er kommunens ansvar, at stemmemodtagerne er tilstrækkeligt instrueret om reglerne om personlig bistand alene af en personligt udpeget hjælper, så vælgerne kan vejledes korrekt herom ved brevstemmeafgivningen.

Hvis det vurderes, at personlig bistand *ikke* kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper – fordi en eller begge af ovenstående betingelser ikke er opfyldt – skal vælgeren i stedet tilbydes at få personlig bistand af en personligt udpeget hjælper sammen med en stemmemodtager eller af en eller to stemmemodtagere.

Beslutningen om, hvorvidt personlig bistand til brevstemmeafgivningen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper, er ikke en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Der er derfor ikke pligt for stemmemodtageren til at begrunde beslutningen herom over for vælgeren, til at give klagevejledning eller til – efter anmodning – at meddele beslutningen skriftligt.

Hvis en vælger er utilfreds med en beslutning om, hvorvidt personlig bistand til brevstemmeafgivningen kan ydes alene af en personligt udpeget hjælper, har vælgeren mulighed for at indgive en valgklage, se lovens § 88. Stemmemodtageren bør efter omstændighederne i medfør af den almindelige vejledningspligt vejlede vælgeren om denne klagemulighed, som indebærer, at Folketinget træffer afgørelse i sagen.

Om reglerne om hjælp til stemmeafgivningen på valgdagen henvises i øvrigt til afsnit 7.4.

8.2.6.3. Hvem kan yde personlig bistand ved brevstemmeafgivningen?

En kandidat, der er opstillet til valget i storkredsen (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående), må ikke som stemmemodtager yde personlig bistand til brevstemmeafgivning, se lovens § 61, stk. 5. Bestemmelsen er bl.a. begrundet i hensynet til at undgå konkrete interessekonflikter og beskyldninger om uregelmæssigheder samt undgå situationer, hvor kandidatens medvirken til vælgerens brevstemmeafgivning opfattes som intimiderende af vælgeren.

Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, skal foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet, se navnlig forvaltningslovens § 3.

Der er derimod ikke noget i vejen for, at en kandidat (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) yder personlig bistand til brevstemmeafgivningen som personligt udpeget hjælper.

Om reglerne for valget af den personligt udpegede hjælper henvises i øvrigt til afsnit 7.4.3.

8.2.6.4. Personlig bistand til udfyldning af stemmesedlen

En vælger har mulighed for at få bistand til udfyldning af brevstemmesedlen. Personlig bistand til udfyldning af brevstemmesedlen kan kun ydes, hvis vælgeren *umiddelbart* over for den eller dem, der yder personlig bistand, *utvetydigt* kan tilkendegive, hvad vælgeren ønsker at stemme, se lovens § 61, stk. 6.

En sådan tilkendegivelse om, på hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren ønsker at stemme, kan også gives ved brug af tegnsprogstolk (herunder taktil tegnsprogstolk), hvis vælgeren alene kan kommunikere ved brug af tegnsprog (herunder taktil tegnsprog), se afsnit 8.2.6.2.

Hvis personlig bistand til brevstemmeafgivningen ydes *alene* af stemmemodtagere, vil det være hensigtsmæssigt, at der er mindst to stemmemodtagere til stede for det tilfælde, at en vælger skal have personlig bistand til at udfylde stemmesedlen, således at den ene af stemmemodtagerne yder personlig bistand til udfyldning af brevstemmesedlen samt udfyldning og underskrivelse af følgebrevet, mens den

anden stemmemodtager attesterer stemmeafgivningen på følgebrevet. Den stemmemodtager, der har ydet personlig bistand, udfylder de fortrykte felter på følgebrevet om personlig bistand eller påfører følgebrevet ordene »Personlig bistand ydet til udfyldning af stemmesedlen« e.l.

Hvis personlig bistand til brevstemmeafgivningen ydes af *en stemmemodtager og en person, der er udpeget af vælgeren selv*, og vælgeren ligeledes ønsker personlig bistand til udfyldning af brevstemmesedlen, skal vælgerens utvetydige tilkendegivelse om sin stemmeafgivning fremsættes umiddelbart over for *både* stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv.

I tilfælde af uenighed mellem stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv, kan det almindelige hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling i ro og orden føre til, at brevstemmeafgivningen må afbrydes. Den fornødne personlige bistand til vælgerens brevstemmeafgivning, herunder til udfyldning af brevstemmesedlen, må herefter gives af en eller to stemmemodtagere, medmindre vælgeren frabeder sig personlig bistand.

Om reglerne om personlig bistand til afkrydsning af stemmesedlen på valgdagen henvises i øvrigt til afsnit 7.4.4.

8.2.6.5. Personlig bistand til udfyldning og underskrivelse af følgebrevet og yderkuverten

Hvis vælgeren ikke er i stand til selv at udfylde og underskrive sin del af følgebrevet, kan vælgeren også få personlig bistand hertil, se lovens § 61, stk. 4. Selve udfyldningen og underskrivelsen af følgebrevet skal ske i overværelse af en stemmemodtager.

Hvis der ydes personlig bistand til udfyldning og underskrivelse af følgebrevet, foregår dette ved, at en stemmemodtager eller den person, der er udpeget af vælgeren selv, skriver under på det sted på følgebrevet, der er beregnet til vælgerens underskrift, med sit eget navn efterfulgt af ordet »for« og vælgerens navn, mens en (anden) stemmemodtager attesterer stemmeafgivningen på følgebrevet. Stemmeafgivningen kan kun attestere på følgebrevet af en stemmemodtager.

Den, der attesterer stemmeafgivningen på følgebrevet, må ikke samtidig underskrive følgebrevet på vælgerens vegne. Hvis der (alene eller med en stemmemodtager) ydes personlig bistand af en person, som vælgeren selv har udpeget, skal den del af følgebrevet, som vælgeren skal udfylde og underskrive, derfor udfyldes og underskrives af den person, der er udpeget af vælgeren selv. Kan den person, vælgeren har udpeget, ikke underskrive følgebrevet på vælgerens vegne, eller har vælgeren ikke udpeget nogen, må en anden stemmemodtager tilkaldes for at løse denne opgave. I det tilfælde, hvor den personlige bistand til udfyldning og underskrivelse af følgebrevet ydes af en stemmemodtager, må en anden stemmemodtager ligeledes tilkaldes til at attestere stemmeafgivningen på følgebrevet.

Det er også stemmemodtageren, der skal identificere vælgeren og yde vælgeren vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivningen, se afsnit 8.2.5.2.

I tilfælde af uenighed mellem en evt. personligt udpeget hjælper og en stemmemodtager kan det almindelige hensyn til valghandlingens uforstyrrede afvikling i ro og orden føre til, at brevstemmeafgivningen må afbrydes. Den personlige bistand til vælgerens brevstemmeafgivning må herefter gives af en eller to stemmemodtagere, medmindre vælgeren frabeder sig personlig bistand.

Vælgeren kan endvidere få personlig bistand til at udfylde yderkuverten, hvis der ikke anvendes følgebrev og yderkuvert fra VALG-løsningen. Stemmemodtageren hjælper vælgeren med – på grundlag af den foreviste legitimation – at udfylde rubrikken på yderkuvertens bagside med vælgerens fulde navn, fødselsdato og bopæl samt skriver adressen på yderkuverten til den kommune, hvor vælgeren er optaget på valglisten (dvs. den kommune, hvor vælgeren er bopælsregistreret i CPR 15 dage før valgdagen).

8.2.6.6. Mulighed for at vognbrevstemme

Brevstemmeafgivning på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. på borgerservicecentre, kan efter behov ske uden for brevstemmestedets lokaler, f.eks. på parkeringspladsen udenfor – en såkaldt vognbrevstemme. En vælger har dog ikke krav på at kunne brevstemme uden for brevstemmestedets lokaler.

Det er meget vigtigt, at brevstemmeafgivningen sker på en betryggende måde, så de pågældende vælgere ikke bliver udsat for nogen påvirkning med hensyn til, hvordan de skal stemme, og så ingen får mulighed for at finde ud af, hvad vælgeren har stemt.

Personlig bistand kan også ydes ved brevstemmeafgivning uden for brevstemmestedets lokaler. Brevstemmeafgivning uden for brevstemmestedets lokaler må derfor tilrettelægges således, at evt. personlig bistand til brevstemmeafgivningen sker *uden for hørevidde af andre* end vælgeren selv og den eller de medvirkende hjælpere.

Vælgere, der brevstemmer umiddelbart uden for brevstemmestedets lokaler, skal også have mulighed for at få hjælp til stemmeafgivningen ved brug af hjælpemidler, i det omfang et hjælpemiddel efter sin art kan anvendes uden for lokalerne. Det vil således være tilfældet for de sorte penne og de (stand)lupper, der ikke er fastgjort.

8.2.6.7. Usynlige handicap. Solsikkesnoren og Demenssymbolet

Solsikkesnoren (nøglekæde i grønt stof med solsikker på, en pin eller en sløjfe) er et symbol på usynlige handicap som ordblindhed, autisme, angst, PTSD, demens, talehandicap, psykiske sygdomme, kroniske smerter m.v. Solsikkesnoren skal vise omverdenen, at der kan være behov for ekstra tid, tålmodighed eller hjælp i mødet med den, der bærer snoren. Solsikkesnoren kan suppleres af et kort, f.eks. med angivelse af, at bæreren har en skjult diagnose eller et usynligt handicap. Solsikkeprodukterne kan anskaffes uden visitation, og de giver ikke i sig selv bæreren nogen særlige rettigheder og kan ikke anvendes til dokumentation eller som identifikation.

Vælgere, der bærer Solsikkesnoren, skal ikke nødvendigvis have hjælp til brevstemmeafgivningen, men kan have behov for generel hjælp, støtte, tålmodighed, udførlige forklaringer eller bare lidt mere tid end andre vælgere. Hvis der er kø på brevstemmestedet, kan der være behov for at lede disse vælgere uden om køen for at skærme dem mod uro eller støj og for at sikre ro om deres stemmeafgivning. Vælgerne kan også tilbydes at brevstemme uden for brevstemmestedet (vognbrevstemme), se afsnit 8.2.6.6.

Demenssymbolet afspejler to hænder, der rækker ud efter hinanden. Den ene hånd i blå, den anden i grøn. Symbolet ses oftest som en metalpin på tøjet. Det findes også i form af et klistermærke på f.eks. sygesikringskort, en nøglering og et kort i en snor om halsen. Demenssymbolet udleveres fortrinsvis til brugerne af demensfagligt personale i kommunerne eller på hospitalerne.

Vælgere, der bærer Demenssymbolet, signalerer, at vedkommende har en demenssygdom og kan få brug for hensyn fra omgivelserne. Demens er sygdom i hjernen og kan komme til udtryk ved f.eks. glemsomhed, forvirring, sproglige problemer, vanskeligheder med at finde vej og udfordringer med at få kroppen til at udføre den bevægelse, man ønsker. I det tidlige og moderate stadie af sygdommen vil de fleste kunne gennemføre brevstemmeafgivningen uden hjælp, hvis de bliver mødt med lidt ekstra opmærksomhed og tålmodighed. Andre vil dog være afhængige af støtte fra pårørende eller personale.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet *henstiller*, at kommunerne er særligt opmærksomme på vælgere, der bærer Solsikkesnoren eller Demenssymbolet, herunder på at instruere brevstemmemodtagerne i, hvordan man bedst møder og hjælper vælgere, der bærer solsikkesnoren eller Demenssymbolet.

Se mere om solsikkeinitiativet på hjemmesiden: hdsunflower.com/dk.

Se mere om Demenssymbolet på hjemmesiden: demensvenligt danmark.dk.

8.3. Brevstemmeafgivning på sygehuse og i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse

Brevstemmeafgivning på sygehuse og i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse gennemføres af institutionerne selv i det samme tidsrum som den øvrige brevstemmeafgivning her i landet, dvs. fra valgudskrivelsen til og med den tredjesidste hverdag (inkl. lørdag) før valgdagen, se lovens § 56, stk. 1. Der er fastsat nærmere regler om afstemningens tilrettelæggelse og gennemførelse i bekendtgørelse nr. 35 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning på sygehuse og bekendtgørelse nr. 36 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse.

8.4. Brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v., herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem

Det er kommunalbestyrelsens ansvar at tilrettelægge og gennemføre brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v., herunder i pleje- og ældreboliger, samt i vælgerens hjem.

Nærmere regler herom er fastsat i bekendtgørelse nr. 33 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og bekendtgørelse nr. 1494 af 6. december 2024 om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v., hvortil der henvises.

Bemærk særligt oversigten over kommunalbestyrelsens opgaver i § 3 i de nævnte bekendtgørelser.

8.4.1. Betingelserne for brevstemmeafgivning

8.4.1.1. Særligt om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v.

Enhver vælger, der bor eller opholder sig i et af de botilbud, der er nævnt i § 1, stk. 2, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v., kan brevstemme i botilbuddet. Se også lovens § 54, stk. 2.

De botilbud, der er nævnt i bekendtgørelsens § 1, stk. 2, kan inddeles i følgende tre grupper:

1. Beboere på plejehjem og i beskyttede boliger, i krisecentre (servicelovens § 109, se lovbekendtgørelse nr. 155 af 11. februar 2025 med senere ændringer) samt i almene plejeboliger, understøttede private plejeboliger og friplejeboliger har under alle omstændigheder ret til at brevstemme i botilbuddet.
2. Beboere i boformer for voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer m.v. (servicelovens § 107, § 108, stk. 1, og § 184) samt i øvrige almene ældreboliger, lette kollektivboliger m.v. har som udgangspunkt ret til at brevstemme i botilbuddet. Kommunen kan dog beslutte, at brevstemmeafgivning i de nævnte botilbud i stedet skal ske efter reglerne om brevstemmeafgivning i hjemmet, se bekendtgørelsens § 1, stk. 3, og afsnit 8.4.1.2.

3. Vælgere, der opholder sig på opholdssteder uden for vælgerens bolig, hvor kommunen giver tilbud om personlig hjælp, omsorg og pleje m.v., har som udgangspunkt ret til at brevstemme på opholdsstedet. Kommunen kan dog beslutte, at der ikke skal foretages brevstemmeafgivning på de nævnte opholdssteder. Det betyder, at vælgeren i stedet kan brevstemme i hjemmet efter reglerne herom.

Kommunen skal, i god tid inden og i relevant omfang igen på dagen for brevstemmeafgivningen, gøre vælgere, der bor eller opholder sig i de nævnte botilbud, bekendt med muligheden for at brevstemme i botilbuddet. Vælgerne skal samtidig gøres bekendt med, at de i stedet for at brevstemme har mulighed for at afgive deres stemme ved personligt fremmøde på valgstedet på valgdagen. Se bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 3.

Brevstemmeafgivning efter disse regler kan ske fra valgudskrivelsen til og med den tredjesidste hverdag (inkl. lørdag) før valgdagen, se lovens § 56. Det vil være hensigtsmæssigt, at brevstemmeafgivning de nævnte steder så vidt muligt først gennemføres, når fortegnelsen over de opstillede kandidater i storkredsen foreligger (8 dage før valgdagen), se afsnit 6.10.

8.4.1.2. Særligt om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem

Vælgere, der på grund af sygdom eller manglende forlighed ikke vil kunne møde frem på valgstedet, kan brevstemme hjemme, medmindre de har mulighed for at brevstemme i et af de botilbud, der er nævnt i § 1, stk. 2, i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v., se lovens § 54, stk. 4.

Brevstemmeafgivning i vælgerens hjem kan ske fra valgudskrivelsen til og med den tredjesidste hverdag (inkl. lørdag) før valgdagen, se lovens § 56. Det vil være hensigtsmæssigt, at brevstemmeafgivning i vælgerens hjem så vidt muligt først gennemføres på et tidspunkt, hvor fortegnelsen over de opstillede kandidater i storkredsen foreligger (8 dage før valgdagen), se afsnit 6.10.

Ansøgning om at brevstemme i eget hjem kan tidligst indgives, når valget er udskrevet, se § 4, stk. 1,

i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem. Sidste frist for at ansøge om at brevstemme i eget hjem er kl. 18 tolv dage før valgdagen. Hvis tolv dage før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, forlænges fristen for at ansøge om at brevstemme i hjemmet til førstkomende arbejdsdag kl. 12, se lovens § 54, stk. 4, 2. og 3. pkt. Kommunen kan dog fastsætte en senere frist for at ansøge om at brevstemme i hjemmet, se lovens § 54, stk. 4, 4. pkt.

En evt. senere frist skal fastsættes generelt for alle vælgere i kommunen, der ønsker at brevstemme i eget hjem. Fristen for indgivelse af ansøgning skal fastsættes under hensyntagen til, at vælgeren skal kunne nå at brevstemme i hjemmet inden brevstemmeperiodens udløb den tredjesidste hverdag (inkl. lørdag) før valgdagen.

En beslutning om fastsættelse af en senere frist kan også træffes efter udløbet af den gældende frist og gælder i givet fald generelt for alle ansøgninger om brevstemmeafgivning i eget hjem, der modtages efter udløbet af den i loven fastsatte frist.

Ansøgningen skal indgives til opholdskommunen, der ikke nødvendigvis er den samme som bopælskommunen. Ansøgningen kan indgives skriftligt eller på anden vis, f.eks. telefonisk eller ved hjælp af en elektronisk selvbetjeningsløsning, hvis en sådan løsning tilbydes af kommunen. En skriftlig ansøgning kan indgives på et ansøgningsskema, der udleveres af kommunen (borgerservicecentret), se bekendtgørelsens § 4, stk. 3. Skemaet vil kunne hentes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets valghjemmeside: valg.im.dk. Ansøgningsskemaet findes i to udgaver: én med fortrykt frist for indlevering af ansøgningsskemaet (til kommuner, der ikke forlænger lovens ansøgningsfrist) og én, hvor kommunen selv skal anføre fristen (til kommuner, der forlænger lovens ansøgningsfrist). Hvis vælgeren benytter ansøgningsskemaet, skal ansøgningen være dateret og egenhændigt underskrevet af vælgeren. Hvis vælgeren ikke er i stand til at underskrive ansøgningsskemaet egenhændigt, kan en anden person underskrive med eget navn i vælgerens sted (underskrift efterfulgt af ordet »for« og vælgerens navn), se bekendtgørelsens § 4, stk. 4.

Nederst på ansøgningsskemaet findes en rubrik til evt. bemærkninger, hvor ansøgeren eller den, der

hjælper vedkommende med at udfylde ansøgningsskemaet (f.eks. den der yder personlig og praktisk hjælp eller hjemmesygeplejen), kan gøre relevante bemærkninger, f.eks. om at vælgeren er på dagcenter på bestemte ugedage, at vedkommende ikke selv kan åbne døren eller andre ting, der vil være relevante for kommunen eller stemmemodtageren at vide.

Af hensyn til udlevering og efterfølgende modtagelse af ansøgningsskemaet skal der mindst ét sted i kommunen holdes åbent mindst nogle timer umiddelbart inden fristens udløb, dvs. kl. 18 tolv dage inden valgdagen, medmindre tolv dage før valgdagen er en lørdag, søndag eller anden helligdag, eller kommunen har fastsat en senere frist.

Kommunen skal gennem annoncering i de stedlige dagblade eller lokalaviser gøre vælgerne bekendt med muligheden for at brevstemme i hjemmet og de nærmere betingelser herfor, se bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 1.

Kommunen skal også sørge for, at vælgere, der får personlig og praktisk hjælp m.v. i hjemmet eller hjemmesygepleje, og som må antages at opfylde betingelserne for at stemme i hjemmet, får udleveret et ansøgningsskema af den person, der yder den personlige og praktiske hjælp m.v., eller en person fra hjemmesygeplejen. Dette gælder, uanset om vedkommende er ansat i kommunen eller hos en privat leverandør, kommunen har antaget. Den, der udleverer ansøgningsskemaet, skal også hjælpe vælgeren med at udfylde og indsende skemaet, hvis det er nødvendigt. Se bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 2.

Det er kommunen, der skal vurdere, om den enkelte vælger opfylder betingelserne for at brevstemme i hjemmet, se bekendtgørelsens § 3. Vurderingen skal ikke foretages af den person, der yder den personlige og praktiske hjælp m.v., eller af en person fra hjemmesygeplejen. Dette gælder, uanset om vedkommende er ansat i kommunen eller hos en privat leverandør, kommunen har antaget.

Hvis der går længere tid imellem, at vælgere i målgruppen får besøg af hjemmepleje m.v., bør kommunen ved brev oplyse vælgerne om muligheden for at brevstemme i hjemmet og evt. vedlægge et ansøgningsskema.

Vælgere, hvis ansøgning om at stemme i hjemmet imødekommes, skal have underretning herom med angivelse af datoen for, hvornår afstemningen i hjemmet vil finde sted, og så vidt muligt med det omtrentlige klokkeslæt herfor. I underretningen til ansøgerne skal der ligeledes gives oplysning om, at de ikke kan påregne at blive opsøgt på ny af stemmemodtagerne, såfremt de ikke er hjemme på den angivne dato for afstemningen i hjemmet. Se bekendtgørelsens § 7. En ansøgning, der imødekommes, kan, uanset om denne er indgivet telefonisk eller skriftligt, besvares telefonisk.

Ansøgere, der ikke opfylder betingelserne for at brevstemme i hjemmet, herunder har indgivet ansøgning efter fristens udløb, skal have skriftlig underretning herom med angivelse af grunden til, at deres anmodning om at stemme i hjemmet ikke imødekommes, se bekendtgørelsen § 6. Et afslag skal således, uanset om ansøgningen er indgivet skriftligt eller telefonisk, gives skriftligt.

8.4.2. Udpegning af stemmemodtagere

Som noget nyt skal brevstemmer afgives til to stemmemodtagere, der er ansat i kommunens forvaltning eller på institutionen eller er udpeget blandt de tilfornordnede vælgere, se lovens § 55, stk. 1.

Det er ikke længere et krav, at mindst én stemmemodtager er udpeget blandt de tilfornordnede vælgere. Det kan i stedet være ansatte på institutionen eller kommunens ansatte. Det forudsættes, at det tilstræbes, at tilfornordnede vælgere fortsat udpeges som brevstemmemodtagere.

En stemmemodtager, der udpeges blandt kommunens personale, behøver ikke selv at bo i kommunen.

En tilfornordnet vælger, der skal fungere som brevstemmemodtager, skal udpeges efter de samme principper som de tilfornordnede vælgere, der udpeges til at hjælpe til på valgdagen.

§ 10 i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 4 i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v. indeholder en række begrænsninger i, hvem der kan udpeges som stemmemodtager ved disse former for brevstemmeafgivning:

1. Personer, der er ansat til at yde personlig og praktisk hjælp m.v. i hjemmet, samt personer fra hjemmesygeplejen kan ikke udpeges til at varetage hvervet som stemmemodtager i vælgerens hjem eller i de botilbud m.v., hvor de gør tjeneste. Dette gælder, uanset om vedkommende er ansat i kommunen eller hos en privat leverandør, kommunen har antaget.
2. For så vidt angår brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v. gælder den særlige begrænsning, at stemmemodtagere, der er ansat i botilbuddet m.v., skal udpeges blandt personale, der udelukkende eller fortrinsvis varetager administrative funktioner.
3. Hvis begge stemmemodtagere er udpeget blandt de tilfornordnede vælgere, skal stemmemodtagerne så vidt muligt være udpeget af forskellige grupper i kommunalbestyrelsen.
4. Kandidater til valget (eller kandidatens ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) kan ikke udpeges som stemmemodtagere.

De begrænsninger, der er nævnt under pkt. 1, 2 og 4, gælder, uanset om de pågældende måtte være valgt som tilfornordnede vælgere eller udpeget blandt personale ansat i kommunens forvaltning. De nævnte begrænsninger gælder derimod ikke, hvis vælgeren udpeger den pågældende som hjælper til stemmeafgivningen, se afsnit 8.4.4.

8.4.3. Den almindelige fremgangsmåde ved brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v. samt i vælgerens hjem

Vælgeren skal vise den nødvendige legitimation til stemmemodtagerne, medmindre vælgerens identitet på anden måde kan fastslås med sikkerhed. Vælgerens valgekort vil som udgangspunkt kunne benyttes som legitimation, hvis der ikke i øvrigt er anledning til tvivl om vælgerens identitet. Vælgeren skal i dette tilfælde oplyse sin fødselsdato, dvs. dag, måned og årstal, eller fremlægge anden ID, hvoraf fødselsdatoen fremgår. Det er alene vælgerens fødselsdato, der skal oplyses, men ikke CPR-nummeret. Se afsnit 8.2.5.2.

Stemmemodtagerne skal herefter udlevere brevstemmematerialet til vælgeren og sikre sig, at brev-

stemmeafgivningen sker umiddelbart efter, at brevstemmematerialet er udleveret. Se § 13, stk. 1 og 2, i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 9 i bekendtgørelsen om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v.

Se afsnit 8.2.5 om vælgerens udfyldning af brevstemmematerialet.

Hvis brevstemmemodtageren ikke har mulighed for at sætte myndighedens stempel på følgebrevet, således som den fortrykte tekst til brug for attestation foreskriver, skal myndighedens navn skrives med blokbogstaver.

Foregår brevstemmeafgivningen i vælgerens egen bolig, må pårørende, besøgende eller andre, bortset fra stemmemodtagerne og en evt. hjælper, vælgeren har udpeget til stemmeafgivningen, ikke være til stede i det lokale, hvor brevstemmeafgivningen finder sted, medmindre vælgeren udtrykkeligt tilkendegiver sit ønske herom. Foregår brevstemmeafgivningen ikke i vælgerens egen bolig, men i et særligt lokale i tilknytning til eller i umiddelbar nærhed af boligen, skal stemmeafgivningen tilrettelægges således, at evt. personlig bistand til stemmeafgivningen sker uden for hørevidde af andre end vælgeren og stemmemodtagerne og/eller en evt. personligt udpeget hjælper. Stemmemodtagerne skal sørge for, at denne regel overholdes. Se § 13, stk. 3, i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 6, stk. 2, i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v.

Stemmemodtagerne skal efter behov give vælgeren vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivning, herunder om mulighederne og betingelserne for hjælp til stemmeafgivningen, se § 20 i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 16 i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v. For reglerne om personlig bistand til brevstemmeafgivningen henvises i øvrigt til afsnit 8.2.6 og 8.4.4.

Stemmemodtagerne skal sørge for, at vælgeren i forbindelse med stemmeafgivningen har adgang til fortegnelsen over opstillingsberettigede partier, som Indenrigs- og Sundhedsministeriet sender til alle kommuner, når der er udskrevet folketingsvalg, se § 21, stk. 1, nr. 1, i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 17, stk. 1, nr. 1, i

bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v. Stemmемodtagerne skal derudover sørge for, at vælgeren har adgang til fortegnelsen over de kandidater, der er opstillet i storkredsen, når disse oplysninger foreligger (8 dage før valgdagen). Kommunen skal sørge for, at stemmemodtagerne medbringer de nævnte fortegninger. Se nærmere afsnit 6.10 og afsnit 8.2.5.8.

Stemmемodtagerne og de personer, der yder personlig bistand, må ikke i forbindelse med brevstemmeafgivningen give en vælger råd eller opfordring med hensyn til, hvordan vælgeren skal stemme, se lovens § 62, stk. 1, 1. pkt. Stemmемodtagerne må heller ikke fortælle uvedkommende, om en vælger har brevstemt, eller oplyse andet om en vælgers stemmeafgivning, se lovens § 62, stk. 1, 2. pkt.

Efter lovens § 61, stk. 3, 1. pkt., udfylder vælgeren stemmesedlen, uden at andre ser det, og dermed uden at andre kan se, hvordan vælgeren har stemt. Reglen gælder også ved brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v. samt i vælgerens hjem, se dog afsnit 8.4.4 om de tilfælde, hvor vælgeren skal have hjælp til stemmeafgivningen. Reglen gælder endvidere i tilfælde, hvor pårørende eller andre, herunder repræsentanter for pressen, efter vælgerens udtrykkelige ønske herom er til stede i det lokale, hvor brevstemmeafgivningen finder sted. Vælgeren kan ikke bestemme, at andre skal se, hvordan vælgeren har stemt. Vælgeren kan således ikke give afkald på sin stemmehemmelighed. Stemmемodtagerne skal sørge for, at denne regel overholdes.

8.4.4. *Hjælp til brevstemmeafgivningen i visse botilbud m.v. samt i vælgerens hjem*

Reglerne om hjælp til stemmeafgivningen i visse botilbud m.v. samt i vælgerens hjem findes i lovens § 61, stk. 4 og 6, sammenholdt med § 19 i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 15 i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v.

Hvis vælgeren ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen, folgebrevet eller yderkuverten, eller hvis vælgeren i øvrigt ønsker personlig bistand i forbindelse med brevstemmeafgivningen, skal stemmemodtagerne yde den fornødne hjælp. Hjælp til brevstemmeafgivningen kan ydes ved personlig bistand

og ved brug af hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved brevstemmeafgivningen, se lovens § 61, stk. 4, 2. pkt.

Retten til at forlange hjælp ved brevstemmeafgivningen gælder *alle* vælgere, herunder personer med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, der har behov for hjælp til brevstemmeafgivningen. Også vælgere med behov for at få forklaret stemmesedlens indhold og få vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivningen har ret til at få hjælp hertil.

Hvis der er ydet personlig bistand til at udfylde stemmesedlen, skal dette fremgå af folgebrevet, idet folgebrevet udfyldes i de fortrykte felter eller påføres ordene »Personlig bistand ydet til udfyldning af stemmesedlen« e.l. samt underskrift (ikke initialer) af den, der har ydet personlig bistand. Se § 19, stk. 6, i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 15, stk. 6, i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v.

Vælgeren kan forlange, at den personlige bistand ydes af en stemmemodtager og en person, som vælgeren selv har udpeget. Den personlige bistand ydes i dette tilfælde af den personligt udpegede hjælper i *stedet for* den ene af stemmemodtagerne.

Vælgeren kan i visse tilfælde forlange, at personlig bistand ydes alene af én person, som vælgeren selv har udpeget, dvs. uden at der tillige skal medvirke en stemmemodtager. To betingelser skal være opfyldt, for at den personlige bistand kan ydes alene af en person, som vælgeren selv har udpeget: 1) Vælgeren skal *udtrykkeligt og utvetydigt tilkendegive et ønske herom*, og 2) ønsket skal være begrundet i en *umiddelbart konstaterbar eller dokumenterbar fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse*, se lovens § 61, stk. 4, 4. pkt. Der henvises til afsnit 8.2.6.2 for en uddybende beskrivelse af betingelserne.

Den personlige bistand til udfyldningen af brevstemmeseddel, folgebrev eller yderkuvert ydes enten i *forening* mellem stemmemodtageren og den person, der er udpeget af vælgeren selv, eller alene af den person, der er udpeget af vælgeren selv. Det er dog en stemmemodtager, der sikrer sig vælgerens identitet, foretager attestationen på folgebrevet af vælgerens brevstemmeafgivning og giver vejledning om fremgangsmåden ved brevstemmeafgivningen og om opstillede partier og kandidater m.v. Hvis

vælgeren ikke er i stand til at underskrive følgebrevet, underskriver den personligt udpegede hjælper eller, hvis dette ikke er muligt, en anden stemmemodtager følgebrevet på vælgerens vegne. Se § 19, stk. 8, sidste pkt., i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem og § 15, stk. 8, sidste pkt., i bekendtgørelse om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v.

Om reglerne for valget af den personligt udpegede hjælper og for hjælperens bistand henvises i øvrigt til afsnit 8.2.6 og afsnit 7.4.

En vælger må kun få personlig bistand til at udfylde stemmesedlen, hvis vælgeren *umiddelbart* over for stemmemodtagerne *utvetydigt* kan tilkendegive, hvordan vælgeren ønsker at stemme, se lovens § 61, stk. 6. Modtager vælgeren hjælp af en stemmemodtager og en personligt udpeget hjælper, skal vælgerens utvetydige tilkendegivelse om sin stemmeafgivning fremsættes både over for stemmemodtageren og den personligt udpegede hjælper. Se nærmere afsnit 7.4.2.

Se afsnit 8.2.6 om fremgangsmåden ved ydelse af hjælp ved brevstemmeafgivningen på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme. Se afsnit 8.2.5.5 om hjælpemidler, der skal stilles til rådighed ved stemmeafgivningen.

8.5. Brevstemmeafgivning på mindre øer

Vælgere, der bor på afsides beliggende øer, der ikke udgør et selvstændigt afstemningsområde, kan brevstemme på øen over for en eller flere vælgere, som kommunalbestyrelsen har udpeget som brevstemmemodtagere, se lovens § 54, stk. 5, og § 55, stk. 2.

På Christiansø kan der brevstemmes hos øens administrator inden for de frister, der i øvrigt gælder for brevstemmeafgivning her i landet.

8.6. Brevstemmeafgivning på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg

8.6.1. Brevstemmesteder og brevstemmemodtagere på Færøerne, i Grønland og i udlandet

Ved folketingsvalg kan enhver vælger brevstemme på folkeregistrene på Færøerne og i Grønland samt

på danske diplomatiske og konsulære repræsentationer i udlandet (ambassader, konsulater m.v.), se lovens § 57, stk. 1 og 2.

Der kan også brevstemmes hos en stemmemodtager udpeget af Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet giver forud for hvert valg kommunerne meddelelse om, hvilke personer eller stillingsindehavere der er udpeget som stemmemodtagere i udlandet enten permanent eller til det pågældende valg. Stemmемodtagerne i udlandet udpeges efter indstilling fra enten Forsvarsministeriets Personalestyrelse eller Udenrigsministeriet.

De permanente stemmemodtagere i udlandet, der er udpeget efter indstilling fra Forsvarsministeriets Personalestyrelse, er bemyndiget til at udpege en eller flere personer blandt det tjenstgørende personel til at varetage opgaven som brevstemmemodtager på vegne af den permanente stemmemodtager ved et bestemt valg. Der bør udpeges mere end én stemmemodtager hvert sted, da stemmemodtageren ikke kan attestere sin egen brevstemme. Navnene på de personer, der ved et bestemt valg rent faktisk fungerer som stemmemodtagere i udlandet, indberettes af Forsvarsministeriets Personalestyrelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet inden valget. Ministeriet videregiver disse oplysninger til kommunerne til brug for gennemgangen af, hvorvidt de afgivne brevstemmer kan tages i betragtning, inden valgbehandlingen begynder på valgdagen.

De personer (stillingsindehavere), der er permanent udpeget som brevstemmemodtagere på Færøerne og i Grønland af Indenrigs- og Sundhedsministeriet, er:

På Færøerne

- 1) Rigsombudsmanden eller den fuldmægtig ved rigsombuddet, som rigsombudsmanden har bemyndiget hertil
- 2) Landfogeden (politimesteren)
- 3) Sysselmændene
- 4) Chefen for Forbindelseselement Færøerne

I Grønland

- 1) Forbindelsesofficeren, Forbindelseselement Thule
- 2) Chefen for Slædepatruljen Sirius
- 3) Stationslederen på Station Nord
- 4) Stationslederen, Sirius' Station Daneborg
- 5) Stationslederen, Station Grønnedal
- 6) Stationslederen, Station Kangerlussuaq
- 7) Stationslederen, Station Mestersvig
- 8) Stationslederen, Danmarkshavn

8.6.2. Brevstemmesteder og brevstemmemodtagere på danske skibe i udenrigsfart og danske havanlæg

Søfolk og passagerer på danske skibe i udenrigsfart kan brevstemme på skibet, se lovens § 58. Skibsføreren eller den, skibsføreren har udpeget, fungerer som stemmemodtager. Der kan ikke brevstemmes på danske skibe i indenrigsfart.

Personer, der er ansat på danske havanlæg, kan brevstemme på havanlægget, se lovens § 58. Dette gælder danske havanlæg både på dansk område og uden for dansk område. Chefen for havanlægget eller den, chefen har udpeget, fungerer som stemmemodtager.

8.6.3. Tidsrum for brevstemmeafgivning

På Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart samt på danske havanlæg uden for dansk område kan der brevstemmes fra 3 måneder før valgdagen, se lovens § 57, stk. 3, og § 58, stk. 2. Søfolk på danske skibe i udenrigsfart og deres medsejlende ægtefæller kan dog brevstemme på skibet fra dagen efter et folketingsvalg med gyldighed for førstkommende folketingsvalg, se lovens § 58, stk. 3.

På danske havanlæg på dansk område kan der brevstemmes fra valgudskrivelsen til og med den tredje sidste hverdag (inkl. lørdag) før valgdagen, se lovens § 58, stk. 4.

Loven indeholder ingen regler om sidste frist for brevstemmeafgivning på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart samt på danske havanlæg uden for dansk område. Brevstemmerne skal imidlertid være afgivet i så god tid forud for valgdagen, at de kan være sendt hjem og modtaget i kommunen, inden afstemningen på valgdagen begynder.

8.6.4. Brevstemmematerialet

Brevstemmematerialet er det samme, som bruges her i landet, se afsnit 8.1.1. På Færøerne anvendes dog det særlige brevstemmemateriale, der er fremstillet til brug ved brevstemmeafgivning til folketingsvalg på Færøerne.

Brevstemmematerialet skal altid findes på de danske repræsentationer i udlandet samt ombord på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg uden for dansk område, se lovens § 60, stk. 2, 2. pkt.

8.6.5. Fremgangsmåden ved brevstemmeafgivning

Den praktiske fremgangsmåde ved brevstemmeafgivningen er den samme som fremgangsmåden på de steder i kommunen, hvor enhver vælger kan brevstemme, f.eks. borgerservicecentre, se lovens § 61 og afsnit 8.2.5.

En vælger, der brevstemmer på Færøerne, i Grønland, i udlandet, på danske skibe i udenrigsfart og på danske havanlæg, forudsættes selv at være bekendt med, hvilke partier og kandidater der forventes at blive eller er opstillet til folketingsvalget.

Hvis brevstemmemodtageren ikke har mulighed for at sætte myndighedens stempel på følgebrevet, som den fortrykte tekst til brug for attestation foreskriver, skal myndighedens navn skrives med blokbogstaver.

8.7. Brevstemmeafgivning i Danmark til folketingsvalget på Færøerne og i Grønland

Ifølge den færøske folketingsvalglov (lovbekendtgørelse nr. 1434 af 1. december 2023) og den grønlandske folketingsvalglov (lovbekendtgørelse nr. 1167 af 8. september 2023) kan færøske og grønlandske vælgere, der opholder sig i Danmark, brevstemme til folketingsvalget på Færøerne henholdsvis i Grønland på borgerservicecentre m.v. i Dan-

mark. De kan brevstemme fra 3 måneder før valgdagen. De skal bruge det samme brevstemmemateriale som ved valget i Danmark.

Til folketingsvalget på Færøerne udfyldes brevstemmesedlen med bogstavbetegnelsen eller navnet på et parti eller med et kandidatnavn. På yderkuverten overstreges ordet »Danmark«, og i stedet skrives »Færøerne«.

Til folketingsvalget i Grønland udfyldes brevstemmesedlen med navnet på et parti eller med et kandidatnavn. På yderkuverten overstreges ordet »Danmark«, og i stedet skrives »Grønland«.

8.8. Modtagelse og kontrol af brevstemmer. Brevstemmeprotokol

Reglerne om kommunens modtagelse og registrering af brevstemmer m.v. samt om valgbestyrelsens gennemgang og kontrol af disse findes i lovens §§ 64-66.

8.8.1. Oprettelse af brevstemmeprotokol

Før hvert valg skal kommunen oprette en protokol over de brevstemmer, den modtager til det pågældende valg (*brevstemmeprotokol*). Reglerne om brevstemmeprotokollen står i cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning.

VALG-løsningen indeholder en brevstemmeprotokol, som udfyldes automatisk på grundlag af registreringer af de modtagne brevstemmer og andre felter, som kommunen registrerer i forbindelse med behandlingen af brevstemmer. VALG-løsningen understøtter dannelse og udskrivning af brevstemmeprotokollen omfattende alle kommunens afstemningsområder.

For at gemme brevstemmeprotokollen efter valget skal kommunen downloade brevstemmeprotokollen fra VALG-løsningen og gemme den uden for dette system, f.eks. i kommunens ESDH-system.

8.8.2. Modtagelse, registrering og opbevaring af brevstemmer

Modtagelsestidspunktet skal skrives på yderkuverten for de brevstemmer, kommunen modtager, se lovens § 64, stk. 1.

Hver dag skal antallet af brevstemmer, kommunen modtager den pågældende dag, anføres i brevstemmeprotokollen sammen med datoen, de er modtaget. Endvidere skal antallet af brevstemmer, der sendes videre til andre kommuner, anføres i brevstemmeprotokollen med datoen for modtagelsen og datoen for videresendelsen. Hvis vælgeren efter sin bopælsangivelse på yderkuverten bor i en anden kommune, skal kommunen snarest muligt sende brevstemmen videre til denne kommune, se lovens § 64, stk. 2.

Når der er udskrevet valg, skal kommunen sørge for, at de evt. brevstemmer, kommunen allerede måtte have modtaget fra vælgere, der har brevstemt i udlandet, og som senere har anmeldt flytning til en anden kommune, sendes videre til denne, se lovens § 64, stk. 3, og afsnit 8.2.5.4.

Kommunen skal samle og opgøre antallet af brevstemmer, der er modtaget for hvert afstemningsområde i kommunen, hvor afsenderne efter deres bopælsangivelse på yderkuverterne er optaget på valglisten, se lovens § 64, stk. 4. Der skal i brevstemmeprotokollen indføres en række nærmere oplysninger herom.

Kommunen skal sørge for, at de modtagne brevstemmer opbevares sikkert. Yderkuverterne må først åbnes i forbindelse med gennemgangen af brevstemmerne, se afsnit 8.8.4.

8.8.3. Aflevering af brevstemmer til valgstyrene på valgstederne

Kommunen skal efter lovens § 64, stk. 4, sørge for, at brevstemmerne inden afstemningens begyndelse på valgdagen er afleveret til valgstyrene på valgstedet i det pågældende afstemningsområde, se dog nedenfor.

8.8.3.1. Brevstemmer, der modtages umiddelbart før afstemningens begyndelse

Kommunen skal afhente post dagen før valgdagen (eller den umiddelbart foregående arbejdsdag, hvis der ikke kan afhentes post denne dag). Samme dag og på valgdagen inden afstemningens begyndelse skal kommunen efterse sin postkasse for at sikre, at brevstemmer afsendt fra udlandet m.v. rettidigt bliver afleveret til vælgerens valgsted. Se afsnit 3.2.

Brevstemmer, der modtages i kommunen på valgdagen, inden afstemningen begynder, skal straks bringes ud til valgstyrene på det pågældende valgsted. Brevstemmer, der modtages i kommunen på valgdagen, efter at afstemningen er begyndt, kommer ikke i betragtning. Det afgørende for, om en brevstemme kommer i betragtning, er, om den er modtaget hos valgstyrene på det pågældende valgsted inden afstemningens begyndelse, se lovens § 66, stk. 3. Hvis brevstemmer modtages i kommunen, efter at afstemningen er begyndt, og ikke bringes ud til valgstyrene på de pågældende valgsteder, skal kommunen sikre, at valgstyrene på anden vis får besked om antallet af brevstemmer, der er modtaget efter afstemningens begyndelse, således at valgstyrene kan registrere oplysningen i afstemningsbogen.

8.8.3.2. Hvis der er modtaget færre end fem brevstemmer for et afstemningsområde

Er der modtaget færre end fem brevstemmer for et afstemningsområde, skal brevstemmerne efter kommunens beslutning overføres til et afstemningsområde, hvor der er modtaget mindst fem brevstemmer. Dette skyldes hensynet til sikring af stemmehemmeligheden. De overførte brevstemmer skal indgå i gennemgangen af brevstemmer for det sidstnævnte afstemningsområde, se lovens § 64, stk. 5.

I brevstemmeprotokollen skal der indføres oplysning om, til hvilket afstemningsområde brevstemmer fra afstemningsområder, hvor der var modtaget færre end fem brevstemmer, er overført, samt oplysning om, fra hvilke afstemningsområder de pågældende brevstemmer blev overført.

8.8.3.3. Hvis en brevstemme ikke kan henføres til et bestemt afstemningsområde, eller vælgeren ikke kan identificeres

Kan en brevstemme ikke henføres til et bestemt afstemningsområde ud fra oplysningerne om afsenderen på yderkuverten, skal kommunen endvidere beslutte, hvilket afstemningsområde brevstemmen skal henregnes til i henseende til kontrollen af, om brevstemmen kan komme i betragtning, se lovens § 64, stk. 6.

I brevstemmeprotokollen skal der indføres oplysning om, til hvilket afstemningsområde de brevstemmer, der ikke kunne henføres til et bestemt afstemningsområde, blev overført.

Hvis vælgeren ikke med tilstrækkelig sikkerhed kan identificeres på baggrund af oplysningerne på yderkuverten, kan kommunen undtagelsesvis åbne yderkuverten for at identificere vælgeren på baggrund af oplysningerne på følgebrevet. Når vælgeren er identificeret, lukkes yderkuverten straks igen og påtegnes ”åbnet af borgerservice” e.l.

8.8.4. Valgbestyrelsens gennemgang og kontrol af de modtagne brevstemmer

8.8.4.1. Generelle regler

Det har hidtil været valgstyrene, der gennemgår brevstemmerne før et valg. Det er ændret pr. 1. januar 2024, så det fremover er valgbestyrelsen, der skal sørge for, at de modtagne brevstemmer gennemgås inden afstemningens begyndelse og om nødvendigt 1 eller 2 dage før valgdagen, se lovens § 65, stk. 1.

Der skal til gennemgangen af brevstemmerne fra hvert afstemningsområde medvirke mindst 2 personer, der er medlemmer af valgbestyrelsen eller valgstyrene fra det pågældende afstemningsområde. Gennemgangen skal ske separat for hvert enkelt afstemningsområde, men kan som hidtil foregå centralt ét sted i kommunen. Det er således også muligt f.eks. at åbne yderkuverterne centralt ét sted i kommunen med en elektrisk brevåbner, når blot gennemgangen af brevstemmerne foregår umiddelbart herefter og i tilknytning til det sted, hvor yderkuverterne er åbnet.

Ved gennemgangen af brevstemmer kan de medvirkende valgstyrene eller valgbestyrelsesmedlemmer bistås af kommunalt personale.

8.8.4.2. Foreløbig afmærkning på valglisten af vælgere, der har brevstemt

Valgbestyrelsen (eller valgstyrene) gennemgår brevstemmerne inden valgdagen og afmærker de vælgere på valglisten, der har afgivet en brevstemme, der kan komme i betragtning. De gældende regler forudsætter, at denne afmærkning af vælgerne først sker, når valgbestyrelsen (eller valg-

styrerne) har gennemgået de modtagne brevstemmer og konstateret, hvilke brevstemmer der kan komme i betragtning, da kun vælgere, der har afgivet en brevstemme, der kan komme i betragtning, skal afmærkes på valglisten, se nedenfor. Der er dog ikke noget i vejen for, at der inden gennemgangen kan ske en *foreløbig* afmærkning på valglisten af de vælgere, der er modtaget brevstemme fra, efterhånden som disse modtages. Det skal dog være muligt at identificere de pågældende vælgere uden at åbne yderkuverten, da yderkuverten først må åbnes ved gennemgangen af brevstemmerne, se lovens § 65, stk. 1, medmindre det er nødvendigt for at identificere vælgeren, se afsnit 8.8.3.3. Den foreløbige afmærkning skal blot slettes, hvis det viser sig, at den pågældende brevstemme ikke kan komme i betragtning.

En foreløbig afmærkning kan lette arbejdet i forbindelse med gennemgangen af brevstemmerne, da man på forhånd har konstateret, om de pågældende vælgere er optaget på valglisten, ligesom arbejdet med afmærkning af valglisten kan begrænses til at fjerne afmærkninger for de vælgere, hvis brevstemme ikke er taget i betragtning.

En sådan foreløbig afmærkning af valglisten vil kunne ske, uanset om man bruger en papirvalgliste eller en digital valgliste. Efter udskrivning af valglisten fra VALG-løsningen skal kommunens foreløbige afmærkninger (og andre rettelser) af valglisten både foretages i VALG-løsningen og på den udskrevne valgliste. Dette gælder både på de valgsteder, der kun anvender papirvalgliste, og på de øvrige valgsteder, hvor papirvalglisten skal være tilgængelig som back-up.

8.8.4.3. *Hvornår kan en brevstemme komme i betragtning?*

Ved gennemgangen af brevstemmerne åbnes yderkuverterne, og det undersøges, om brevstemmerne kan komme i betragtning, se lovens § 65, stk. 1.

En brevstemme kan *ikke komme i betragtning*, se lovens § 65, stk. 2, hvis

1. afsenderen ikke er opført på valglisten,
2. afsenderen er død inden valgdagen,

3. yderkuverten indeholder flere end ét følgebrev og én konvolut,
4. der ikke er anvendt det foreskrevne brevstemmemateriale, se afsnit 8.1.1,
5. den foreskrevne fremgangsmåde (udfyldning, attestation, underskrivelse m.v.) ved brevstemmeafgivningen ikke har været fulgt, eller
6. brevstemmen ikke er afgivet inden for de frister, der er nævnt i loven.

Har vælgeren afgivet mere end én brevstemme, der kan komme i betragtning, er det den sidst afgivne brevstemme, der kommer i betragtning, se lovens § 65, stk. 3.

Hvis vælgeren har afgivet to brevstemmer, hvoraf kun den sidste ikke kan tages i betragtning, skal den første brevstemme tælle med i stedet. Hvis der er afgivet tre eller flere brevstemmer, hvoraf kun den sidste ikke kan tages i betragtning, skal den sidst afgivne af de øvrige brevstemmer, der opfylder kriterierne for at blive taget i betragtning, tælle med. Der er ikke hjemmel i bestemmelsen til at se bort fra de tidligere afgivne brevstemmer alene som følge af, at den sidst afgivne brevstemme ikke kan tages i betragtning. De ældre brevstemmer skal således selvstændigt vurderes efter kriterierne i lovens § 65, stk. 2, om, hvornår en brevstemme ikke kan tages i betragtning.

Med hensyn til brevstemmematerialet, se nr. 4 ovenfor, bemærkes, at en brevstemme kan tages i betragtning, selv om der ved brevstemmeafgivningen er anvendt følgebrev, som er udskrevet fra VALG-løsningen, og der ved en *administrativ fejl* er udskrevet et følgebrev til en anden type valg end folketingsvalg. Det skal således ikke komme vælgeren til skade, at administrationen har begået en fejl. Det er dog en forudsætning, at der ikke er anledning til tvivl om, at der er tale om en administrativ fejl.

Med hensyn til de brevstemmer, hvor den foreskrevne fremgangsmåde ikke har været fulgt, se nr. 5 ovenfor, bemærkes, at en brevstemme kan tages i betragtning, selv om følgebrevet mangler stempel på attestationen, hvis der ikke er tvivl om, at brevstemmen er afgivet på et af de steder, hvor der kan brevstemmes, eller at brevstemmen er afgivet til en

stemmemodtager, der er udpeget af Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Brevstemmen kan dog ikke tages i betragtning, hvis følgebrevet ikke er underskrevet af vælgeren, eller hvis følgebrevet både mangler myndighedens stempel og stemmemodtagerens underskrift, dvs. hele attestationen. Dette gælder også, hvis der anvendes et følgebrev udskrevet fra VALG-løsningen.

Brevstemmer, der modtages efter afstemningens begyndelse, skal have påtegnet modtagelsestidspunktet (dato og klokkeslæt) og kommer ikke i betragtning, se lovens § 66, stk. 3. Yderkuverterne åbnes ikke.

Det skal herudover sikres, at evt. brevstemmer fra vælgere, der har fået dansk indfødsret efter deltagelse i en grundlovsceremoni kort før valget, bliver taget i betragtning, hvis de opfylder betingelserne for det. Hvis der fra nogen af disse nye vælgere er modtaget brevstemmer, der ikke blev taget i betragtning, fordi personerne ikke var optaget på valglisten på det tidspunkt, hvor brevstemmerne blev gennemgået (1-2 dage før valgdagen), skal brevstemmen gennemgås på ny med henblik på at vurdere, om brevstemmen nu kan tages i betragtning.

8.8.4.4. Hvis en brevstemme ikke kan komme i betragtning

Når en brevstemme *ikke kan komme i betragtning*, anføres årsagen hertil på yderkuverten, og den uåbnede konvolut og følgebrevet lægges ned i yderkuverten igen, se lovens § 66, stk. 2. Der skal ikke foretages nogen afmærkning på valglisten. Er der foretaget en foreløbig afmærkning, slettes den, se afsnit 8.8.4.2.

Om de situationer, hvor brevstemmer, der er taget i betragtning ved afstemningens begyndelse, ikke skal tages i betragtning, fordi valgstyrelserne efter afstemningens begyndelse modtager bekræftet underretning om, at vælgeren er afdød ved døden eller har mistet sin valgret, se afsnit 8.8.4.6.

Det anføres i afstemningsbogen, hvor mange af brevstemmerne der ikke er taget i betragtning fordelt efter årsagen hertil.

8.8.4.5. Hvis en brevstemme kan komme i betragtning

Når en brevstemme kan komme i betragtning, sættes et mærke ved vælgerens navn på valglisten, der angiver, at vælgeren har brevstemt, se lovens § 66, stk. 1.

Når en brevstemme, der er overført til afstemningsområdet fra et andet afstemningsområde, hvor der er modtaget færre end fem brevstemmer, kan komme i betragtning, skal valgstyrelserne optage den pågældende vælger på valglisten og påføre valglisten en bemærkning om årsagen til optagelsen på valglisten. Valgstyrelserne skal endvidere, inden afstemningen begynder, meddele valgstyrelserne fra det oprindelige afstemningsområde, at den pågældende vælger skal slettes af valglisten for dette afstemningsområde. Valgstyrelserne for det oprindelige afstemningsområde skal endvidere på valglisten anføre årsagen til, at vælgeren er slettet af valglisten, og i hvilket afstemningsområde vælgeren i stedet er blevet optaget på valglisten. Se afsnit 8.8.3.2 og lovens § 64, stk. 5.

Hvis en brevstemme, der kan komme i betragtning, er henregnet til et bestemt afstemningsområde i medfør af lovens § 64, stk. 6 (dvs. hvor man ikke på grundlag af oplysningerne om afsenderen på yderkuverten kan afgøre, i hvilket afstemningsområde afsenderen er optaget på valglisten), og den pågældende vælger viser sig at være optaget på valglisten i et andet afstemningsområde, skal valgstyrelserne optage vælgeren på valglisten for det afstemningsområde, brevstemmen blev henregnet til. Valgstyrelserne skal skrive en bemærkning på valglisten om grunden til, at vælgeren er optaget på valglisten, samt, inden afstemningen begynder, meddele valgstyrelserne for vælgerens oprindelige afstemningsområde, at vælgeren skal slettes af valglisten for dette afstemningsområde. Se afsnit 8.8.3.3.

Der skal ikke udskrives erstatningsvalgkort for de vælgere, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning. I stedet kan følgebrevene til brevstemmerne anvendes til at kontrollere antallet af vælgere, der ifølge valglisten har afgivet brevstemme, se afsnit 9.2.3.

8.8.4.6. Håndtering og opbevaring af brevstemmer på valgdagen

Når en brevstemme kan komme i betragtning, lægges den uåbnede konvolut og følgebrevet ind i yderkuverten igen. Brevstemmer, der kan komme i betragtning, opbevares, indtil afstemningen er afsluttet. Når afstemningen er afsluttet, tages konvolutterne ud af yderkuverterne og lægges i en stemmekasse, se dog nedenfor. Konvolutterne åbnes først i forbindelse med stemmeoptællingen. Se lovens § 66, stk. 1.

Brevstemmer, der kan komme i betragtning, skal, indtil afstemningen er afsluttet, opbevares på en sådan måde, at det alene er valgstyrrerne eller evt. tilføjede en person, der er særligt bemyndiget af valgstyrrerne, der har adgang til brevstemmerne.

Der må i denne periode kun ske håndtering af brevstemmer, hvis det er nødvendigt som følge af andre regler i loven. F.eks. kan det være nødvendigt at tage brevstemmen frem i forbindelse med afgørelsen af, om en vælger, der møder frem for at afgive stemme på valgdagen, skal afvises, fordi vedkommende har afgivet en brevstemme, der kan komme i betragtning, se lovens § 67. Brevstemmen skal i denne situation tages frem for at kontrollere, om afmærkningen på valglisten af, at vælgeren har brevstemt, er korrekt.

Ved håndtering af en brevstemme, inden afstemningen er afsluttet, må konvolutten med stemmesedlen *under ingen omstændigheder* åbnes.

Hvis valgstyrrerne efter afstemningens begyndelse modtager bekræftet underretning om, at en vælger, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning, er afgået ved døden inden valgdagen, kan

den pågældendes brevstemme ikke komme i betragtning. Brevstemmen skal derfor tages frem, påtegnes grunden til, at den ikke kan komme i betragtning, og lægges hen til de øvrige brevstemmer, der ikke kan komme i betragtning, samt registreres sammen med disse i afstemningsbogen.

Det samme gælder, hvis valgstyrrerne, efter at afstemningen er begyndt, modtager bekræftet underretning om, at en vælger, der er optaget på valglisten, har mistet sin valgret inden valgdagen af andre grunde (iværksættelse af værgemål med fuld fratagelse af den retlige handleevne, se værgemålslovens § 6, stk. 1, 1. pkt., fortabelse af dansk indfødsret eller flytning til udlandet).

Når konvolutterne tages ud af yderkuverterne efter afstemningens afslutning for at blive lagt ned i en stemmekasse, skal det ske under den nødvendige gensidige kontrol og i øvrigt på en sådan måde, at stemmehemmeligheden heller ikke i denne forbindelse kan blive krænket.

8.8.5. Brevstemmer, der modtages i kommunen efter valgdagen

Brevstemmer, der modtages i kommunen fra og med dagen efter valgdagen og til og med den dag, hvor Folketinget endeligt har afgjort evt. klager over valget, registreres i brevstemmeprotokollen i overensstemmelse med bestemmelserne i § 2, stk. 4 og 5, i cirkulæret om brevstemmeprotokollers indhold og udformning. Retningslinjerne for kassation af brevstemmemateriale, herunder af brevstemmer, der er modtaget efter valgdagen, er nærmere beskrevet i afsnit 10. Om kommunernes indberetning til Indenrigs- og Sundhedsministeriet om for sent modtagne brevstemmer fra dagen efter valgdagen og en uge frem, se afsnit 10.2.

9. Opgørelse af afstemningen i opstillingskredsen

9.1. Overblik

I dette kapitel beskrives valgstyernes, valgbestyrelsens og kommunalbestyrelsens opgaver i forbindelse med opgørelsen af afstemningen.

På valgaftenen umiddelbart efter valghandlingens afslutning tælles stemmerne op på valgstedet som beskrevet i afsnit 9.2. Her opgør valgstyrene, hvor mange stemmer der er afgivet for hvert parti og for hver kandidat uden for partierne. Valgstyernes stemmeoptælling afsluttes ved, at afstemningsbogen udfyldes og underskrives, og resultatet indberettes til valgbestyrelsen. Når valgbestyrelsen har modtaget alle resultaterne fra opstillingskredsen, indberetter den straks valgresultatet til Danmarks Statistik. Se afsnit 9.2.5.

Senest dagen efter fintæller valgbestyrelsen stemmerne i opstillingskredsen som beskrevet i afsnit 9.3. Ved fintællingen optæller valgbestyrelsen på ny, hvor mange stemmer der på hvert valgsted er afgivet for hvert af partierne og for hver kandidat uden for partierne. I den forbindelse opgør valgbestyrelsen også de personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti. Derudover foretager valgbestyrelsen den endelige bedømmelse af stemmesedlernes gyldighed og foretager en ny optælling af antallet af blanke og ugyldige stemmesedler. Derefter opgør valgbestyrelsen det samlede resultat for hele opstillingskredsen. Valgbestyrelsens fintælling afsluttes ved, at valgbogen udfyldes og underskrives. Straks efter fintællingens afslutning indberetter valgbestyrelsen resultatet til Danmarks Statistik og ministeriet som beskrevet i afsnit 9.3.4.1.

Stemmesedler afgivet på valgdagen bedømmes som beskrevet i afsnit 9.4.

Siden sidste folketingsvalg er reglerne om bedømmelse af stemmesedler blevet lempet. Bogstavet X og tegnet for plus (+) er som hidtil gyldige afmærkninger på stemmesedlen. Som noget nyt er det som udgangspunkt også en gyldig stemmeseddel, hvis vælgeren i stedet har sat en tilsvarende afmærkning som en asterisk/stjerne (*), en helt udfyldt/helt

skraveret afkrydsningsrubrik eller en cirkel om afkrydsningsrubrikken. Se afsnit 9.4.2 og lovens § 69, stk. 1, nr. 2.

Brevstemmesedler bedømmes som beskrevet i afsnit 9.5.

Kandidater (og deres ægtefælle, samlever eller andre nærtstående) kan ikke deltage i optællingen af stemmer for det parti, de selv er opstillet for m.v. Begrænsningerne i kandidaters deltagelse i stemmeoptællingen er beskrevet i afsnit 9.6.

Reglerne om opgørelse af afstemningen findes i lovens §§ 68-74 a.

9.2. Stemmeoptællingen på valgstedet på valgaftenen

9.2.1. Rammerne

Når afstemningen er afsluttet kl. 20, tæller valgstyrene og de tilfornordnede vælgere stemmerne op på valgstedet efter reglerne i lovens §§ 68-70.

Kommunalt ansat personale kan bistå valgstyrene og de tilfornordnede vælgere, også selv om de ikke bor i kommunen. Stemmeoptællingen skal dog ske under valgstyernes ansvar, kontrol og instruktion. Stemmeoptællingen kan herudover ikke overlades til andre.

Valgstyrerformanden skal sørge for, at der under hele stemmeoptællingen er et tilstrækkeligt antal valgstyre til at sikre en hensigtsmæssig afvikling af stemmeoptællingen. Der skal altid være et flertal af de udpegede valgstyre til stede. Valgstyrene skal rette sig efter valgstyrerformandens anvisninger. Se lovens § 29, stk. 6.

Kommunalbestyrelsen sørger for, at stemmeoptællingen rent praktisk tilrettelægges, så reglerne om kandidaters deltagelse i stemmeoptællingen overholdes, se afsnit 9.6.

Stemmeoptællingen er offentlig, se lovens § 68, stk. 1, 2. pkt. Den del af lokalet/lokalerne, hvor optællingen foregår, afskærmes, så uvedkommende ikke kan komme til stemmesedlerne, men så offentligheden stadig kan overvære stemmeoptællingen.

9.2.2. Fremgangsmåden

Når afstemningen er slut, opgøres det på valgstedet, hvor mange stemmer der er afgivet for hvert parti og for hver kandidat uden for partierne, se lovens § 68, stk. 1, 3. pkt. Først ved fintællingen opgøres det, hvordan stemmerne på partierne fordeler sig på partiernes kandidater.

En stemme er afgivet for det parti, inden for hvis felt på stemmesedlen vælgeren har sat kryds. En brevstemme er afgivet for det parti, hvis navn eller bogstavbetegnelse vælgeren har skrevet på brevstemmesedlen. Hvis vælgeren på brevstemmesedlen har skrevet navnet på en kandidat, der opstiller for et parti, anses stemmen for afgivet for partiet. Se lovens § 68, stk. 2.

En stemme er afgivet for den kandidat uden for partierne, ud for hvem vælgeren har sat kryds på stemmesedlen. En brevstemme er afgivet for den kandidat uden for partierne, hvis navn vælgeren har skrevet på brevstemmesedlen. Se lovens § 68, stk. 3.

I afsnit 9.4 er det beskrevet, hvordan stemmesedler afgivet på valgstedet skal bedømmes.

I afsnit 9.5 er det beskrevet, hvordan brevstemmesedler skal bedømmes.

Tvivlsomme, blanke og andre utvivlsomt ugyldige stemmesedler sorteres fra og gives til valgstyrerformanden. Valgstyrerne bedømmer derefter, om stemmesedlerne er gyldige, og antallet af ugyldige stemmer optælles særskilt efter de forskellige ugyldighedsgrunde. Se afsnit 9.4 og 9.5.

9.2.3. Stemmeoptællingens afslutning og offentliggørelse m.v.

Når stemmeoptællingen på valgstedet er afsluttet, indføres resultatet i afstemningsbogen, se lovens § 70. Opgørelsen af de ugyldige stemmer fordelt efter de forskellige ugyldighedsgrunde indføres også i afstemningsbogen, se lovens § 69, stk. 3.

Valgstyrerne skal kontrollere optællingen af de afgivne stemmer og påse, at de foreskrevne kontroller af optællingen er foretaget. Valgstyrerne skal bl.a. sammenholde antallet af afgivne stemmesedler med antallet af vælgere, der ifølge afmærkningerne på valglisten har stemt.

Derudover skal valgstyrerne sammenholde antallet af vælgere, der ifølge afmærkningerne på valglisten har stemt, med antallet af valgkort, der er modtaget eller udskrevet på valgdagen, og antallet af folgebrevbreve for vælgere, der har afgivet en brevstemme, der er taget i betragtning.

Valgstyrerne skal endvidere afstemme stemmeseddelregnskabet som angivet i afstemningsbøgerne. Valgstyrerne skal sammenholde det totale antal af stemmesedler før valghandlingens begyndelse og antallet af brevstemmer i stemmekasserne ved afstemningens afslutning med antallet af afgivne, ombyttede og ikke-udleverede stemmesedler samt afgivne brevstemmer. Stemmematerialet bindes derefter sammen i særskilte pakker (sammenpakkes) som angivet i afstemningsbøgerne.

Som den afsluttende handling underskrives den udfyldte afstemningsbog af samtlige valgstyrere.

Resultatet af stemmeoptællingen meddeles de tilstedeværende, og valgstyrerformanden indberetter straks resultatet til valgbestyrelsesformanden.

Der er ikke noget i vejen for at offentliggøre resultatet, før valgstyrerne har underskrevet afstemningsbogen, forudsat at resultatet er sikkert og kontrolleret og godkendt af valgstyrerne som angivet ovenfor. Det er dog ikke usagligt at vente på, at valgstyrerne har underskrevet afstemningsbogen. Offentliggørelse kan ikke begrænses til enkelte medier.

Valgstyrerne kan ikke overlade ansvaret for at forstå og kontrollere stemmeoptællingen, bedømme tvivlsomme stemmesedler og underskrive afstemningsbogen til andre.

9.2.4. Valgstyrernes afstemningsbog

I afstemningsbogen indfører valgstyrerne resultatet og alle andre væsentlige oplysninger om afstemningen i afstemningsområdet, se lovens § 29, stk. 5. Også væsentlige oplysninger om selve valghandlingen før stemmeoptællingen skal indføres i afstemningsbogen.

Afstemningsbogen underskrives af alle valgstyrerne, se lovens § 70. Alle valgstyrerne skal være til stede, når afstemningsbogen underskrives, uanset om de i løbet af dagen har været fraværende på valgstedet efter aftale med valgstyrerformanden, se lo-

vens § 29, stk. 6, sidste pkt. I afstemningsbogen noteres det, i hvilke tidsrum valgstyrene har været til stede og fraværende på valgstedet.

Ved at skrive under på afstemningsbogen står valgstyrene inde for, at stemmeoptællingen og kontrollen af stemmeoptællingen er sket efter loven. Afstemningsbogen underskrives som den afsluttende handling og kan således ikke underskrives af valgstyrene, før der foreligger et resultat.

Den underskrevne afstemningsbog afleveres til kommunalbestyrelsen sammen med det sammenpakkede stemmemateriale.

Afstemningsbøger kan udfyldes i VALG-løsningen og derefter udskrives fra systemet eller udskrives på egen printer og udfyldes i hånden.

9.2.5. Valgbestyrelsens indberetning af valgresultatet til Danmarks Statistik på valgaftenen

Når valgbestyrelsesformanden har modtaget indberetningerne fra alle valgsteder i opstillingskredsen, tælles de indberettede stemmetal sammen for hele opstillingskredsen og indberettes straks til Danmarks Statistik, se lovens § 71. Resultaterne skal indberettes både elektronisk og telefonisk.

Før et valg orienterer ministeriet valgbestyrelsen nærmere om indberetningen til Danmarks Statistik. Valgbestyrelsen bliver i den forbindelse bedt om at indberette navn og mobilnummer på en eller flere kontaktpersoner, som ministeriet og Danmarks Statistik kan få fat i på valgaftenen, fintællingsdagen og i dagene herefter, indtil Danmarks Statistiks har revideret valgbøgerne.

I disse dage – og ikke mindst på valgnatten – er det meget vigtigt, at ministeriet og Danmarks Statistik kan få fat i kontaktpersonerne, og at kontaktpersonerne har umiddelbar adgang til at rette i kommunens valgsystem.

9.3. Fintællingen

9.3.1. Rammerne

Senest dagen efter valgdagen opgør valgbestyrelsen resultatet af stemmeafgivningen i opstillingskredsen endeligt (fintælling). Består opstillingskredsen af flere kommuner, foregår fintællingen i kreds-

kommunen. Se lovens § 72, stk. 1. Består en kommune af flere opstillingskredse, foregår fintællingen ét sted, da fintællingen foretages af én og samme valgbestyrelse.

Valgbestyrelsen kan beslutte, at tilforordnede vælgere og kommunalt ansat personale medvirker. Også kommunalt ansatte, der ikke bor i kommunen, kan deltage. Fintællingen skal dog ske under valgbestyrelsens ansvar, kontrol og instruktion. Fintællingen kan derudover ikke overlades til andre.

Kommunalbestyrelsen sørger for, at afstemningsbøgerne, stemmesedlerne, brevstemmematerialet, valglister og valgkort er til stede ved fintællingen, se lovens § 72, stk. 2.

Fintællingen er offentlig, se lovens § 72, stk. 1, 3. pkt. Den del af lokalet/lokalerne, hvor fintællingen foregår, afskærmes, så uvedkommende ikke kan komme til stemmesedlerne, men så offentligheden stadig kan overvære optællingen.

Fintællingen skal foretages på ét sted for hver opstillingskreds og ikke på de enkelte valgsteder, bl.a. for at sikre en ensartet bedømmelse af stemmesedlerne. Ministeriet *indskærper* derfor, at den endelige fintælling efter loven ikke kan foretages på valgstederne i fortsættelse af den foreløbige optælling på valgaftenen.

Der er ikke noget i vejen for, at der på valgstederne på valgaftenen foretages en foreløbig fintælling af de personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti. En foreløbig fintælling kan dog ikke erstatte den fintælling, valgbestyrelsen skal foretage senest dagen efter valget. En foreløbig fintælling skal under alle omstændigheder ske efter samme regler som valgbestyrelsens fintælling.

Der er ikke noget i vejen for at offentliggøre et evt. foreløbigt fintællingsresultat før den egentlige fintælling, forudsat at der hersker den nødvendige sikkerhed om resultatet. Det er dog ikke usagligt at vente på valgbestyrelsens fintælling. Offentliggørelse kan ikke begrænses til enkelte medier.

Fintællingen skal ske senest dagen efter valgdagen. Fintællingen kan godt påbegyndes og evt. afsluttes på selve valgaftenen, når blot den foretages af valgbestyrelsen samlet ét sted i opstillingskredsen.

9.3.2. Fremgangsmåden

9.3.2.1. Generelt

Fintællingen foretages efter reglerne i lovens § 73.

Valgbestyrelsen foretager en ny optælling og bedømmelse af stemmesedlerne for hvert afstemningsområde for sig efter reglerne i lovens §§ 68, 69 og 74 a.

Det vil sige, at valgbestyrelsen foretager en ny optælling af stemmerne for hvert af partierne og for hver kandidat uden for partierne. Samtidig opgør valgbestyrelsen antallet af partistemmer og personlige stemmer for hvert parti. Derudover foretager valgbestyrelsen en ny optælling af antallet af blanke og ugyldige stemmesedler. Valgbestyrelsen foretager her den endelige bedømmelse af stemmesedlernes gyldighed. Se afsnit 9.4 og 9.5.

Derefter opgør valgbestyrelsen det samlede resultat for hele opstillingskredsen.

9.3.2.2. Personlig stemme eller partistemme

Samtidig med optællingen af, hvor mange stemmer der er afgivet for hvert af partierne og for hver kandidat uden for partierne, opgør valgbestyrelsen de personlige stemmer og partistemmerne for hvert parti.

Opgørelsen af de personlige stemmer og partistemmerne skal ske for hvert afstemningsområde for sig og derefter for hele opstillingskredsen, se lovens § 73, stk. 2, 1. pkt.

Reglerne for, hvordan det afgøres, om en stemme er en personlig stemme eller en partistemme, findes i lovens § 73, stk. 3 og 4:

»Stk. 3. Har vælgeren sat kryds ud for navnet på en kandidat eller såvel ud for navnet på en kandidat som ud for navnet på det parti, kandidaten er opstillet for, anses stemmesedlen som afgivet for kandidaten (personlig stemme). Tilsvarende gælder, hvis vælgeren på brevstemmesedlen har anført navnet på en kandidat eller såvel navnet på en kandidat som navnet eller bogstavbetegnelsen for det parti, kandidaten er opstillet for.

Stk. 4. Har vælgeren sat kryds ud for navnet på et parti eller inden for partifeltet på en sådan måde,

at det ikke med sikkerhed fremgår, hvilken af partiets kandidater vælgeren har villet give sin stemme, anses stemmesedlen som afgivet for partiet (partistemme). Tilsvarende gælder, hvis vælgeren på brevstemmesedlen har anført navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti eller navnene på flere kandidater, der er opstillet for samme parti i storkredsen.«

Se afsnit 9.4.1 om begrebet partifelt.

9.3.2.3. Fordeling af partistemmer på kandidaterne efter de forskellige opstillingsformer

Når de personlige stemmer og partistemmerne er talt op og opgjort for opstillingskredsen som helhed, fordeles valgbestyrelsen partistemmerne på de enkelte kandidater. Valgbestyrelsen opgør for hele opstillingskredsen, hvordan stemmerne (personlige stemmer + partistemmer) skal fordeles på hver kandidat. Se lovens § 73, stk. 2, 2. pkt. Fordelingen af stemmer håndteres i VALG-løsningen.

Partistemmerne fordeles på de enkelte kandidater efter lovens § 73, stk. 5:

1. Ved *kredsvis opstilling* (højst én kandidat er opstillet i opstillingskredsen) får partiets kandidat i opstillingskredsen alle partistemmerne.
2. Ved *sideordnet opstilling* (flere kandidater er opstillet i opstillingskredsen) fordeles partistemmerne mellem partiets kandidater i opstillingskredsen i forhold til deres personlige stemmetal.
3. Ved *sideordnet opstilling* kombineret med anmeldelse af *valg på personlige stemmer* (for alle opstillingskredse i storkredsen) tilfalder partistemmerne ikke nogen kandidat.

Hvis to eller flere kandidater er lige berettiget til en partistemme, trækker Danmarks Statistik lod om, hvem der får partistemmen, se lovens § 73, stk. 5, 4. pkt. Valgbestyrelsen kan i mellemtiden enten lade være med at fordele stemmen eller lave en teknisk ikke-bindende lodtrækning. I begge tilfælde skal der skrives en bemærkning om det i valgbogen.

Hvis der i opstillingskredsen ikke er opstillet nogen kandidat for partiet, får ingen kandidat partistemmerne. Partistemmerne opføres i stedet i valgbogen

som »Andre partistemmer«. Er der anmeldt partiliste, tillægges stemmerne dog partilistens første kandidat i storkredsen. Se lovens § 73, stk. 5, 5. og 6. pkt.

Hvis et parti har anmeldt valg på personlige stemmer, skal partistemmerne i valgbogen anføres særskilt som »Andre partistemmer«, se lovens § 73, stk. 5, 2. pkt.

9.3.2.4. Opgørelse af stemmer på afdøde kandidater

Kandidater, der er afgået ved døden senest på valgdagen, står på stemmesedlen, se afsnit 6.11.4. En stemme på en afdød kandidat er en gyldig stemme, medmindre den er ugyldig efter reglerne om bedømmelse af stemmesedler, se afsnit 9.4 og 9.5.

Kandidaten indgår i valgopgørelsen på samme måde som de øvrige kandidater. De personlige stemmer og partistemmerne tildeles således kandidaten på lige fod med de andre kandidater.

9.3.2.5. Brevstemmer, der ikke er taget i betragtning

I forbindelse med fintællingen kan valgbestyrelsen foretage en ny vurdering af de brevstemmer, der ikke blev taget i betragtning. Dette har valgbestyrelsen dog ikke pligt til. Hvis det i forbindelse med en ny gennemgang vurderes, at en brevstemme alligevel skal tages i betragtning, kræver det dog, at vælgeren ikke er afkrydset i valglisten som havende stemt på valgdagen.

Hvis en brevstemme efter fornyet vurdering alligevel tages i betragtning, skal den medregnes i fintællingen, og den følgende difference i valgbogen bør efter omstændighederne forklares i valgbogens kommentarfelder.

Resultatet af gennemgangen indføres i valgbogen sammen med en (revideret) opgørelse af antallet af brevstemmer, der ikke kan komme i betragtning, fordelt på årsagerne hertil. Opgørelsen foretages for opstillingskredsen under ét.

9.3.3. Fintællingens afslutning og offentliggørelse m.v.

Når fintællingen er afsluttet, indføres resultatet i valgbogen og meddeles de tilstedeværende. Resultatet af opgørelsen af personlige stemmer og partistemmer for hvert afstemningsområde vedlægges valgbogen som bilag. Se lovens § 73, stk. 6.

Der er ikke noget i vejen for at offentliggøre resultatet, før valgbestyrelsen har underskrevet valgbogen, forudsat at resultatet er sikkert og kontrolleret og godkendt af valgbestyrelsen som angivet ovenfor. Det er dog ikke usagligt at vente på, at valgbestyrelsen har underskrevet valgbogen. Offentliggørelse kan ikke begrænses til enkelte medier.

Stemmesedlerne og det øvrige stemmemateriale pakkes for hvert enkelt valgsted sammen som angivet i lovens § 74, stk. 1 og 2, og opbevares af (kreds)kommunen som angivet i lovens § 104. Det skal, indtil klagefristen er udløbet og evt. klager over valget er endeligt afgjort, være muligt at foretage en ny gennemgang eller optælling af stemmesedlerne, og de skal således kunne henføres til det valgsted, hvor de er afgivet.

Stemmesedlerne og det øvrige stemmemateriale pakkes for hvert enkelt valgsted sammen som angivet i lovens § 74, stk. 1 og 2, og opbevares af (kreds)kommunen som angivet i lovens § 104. Det skal, indtil klagefristen er udløbet og evt. klager over valget er endeligt afgjort, være muligt at foretage en ny gennemgang eller optælling af stemmesedlerne, og de skal således kunne henføres til det valgsted, hvor de er afgivet.

9.3.4. Valgbestyrelsens valgbog

Valgbestyrelsen fører en valgbog for hver opstillingskreds. Det gælder også for kommuner, der består af flere opstillingskredse. I valgbogen indfører valgbestyrelsen alle væsentlige oplysninger om afstemningen i opstillingskredsen og resultatet heraf. Se lovens § 28, stk. 3. Valgbogen underskrives af hele valgbestyrelsen, se lovens § 74, stk. 1, 1. pkt.

En opgørelse for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer for hvert parti skal vedlægges valgbogen som bilag, se lovens § 73, stk. 6, 2. pkt.

Valgbøger kan udfyldes i VALG-løsningen og derefter udskrives fra systemet eller udskrives på egen printer og udfyldes i hånden.

9.3.4.1. Indsendelse af kopi af valgbogen til Danmarks Statistik og ministeriet

Så snart fintællingen er afsluttet, skal formanden for valgbestyrelsen sende en kopi af valgbogen med bilag til Danmarks Statistik og til Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Ved »kopi« forstår en bekræftet fotokopi, dvs. en fotokopi eller udskrift af valgbogen, som valgbestyrelsesformanden eller en

person, der af valgbestyrelsesformanden er bemyndiget dertil, attesterer er i overensstemmelse med originalen. Som bilag til kopien af valgbogen skal der vedlægges en opgørelse for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer for hvert parti. Se lovens § 73, stk. 6, 2. pkt.

Den attesterede kopi af valgbogen skal sendes til ministeriet og Danmarks Statistik som scannet pdf med sikker (krypteret) e-mail til valg@im.dk og valg@dst.dk med titlen »[Kredsens navn]: Valgbog«. Den skal ikke sendes med posten.

Senest på fintællingsdagen sendes også 2 ubrugte, annullerede stemmesedler med posten til ministeriet, dvs. 2 originale stemmesedler, der ikke er udliveret. Stemmesedlerne skal sendes som Quickbrev. Det er ikke tilstrækkeligt at sende en scannet stemmeseddel pr. e-mail e.l. Stemmesedlerne kan også indsendes før valgdagen.

Før et valg orienterer ministeriet valgbestyrelsen nærmere om fremgangsmåden for indsendelse af valgbogen m.v.

9.3.4.2. Rettelser i valgbogen og fornyet fintælling efter indsendelse af valgbogen

9.3.4.2.1. Fejl og mangler

Inden valgbogen sendes til Danmarks Statistik og ministeriet, skal valgbestyrelsen sikre sig, at den ikke har fejl og mangler.

Bliver valgbestyrelsen efter indsendelsen opmærksom på fejl eller mangler, underretter valgbestyrelsen snarest muligt Danmarks Statistik og ministeriet herom. Derudover sender valgbestyrelsen om nødvendigt rettelsesblade til valgbogen til Danmarks Statistik og ministeriet.

9.3.4.2.2. Fornyet fintælling efter indsendelse af valgbogen

Valgbestyrelsen kan ikke uden særlig anledning foretage en fornyet gennemgang af stemmesedlerne, efter at valgbogen er underskrevet og indsendt.

Hvis valgbestyrelsen herefter finder anledning til at foretage en fornyet fintælling, skal ministeriet i alle tilfælde kontaktes forud for den nye fintælling.

Hvis valgbestyrelsen modtager en anmodning om fornyet fintælling, skal henvendelsen betragtes som en valgklage. Valgklager skal straks videresendes til ministeriet til brug for Folketingets godkendelse af valget. Se afsnit 10.1 og lovens § 88. Anmodningen skal betragtes som en valgklage, uanset om den fører til en fornyet fintælling.

Folketinget kan pålægge valgbestyrelsen at foretage en fornyet gennemgang og opgørelse af hele eller dele af valg materialet, se lovens § 87, stk. 3.

9.4. Bedømmelse af stemmesedler afgivet på valgstedet

Reglerne om gyldige og ugyldige stemmesedler står i lovens § 69, stk. 1, og bekendtgørelse nr. 28 af 10. januar 2024 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg (herefter bekendtgørelsen).

Udgangspunktet er som beskrevet i afsnit 9.4.2, at stemmesedler afmærket med et kryds eller en tilsvarende afmærkning er gyldige, medmindre de er ugyldige efter en af ugyldighedsgrundene beskrevet i afsnit 9.4.3-9.4.16.

Ved lov nr. 1777 af 28. december 2023 blev reglerne om bedømmelse af stemmesedler ændret, så der ud over kryds anerkendes tilsvarende afmærkninger på stemmesedlen som gyldige afmærkninger, se lovens § 69, stk. 1, nr. 2. Udgangspunktet om, at man, når man stemmer på valgdagen, sætter et kryds på stemmesedlen, er fastholdt. Det er nærmere fastsat i bekendtgørelsen, hvordan en afmærkning svarende til et kryds skal fortolkes, se afsnit 9.4.2. Bekendtgørelsen er indsat som *bilag 6* til denne vejledning.

9.4.1. Definitioner: Partifelt, felt og afkrydsningsrubrik

Loven og bekendtgørelsen anvender begreberne »partifelt«, »felt« og »afkrydsningsrubrik« om de forskellige elementer på stemmesedlen.

Stemmesedlen indeholder et partifelt for hvert parti, der har opstillet kandidater i storkredsen. Ved stemmeseddelbedømmelsen bruges begrebet »partifelt« også om feltet »Uden for partierne« med kandidaterne uden for partierne (løsgængere).

Partifeltet består samlet af både et felt med partiets bogstavbetegnelse og partinavn og et felt for hver af partiets kandidater.

Ordene afkrydsningsrubrik betegner firkanten ud for partierne og kandidaterne, hvor krydset skal sættes.

9.4.2. Udgangspunktet: En stemmeseddel er gyldig, hvis der er sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning

En stemmeseddel afgivet på valgstedet er som udgangspunkt gyldig, hvis den er afmærket med et kryds eller en tilsvarende afmærkning, se bekendtgørelsens § 3, stk. 1.

Ved kryds eller tilsvarende afmærkning forstås et tegn svarende til bogstavet X eller til tegnet for plus (+), asterisk/stjerne (*), helt udfyldt/helt skraveret afkrydsningsrubrik, cirkel om afkrydsningsrubrikken eller tjektegn/flueben, se bekendtgørelsens § 1, stk. 1.

En stemmeseddel afmærket med disse typer af afmærkninger er derfor gyldig i de samme situationer som en stemmeseddel afmærket med et kryds.

Der kan opstå tilfælde, hvor valgbestyrelsen må vurdere konkret, om en afmærkning med en helt udfyldt/helt skraveret afkrydsningsrubrik er udtryk for, at vælgeren har ønsket at stemme på vedkommende parti eller kandidat. Hvis det ikke med sikkerhed kan afgøres, hvordan vælgeren har villet stemme – f.eks. hvis skraveringen har karakter af at strege et kryds over – skal stemmesedlen bedømmes som en ugyldig stemme.

Det anses som en gyldig stemme, hvis der er afmærket med en cirkel om afkrydsningsrubrikken, både hvis der også er sat et kryds (inde i cirklen), og hvis der ikke er anden afmærkning end en cirkel. Det anses ligeledes som en gyldig stemme, hvis der er afmærket med en cirkel inde i afkrydsningsrubrikken.

De såkaldte »dobbeltkryds«, dvs. tegn, der er resultatet af, at vælgeren ved gentagen afmærkning har villet tydeliggøre et kryds, sidestilles med almindelige kryds. Derfor er en stemmeseddel afmærket på denne måde gyldig, medmindre den er ugyldig af andre grunde. Tilsvarende gælder tegn, der må anses for at være afledt af et kryds. Se bekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Afmærkning af stemmesedlen inden for feltet men uden for afkrydsningsrubrikkerne medfører ikke ugyldighed, hvis afmærkningen i øvrigt er gyldig efter bestemmelserne i bekendtgørelsen, se bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

9.4.3. Ugyldighedsgrund: Stemmesedlen er blank

En stemmeseddel, der er blank, er ugyldig, se lovens § 69, stk. 1, nr. 1, og bekendtgørelsens § 4.

9.4.4. Ugyldighedsgrund: Der er sat et bogstav e.l., der ikke ligner et kryds eller en tilsvarende afmærkning

En stemmeseddel er ugyldig, hvis der i stedet for et kryds eller en tilsvarende afmærkning er sat et bogstav eller andet mærke, der ikke har karakter af (ligner) et kryds eller tilsvarende afmærkning, se lovens § 69, stk. 1, nr. 2, og den tilsvarende bestemmelse i bekendtgørelsens § 5, stk. 1.

Om stemmesedler, hvor der *ud over* et kryds eller en tilsvarende afmærkning er sat et bogstav eller andet mærke, der ikke har karakter af et kryds eller tilsvarende afmærkning, se afsnit 9.4.13 og bekendtgørelsens § 14, stk. 1.

Det kan være vanskeligt at bedømme en afmærkning af en afkrydsningsrubrik, hvis krydset eller den tilsvarende afmærkning er meget fedt eller gnidret. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis krydset er sat med en nedslidt (farve)blyant. Da må valgbestyrelsen vurdere konkret, om afmærkningen er udtryk for, at vælgeren har villet sætte et kryds eller en tilsvarende afmærkning. Hvis afmærkningen ikke kan antages at være udtryk for et kryds eller en tilsvarende afmærkning, skal stemmesedlen bedømmes som en ugyldig stemme.

9.4.5. Ugyldighedsgrund: Stemmesedlen er helt eller delvis overstreget

Hvis stemmesedlen er helt eller delvis overstreget, er den ugyldig, fordi den giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning, se bekendtgørelsens § 6.

9.4.6. Ugyldighedsgrund: Der er kun sat kryds helt uden for partifelterne og feltet »Uden for partierne«

Hvis stemmesedlen kun er afmærket med et kryds eller en tilsvarende afmærkning helt uden for partifelterne og feltet »Uden for partierne«, er den ugyldig, fordi den giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning, se bekendtgørelsens § 7.

9.4.7. Ugyldighedsgrund: Der er sat kryds i flere forskellige partifelter (herunder feltet »Uden for partierne«)

Hvis stemmesedlen er afmærket med et kryds eller en tilsvarende afmærkning i flere partifelter (herunder feltet »Uden for partierne«), er den ugyldig, fordi den giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning, se bekendtgørelsens § 8.

9.4.8. Ugyldighedsgrund: Der er sat et kryds, der rækker ind i flere forskellige partifelter (herunder feltet »Uden for partierne«)

Hvis stemmesedlen er afmærket med et kryds eller en tilsvarende afmærkning, der rækker ind i flere partifelter (herunder i feltet »Uden for partierne«), er den ugyldig, fordi den giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning, se bekendtgørelsens § 9, stk. 1.

Undtagelse 1: Den væsentligste del af krydset (herunder skæringspunktet) er placeret i ét partifelt

Hvis den væsentligste del af krydset (herunder skæringspunktet) er placeret i ét partifelt, er stemmesedlen ikke ugyldig efter denne ugyldighedsgrund, men en stemme for det pågældende parti, se bekendtgørelsens § 9, stk. 2.

Undtagelse 2: Den væsentligste del af krydset er i feltet »Uden for partierne«, og der er kun opstillet én kandidat uden for partierne

Hvis den væsentligste del af krydset (herunder skæringspunktet) er placeret i feltet for kandidater uden for partierne, og der kun er opstillet én kandidat uden for partierne, er stemmesedlen ikke ugyldig efter denne ugyldighedsgrund, men en gyldig stemme for kandidaten, se bekendtgørelsens § 9, stk. 3, jf. § 10, stk. 2.

9.4.9. Ugyldighedsgrund: Der er sat kryds ud for ordene »Uden for partierne«

Hvis stemmesedlen er afmærket med et kryds eller en tilsvarende afmærkning ud for ordene »Uden for partierne« i feltet for kandidater uden for partierne, er stemmesedlen ugyldig, fordi den giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning, se bekendtgørelsens § 10.

Undtagelse 1: Der er kun opstillet én kandidat uden for partierne

Hvis der kun er opstillet én kandidat uden for partierne, er det en gyldig stemme for kandidaten, se bekendtgørelsens § 10, stk. 2.

Undtagelse 2: Der er også sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning ud for en kandidat

Hvis der også er sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning ud for en af kandidaterne uden for partierne, er det en gyldig stemme for kandidaten, se bekendtgørelsens § 10, stk. 3.

9.4.10. Ugyldighedsgrund: Der er – ud over eller i stedet for et kryds – sat et overstreget, udvisket eller halvt kryds

Hvis stemmesedlen ud over eller i stedet for med et kryds eller en tilsvarende afmærkning er afmærket med et overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg), er stemmesedlen ugyldig, fordi den giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning, se bekendtgørelsens § 11.

Undtagelse 1: Der er inden for samme partifelt (herunder feltet »Uden for partierne«) også sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning

Hvis der inden for samme partifelt som det overstregede, udviskede eller halve kryds også er sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning, er stemmen ikke ugyldig efter denne ugyldighedsgrund, men en gyldig stemme for partiet, se bekendtgørelsens § 11, stk. 2.

Hvis der er sat et overstreget, udvisket eller halvt kryds ved en af partiets opstillede kandidater og et kryds eller tilsvarende afmærkning ved partinavnet, er stemmesedlen således en gyldig partistemme for det pågældende parti.

Hvis der er sat et overstreget, udvisket eller halvt kryds ved partinavnet og et kryds eller tilsvarende

afmærkning ved en af partiets opstillede kandidater, er stemmesedlen en gyldig personlig stemme for kandidaten.

Hvis der er sat et kryds eller tilsvarende afmærkning ved en af partiets kandidater og et overstreget, udvisket eller halvt kryds ved en anden kandidat fra samme parti, er stemmesedlen en gyldig personlig stemme for førstnævnte kandidat, hvor der er sat et kryds eller tilsvarende afmærkning.

Undtagelse 2: Der er kun opstillet én kandidat uden for partierne, og der er inden for feltet »Uden for partierne« både sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning og et overstreget, udvisket eller halvt kryds

Hvis der kun er opstillet én kandidat uden for partierne, og der – ud over det overstregede, udviskede eller halve kryds – er sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning i feltet for kandidater uden for partierne, er stemmen ikke ugyldig efter denne grund, men en gyldig stemme for kandidaten uden for partiet, se bekendtgørelsens § 11, stk. 3.

Undtagelse 3: Det overstregede, udviskede eller halve kryds er sat ud for ordene »Uden for partierne«, og der er også sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning ud for en kandidat uden for partierne

Hvis stemmesedlen – ud over det overstregede, udviskede eller halve kryds ud for uden for partierne – er afmærket med et kryds eller en tilsvarende afmærkning ud for en kandidat uden for partierne, er stemmen en gyldig stemme for kandidaten, se bekendtgørelsens § 11, stk. 4.

9.4.11. Ugyldighedsgrund: Det kan af andre grunde ikke med sikkerhed afgøres, hvad vælgeren har villet stemme

Stemmen er ugyldig, hvis det af andre grunde end dem, der er nævnt i afsnit 9.4.3-9.4.10, ikke kan afgøres med sikkerhed, hvilket parti eller hvilken kandidat uden for partierne vælgeren har villet stemme på.

9.4.12. Ugyldighedsgrund: Stemmesedlen er ikke udleveret på valgstedet

Hvis det må antages, at stemmesedlen ikke er udleveret på valgstedet, er stemmesedlen ugyldig, se lovens § 69, stk. 1, nr. 4, og bekendtgørelsens § 13.

9.4.13. Ugyldighedsgrund: Der er – ud over et kryds eller en tilsvarende afmærkning – sat et bogstav e.l., der ikke ligner et kryds eller en tilsvarende afmærkning

Hvis der – ud over et kryds eller en tilsvarende afmærkning – er sat et bogstav eller et andet mærke, der ikke har karakter af (ligner) et kryds eller en tilsvarende afmærkning, er stemmesedlen ugyldig, fordi den har fået et særpræg, se bekendtgørelsens § 14.

Undtagelse: Der er sat et overstreget, udvisket eller halvt kryds

Hvis den pågældende afmærkning er et overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg), er stemmesedlen ikke ugyldig efter denne ugyldighedsregel om særpræg, men skal i stedet bedømmes efter ugyldighedsreglerne i afsnit 9.4.10.

9.4.14. Ugyldighedsgrund: Der er sat flere end 3 kryds eller tilsvarende afmærkninger. Her tæller et overstreget, udvisket eller halvt kryds med som et kryds

Hvis stemmesedlen er afmærket med flere end 3 kryds eller tilsvarende afmærkninger, er stemmesedlen ugyldig, fordi den har fået et særpræg. Her medregnes et overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg) som et kryds. Se bekendtgørelsens § 15.

9.4.15. Ugyldighedsgrund: Der er tegnet, skrevet eller klæbet noget på stemmesedlen

Hvis der er tegnet, skrevet (f.eks. et kandidatnavn eller andet navn) eller klæbet noget på stemmesedlen, er stemmesedlen ugyldig, fordi den har fået et særpræg. Afsmitning e.l. fra skriveredskabets skriftfarve medfører ikke ugyldighed, da det ikke betragtes som et særpræg. Se bekendtgørelsens § 16.

Stemmesedler, der er ugyldige pga. påklæbning, registreres i afstemningsbogen og valgbogen sammen

med ugyldige stemmesedler pga. påtegning eller påskrift.

9.4.16. Ugyldighedsgrund: Stemmesedlen har fået et andet særpræg, f.eks. med forskellige skriftfarver, usædvanlig skriftfarve eller -tykkelse, iturivning eller afrivning

Stemmen er ugyldig, hvis stemmesedlen i øvrigt er givet et særpræg, f.eks. ved afmærkning med forskellige skriftfarver, en helt usædvanlig skriftfarve eller skrifttykkelse, iturivning eller afrivning. At stemmesedlen er afmærket med et andet skriverskab end det, der er lagt frem i stemmerummet, medfører ikke ugyldighed, medmindre afmærkningen faktisk må betragtes som et særpræg. Se bekendtgørelsens § 17, stk. 1 og 2.

Stemmesedler, der er ugyldige, fordi de er afmærket med forskellige skriftfarver, eller fordi de er revet itu m.v., skal ikke registreres særskilt, men sammen med de stemmesedler, der er ugyldige på grund af andet særpræg.

Undtagelse: Iturivningen, påskriften m.v. er foretaget af en valgstyrer eller tilforordnet vælger uden vælgerens medvirken m.v.

Hvis iturivningen eller afrivningen er sket i forbindelse med, at stemmesedlen blev taget ud af stemmekassen eller senere, medfører det ikke ugyldighed, da det ikke betragtes som særpræg, se bekendtgørelsens § 17, stk. 3.

En stemmeseddel er heller ikke ugyldig, hvis en valgstyrer eller tilforordnet vælger har skrevet på den eller på anden måde givet den et særpræg uden vælgerens medvirken.

9.4.17. Registrering af ugyldige stemmesedler afgivet på valgstedet

Antallet af ugyldige stemmesedler og oplysning om, hvordan de fordeler sig på de forskellige ugyldighedsgrunde, anføres i de skemaer, der er beregnet til det i valgstyrernes afstemningsbog og valgbestyrelsens valgbog, se bekendtgørelsens § 32, stk. 1. Paragrafhenvisningerne i skemaerne er til de paragraffer i bekendtgørelsen, hvor ugyldighedsgrunden er beskrevet.

Stemmesedler, der er ugyldige efter flere bestemmelser i bekendtgørelsen, registreres under den ugyldighedsgrund, der står først i bekendtgørelsen.

Stemmesedler, der er ugyldige i medfør af bekendtgørelsens § 13 (ikke udleveret på valgsted), skal dog altid registreres under denne grund. Se bekendtgørelsens § 32, stk. 2.

9.5. Bedømmelse af brevstemmesedler

Reglerne om gyldige og ugyldige brevstemmesedler står i lovens § 69, stk. 2 og 3, og bekendtgørelse nr. 28 af 10. januar 2024 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg (herefter bekendtgørelsen).

Udgangspunktet er som beskrevet i afsnit 9.5.2, at brevstemmer er gyldige, hvis de indeholder navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti eller en kandidat opstillet i storkredsen, medmindre de er ugyldige efter en af ugyldighedsgrundene, der er beskrevet i afsnit 9.5.3-9.5.15.

9.5.1. Definitioner: Officielle, uofficielle, sikre og usikre bogstavbetegnelser

Officielle bogstavbetegnelser

Betegnelsen en »bogstavbetegnelse« eller en »officiel bogstavbetegnelse« dækker over en af de bogstavbetegnelser, som ministeriet efter lovens § 14 har tildelt de opstillingsberettigede partier forud for det pågældende valg.

På tidspunktet for udstedelsen af denne vejledning har de opstillingsberettigede partier følgende bogstavbetegnelser:

- A. Socialdemokratiet
- B. Radikale Venstre
- C. Det Konservative Folkeparti
- F. SF – Socialistisk Folkeparti
- H. Borgernes Parti – Lars Boje Mathiesen
- I. Liberal Alliance
- M. Moderaterne
- O. Dansk Folkeparti
- V. Venstre, Danmarks Liberale Parti
- Æ. Danmarksdemokraterne – Inger Støjberg
- Ø. Enhedslisten – De Rød-Grønne
- Å. Alternativet

S er den officielle bogstavbetegnelse for Slesvigsk Parti, hvis dette parti er opstillet.

En »uofficiel bogstavbetegnelse« er enhver anden betegnelse bestående af ét eller flere bogstaver. Der

skelnes mellem sikre og usikre uofficielle bogstavbetegnelser.

Sikre uofficielle bogstavbetegnelser

Sikre uofficielle bogstavbetegnelser består altid af flere bogstaver og giver ikke anledning til begrundet tvivl om, hvilket parti de angiver.

De betegnelser, som Folketinget benytter til at angive folketingsmedlemmernes tilhørsforhold til en folketingsgruppe, er nævnt i bekendtgørelsens § 22, stk. 2, som eksempler på sikre uofficielle bogstavbetegnelser:

RV for Radikale Venstre, KF for Det Konservative Folkeparti, NB for Nye Borgerlige, SF for SF – Socialistisk Folkeparti, LA for Liberal Alliance, DF for Dansk Folkeparti, DD for Danmarksdemokraterne – Inger Støjberg, EL for Enhedslisten – De Rød-Grønne og ALT for Alternativet. Listen er ikke udtømmende.

BP er en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Borgernes Parti – Lars Boje Mathiesen, der er blevet opstillingsberettiget efter udstedelsen af bekendtgørelsen.

Nye Borgerlige er på tidspunktet for denne vejlednings udstedelse ikke opstillingsberettiget til folketingsvalg. Selv om NB nævnes i bekendtgørelsens § 22, stk. 2, som en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Nye Borgerlige, er en brevstemmeseddel, hvor der kun står NB, derfor en ugyldig stemme (medmindre partiet bliver opstillingsberettiget igen).

Sikre uofficielle bogstavbetegnelser bedømmes på samme måde som officielle bogstavbetegnelser.

En brevstemmeseddel, hvor der f.eks. kun står KF, anses derfor for en gyldig stemme for Det Konservative Folkeparti.

Usikre uofficielle bogstavbetegnelser

Usikre uofficielle bogstavbetegnelser er bogstavbetegnelser, der består af flere bogstaver og giver anledning til begrundet tvivl om, hvilket parti de angiver.

En brevstemmeseddel, der kun er påført en usikker uofficiel bogstavbetegnelse, er derfor ugyldig.

Usikre uofficielle bogstavbetegnelser er ikke i modstrid med noget partinavn eller kandidatnavn. Hvis

en vælger ud over et partinavn og/eller et kandidatnavn har skrevet en usikker uofficiel bogstavbetegnelse, ser man derfor bort fra bogstavbetegnelsen ved bedømmelsen.

Uofficielle bogstavbetegnelser på ét bogstav

Uofficielle bogstavbetegnelser på ét bogstav omfatter alle de bogstaver, der ikke er blandt de officielle bogstavbetegnelser, som ministeriet efter lovens § 14 har tildelt de opstillingsberettigede partier forud for det pågældende valg.

Uofficielle bogstavbetegnelser på ét bogstav er ikke sikre. Brevstemmesedler, hvor der udelukkende er skrevet en uofficiel bogstavbetegnelse på ét bogstav, er altid ugyldige. Det gælder, uanset om bogstavbetegnelsen kan henføres til et parti, der er opstillet i storkredsen. Se bekendtgørelsens § 21.

Der gælder særlige regler for bedømmelsen af brevstemmer med bogstavbetegnelsen S, der er den officielle bogstavbetegnelse for Slesvigsk Parti, hvis dette parti er opstillet, se afsnit 9.5.6 om bedømmelsen af en brevstemme, hvor der kun er skrevet et S, og eksempel 1 i afsnit 9.5.9 om bedømmelse af en brevstemme, hvor der både er skrevet et S og andre oplysninger.

9.5.2. Udgangspunktet: *En brevstemme er gyldig, hvis den er påført navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti opstillet i storkredsen eller navnet på en kandidat opstillet i storkredsen*

Vælgeren brevstemmer på et parti ved på brevstemmesedlen at skrive navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti, der har opstillet kandidater til valget i den storkreds, hvor vælgeren er optaget på valglisten, se lovens § 61, stk. 2, 1. pkt., og bekendtgørelsens § 18, 1. pkt.

Vælgeren brevstemmer på en bestemt kandidat, der er opstillet i vælgerens storkreds, ved at skrive kandidatens navn, evt. med tilføjelse af partinavnet eller bogstavbetegnelsen for kandidatens parti, se lovens § 61, stk. 2, 2. pkt., og bekendtgørelsens § 18, 2. pkt.

En brevstemme er dermed gyldig, hvis vælgeren har skrevet navnet og/eller bogstavbetegnelsen for et parti, der har opstillet kandidater i storkredsen, og/eller navnet på en kandidat, der er opstillet i storkredsen.

9.5.3. Ugyldighedsgrund: Brevstemmen er blank

En brevstemme, der er blank, er ugyldig, se lovens § 69, stk. 2, nr. 1, og bekendtgørelsens § 19.

9.5.4. Ugyldighedsgrund: Der er kun skrevet navnet på en person, der ikke er kandidat i storkredsen

Hvis vælgeren udelukkende har skrevet navnet på en eller flere personer, der ikke er kandidat i storkredsen, er brevstemmen ugyldig, se bekendtgørelsens § 20, stk. 1.

Undtagelse 1: Der er også skrevet en af de uofficielle bogstavbetegnelser for et parti

Hvis vælgeren – ud over navnet på en eller flere personer, der ikke er opstillet i storkredsen – har skrevet en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for et opstillet parti (se eksempler i bekendtgørelsens § 22, stk. 2), er brevstemmen en gyldig stemme for partiet (medmindre den er ugyldig efter en af de andre ugyldighedsgrunde), se bekendtgørelsens § 20, stk. 2.

Den vil f.eks. være ugyldig efter en af de andre ugyldighedsgrunde, hvis den sikre uofficielle bogstavbetegnelse angiver ét parti, og det er almindelig kendt, at personen angivet på stemmesedlen er en politiker for et andet parti. Se om ugyldighed pga. modstridende oplysninger i afsnit 9.5.9.

Undtagelse 2: Der er skrevet navnet "Inger Støjberg"

Hvis vælgeren har skrevet navnet "Inger Støjberg" i en storkreds, hvor kandidaten Inger Støjberg ikke opstiller, er brevstemmen en gyldig stemme for partiet Danmarksdemokraterne – Inger Støjberg, medmindre partiet ikke opstiller i storkredsen, eller brevstemmen er ugyldig efter en af de andre ugyldighedsgrunde. Dette gælder, uanset om "Inger Støjberg" e.l. er angivet i feltet til kandidatnavn, partinavn eller helt uden for de rubrikker, der er bestemt til udfyldning.

9.5.5. Ugyldighedsgrund: Der er kun skrevet navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti, der ikke er opstillet i storkredsen

Hvis vælgeren kun har skrevet navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti, der ikke har opstillet kandidater i storkredsen, er brevstemmen ugyldig, se bekendtgørelsens § 20, stk. 1.

Hvis vælgeren – ud over navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti, der ikke er opstillet i storkredsen – har skrevet andet, f.eks. et kandidatnavn, er den ikke ugyldig efter denne ugyldighedsgrund, men den kan efter omstændighederne være det efter en af de andre, f.eks. på grund af modstridende oplysninger.

9.5.6. Ugyldighedsgrund: Der er kun skrevet en uofficiel bogstavbetegnelse på ét bogstav

Brevstemmesedler, der udelukkende er påført en uofficiel bogstavbetegnelse på ét bogstav, er altid ugyldige, se bekendtgørelsens § 21. Det gælder, uanset om bogstavbetegnelsen kan henføres til et parti, der er opstillet i storkredsen.

Hvis Slesvigsk Parti er opstillet i storkredsen, er brevstemmesedler, der kun er påført bogstavbetegnelsen S, gyldige stemmer for Slesvigsk Parti, da S er den officielle bogstavbetegnelse for Slesvigsk Parti.

Hvis Slesvigsk Parti ikke er opstillet i storkredsen, er en brevstemme, der kun er påført et S, altid ugyldig. Den er hverken gyldig for Slesvigsk Parti (da partiet ikke er opstillet i kredsen) eller for Socialdemokratiet (da det er en uofficiel bogstavbetegnelse på ét bogstav). Brevstemmesedler, der er påført bogstavbetegnelsen S sammen med navnet på en person med tilknytning til Socialdemokratiet, der ikke er opstillet som kandidat i den pågældende storkreds, er også ugyldige. Brevstemmesedler, der er påført bogstavbetegnelsen S og navnet på en kandidat for Socialdemokratiet, der er opstillet i den pågældende storkreds, er derimod gyldige. Det skyldes, at bogstavbetegnelsen S bedømmes ligesom Socialdemokratiets officielle bogstavbetegnelse (A) netop ved bedømmelsen af modstridende angivelser. Se bekendtgørelsens § 25, nr. 1, og eksempel 1 i afsnit 9.5.9.

9.5.7. Ugyldighedsgrund: Der er kun skrevet en uofficiel bogstavbetegnelse på flere bogstaver

En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den kun er påført en uofficiel bogstavbetegnelse på flere bogstaver, se bekendtgørelsens § 22.

Undtagelse 1: Der er skrevet en sikker uofficiel bogstavbetegnelse

Hvis der ikke er begrundet tvivl om, hvilket parti en uofficiel bogstavbetegnelse på flere bogstaver skal angive, er der tale om en sikker uofficiel bogstavbetegnelse og derfor en gyldig stemme for det pågældende parti (medmindre brevstemmesedlen er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen).

Som eksempler på *sikre uofficielle bogstavbetegnelser* (der altid består af flere bogstaver) kan nævnes dem, der er nævnt i bekendtgørelsens § 22, stk. 2:

RV for Radikale Venstre, KF for Det Konservative Folkeparti, SF for SF – Socialistisk Folkeparti, LA for Liberal Alliance, DF for Dansk Folkeparti, DD for Danmarksdemokraterne – Inger Støjberg, EL for Enhedslisten – De Rød-Grønne og ALT for Alternativet. Listen er ikke udtømmende.

En brevstemmeseddel, der f.eks. kun er påført KF, anses derfor for en gyldig stemme for Det Konservative Folkeparti.

9.5.8. Ugyldighedsgrund: Der er kun sat et kryds eller en tilsvarende afmærkning

En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den kun er påført et kryds eller en tilsvarende afmærkning, se bekendtgørelsens § 23.

Undtagelse:

En brevstemmeseddel, der i rubrikken for partibogstav er påført et kryds og i rubrikken for partinavn eller kandidatnavn er påført navnet på et parti eller en kandidat, der er opstillet til valget, er en gyldig stemme på partiet eller kandidaten. Det skyldes, at krydset ikke kan henføres til noget parti, og at man derfor ser bort fra dette.

9.5.9. Ugyldighedsgrund: Der er modstrid mellem bogstavbetegnelse, partinavn eller kandidatnavn

En brevstemme med modstridende angivelser af bogstavbetegnelse, partinavn eller kandidatnavn, er ugyldig. Det gælder f.eks. en brevstemme påført bogstavet C og partinavnet Venstre. Det gælder også, selv om der herudover er skrevet navnet på en kandidat for partiet Venstre. Se bekendtgørelsens § 24.

En brevstemme, der f.eks. er påført bogstavet C og/eller partinavnet Det Konservative Folkeparti og

derudover navnet på en person, der ikke er opstillet i storkredsen, er derimod kun ugyldig, hvis det er almindeligt kendt, at den pågældende person ikke tilhører Det Konservative Folkeparti, men f.eks. er en kendt politiker for et andet parti, og der således er modstridende angivelser. Ellers ser man blot bort fra navnet på den ikke-opstillede person.

Et kryds i rubrikken for partibogstav kan ikke henføres til noget parti og er derfor ikke en modstridende angivelse til noget parti eller nogen kandidat.

Bekendtgørelsens § 25 regulerer, hvordan en uofficiel bogstavbetegnelse skal bedømmes, når der er skrevet modstridende angivelser på brevstemmesedlen.

Som eksempler på, hvad bekendtgørelsens § 25 indebærer i praksis, kan nævnes følgende:

Eksempel 1

En brevstemmeseddel, der er påført den uofficielle bogstavbetegnelse S og navnet på en kandidat for et andet parti end Socialdemokratiet, er *ugyldig*.

Det skyldes, at bogstavbetegnelsen S – medmindre Slesvigsk Parti er opstillet i den pågældende storkreds – bedømmes ligesom Socialdemokratiets officielle bogstavbetegnelse (A) netop ved bedømmelsen af modstridende angivelser, se bekendtgørelsens § 25, nr. 1.

Hvis Slesvigsk Parti er opstillet i den pågældende storkreds, skal bogstavbetegnelsen S henføres til Slesvigsk Parti.

Eksempel 2

En sikker uofficiel bogstavbetegnelse på flere bogstaver (f.eks. RV, KF, SF, LA, DF, DD, EL og ALT) bedømmes som partiets officielle bogstavbetegnelse (f.eks. B, C, F, I, O, Æ, Ø og Å). Eksemplerne på de sikre uofficielle bogstavbetegnelser er nævnt i bekendtgørelsens § 22, stk. 2, og er ikke udtømmende.

En brevstemmeseddel, der f.eks. er påført KF samt navnet på en kandidat, der er opstillet for Det Konservative Folkeparti, er dermed en *gyldig* stemme for den pågældende kandidat, medmindre den er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

En brevstemmeseddel, der f.eks. er påført KF samt navnet på en kandidat for et andet parti (f.eks. Venstre), er derimod *ugyldig*.

NB nævnes i bekendtgørelsens § 22, stk. 2, som en sikker uofficiel bogstavbetegnelse for Nye Borgerlige, men partiet er på tidspunktet for udstedelsen af denne vejledning ikke længere opstillingsberettiget til folketingsvalg. En brevstemmeseddel, der kun er påført NB, skal derfor bedømmes som en ugyldig stemme, medmindre Nye Borgerlige igen bliver opstillingsberettiget. Se bekendtgørelsens § 25, nr. 2.

Eksempel 3

En brevstemmeseddel, der er påført en uofficiel bogstavbetegnelse, der ved det seneste folketingsvalg var en officiel bogstavbetegnelse for et opstillingsberettiget parti til det aktuelle valg, skal bedømmes efter samme regler som det pågældende partis nuværende officielle bogstavbetegnelse, se bekendtgørelsens § 25, nr. 3. Denne bestemmelse har ikke praktisk betydning på tidspunktet for denne vejlednings udstedelse, da ingen partier har skiftet bogstavbetegnelse siden seneste folketingsvalg.

Eksempel 4

Den officielle bogstavbetegnelse for et parti, der var opstillingsberettiget ved seneste folketingsvalg, men ikke er opstillingsberettiget ved dette folketingsvalg, er en modstridende angivelse til enhver anden bogstavbetegnelse og ethvert andet partinavn eller kandidatnavn, se bekendtgørelsens § 25, nr. 4.

På tidspunktet for denne vejlednings udstedelse er der tre partier, der var opstillingsberettiget til folketingsvalget den 1. november 2022, men ikke aktuelt er opstillingsberettiget. De tre partier er Nye Borgerlige med bogstavbetegnelsen D, KD – Kristendemokraterne med bogstavbetegnelsen K og Fri Grønne, Danmarks nye venstrefløjsparti med bogstavbetegnelsen Q.

De uofficielle bogstavbetegnelser D, K og Q anses således ved det kommende valg som modstridende angivelser til enhver bogstavbetegnelse, ethvert partinavn og ethvert kandidatnavn (personnavn). Brevstemmesedler, der er påført D, K eller Q, er derfor ugyldige.

Hvis partierne bliver opstillingsberettiget, skal der ses bort fra ovenstående.

Eksempel 5

En brevstemmeseddel, der er påført en uofficiel bogstavbetegnelse, der ikke er omfattet af bekendtgørelsens § 25, nr. 1-4, anses ikke som en modstridende angivelse til nogen bogstavbetegnelse, noget partinavn eller noget kandidatnavn. Alle andre tilfælde af uofficielle bogstavbetegnelser ser man dermed bort fra. Se bekendtgørelsens § 25, nr. 5.

Man ser f.eks. bort fra, at vælgeren ud over et kandidatnavn (og/eller et partinavn) har skrevet NA, NY eller Y, der tidligere var sikre bogstavbetegnelser for Ny Alliance. Tilsvarende gælder, hvis vælgeren ud over et kandidatnavn (og/eller et partinavn) har skrevet E eller P, der i 2019 var de officielle bogstavbetegnelser for partierne Klaus Riskær Pedersen og Stram Kurs. Disse bogstavbetegnelser er ikke længere i modstrid til noget partinavn eller kandidatnavn, og en brevstemmeseddel, der kun er påført NA, NY, Y, E eller P, er ugyldig.

9.5.10. Ugyldighedsgrund: Det kan af andre grunde ikke afgøres med sikkerhed, hvad vælgeren har villet stemme

Brevstemmen er ugyldig, hvis det af andre grunde end dem, der er nævnt i afsnit 9.5.2-9.5.9, ikke kan afgøres med sikkerhed, hvilket parti eller hvilken kandidat uden for partierne vælgeren har villet stemme på, se bekendtgørelsens § 26, stk. 1.

Forkortelser, forkerte stavemåder eller udfyldelse uden for rubrikkerne af bogstavbetegnelser, partinavne eller kandidatnavne skaber ikke i sig selv usikkerhed om vælgerens vilje, se bekendtgørelsens § 26, stk. 2.

Hvis vælgeren på brevstemmesedlen alene har skrevet et fornavn eller efternavn, der svarer til fornavnet eller efternavnet på kun én af kandidaterne i storkredsen, må det bero på en konkret bedømmelse, om brevstemmesedlen med tilstrækkelig sikkerhed angiver, hvilket parti eller hvilken kandidat uden for partierne vælgeren ønsker at stemme på, se lovens § 69, stk. 2, nr. 3, modsætningsvis.

At der på brevstemmesedlen er anført Ny Alliance i stedet for Liberal Alliance er ikke i sig selv til hinder for, at der er den fornødne sikkerhed for, at det er

en stemme for Liberal Alliance. En brevstemmeseddel, hvor der står Ny Alliance, er derfor som udgangspunkt en gyldig stemme for Liberal Alliance, medmindre den er ugyldig efter en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

9.5.11. Ugyldighedsgrund: Der er andet eller mere end én brevstemmeseddel i konvolutten

Hvis brevstemmekonvolutten indeholder andet eller mere end én stemmeseddel, er brevstemmen ugyldig, se lovens § 69, stk. 2, nr. 4, og bekendtgørelsens § 27.

9.5.12. Ugyldighedsgrund: Brevstemmesedlen er ikke fremstillet af ministeriet

Hvis det må antages, at brevstemmesedlen ikke er tilvejebragt af Indenrigs- og Sundhedsministeriet, er brevstemmen ugyldig, se lovens § 69, stk. 2, nr. 5, og bekendtgørelsens § 28.

Ministeriets brevstemmesedler er grå, påtrykt ordene »Stemmeseddel til folketingsvalg« og forsynet med tre rubrikker til angivelse af henholdsvis parti-bogstav, partinavn og kandidatnavn. Brevstemmekonvolutterne er blå. Ministeriet har i 2021 og 2025 fået fremstillet nyt brevstemmemateriale til folketingsvalg med orange brevstemmesedler i stedet for grå og orange konvolutter i stedet for blå. Det nye, orange brevstemmemateriale vil først blive udsendt fra Stibo Complete efter restoplaget af de grå stemmesedler og blå konvolutter, men forventes at komme i brug ved det førstkommande valg. Se afsnit 8.1.

Brevstemmer, der er afgivet på brevstemmesedler til Europa-Parlamentsvalg, kommunale og regionale valg eller folkeafstemninger, er ugyldige efter bekendtgørelsens § 28.

9.5.13. Ugyldighedsgrund: Der er tegnet, skrevet eller klæbet noget på brevstemmekonvolutten

Hvis der er tegnet, skrevet eller klæbet noget på brevstemmekonvolutten, er brevstemmen ugyldig, fordi den har fået et særpræg. Almindelig tape, der er brugt til at lukke konvolutten, medfører dog ikke ugyldighed. Se bekendtgørelsens § 29.

9.5.14. Ugyldighedsgrund: Der er tegnet, skrevet eller klæbet noget på brevstemmesedlen

Hvis der er tegnet, skrevet eller klæbet noget på brevstemmesedlen, er brevstemmen ugyldig, fordi den har fået et særpræg. En rettelse eller en overstregning af anførelsen af bogstavbetegnelsen, partinavnet eller kandidatnavnet medfører dog ikke ugyldighed, da det ikke betragtes som et særpræg. Se bekendtgørelsens § 30.

9.5.15. Brevstemmen har fået et andet særpræg, f.eks. med forskellige skriftfarver, usædvanlig skriftfarve eller –tykkelse, ved udfyldelse på bagsiden eller iturivning

En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den på andre måder er givet et særpræg, f.eks. ved at være udfyldt med forskellige skriftfarver, en helt usædvanlig skriftfarve eller skrifttykkelse eller på bagsiden i stedet for eller foruden på forsiden, ved iturivning eller ved afrivning af et eller flere stykker, se bekendtgørelsens § 31, stk. 1.

Undtagelse 1: Brevstemmesedlen er udfyldt uden for rubrikkerne

Udfyldning af en brevstemmeseddel på forsiden uden for de rubrikker, der er bestemt til udfyldning, betragtes ikke som særpræg, se bekendtgørelsens § 31, stk. 2.

Undtagelse 2: Iturivningen eller afrivningen er sket i forbindelse med udtagningen af stemmekassen e.l.

Iturivning eller afrivning betragtes ikke som særpræg, hvis det er sket i forbindelse med, at brevstemmesedlen blev taget ud af stemmekassen eller af konvolutten eller senere, se bekendtgørelsens § 31, stk. 3.

Undtagelse 3: Skriften er særlig karakteristisk e.l.

En skrift, der er særlig karakteristisk eller udgået af almindelig brug og indebærer en særlig udformning af bogstaverne, udgør ikke et særpræg og medfører derfor ikke ugyldighed, se bekendtgørelsens § 31, stk. 4.

9.5.16. Registrering af ugyldige brevstemmer

Antallet af ugyldige brevstemmer og oplysning om, hvordan disse fordeler sig på de forskellige ugyldighedsgrunde, anføres i de skemaer, der er beregnet

til det i valgstyrrernes afstemningsbog og valgbestyrelsens valgbog, se bekendtgørelsens § 32, stk. 1. Paragrafhenvisningerne i skemaerne er til de paragraffer i bekendtgørelsen, hvor ugyldighedsgrunden er beskrevet.

Brevstemmer, der er ugyldige efter flere bestemmelser i bekendtgørelsen, registreres under den ugyldighedsgrund, der står først i bekendtgørelsen. Brevstemmer, der er ugyldige efter § 27 (konvolut indeholder andet), § 28 (ikke tilvejebragt af ministeriet) eller § 29 (konvolut med påskrift eller påklæbning), skal dog altid registreres under disse ugyldighedsgrunde. Se bekendtgørelsens § 32, stk. 2.

9.6. Kandidaters deltagelse i stemmeoptællingen

Kandidaters deltagelse i stemmeoptællingen er reguleret i lovens § 74 a.

Reglerne gælder, uanset om kandidaten er valgstyrrer, tilforordnet vælger eller en medarbejder i kommunen, der er indkaldt for at tælle stemmer. Reglerne gælder kun kandidater i storkredsen og ikke kandidater opstillet i andre storkredse.

9.6.1. Kandidater, der er opstillet for et parti i storkredsen

En kandidat opstillet for et parti i storkredsen kan ikke deltage i optællingen af stemmer for det pågældende parti, se lovens § 74 a, 1. pkt.

Forbuddet gælder alene deltagelse i optællingen af stemmer for kandidatens eget parti. En kandidat, der er opstillet for ét parti, kan dermed godt deltage i optællingen af stemmer for andre partier eller for kandidater uden for partierne. Hensynet bag bestemmelsen er at undgå mistanke om uregelmæssigheder i forbindelse med optælling m.v. af stemmer.

Det samme gælder efter ministeriets opfattelse for en kandidats ægtefælle, samlever og andre nærtstående. En kandidats ægtefælle, samlever eller andre nærtstående kan derfor ikke deltage i optællingen af stemmer for det parti, som kandidaten er opstillet for.

Vurderingen af, hvornår man er nærtstående, foretages efter forvaltningslovens almindelige regler om inhabilitet. Se navnlig forvaltningslovens § 3.

Forbuddet gælder kun *optællingen* af stemmer (personlige stemmer og partistemmer) for kandidatens eget parti. Kandidaten (og dennes ægtefælle, samlever eller andre nærtstående) kan derfor godt være med til at sortere stemmesedlerne, der er taget ud af stemmekasserne, i bunker, inden bunkerne senere skal tælles op for hvert enkelt parti. Kandidaten (og dennes ægtefælle, samlever eller andre nærtstående) må dog ikke være med til sorteringen, hvis der tælles stemmer op samtidig med sorteringen.

En kandidat, der er opstillet for et parti i storkredsen, må derudover ikke være med til at opføre, hvordan stemmerne for partiet fordeler sig på personlige stemmer og partistemmer, se lovens § 74 a, 3. pkt. Tilsvarende gælder for kandidatens ægtefælle, samlever eller andre nærtstående.

Forbuddet gælder alene deltagelse i optællingen og ikke kontrollen med andres optælling. Det er valgstyrrernes ansvar at kontrollere, at stemmeoptællingen er korrekt. Er kandidaten valgstyrrer, må kandidaten derfor godt kontrollere andres optælling og dermed løfte ansvaret for, at stemmeoptællingen er korrekt.

En kandidat, der også er valgstyrrer, må også gerne skrive i afstemningsbogen, hvor mange stemmesedler der er ugyldige, se lovens § 69, stk. 3, eller skrive resultatet af stemmeoptællingen i afstemningsbogen og underskrive den, se lovens § 70. Tilsvarende gælder for kandidatens ægtefælle, samlever og andre nærtstående.

Opgørelsen af, om der er tale om en personlig stemme eller en partistemme, foretages under ét og ikke særskilt for de enkelte kandidater. Kandidaten (og dennes ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) må derfor hverken være med til at tælle personlige stemmer for sig selv eller for andre kandidater i kandidatens parti. Forbuddet gælder både valgbestyrelsens fintælling, som valgbestyrelsen efter lovens § 73 står for senest dagen efter valget, og en eventuel foreløbig fintælling, der kan ske på valgstederne på valgaftenen, se afsnit 9.6.1.

9.6.2. Kandidater, der er opstillet uden for partierne i storkredsen

En kandidat opstillet uden for partierne i storkredsen må ikke være med til at tælle stemmer for kandidaterne uden for partierne, se lovens § 74 a, 2. pkt.

Tilsvarende gælder for kandidatens ægtefælle, samlever eller andre nærtstående.

Kandidaten (og dennes ægtefælle, samlever eller anden nærtstående) må derimod godt være med til at tælle både personlige stemmer og partistemmer for partierne.

10. Efter opgørelsen. Valgklager og håndtering af valgmaterialiet m.v.

Efter valgdagen og fintællingen har kommunen en række opgaver, der er beskrevet i dette kapitel.

Der skal bl.a. håndteres valgklager, og valgklagerne samt andet valgmateriale skal sendes til Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Det er vigtigt, at opgaverne håndteres inden fristerne, da de er væsentlige for Folketingets endelige godkendelse af valget.

10.1. Valgklager

Enhver vælger kan klage over et folketingsvalg. Klager skal stiles til Folketinget og sendes til Indenrigs- og Sundhedsministeriet senest ugedagen (7.-dagen) efter valgdagen, se lovens § 88.

Alle klager over valget, der modtages i kommunerne m.v., skal straks videresendes til Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Valgklager, der modtages før valgdagen, og for sent indkomne klager skal også videresendes straks.

Kommunen må ikke vente med at videresende klagen til ministeriet, til den har skrevet en udtalelse eller undersøgt sagen. Indenrigs- og Sundhedsministeriet sørger for at oplyse sagen og indhenter i den forbindelse bemærkninger fra kommunen.

Klager sendes til Indenrigs- og Sundhedsministeriet på e-mail til: valg@im.dk eller via Digital Post.

Enhver klage over kommunalbestyrelsens og valgbestyrelsens dispositioner i forbindelse med et folketingsvalg skal betragtes som en valgklage. Sådanne klager er som udgangspunkt ikke omfattet af Ankestyrelsens tilsyn med kommunerne og regionerne efter reglerne i kommunestyrelsesloven.

Valgklagerne behandles af Folketinget, der i forbindelse med godkendelsen af valg og folkeafstemninger udarbejder en betænkning med en gennemgang af klagerne. Betænkningen offentliggøres på Folketingets hjemmeside.

10.2. Indsendelse af oplysning om for sent modtagne brevstemmer

8 dage efter valgdagen sender kommunen en e-mail til Indenrigs- og Sundhedsministeriet på

valg@im.dk med angivelse af, hvor mange brevstemmer der er modtaget i kommunen fra dagen efter valgdagen og en uge frem. Tallet skal ikke omfatte de brevstemmer, som kommunen modtog på valgdagen, efter valget begyndte, da disse i stedet skal fremgå af valgbogen.

Titlen på mailen skal være: »[Kommunens navn]: Brevstemmer modtaget efter valgdagen«.

10.3. Opbevaring og kassation af valgmateriale

Valgmateriale opbevares af kommunen i overensstemmelse med reglerne i lovens § 104. I opstillingskredse, der består af flere kommuner, opbevares valgmaterialiet af kredskommunen. Hver kommune opbevarer dog en kopi af afstemningsbøgerne og øvrigt valgmateriale, som kommunen har modtaget.

Når klagefristen er udløbet, og Folketinget endeligt har afgjort evt. klager over valget, skal valglisterne, valgkortene, stemmesedlerne og brevstemmematerialet tilintetgøres, se lovens § 104, stk. 3. Både digitale og papirbaserede valglistes skal tilintetgøres efter reglerne i lovens § 104. Det samme gælder brevstemmer, som kommunen modtager efter valgdagen, men inden klagefristen er udløbet.

Hvis en brevstemme, som kommunen modtager efter valgdagen, må antages at være afgivet til det kommende folketingsvalg af en sømand eller dennes medsejlende ægtefælle efter reglen i lovens § 58, stk. 3, se afsnit 8.6.3, skal brevstemmen dog påtegnes datoen for modtagelsen, opbevares til førstkomende folketingsvalg og registreres i brevstemmeprotokollen til førstkomende folketingsvalg, når den er oprettet.

Valgmateriale (valglisterne, valgkortene, stemmesedlerne og brevstemmematerialet) kan efter kommunalbestyrelsens bestemmelse anvendes til forskning og statistik i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven. Valgmateriale, der anvendes til forskning og statistik, skal tilintetgøres, når valgmaterialiet ikke længere er nødvendigt til de nævnte formål, se lovens § 104, stk. 4.

Øvrigt valgmateriale, herunder valgbøgerne, afstemningsbøgerne og kopierne af afstemningsbøgerne og brevstemmeprotokollerne, opbevares efter

reglerne i arkivloven, se Rigsarkivets bekendtgørelse nr. 184 af 26. januar 2018 om bevaring og kassation af papirarkivalier i kommunerne og Rigsarkivets bekendtgørelse nr. 183 af 26. januar 2018 om bevaring og kassation af digitalt skabte data og dokumenter fra kommunerne.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet meddeler kommunerne, når Folketinget endeligt har godkendt valget, og valgmaterialiet derfor kan tilintetgøres, medmindre det anvendes til forskning og statistik.

11. Afholdelse af udgifter ved valget

Reglerne om afholdelse af udgifterne ved folketingsvalg findes i lovens § 105.

Udgifterne til folketingsvalg afholdes af kommunerne, se lovens § 105, stk. 1, 1. pkt. Udgifter, der forskudsvis er afholdt af kreds kommunen, fordeles af valgbestyrelsens formand på opstillingskredsens kommuner i forhold til det senest offentliggjorte folketal i kommunen henholdsvis i vedkommende del af kommunen, se lovens § 105, stk. 1, 2. pkt.

Kommunerne skal refundere staten udgifterne til det brevstemmemateriale, kommunen rekvirerer til brug for brevstemmeafgivningen i kommunen, se

lovens § 105, stk. 2, 2. pkt. Kommunerne bliver derfor faktureret af Stibo Complete for det materiale, der bestilles.

Udgifterne til brevstemmemateriale til brug for brevstemmeafgivning på sygehuse, i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse, på skibe og havanlæg samt i udlandet afholdes af Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Portoudgifter til forsendelse af brevstemmer afholdes af den myndighed, den institution, det skib eller det havanlæg, som stemmemodtageren repræsenterer, se lovens § 105, stk. 3. Der er ikke hjemmel til at opkræve vælgeren de udgifter, der er forbundet hermed.

12. Bestilling af brevstemmemateriale, ansøgningsskemaer og kandidatmeldelsesblanketter

12.1. Brevstemmemateriale og brevstemmeprotokoller

Brevstemmemateriale og brevstemmeprotokoller kan bestilles hos Stibo Complete via e-mail: kundeservice@stibocomplete.com. Stibo Completes telefonnummer og adresse er: 43 22 73 00, Helgehøjs Allé 36, 2630 Taastrup. Det er ikke muligt at bestille materialet via Stibo Completes hjemmeside.

Yderkuverten til det følgebrev, der kan udskrives fra VALG-løsningen, kan bestilles hos Intermail Danmark A/S, kontaktperson: Lars-Ulrik Andersen, telefon: 31 56 58 28, e-mail: lars.andersen@intermail.com. Det er ikke muligt at bestille denne særlige yderkuvert hos Stibo Complete.

12.2. Ansøgningsskemaer til brevstemmeafgivning i hjemmet eller overførsel til andet valgsted

Der kan hentes et skema til at ansøge om at brevstemme i hjemmet på Indenrigs- og Sundhedsministeriets valghjemmeside: valg.im.dk/valgmyndigheder under fanen om det pågældende folketingsvalg. Ansøgningsskemaet findes i to udgaver: én med fortrykt frist for indlevering af ansøgningsskemaet (til kommuner, der ikke forlænger ansøgningsfristen i forhold til loven) og én, hvor kommunen selv skal anføre fristen (til kommuner, der ønsker at forlænge ansøgningsfristen i forhold til loven).

Samme sted kan hentes et skema til at ansøge om at skifte valgsted for personer med handicap eller nedsat førleghed m.v.

12.3. Ansøgningsskemaer til ansøgning om optagelse på folketingsvalglisten (udlandsdanskere)

Skemaer til ansøgning om optagelse på folketingsvalglisten for udlandsdanskere kan findes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets valghjemmeside: www.valg.im.dk/valgmyndigheder/behandling-af-ansoegninger-om-optagelse-paa-folketingsvalglisten.

12.4. Formularer til kandidatmeldelse (med og uden stillerunderskrifter)

Formularer til anmeldelse af en kandidat, der stiller op uden for partierne (løsgænger), kan bestilles hos Ankestyrelsen og Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Formularen til anmeldelse af en kandidat, der stiller op for et parti, kan bestilles hos Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Derudover kan begge formularer hentes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets valghjemmeside: valg.im.dk/partier-og-kandidater/opstilling-af-kandidater/opstilling-som-kandidat-til-folketingsvalg.

13. Bortfald af tidligere udsendt vejledning om afholdelse af folketingsvalg

Vejledning nr. 9292 af 21. marts 2022 om afholdelse af folketingsvalg er bortfaldet.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet, den 16. oktober 2025

Nikolaj Stenfalk

/Christine Boeskov

Bilag 1. Oversigt over regler om afholdelse af folketingsvalg

Oversigten omfatter de gældende love og administrative forskrifter om afholdelse af folketingsvalg.

Folketingsvalgloven

Lov om valg til Folketinget, jf. lovbekendtgørelse nr. 1137 af 22. september 2025.

Bekendtgørelser

Bekendtgørelse nr. 645 af 12. oktober 1989 om valgagitation, som ændret ved bekendtgørelse nr. 828 af 25. november 1998 (supplerer reglerne om plakatomsætning i §§ 84 og 85 i lov om offentlige veje m.v. (vejloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 435 af 24. april 2024, og §§ 66 a og 66 b i lov om private fællesveje (privatvejsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1050 af 17. september 2024 med senere ændringer.

Bekendtgørelse nr. 1499 af 12. december 2018 om hjælpemidler, der skal stilles rådighed ved stemmeafgivningen.

Bekendtgørelse nr. 794 af 2. juni 2022 om forretningsorden for Valgnævnet.

Bekendtgørelse nr. 23 af 10. januar 2024 om stemmesedler til brug ved folketingsvalg.

Bekendtgørelse nr. 28 af 10. januar 2024 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg.

Bekendtgørelse nr. 33 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem.

Bekendtgørelse nr. 35 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning på sygehuse.

Bekendtgørelse nr. 36 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse.

Bekendtgørelse nr. 158 af 14. februar 2024 om optagelse på folketingsvalglisten af personer, der har valget uanset ophold i udlandet.

Bekendtgørelse nr. 159 af 14. februar 2024 om optagelse på folketingsvalglisten af personer, der er ansat i den danske stat og beordret til tjeneste uden for riget, og som er folkeregistreret på Færøerne eller bopælsregistreret i Grønland.

Bekendtgørelse nr. 1494 af 6. december 2024 om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v.

Bekendtgørelse nr. 526 af 22. maj 2025 om fordeling af kreds- og tillægsmandater ved folketingsvalg.

Cirkulærer

Cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning.

Skrivelser

Skrivelse nr. 9706 af 27. oktober 2008 om Danmarks Statistiks overtagelse af valgopgørelsen.

Bilag 2. Oversigt over ændringer af reglerne om afholdelse af folketingsvalg

Siden folketingsvalget den 1. november 2022 er der sket en række ændringer af reglerne om afholdelse af landsdækkende valg og folkeafstemninger. Alle regelændringer, der har betydning for afholdelse af folketingsvalg, fremgår af dette bilag.

En stor del af ændringerne gælder generelt for landsdækkende valg og folkeafstemninger og gjaldt også ved Europa-Parlamentsvalget den 9. juni 2024. Af væsentlige nye regler, der udelukkende har betydning for folketingsvalg, kan det fremhæves, at brevstemmeperioden her i landet nu begynder ved valgudskrivelsen, og at Ankestyrelsen fremover skal udarbejde nye fortegnelser over samtlige partier og kandidater for hver opstillingskreds for at lette kommunernes udformning af stemmesedler.

Alle ændringer af lov om valg til Folketinget er afspejlet i den gældende lovbekendtgørelse nr. 1137 af 22. september 2025.

1. Ændringer af brevstemmeproceduren

Lov nr. 1777 af 28. december 2023 om modernisering af rammerne for valg og lokaldemokrati m.v. trådte i kraft den 1. januar 2024 og indebar en række forenklinger af brevstemmeproceduren, der bl.a. har til formål at lette kommunernes håndtering af brevstemmer:

1. Brevstemmeperioden her i landet begynder nu på tidspunktet for valgets udskrivelse, modsat tidligere hvor brevstemmeafgivningen kunne begynde 3 uger før valgdagen. Det indebærer, at vælgerne mindst ét sted i hver kommune skal kunne brevstemme umiddelbart efter valgets udskrivelse, ligesom det tidligere gjaldt, når folketingsvalg blev udskrevet med op til 3 ugers varsel. Se folketingsvalglovens § 56, stk. 1, og denne vejlednings afsnit 8.2.1.
2. Alle brevstemmer, der afgives her i landet, kan nu modtages af to stemmemodtagere, der enten er tilfornordnede vælgere, er medarbejdere fra den pågældende institution, er medarbejdere fra den pågældende kommune eller en kombination heraf. Som noget nyt kan ansatte i kommuner og på institutioner således – uden medvirken af tilfornordnede vælgere – tage imod brevstemmer i vælgerens eget hjem, i visse botilbud m.v. Se folketingsvalglovens § 55, stk. 1.

Ændringen er indarbejdet i de nye bekendtgørelser:

- Bekendtgørelse nr. 33 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem, der træder i stedet for bekendtgørelse nr. 1138 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning i vælgerens hjem.
 - Bekendtgørelse nr. 35 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning på sygehuse, der træder i stedet for bekendtgørelse nr. 1139 af 18. oktober 2017 om brevstemmeafgivning på sygehuse.
 - Bekendtgørelse nr. 36 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse, der træder i stedet for bekendtgørelse nr. 50 af 17. januar 2019 om brevstemmeafgivning i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse.
 - Bekendtgørelse nr. 1494 af 6. december 2024 om brevstemmeafgivning i visse botilbud m.v., der træder i stedet for bekendtgørelse nr. 34 af 10. januar 2024 om brevstemmeafgivning i visse boformer og boliger efter lov om social service og boliglovgivningen.
3. Brevstemmegennemgangen 1-2 dage før valgdagen kan nu forestås af kommunens ansatte under medvirken af enten 2 medlemmer af valgbestyrelsen eller 2 valgstyrere, modsat tidligere hvor brevstemmerne skulle gennemgås af 2 valgstyrere. Se folketingsvalglovens § 65, stk. 1, 3. pkt., og denne vejlednings afsnit 8.8.4.

4. Kommunerne kan nu gennem hele brevstemmeperioden samle brevstemmer til bunke og sende dem ad mindst to omgange med en fælleskommunal kurerordning efter aftale mellem KOMBIT og postdistributøren. Se folketingsvalglovens § 64, stk. 2, og denne vejlednings afsnit 3.2.1 og 8.2.5.4.

Læs mere om ændringerne af brevstemmeproceduren i Indenrigs- og Sundhedsministeriets brev af 15. januar 2024 om orientering om ændringer i valglovgivningen pr. 1. januar 2024, der kan findes på ministeriets valg-hjemmeside: valg.im.dk/valgmyndigheder/generelle-skrivelser.

2. Ændringer af stemmesedlernes udformning og bedømmelse

Lov nr. 1777 af 28. december 2023 om modernisering af rammerne for valg og lokaldemokrati m.v. trådte i kraft den 1. januar 2024 og indebar en række ændringer af reglerne om udformningen og bedømmelsen af stemmesedler, der bl.a. har til formål at lette kommunernes opgave med at udarbejde stemmesedler og at sikre, at færre stemmesedler skal vurderes som ugyldige:

1. Ankestyrelsen udarbejder som noget nyt en fortegnelse for hver opstillingskreds, der indeholder samtlige partier og kandidater i den rækkefølge, de skal stå på stemmesedlen i opstillingskredsen. Fortegnelsen skal lette kommunernes udarbejdelse af stemmesedler og erstatter således ”Fortegnelsen over prioriterede kandidater”. Den nye fortegnelse skal også bruges ved brevstemmeafgivningen i kommunen. Se folketingsvalglovens § 42 og denne vejlednings afsnit 6.10.
2. Alle kandidater på stemmesedlen skal som noget nyt anføres med almindelig skrift. Tidligere var opstillingskredsens kandidat(er) anført med fed skrift, hvilket i praksis betød, at stort set alle kandidater på stemmesedlen var med fed skrift.

Ændringen er indarbejdet i den nye bekendtgørelse:

- Bekendtgørelse nr. 23 af 10. januar 2024 om bekendtgørelse af stemmesedler til brug ved folketingsvalg, der træder i stedet for bekendtgørelse nr. 1519 af 14. december 2017 om stemmesedler til brug ved folketingsvalg.
- 3. Reglerne om bedømmelse af stemmesedler er blevet lempet. Bogstavet X og tegnet for plus (+) er som hidtil gyldige afmærkninger på stemmesedlen. Fremover er det som udgangspunkt også en gyldig stemmeseddel, hvis vælgeren i stedet har afmærket sin stemme på stemmesedlen med en tilsvarende afmærkning som en asterisk/stjerne (*), en helt udfyldt/helt skraveret afkrydsningsrubrik eller en cirkel om afkrydsningsrubrikken. Se folketingsvalglovens § 69, stk. 1, nr. 2, og denne vejlednings afsnit 9.4.2.

Ændringen er indarbejdet i den nye bekendtgørelse:

- Bekendtgørelse nr. 28 af 10. januar 2024 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg, der træder i stedet for bekendtgørelse nr. 996 af 12. august 2013 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg.

Læs mere om ændringerne af stemmesedlernes udformning og bedømmelse i Indenrigs- og Sundhedsministeriets brev af 15. januar 2024 om orientering om ændringer i valglovgivningen pr. 1. januar 2024, der kan findes på ministeriets valghjemmeside: valg.im.dk/valgmyndigheder/generelle-skrivelser.

3. Ændringer af udlandsdanskernes valgret

Lov nr. 411 af 25. april 2023 om bopælsregistrering i Danmark og Grønland af personer, der af Grønlands Selvstyre eller den danske stat er beordret til tjeneste uden for riget, optagelse på folketingsvalglisten i Danmark og Grønland m.v., trådte i kraft den 1. juli 2023 og indebar mindre ændringer af reglerne om optagelse på valglisten af udlandsdanskere. Baggrunden var et ønske fra Grønlands Selvstyre om ligestilling af selvstyrets

udsendte med udsendte af den danske stat. Der er formentlig kun et meget begrænset antal vælgere, der er omfattet af ændringerne:

1. Personer, der er ansat i Grønlands Selvstyre og beordres til tjeneste uden for riget, skal nu – lige som personer, der er ansat i den danske stat og beordres til tjeneste uden for riget – optages på folketingsvalglisten i deres seneste bopælskommune i Danmark, hvis de boede i Danmark på tidspunktet for udsendelsen. Se folketingsvalglovens § 2, stk. 1, 2. pkt.

Ændringen er indarbejdet i den nye bekendtgørelse:

- Bekendtgørelse nr. 158 af 14. februar 2024 om optagelse på folketingsvalglisten af personer, der har valget uanset ophold i udlandet. Bekendtgørelsen træder i stedet for bekendtgørelse nr. 1242 af 29. oktober 2018. Samtidig er vejledning nr. 9913 af 29. oktober 2018 bortfaldet. Fremover kan de standardbreve m.v., der tidligere var optrykt som bilag til vejledningen, i stedet findes på Indenrigs- og Sundhedsministeriets valghjemmeside, der også indeholder et overblik over regler og praksis om behandling af ansøgninger om udlandsdanskernes valgret. Se valg.im.dk/valgmyndigheder/behandling-af-ansoegninger-om-optagelse-paa-folketingsvalglisten.
- 2. Personer, der er ansat i den danske stat og beordret til tjeneste uden for riget, og som under udlandsopholdet er folkeregistreret på Færøerne eller bopælsregistreret i Grønland, skal optages på valglisten i deres seneste bopælskommune i Danmark efter ansøgning. Se denne vejlednings afsnit 4.4.3.B.

Ændringen er indarbejdet i den nye bekendtgørelse:

- Bekendtgørelse nr. 159 af 14. februar 2024 om optagelse på folketingsvalglisten af personer, der er ansat i den danske stat og beordret til tjeneste uden for riget, og som er folkeregistreret på Færøerne eller bopælsregistreret i Grønland.

Læs mere om ændringerne af udlandsdanskernes valgret i Indenrigs- og Sundhedsministeriets orienteringsbrev af 22. marts 2023 om ændringer af reglerne om optagelse på folketingsvalglisten for udlandsdanskere på ministeriets valghjemmeside: valg.im.dk/valgmyndigheder/behandling-af-ansoegninger-om-optagelse-paa-folketingsvalglisten.

Bilag 3. Bekendtgørelse om stemmesedler til brug ved folketingsvalg

Bekendtgørelse nr. 23. af 10. januar 2024 om stemmesedler til brug ved folketingsvalg

I medfør af § 43, stk. 4, i lov om valg til Folketinget, jf. lovbekendtgørelse nr. 4 af 8. januar 2024, fastsættes:

Stemmesedlernes farve og materiale

§ 1. Stemmesedlerne skal være af hvidt karton eller svært papir med en gramvægt på mindst 120 g/m². Stemmesedlerne skal ved mindst to anbragte knæk kunne sammenfoldes af vælgeren således, at ingen kan se, hvad vælgeren har stemt.

Stk. 2. Såfremt folketingsvalg afholdes samme dag som Europa-Parlamentsvalg eller kommunale og regionale valg, skal stemmesedlerne være af lyst blå materiale som nævnt i stk. 1, 1. pkt.

Overskrifter og vejledningstekst

§ 2. Øverst til højre på stemmesedlerne anføres med små almindelige typer en betegnelse for opstillingskredsen.

Stk. 2. Umiddelbart under den i stk. 1 anførte betegnelse anføres med meget store, fede typer ordet »Folketingsvalget« med tilføjelse af årstallet for valget.

Stk. 3. Umiddelbart under ordet »Folketingsvalget« med tilhørende årstal og over den fede, vandrette streg, der er nævnt i § 3, stk. 2, 3. pkt., anføres følgende vejledningstekst med fede typer: »Sæt X i firkanten ud for et parti eller en kandidat.«.

Stk. 4. Umiddelbart til venstre for den i stk. 3 nævnte tekst indsættes en illustration af en stor hånd, der holder en blyant med blyantspidsen pegende på en afkrydset rubrik. Umiddelbart under den i stk. 3 nævnte tekst og over den fede, vandrette streg, der er nævnt i § 3, stk. 2, 3. pkt., anføres med almindelige typer: »Sæt kun ét X på stemmesedlen. Du må ikke sætte andet end et X, da din stemmeseddel så bliver ugyldig. Du kan få byttet din stemmeseddel, hvis du skriver forkert.«.

Stk. 5. De i stk. 3 og 4 nævnte vejledningstekster skal være af en sådan størrelse, at de fremtræder synlige og nemme at læse.

Partifelter og partinavne

§ 3. Stemmesedlerne skal indeholde et særskilt felt for hvert parti, der har kandidater opstillet i storkredsen. Felterne for de enkelte partier anbringes under hinanden i alfabetisk rækkefølge efter partiernes bogstavbetegnelse.

Stk. 2. Felterne skal adskilles fra hinanden ved en fed, vandret streg. Også det øverste og nederste felt skal henholdsvis begyndes og afsluttes med en fed, vandret streg. Den fede, vandrette streg, hvormed det øverste felt begyndes, skal være dobbelt så fed som de øvrige fede, vandrette streger.

§ 4. Øverst i hvert felt anføres med store fede typer partiets bogstavbetegnelse efterfulgt af et punktum. Bogstavbetegnelsen skal anbringes umiddelbart til højre for afkrydsningsrubrikken, jf. stk. 2. Til højre for bogstavbetegnelsen anføres partiets navn ligeledes med store fede typer.

Stk. 2. Yderst til venstre for partiets bogstavbetegnelse anbringes med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra stemmesedlens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 5x5 mm indvendigt.

Kandidaters navne og rækkefølge

§ 5. Under bogstavbetegnelsen og partinavnet, jf. § 4, anføres adskilt ved en halvfed, vandret streg navnene på de kandidater, der er opstillet for partiet i storkredsen. Navnene anføres med almindelige typer og adskilles fra hinanden med tynde, vandrette streger.

§ 6. Såfremt der i storkredsen er opstillet kandidater uden for partierne, anføres disse nederst på stemmesedlen i et særskilt felt, i hvilket der med store fede typer anføres ordene »Uden for partierne« som overskrift. Under overskriften anføres adskilt med en halvfed, vandret streg navnene på de pågældende kandidater. Navnene anføres med almindelige typer og adskilles fra hinanden med tynde, vandrette streger.

§ 7. Kandidaterne skal anføres i den rækkefølge og på den måde, Ankestyrelsen giver valgbestyrelsen besked om.

Stk. 2. Kandidaternes navne anføres med fornavne eller forbogstaver først. Kandidater, der skal stå i alfabetisk rækkefølge, anføres efter efternavn eller mellemnavn, såfremt det skal anføres i stedet for efternavn, jf. lovens 33 a, stk. 2.

Stk. 3. Hver enkelt kandidats navn skal anføres umiddelbart til højre for afkrydsningsrubrikken, jf. § 9.

§ 8. I tilfælde, hvor der kan ske forveksling af kandidaternes navne, skal der med almindelige typer i forlængelse af navnene eller, hvis det er nødvendigt med henblik på at undgå, at kolonnerne vil få en uhensigtsmæssig bredde, under navnene anføres en kortfattet betegnelse på enten stilling eller bopæl for de pågældende kandidater. I andre tilfælde må kandidaternes stilling eller bopæl ikke anføres.

Stk. 2. Ankestyrelsen træffer afgørelse om, hvilken betegnelse der skal anføres i de tilfælde, der er nævnt i stk. 1, 1. pkt.

§ 9. Yderst til venstre for hver enkelt kandidats navn anbringes med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra stemmesedlens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 4x4 mm indvendigt.

Stemmesedler med flere kolonner

§ 10. Valgbestyrelsen kan beslutte, at kandidaternes navne inden for hvert felt skal opføres i to eller flere lodrette og lige brede kolonner, hvis der er opstillet et så stort antal kandidater, at stemmesedlen ellers vil blive uforholdsmæssig lang.

Stk. 2. Hvis det besluttet at opføre kandidaternes navne i to eller flere kolonner, skal navnene på kandidaterne anføres fortløbende under hinanden i samme kolonne. Der skal være lige mange kandidater i hver kolonne, medmindre antallet af kolonner ikke går op i antallet af kandidater. Medfører fordelingen af kandidaterne mellem kolonnerne, at der er en eller flere tomme pladser til kandidater, skal den eller disse pladser fremgå af den sidste kolonne. Kolonnerne skal adskilles fra hinanden med fede, lodrette streger af samme tykkelse som de fede streger, der adskiller hvert partifelt, jf. § 3, stk. 2, 1. pkt. Kolonnerne til kandidaternes navne skal have en sådan bredde, at der til venstre for hver enkelt kandidats navn er rigelig plads til at indsætte en afkrydsningsrubrik, jf. stk. 3. Hver enkelt kandidats navn skal anføres umiddelbart til højre for afkrydsningsrubrikken.

Stk. 3. Yderst til venstre for hver enkelt kandidats navn anbringes inden for hver kolonne med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra kolonnens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 4x4 mm indvendigt.

Afkrydsningsrubrikkernes placering og størrelse i forhold til hinanden

§ 11. Samtlige afkrydsningsrubrikker til partier skal have samme størrelse. Samtlige afkrydsningsrubrikker til kandidater skal have samme størrelse. Afkrydsningsrubrikkerne til partier må ikke være mindre end afkrydsningsrubrikkerne til kandidater.

Stk. 2. Afkrydsningsrubrikkerne for henholdsvis partier og kandidater skal inden for samme kolonne flugte med hinanden.

Forskellige bestemmelser

§ 12. Alle de vandrette streger, der er nævnt i bekendtgørelsen, skal gå tværs over stemmesedlen fra kant til kant.

§ 13. Ud over det, der er nævnt i de foregående bestemmelser, må intet ord eller bogstav og intet navn, tal eller tegn være påført nogen stemmeseddel ved tryk eller skrift eller på anden måde.

§ 14. Bilag 1 til denne bekendtgørelse indeholder en vejledende illustration af en stemmeseddel til brug ved folketingsvalg i henholdsvis én og to kolonner.

Stk. 2. Når der er udskrevet folketingsvalg, stiller indenrigs- og sundhedsministeren et forlæg til en stemmeseddel i henholdsvis én og to kolonner til rådighed for valgbestyrelserne på ministeriets hjemmeside: valg.im.dk. Det er valgfrit for valgbestyrelserne at anvende stemmeseddelforlægget.

§ 15. Bekendtgørelsen træder i kraft den 15. januar 2024.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 1519 af 14. december 2017 om stemmesedler til brug ved folketingsvalg ophæves.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet, den 10. januar 2024

P.M.V.
Nikolaj Stenfalk

/ Christine Boeskov

Bilag 4. Udsnit af en fiktiv stemmeseddel

Til illustration af ovenstående bestemmelser om udformning af stemmesedler til brug ved folketingsvalg er der nedenfor gengivet et udsnit af en fiktiv stemmeseddel med hhv. en og to kolonner, der er udformet i henhold til ovenstående regler.

Der henvises i øvrigt til den tekniske vejledning til opsætning af stemmeseddel, som Indenrigs- og Sundhedsministeriet udgiver sammen med ministeriets stemmeseddelforlæg. Begge dele vil kunne hentes på ministeriets valghjemmeside valg.im.dk/valgmyndigheder under fanen om det pågældende folketingsvalg.

Folketingsvalget 20XX

Sæt X i firkanten ud for et parti eller en kandidat.

Sæt kun ét X på stemmesedlen.

Du må ikke sætte andet end et X, da din stemmeseddel så bliver ugyldig.

Du kan få byttet din stemmeseddel, hvis du skriver forkert.

☐ **G. Nordlisten**

☐ Bettina Bendtsen

☐ Fanny Findsen

☐ Henrik Hansen

☐ Mette Madsen

☐ **H. Sydlisten**

☐ Ole Olsen

☐ Sidsel Svendsen

☐ Jens Jørgensen

☐ Frederik Frandsen

☐ **R. Østpartiet**

☐ Anette Andersen

☐ Tina Troelsen

☐ Jette Jørgensen

☐ Peter Pedersen

☐ **T. Vestpartiet**

☐ Jenny Jensen

☐ Carsten Carlsen

☐ Mogens Mortensen

☐ Sanne Sørensen

Uden for partierne

☐ Camilla Christensen

☐ Søren Simonsen

☐ Andreas Andersen

☐ Palle Petersen

Folketingsvalget 20XX

Sæt X i firkanten ud for et parti eller en kandidat.

Sæt kun ét X på stemmesedlen.

Du må ikke sætte andet end et X, da din stemmeseddel så bliver ugyldig.

Du kan få byttet din stemmeseddel, hvis du skriver forkert.

☐ **G. Nordlisten**

☐ Bettina Bendtsen

☐ Henrik Hansen

☐ Fanny Findsen

☐ Mette Madsen

☐ **H. Sydlisten**

☐ Ole Olsen

☐ Jens Jørgensen

☐ Sidsel Svendsen

☐ Frederik Frandsen

☐ **R. Østpartiet**

☐ Anette Andersen

☐ Jette Jørgensen

☐ Tina Troelsen

☐ Peter Pedersen

☐ **T. Vestpartiet**

☐ Jenny Jensen

☐ Mogens Mortensen

☐ Carsten Carlsen

☐ Sanne Sørensen

Uden for partierne

☐ Camilla Christensen

☐ Andreas Andersen

☐ Søren Simonsen

☐ Palle Petersen

Bilag 5. Forklarende tekst til udsnit af de fiktive stemmesedler i bilag 4

Som illustration af, hvordan en stemmeseddel kan se ud, er vist et udsnit af en fiktiv stemmeseddel i henholdsvis én og to kolonner. Den fiktive stemmeseddel er udformet i henhold til bekendtgørelse nr. 23 af 10. januar 2024 om stemmesedler til brug ved folketingsvalg.

Øverst til højre på stemmesedlen er anført betegnelsen for opstillingskredsen. Som betegnelse for opstillingskredsen anføres navnet på kredsen, f.eks. »Rødovrekredsen«, eller nummer på opstillingskredsen sammen med betegnelsen for storkredsen, f.eks. »Københavns Omegns Storkreds, 4. kreds«. Det er ikke tilstrækkeligt alene at anføre opstillingskredsens nummer (4. kreds) uden samtidig at angive navnet for opstillingskredsen (Rødovre) og/eller storkredsen.

Foroven på stemmesedlen efter overskriften »Folketingsvalget« samt det tilhørende årstal, men før partifelterne, er anført teksten:

»Sæt X i firkanten ud for et parti eller en kandidat.

Sæt kun ét X på stemmesedlen.

Du må ikke sætte andet end et X, da din stemmeseddel så bliver ugyldig.

Du kan få byttet din stemmeseddel, hvis du skriver forkert.«

Umiddelbart til venstre for vejledningsteksten er anført en illustration af en stor hånd, der holder en blyant med blyantspidsen pegende på en afkrydset rubrik. Se bekendtgørelsens § 2, stk. 4, 1. pkt.

Den fede, vandrette streg, der adskiller vejledningsteksten fra det øverste partifelt på stemmesedlerne – dvs. den fede vandrette streg, hvormed feltet for G. Nordlisten begyndes – er dobbelt så fed som de fede, vandrette streger, der i øvrigt afgrænser de forskellige partifelter. Se bekendtgørelsens § 3, stk. 2. Det første partinavnfelt (G. Nordlisten) forekommer umiddelbart efter den dobbelte fede streg, der adskiller vejledningsteksten fra partifeltet.

Der er ikke i bekendtgørelsen fastsat regler for afstanden mellem de forskellige streger, der adskiller kandidaterne indbyrdes, samt størrelsen af partinavnefeltene m.v. Afstanden mellem de streger, der adskiller de enkelte kandidaters navne, bør dog ikke være mindre end ca. 6 mm, så den er tilstrækkeligt stor til, at der kan blive plads til en afkrydsningsrubrik på mindst 4x4 mm til venstre ud for hvert kandidatnavn. Endvidere bør afstanden mellem stregerne, der er anbragt over og under partiets bogstavbetegnelse og navn, ikke være mindre end 1 cm, så den er tilstrækkeligt stor til, at der kan blive plads til en afkrydsningsrubrik på mindst 5x5 mm til venstre ud for hvert partinavn.

De angivne mål (4x4 mm og 5x5 mm) er rubrikkens indvendige mindstemål. Der skal altså være mindst 4x4 mm henholdsvis mindst 5x5 mm inde i rubrikkerne, hvor vælgeren kan sætte sit kryds. Stregernes tykkelse regnes ikke med.

Kandidater for partier

Partiernes kandidater er anført i den rækkefølge, partierne har ønsket det. Den/de opstillede kandidater i opstillingskredsen skal dog altid stå før kandidater, der er opstillet i en eller flere af de øvrige opstillingskredse i storkredsen. Rækkefølgen af kandidaterne i hver opstillingskreds vil fremgå af den fortegnelse, som Ankestyrelsen udarbejder, og som er tilgængelig for kommunerne i VALG-løsningen.

Kandidater uden for partierne

De kandidater uden for partierne, der er opstillet i opstillingskredsen, anføres først og i alfabetisk rækkefølge, efterfulgt af de kandidater uden for partierne, der er opstillet i andre opstillingskredse i storkredsen, ligeledes i alfabetisk rækkefølge. Eksemplet illustrerer, at de to første kandidater (Camilla Christensen og Søren Simonsen) er opstillet i opstillingskredsen, og at de to sidste kandidater (Andreas Andersen og Palle Petersen) ikke er opstillet i opstillingskredsen (men er opstillet i én eller flere af de øvrige opstillingskredse i storkredsen).

Som hovedregel kun en kolonne

Kandidaternes navne inden for hvert partifelt må kun opføres i to eller flere lodrette kolonner, hvis det er nødvendigt for at undgå, at stemmesedlen bliver uforholdsmæssig lang. Kandidaterne skal anføres fortløbende i samme kolonne med lige mange kandidater i hver kolonne. Se eksemplet med udsnittet af den fiktive stemmeseddel i to kolonner. Se afsnit 6.11.1.7 og bekendtgørelsens § 10.

Bilag 6. Bekendtgørelse om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg

Bekendtgørelse nr. 28 af 10. januar 2024 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg

I medfør af § 69, stk. 4, i lov om valg til Folketinget, jf. lovbekendtgørelse nr. 4 af 8. januar 2024, og efter forelæggelse for Folketingets Udvalg til Valgs Prøvelse, fastsættes:

Kapitel 1

Definitioner

§ 1. I denne bekendtgørelse forstås ved kryds eller tilsvarende afmærkning:

- 1) Bogstavet X.
- 2) Tegnet for plus (+).
- 3) Asterisk/stjerne (*).
- 4) Helt udfyldt/helt skraveret afkrydsningsrubrik.
- 5) Cirkel om afkrydsningsrubrikken.
- 6) Tjektegn/flueben.

Stk. 2. Tegn, der må anses for at være afledt af et kryds, eller som må anses for at være resultatet af, at vælgeren ved gentagen afmærkning har villet tydeliggøre et kryds, bedømmes efter samme regler som kryds.

§ 2. Ved »bogstavbetegnelse« eller »officiel bogstavbetegnelse« forstås i bekendtgørelsen en af de bogstavbetegnelser, der i medfør af lovens § 14 forud for det pågældende valg er tildelt de opstillingsberettigede partier.

Stk. 2. Ved »uofficiel bogstavbetegnelse« forstås i bekendtgørelsen enhver anden betegnelse bestående af ét eller flere bogstaver, herunder en af de betegnelser, som Folketinget anvender til at angive de enkelte folketingsmedlemmers tilhørsforhold til en bestemt folketingsgruppe.

Kapitel 2

Bedømmelse af stemmesedler afgivet på afstemningsstedet

Gyldige stemmesedler

§ 3. En stemmeseddel er gyldig, hvis den er afmærket med kryds eller tilsvarende afmærkning, jf. § 1, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Stk. 2. Afmærkning af stemmesedlen uden for afkrydsningsrubrikkerne medfører ikke ugyldighed, hvis afmærkningen i øvrigt er gyldig efter bestemmelserne i denne bekendtgørelse.

Blanke stemmesedler

§ 4. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den er blank, jf. lovens § 69, stk. 1, nr. 1.

Stemmesedler, der ikke er afmærket med kryds eller tilsvarende afmærkning, m.v.

§ 5. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den i stedet for med kryds eller tilsvarende afmærkning er afmærket med bogstav eller andet mærke, der ikke har karakter af et kryds eller tilsvarende afmærkning, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Et overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg) bedømmes efter reglerne i § 11.

Stemmesedler, der giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning

§ 6. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den er helt eller delvis overstreget.

§ 7. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den alene er afmærket med kryds eller tilsvarende afmærkning uden for partifelterne eller feltet for kandidater uden for partierne.

§ 8. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den er afmærket med kryds eller tilsvarende afmærkning i flere partifelter, herunder i feltet for kandidater uden for partierne.

§ 9. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den er afmærket med kryds eller tilsvarende afmærkning, der rækker ind i flere partifelter, herunder i feltet for kandidater uden for partierne, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Hvis den væsentligste del af krydset eller den tilsvarende afmærkning, herunder krydsets skæringspunkt, er placeret i ét partifelt, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for det pågældende parti, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen. Det afgøres efter reglerne i lovens § 73, stk. 3 og 4, om det er en personlig stemme eller en partistemme.

Stk. 3. Hvis den væsentligste del af krydset eller den tilsvarende afmærkning, herunder krydsets skæringspunkt, er placeret i feltet for kandidater uden for partierne, bedømmes stemmesedlen efter reglerne i § 10.

§ 10. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den er afmærket med kryds eller tilsvarende afmærkning ud for ordene »Uden for partierne« i feltet for kandidater uden for partierne, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Hvis der kun er opstillet én kandidat uden for partierne, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for kandidaten, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Stk. 3. Hvis der både er sat kryds eller tilsvarende afmærkning ud for ordene »Uden for partierne« og ud for en kandidat opstillet uden for partierne, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for denne kandidat, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

§ 11. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den i stedet for eller foruden med kryds eller tilsvarende afmærkning er afmærket med overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg), jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2. Hvis stemmesedlen er afmærket med kryds eller tilsvarende afmærkning inden for samme partifelt som det overstregede, udviskede eller halve kryds, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for det pågældende parti, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen. Det afgøres efter reglerne i lovens § 73, stk. 3 og 4, om det er en personlig stemme eller en partistemme.

Stk. 3. Hvis der kun er opstillet én kandidat uden for partierne, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for kandidaten, hvis stemmesedlen foruden med kryds eller tilsvarende afmærkning er afmærket med overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg) i feltet for kandidater uden for partierne, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Stk. 4. Hvis stemmesedlen både er afmærket med overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg) ud for ordene »Uden for partierne« og med kryds eller tilsvarende afmærkning ud for en kandidat uden for partierne, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for kandidaten, medmindre stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

§ 12. En stemmeseddel er ugyldig, hvis det af andre grunde end dem, der er nævnt i §§ 6-11, ikke med sikkerhed kan afgøres, hvilket parti eller hvilken kandidat uden for partierne vælgeren har villet give sin stemme.

Stemmesedler, der ikke er udleveret på afstemningsstedet

§ 13. En stemmeseddel er ugyldig, hvis det må antages, at den ikke er udleveret på afstemningsstedet, jf. lovens § 69, stk. 1, nr. 4.

Stemmesedler med særpræg

§ 14. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den foruden med kryds eller tilsvarende afmærkning er afmærket med bogstav eller andet mærke, der ikke har karakter af et kryds eller tilsvarende afmærkning, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Et overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg) bedømmes efter reglerne i § 11.

§ 15. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den er afmærket med flere end 3 kryds eller tilsvarende afmærkninger. Et overstreget, udvisket eller halvt kryds (dvs. en lodret, vandret eller skrå streg), jf. § 11, betragtes som ét kryds ved anvendelse af reglen i 1. pkt.

§ 16. En stemmeseddel er ugyldig, hvis der er tegnet, skrevet, herunder skrevet et kandidatnavn eller andet navn, eller klæbet noget på stemmesedlen. Afsmitning eller lignende fra skriftfarven i det benyttede skriveredskab medfører dog ikke ugyldighed.

§ 17. En stemmeseddel er ugyldig, hvis den på anden måde end nævnt i §§ 14-16 er givet et særpræg, herunder ved afmærkning med forskellige skriftfarver, ved iturivning eller ved afrivning af et eller flere stykker, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Afmærkning af stemmesedlen med et andet skriveredskab end det, der er fremlagt eller ophængt i stemmerummet, betragtes ikke som særpræg, medmindre skriftfarven eller skrifttykkelsen er helt usædvanlig sammenlignet med almindelige skriveredskaber.

Stk. 3. Iturivning eller afrivning betragtes ikke som særpræg, hvis dette er sket ved stemmesedlens udtagning af stemmekassen eller senere.

Kapitel 3

Bedømmelse af brevstemmesedler

Gyldige brevstemmesedler

§ 18. En brevstemmeseddel er gyldig, hvis der på stemmesedlen er anført navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti, der har kandidater opstillet i den storkreds, hvor vælgeren er optaget på valglisten. En brevstemmeseddel er ligeledes gyldig, hvis der herudover eller alene er anført navnet på en kandidat, der er opstillet i den pågældende storkreds. 1. og 2. pkt. gælder ikke, hvis stemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Blanke brevstemmesedler

§ 19. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den er blank, jf. lovens § 69, stk. 2, nr. 1.

Brevstemmesedler, der giver anledning til tvivl om vælgerens stemmeafgivning

§ 20. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis der på stemmesedlen alene er anført navnet på en eller flere personer, som ikke er opstillet i den storkreds, hvor vælgeren er optaget på valglisten, eller alene navnet eller bogstavbetegnelsen for et parti, der ikke har opstillet kandidater i den pågældende storkreds.

Stk. 2. Hvis brevstemmesedlen er påført navnet på en eller flere personer, der ikke er opstillet i den pågældende storkreds, og påført en af de uofficielle bogstavbetegnelser, der er omfattet af § 22, stk. 2, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for det pågældende parti, medmindre brevstemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

§ 21. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den alene er påført en uofficiel bogstavbetegnelse på ét bogstav.

§ 22. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den alene er påført en uofficiel bogstavbetegnelse på flere bogstaver, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Hvis der ikke er begrundet tvivl om, hvilket parti en uofficiel bogstavbetegnelse på flere bogstaver skal angive, anses stemmesedlen som en gyldig stemme for det pågældende parti, som f.eks. RV for Radikale Venstre, KF for Det Konservative Folkeparti, NB for Nye Borgerlige, SF for SF - Socialistisk Folkeparti, LA for Liberal Alliance, DF for Dansk Folkeparti, DD for Danmarksdemokraterne - Inger Støjberg, EL for Enhedslisten - De Rød-Grønne og ALT for Alternativet, medmindre brevstemmesedlen er ugyldig i medfør af en af de øvrige bestemmelser i bekendtgørelsen.

§ 23. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den alene er påført kryds eller tilsvarende afmærkning.

Brevstemmesedler med modstridende angivelser

§ 24. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den er påført modstridende angivelser vedrørende bogstavbetegnelse, partinavn eller kandidatnavn.

§ 25. Ved anvendelse af reglen i § 24 om modstridende angivelser bedømmes en uofficiel bogstavbetegnelse, der er påført en brevstemmeseddel sammen med en bogstavbetegnelse, et partinavn eller et kandidatnavn, således:

- 1) Bogstavet »S« bedømmes som Socialdemokratiets officielle bogstavbetegnelse (A).
- 2) De uofficielle bogstavbetegnelser, der er nævnt i § 22, stk. 2, (f.eks. RV, KF, NB, SF, LA, DF, DD, EL og ALT), bedømmes som de pågældende partiers officielle bogstavbetegnelse (f.eks. henholdsvis B, C, D, F, I, O, Æ, Ø og Å).

- 3) En uofficiel bogstavbetegnelse, der ved det umiddelbart forudgående folketingsvalg var officiel bogstavbetegnelse for et af de opstillingsberettigede partier til det netop afholdte valg, bedømmes efter samme regler som det pågældende partis nuværende officielle bogstavbetegnelse.
- 4) En uofficiel bogstavbetegnelse, der ved det umiddelbart forudgående folketingsvalg var officiel bogstavbetegnelse for et parti, der ikke var opstillingsberettiget ved det netop afholdte valg, anses som en modstridende angivelse til enhver bogstavbetegnelse og ethvert partinavn eller kandidatnavn.
- 5) En uofficiel bogstavbetegnelse, der ikke er omfattet af nr. 1-4, anses ikke som en modstridende angivelse til nogen bogstavbetegnelse eller noget partinavn eller kandidatnavn.

Andre usikkerhedsmomenter

§ 26. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis det af andre grunde end dem, der er nævnt i §§ 20-25, ikke med sikkerhed kan afgøres, hvilket af partierne eller hvilken af kandidaterne uden for partierne vælgeren har villet give sin stemme, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Anvendelse af forkortelser eller forkert stavemåde af et partinavn eller et kandidatnavn eller udfyldning af en brevstemmeseddel på forsiden uden for de rubrikker, der er bestemt til udfyldning, er ikke i sig selv til hinder for, at der kan foreligge den fornødne sikkerhed.

Konvoluttens indhold

§ 27. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den konvolut, hvori den er indlagt, indeholder andet eller mere end én stemmeseddel, jf. lovens § 69, stk. 2, nr. 4.

Brevstemmesedler, der ikke er tilvejebragt af indenrigs- og sundhedsministeren

§ 28. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis det må antages, at den ikke er tilvejebragt af indenrigs- og sundhedsministeren, jf. lovens § 69, stk. 2, nr. 5.

Brevstemmesedler med særpræg

§ 29. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis der er tegnet, skrevet eller klæbet noget på den konvolut, hvori brevstemmesedlen er indlagt. Anvendelse af almindelig tape for at lukke konvolutten medfører dog ikke ugyldighed.

§ 30. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis der er tegnet eller skrevet noget på stemmesedlen ud over officiel eller uofficiel bogstavbetegnelse, partinavn eller kandidatnavn, eller der er klæbet noget på stemmesedlen. Retelse eller overstregning af en påført officiel eller uofficiel bogstavbetegnelse, et partinavn eller kandidatnavn medfører dog ikke ugyldighed.

§ 31. En brevstemmeseddel er ugyldig, hvis den på anden måde end nævnt i §§ 29 og 30 er givet et særpræg, herunder ved udfyldning på bagsiden i stedet for eller foruden på forsiden, ved iturivning eller ved afrivning af et eller flere stykker, jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2. Udfyldning af en brevstemmeseddel på forsiden uden for de rubrikker, der er bestemt til udfyldning, betragtes ikke som særpræg.

Stk. 3. Iturivning eller afrivning betragtes ikke som særpræg, hvis dette er sket i forbindelse med udtagning af stemmekassen eller af konvolutten eller senere.

Stk. 4. Anvendelse af skrift, som er særlig karakteristisk, eller som er gået ud af almindelig brug, og som indebærer en særlig udformning af bogstaverne, betragtes ikke som særpræg.

Kapitel 4

Registrering af ugyldige stemmesedler, herunder brevstemmesedler

§ 32. I afstemningsbogen henholdsvis valgbogen anføres, hvor mange stemmesedler valgstyrelsen henholdsvis valgbestyrelsen har anset for ugyldige, og grundene hertil.

Stk. 2. En stemmeseddel, herunder en brevstemmeseddel, der er anset for ugyldig i medfør af to eller flere af bestemmelserne i bekendtgørelsen, registreres under den ugyldighedsgrund, der er anført først i bekendtgørelsen. Stemmesedler, der er ugyldige i medfør af bestemmelserne i §§ 13, 27, 28 eller 29, registreres dog altid under den pågældende ugyldighedsgrund.

Kapitel 5
Ikrafttræden

§ 33. Bekendtgørelsen træder i kraft den 15. januar 2024.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 996 af 12. august 2013 om bedømmelse af stemmesedler afgivet til folketingsvalg ophæves.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet, den 10. januar 2024

P.M.V.
Nikolaj Stenfalk

/ Christine Boeskov